

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**YETİŞKİNLERİN BABA KABUL VE RED ALGILARININ ALEKSİTİMİ VE
DUYGUSAL ŞEMALARLA ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hülya ERDEM

Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Programı

NİSAN, 2021

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**YETİŞKİNLERİN BABA KABUL VE RED ALGILARININ ALEKSİTİMİ VE
DUYGUSAL ŞEMALARLA ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hülya ERDEM
(Y1812.271017)

Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER

NİSAN, 2021

ONAYFORMU

ONUR SÖZÜ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Yetişkinlerin Baba Kabul ve Red Algılarının Aleksitimi ve Duygusal Şemalarla Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.
(.../.../2021)

Hülya ERDEM

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans tez çalışmasının her aşamasında değerli tecrübelerini benimle paylaşan, Yüksek Lisans tez çalışmasının her aşamasında eleştirileri ve yönlendirmeleri ile değerli tecrübelerini benimle paylaşan, çalışmanın yürütülmesi ve yazıya dökümünde çalışmaya yol gösteren, katkılarda bulunan saygı değer danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Engin EKER’e şükranlarımı sunarım.

Yine araştırmam esnasında ölçeklerin uygulanması konusunda destekte bulunan tüm arkadaşlarıma ve öğrencilerime, anket uygulamalarının rahat ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesi konusunda yardımlarını esirgemeyen ve veri toplama araçlarında yer alan sorulara içtenlikle cevap veren katılımcılara, Ayrıca iyi bir eğitim almamda büyük fedakârlıklar gösteren sevgili anneme ve babama da sonsuz teşekkürler ederim.

Nisan, 2021

Hülya ERDEM

YETİŞKİNLERİN BABA KABUL VE RED ALGILARININ ALEKSİTİMİ VE DUYGUSAL ŞEMALARLA ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu çalışmada, yetişkin bireylerin baba kabul ve red algıları ile aleksitimi düzeyleri ve duygusal şemaları hakkındaki görüşleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Nicel bir araştırma türünde ilişkisel tarama modeliyle gerçekleştirilen bu çalışma, araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmayı kabul eden 410 yetişkin birey araştırmanın araştırma grubunu oluşturmaktadır. Veriler, alanyazında yapılan araştırmalar doğrultusunda araştırmanın amacına uygun olarak yetişkin bireylerin baba kabul ve red algıları ile aleksitimi düzeyleri ve duygusal şema hakkındaki görüşleri arasındaki ilişkinin belirlenmesinde “Kişisel Bilgi Formu, Baba Kabul-Red Ölçeği, Toronto Aleksitimi Ölçeği ve Duygusal Şema Ölçeği” kullanılarak elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizi SPSS 22.0 paket programıyla yapılmıştır. Analizlerde aritmetik ortalama (X), standart sapma (SS), bağımsız örneklem için t-Testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Pearson Korelasyon analizi, Çoklu ve Basit regresyon analizleri uygulanmıştır.

“Baba Kabul-Red Algısı Sıcaklık” boyutuna bakıldığında, yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişkisi yakın olan yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında sıcaklık düzeylerinin, ilişkisi uzak olanlara göre anlamlı olarak daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Baba Kabul-Red Algısı ile Duygusal Şema Düzeyi ve alt boyutları olan kontrol edilemezlik, anlaşırılık, hisleri kabullenme ve duyguları inkar arasında düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu; Baba Kabul-Red Algısı ile Duygusal Şema Düzeyi alt boyutları olan zayıflık ve geçerlilik arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Aleksitimi Düzeyi ile Duygusal Şema Düzeyi alt boyutları olan zayıflık ve ruminasyon arasında orta düzeyde pozitif yönlü; akılcılık, farklılık, geçerlilik ve uzlaşma arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Çalışmada elde edilen bulgular, baba kabul-red algıları ile aleksitimi ve duygusal şema düzeyleri alt alan düzeyleri birbirleri ile ilişkili olduklarını göstermiştir. İleriki dönemde, daha kapsamlı değerlendirmeler ile yürütülecek çalışmalarda sürdürülmesi; ayrıca söz konusu değişkenlerin kültürel bağlamı içinde, değişim süreçleri açısından incelenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aleksitimi, baba kabul-red algısı, duygusal şemalar.

ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN ADULTS 'FATHER ACCEPTANCE AND REJECTION PERCEPTIONS AND THEIR EMOTIONAL SCHEMES

ABSTRACT

In this study, it was aimed to examine the relationship between adult individuals' perceptions of father acceptance and rejection and their alexithymia levels and their views on emotional schema.

This study, which is carried out with a relational survey model in a quantitative research type, constitutes the sample of the study, 410 adults who accepted the study in line with the purpose of the study. In accordance with the researches conducted in the literature, the data were obtained by using the "Personal Information Form, Father Acceptance-Rejection Scale, Toronto Alexithymia Scale and Emotional Schema Scale" to determine the relationship between adult individuals' perceptions of father acceptance and rejection and their alexithymia levels and their views on emotional schema. . The analysis of the obtained data was made with the SPSS 22.0 package program. In the analyzes, arithmetic mean (X), standard deviation (SD), t-test for independent samples, one-way analysis of variance (ANOVA), Pearson Correlation analysis, Multiple and Simple regression analyzes were used.

When the dimension of "Warmth in the Father's Acceptance-Rejection Scale" is examined, it is understood that the level of warmth in the perception of father acceptance-rejection of adult individuals who have a close relationship between the primary caregiver and the father in adulthood is significantly higher than those with a distant relationship. There is a low level negative and significant relationship between the Father Acceptance-Rejection Scale and the Emotional Schema Scale and its sub-dimensions such as uncontrollability, agreeableness, accepting feelings and denial of feelings; It was found that there was a low level positive significant relationship between the Father Acceptance-Rejection Scale and the sub-dimensions of the Emotional Schema Scale, weakness and validity. Between the Alexithymia Scale and the sub-dimensions of the Emotional Schema Scale, weakness and

rumination; It has been observed that there is a low level positive significant relationship between rationality, difference, validity and consensus.

The findings obtained in our study showed that father acceptance-rejection levels and alexithymia and Emotional Schema scale sub-domain levels are interrelated with each other. Continuing in studies to be conducted with more comprehensive evaluations in the future; It is also suggested that these variables be examined in terms of their cultural context and processes of change.

Key Words: Alexithymia, Paternal Acceptance-Rejection Perception, Emotional Schemas.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ONUR SÖZÜ	iii
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	ix
İÇİNDEKİLER.....	xi
KISALTMALAR	xix
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xxi
I. GİRİŞ	1
A. Problem Durumu	1
B. Araştırmanın Amacı.....	5
C. Alt Problemler	5
D. Hipotezler	6
E. Araştırmanın Önemi	6
F. Sayıtlar	7
G. Sınırlılıklar	7
H. Tanımlamalar.....	8
II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR.....	9
A. Baba Kabul ve Red	9
1. Ebeveyn Kabul-Red Kuramı (Ekar).....	9
a. Ebeveynliğin sıcaklık boyutu	10
b. Ebeveynliğin Kontrol Boyutu.....	11

2. EKAR'ın Kişilik Kuramı	12
a. Bağımlılık ve Savunucu Bağımsızlık	13
b. Duygusal Tepkisizlik	13
c. Düşmanlık ve Saldırganlık	14
d. Duygusal Tutarlılık	14
e. Dünya Görüşü	15
f. Öz Saygı	15
g. Öz Yeterlik	15
3. Ebeveyn Kabul-Reddi ve Psikolojik Belirtiler	16
4. Ebeveyn Kabul-Reddinin ve Kontrolünün Algılanma Biçimleri	17
5. EKAR Kuramı'nda Babanın Rolü ve Önemi	17
6. Babanın Psikanalitik Kuramdaki Rolü	19
a. Psikanalitik Kuramda Baba	19
b. Winnicott ve “Yeterince İyi Anne” Kavramında Baba İşlevi	20
c. Lacan ve Baba Tanımları	22
d. Margaret Mahler	24
B. Aleksitimi Kavramı	26
1. Aleksitiminin Tanımı	26
2. Aleksitimi Tarihçesi	27
3. Aleksitimik Belirtiler ve Özellikleri	28
4. Aleksitiminin Kuramsal Alt Yapısı	29
a. Psikanalitik Yaklaşım	29
b. Sosyal Öğrenme Kuramı-Davranışçı Yaklaşım	30
c. Bilişsel Yaklaşım	31
d. Nörofizyolojik yaklaşım	33
5. Aleksitimi Tedavisi	34

C. Duygusal Şema Kavramı	35
1. Şema Kavramının Tanımı.....	35
2. Şemaların Temeli	35
a. Temel duygusal ihtiyaçlar	35
b. Erken dönem yaşantılar	36
c. Duygusal mizaç	37
3. Şema Alanları.....	38
a. Kopukluk ve reddedilmişlik	38
b. Zedelenmiş otonomi.....	39
c. Yüksek standart	40
d. Diğer yönelimlilik.....	40
e. Zedelenmiş sınırlar.....	41
4. Şema Sürdürücü Başa Çıkma Davranışları	41
a. Şemadan kaçınma	43
b. Şema telafi.....	44
5. Duygusal Şemalar	44
a. Leahy duygusal şemalar modeli	46
b. Duygusal şemalar ve patolojiler	46
III. YÖNTEM	49
A. Araştırmanın Modeli.....	49
B. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	49
C. Veri Toplama Araçları	50
1. Kişisel Bilgi Formu	50
2. Baba Kabul-Red Ölçeği.....	50
3. Toronto Aleksitimi Ölçeği.....	51
4. Leahy Duygusal Şema Ölçeği.....	51

D. Verilerin Toplanması.....	52
E. Verilerin Analizi.....	52
IV. BULGULAR	55
A. Katılımcıların Baba Kabul-Red Algılarına İlişkin Bulgular	55
1. Cinsiyet Değişkenine Göre Katılımcıların Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular	55
2. Katılımcıların Sigara İçme Durumuna Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular	56
3. Katılımcıların Alkol Kullanma Durumuna Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular	58
4. Katılımcıların Yetişme Çağında Temel Bakım Veren Kişi İle Baba Arasındaki İlişki Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	60
5. Yaş Değişkenine Göre Katılımcıların Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular.....	62
6. Aylık Gelir Değişkenine Göre Katılımcıların Baba Kabul-Red Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	63
7. Katılımcıların Eğitim Durumu Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	64
8. Roller Değişkenine Göre Katılımcıların Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular.....	65
9. Katılımcıların Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	66
10. Katılımcıların Temel Bakım Veren Kişi Değişkenine Göre Baba Kabul- Red Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	67
11. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular	68
B. Katılımcıların Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Bulgular	69

1. Cinsiyet Değişkenine Göre Katılımcıların Aleksitimi Düzeylerine Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular	69
2. Sigara İçme Durumuna Katılımcıların Göre Aleksitimi Düzeylerine Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular	70
3. Alkol Kullanma Durumuna Göre Katılımcıların Aleksitimi Düzeylerine Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular.....	72
4. Yetişme Çağında Temel Bakım Veren Kişi İle Baba Arasındaki İlişki Değişkenine Göre Katılımcıların Aleksitimi Düzeylerine Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular	73
5. Yaş Değişkenine Göre Katılımcıların Aleksitimi Düzeylerine Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular	75
6. Aylık Gelir Değişkenine Göre Katılımcıların Aleksitimi Düzeylerine Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular.....	76
7. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Aleksitimi Düzeylerine Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular.....	77
8. Katılımcıların Roller Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular.....	79
9. Katılımcıların Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	80
10. Katılımcıların Temel Bakım Veren Kişi Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	80
11. Katılımcıların Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	82
C. Katılımcıların Duygusal Şemaya Ait Görüşlerine Yönelik Bulgular	83
1. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular.....	83
2. Katılımcıların Sigara İçme Durumuna Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular.....	84
3. Alkol Kullanma Durumuna Göre Katılımcıların Duygusal Şemaya Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular	85

4. Yetişme Çağında Temel Bakım Veren Kişi İle Baba Arasındaki İlişki Değişkenine Göre Katılımcıların Duygusal şemaya Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular	87
5. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Duygusal şemaya İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	88
6. Aylık Gelir Değişkenine Göre Katılımcıların Duygusal şemaya Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular.....	93
7. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Duygusal şemaya Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular.....	95
8. Katılımcıların Roller Değişkenine Göre Duygusal şemaya İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular	98
9. Katılımcıların Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Duygusal şemaya Görüşleriyle İlgili Bulgular.....	101
10. Katılımcıların Temel Bakım Veren Kişi Değişkenine Göre Duygusal şemaya Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular	103
11. Katılımcıların Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Duygusal şemaya Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular	105
D. Baba Kabul-Red, Aleksitimi ve Duygusal şema Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi	108
1. Baba Kabul-Red ve Duygusal şema Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi	108
2. Baba Kabul-Red ve Aleksitimi Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi .	111
3. Duygusal şema ve Aleksitimi Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi...	112
E. Baba Kabul-Red Algısı ve Aleksitimi Düzeyi Arasındaki Regresyon Düzeyleri	114
1. Baba Kabul-Red lği Alt Boyutları ve Aleksitimi Arasındaki Regresyon Düzeyleri.....	115
2. Baba Kabul-Red lği Alt Boyutları ve Aleksitimi lğinde Duygularını Tanımada Zorluk Arasındaki Regresyon Düzeyleri.....	116

3. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını İfade Etme Zorluğu Arasındaki Regresyon Düzeyleri	117
4. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Aleksitimi Ölçeğinde Dışa Vuruk Düşünce Arasındaki Regresyon Düzeyleri	117
F. Baba Kabul-Red Algısı ve Duygusal Şema Arasındaki Regresyon Düzeyleri	
.....	118
1. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Şema Arasındaki Regresyon Düzeyleri.....	119
2. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Kontrol Edilemezlik Arasındaki Regresyon Düzeyleri.....	120
3. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Zayıflık Arasındaki Regresyon Düzeyleri.....	121
4. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Anlaşırılık Arasındaki Regresyon Düzeyleri.....	122
5. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygulardan Kaçma Arasındaki Regresyon Düzeyleri.....	123
6. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Akılcılık Arasındaki Regresyon Düzeyleri.....	124
7. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Hisleri Kabullenme Arasındaki Regresyon Düzeyleri.....	125
8. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Ruminasyon Arasındaki Regresyon Düzeyleri.....	126
9. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Farklılık Arasındaki Regresyon Düzeyleri.....	127
10. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duyguları İnkâr Arasındaki Regresyon Düzeyleri.....	127
11. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Geçerlilik Arasındaki Regresyon Düzeyleri.....	128
12. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Onaylanma Arasındaki Regresyon Düzeyleri.....	129

13. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Uzlaşısı Arasındaki Regresyon Düzeyleri	130
14. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duyguları Zararlı Olarak Görme Arasındaki Regresyon Düzeyleri.....	131
15. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Suçluluk Arasındaki Regresyon Düzeyleri	132
G. Duygusal Şema ve Aleksitimi Düzeyi Arasındaki Regresyon Düzeyleri	132
1. Duygusal Şema Ölçeği Alt Boyutları ve Aleksitimi Arasındaki Regresyon Düzeyleri.....	133
2. Duygusal Şema Ölçeği Alt Boyutları ve Duyguları Tanımada Zorluk Arasındaki Regresyon Düzeyleri	135
3. Duygusal Şema Ölçeği Alt Boyutları ve Duygularını İfade Etme Zorluğu Arasındaki Regresyon Düzeyleri	136
4. Duygusal Şema Ölçeği Alt Boyutları ve Dışa Vuruk Düşünce Arasındaki Regresyon Düzeyleri	138
V. TARTIŞMA	141
A. Katılımcıların Baba Kabul-Red Algılarına İlişkin Bulguların Tartışılması ...	141
B. Katılımcıların Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	144
C. Katılımcıların Duygusal Şemaya Ait Görüşlere İlişkin Bulguların Tartışılması..	146
D. Baba Kabul-Red, Aleksitimi ve Duygusal Şema Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulguların Tartışılması	148
VI. SONUÇ.....	153
A. Öneriler	155
VII.KAYNAKÇA	157
EKLER	173
ÖZGEÇMİŞ.....	183

KISALTMALAR

EKAR	: Ebeveyn Kabul-Red Kuramı
EKRÖ	: Baba Kabul-Red Ölçeği
LDŞÖ	: Leahy Duygusal Şema Ölçeği
SPSS	: Statistical Package for Social Sciences
TAÖ	: Toronto Aleksitimi Ölçeği

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 1. Cinsiyet Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi	55
Çizelge 2. Sigara İçme Durumuna Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi	57
Çizelge 3. Alkol Kullanma Durumuna Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi	58
Çizelge 4. Yetişme Çağında Temel Bakım Veren Kişi İle Baba Arasındaki İlişki Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi.....	60
Çizelge 5. Yaş Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi.....	62
Çizelge 6. Aylık Gelir Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi	63
Çizelge 7. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi	64
Çizelge 8. Roller Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi.....	65
Çizelge 9. Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi	66
Çizelge 10. Temel Bakım Veren Kişi Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi	67
Çizelge 11. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi	68

Çizelge 12. Cinsiyet Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi	69
Çizelge 13. Sigara İçme Durumuna Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi	71
Çizelge 14. Alkol Kullanma Durumuna Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi	72
Çizelge 15. Yetişme Çağında Temel Bakım Veren Kişi İle Baba Arasındaki İlişki Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi ...	73
Çizelge 16. Yaş Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi	75
Çizelge 17. Aylık Gelir Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi	77
Çizelge 18. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi	78
Çizelge 19. Roller Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi	79
Çizelge 20. Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi	80
Çizelge 21. Temel Bakım Veren Kişi Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi	81
Çizelge 22. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi	82
Çizelge 23. Cinsiyet Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi	83
Çizelge 24. Sigara İçme Durumuna Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi	84
Çizelge 25. Alkol Kullanma Durumuna Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi	86
Çizelge 26. Yetişme Çağında Temel Bakım Veren Kişi İle Baba Arasındaki İlişki Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerine Ait Analiz Sonuçları	87

Çizelge 27. Yaş Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi	89
Çizelge 28. Aylık Gelir Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi.....	93
Çizelge 29. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi.....	96
Çizelge 30. Roller Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi .	98
Çizelge 31. Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi.....	102
Çizelge 32. Temel Bakım Veren Kişi Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerine Ait Analiz Sonuçları	104
Çizelge 33. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi	106
Çizelge 34. Baba Kabul-Red Ölçeği ve Alt Boyutları İle Duygusal Şema Ölçeği ve Alt Boyutları Arasındaki Perason Korelasyon Katsayıları	109
Çizelge 35. Baba Kabul-Red Ölçeği ve Alt Boyutları İle Aleksitimi Ölçeği ve Alt Boyutları Arasındaki Perason Korelasyon Katsayıları	111
Çizelge 36. Duygusal Şema Ölçeği ve Alt Boyutları İle Aleksitimi Ölçeği ve Alt Boyutları Arasındaki Perason Korelasyon Katsayıları	112
Çizelge 37. Baba Kabul-Red Algısı ile Aleksitimi Düzeyi Arasındaki Basit Regresyon Analizi	114
Çizelge 38. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Aleksitimi Düzeyi Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi	115
Çizelge 39. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını Tanımada Zorluk Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi ...	116
Çizelge 40. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını İfade Etme Zorluğu Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi	117
Çizelge 41. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Aleksitimi Ölçeğinde Dışa Vuruk Düşünce Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi.....	118

Çizelge 42. Baba Kabul-Red Algısı ile Duygusal Şemaya İlişkin Görüş Arasındaki Basit Regresyon Analizi	118
Çizelge 43. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Şemaya İlişkin Görüş Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi	119
Çizelge 44. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Kontrol Edilemezlik Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi	120
Çizelge 45. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Zayıflık Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi.....	121
Çizelge 46. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Anlaşırılık Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi.....	122
Çizelge 47. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygulardan Kaçma Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi.....	123
Çizelge 48. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Akılcılık Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi.....	124
Çizelge 49. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Hisleri Kabullenme Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi	125
Çizelge 50. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Ruminasyon Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi.....	126
Çizelge 51. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Farklılık Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi.....	127
Çizelge 52. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duyguları İnkâr Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi.....	128
Çizelge 53. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Geçerlilik Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi.....	129
Çizelge 54. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Onaylanma Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi.....	129
Çizelge 55. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Uzlaşî Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi.....	130
Çizelge 56. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duyguları Zararlı Olarak Görme Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi	131

Çizelge 57. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Suçluluk Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi	132
Çizelge 58. Duygusal Şema ile Aleksitimi Düzeyi Arasındaki Basit Regresyon Analizi.....	133
Çizelge 59. Duygusal Şema Ölçeğinin Alt Boyutları ile Aleksitimi Düzeyi Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi	134
Çizelge 60. Duygusal Şema Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duyguları Tanımada Zorluk Düzeyi Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi	135
Çizelge 61. Duygusal Şema Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygularını İfade Etme Zorluğu Düzeyi Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi.....	136
Çizelge 62. Duygusal Şema Ölçeğinin Alt Boyutları ile Dışa Vuruk Düşünce Düzeyi Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi	138

I. GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmaya ilişkin problem durumu, alt problemler, araştırmanın önemi, araştırmanın amacı, sayıtlılar, sınırlılıklar ve konuyla ilgili tanımlar yer almıştır.

A. Problem Durumu

Çocukluk döneminin en belirleyici deneyimleri ebeveynlerle kurulan ilişkilere dayanmaktadır. Çocuk ve yetişkin psikolojisi üzerine birçok araştırma yapan araştırmacılar bu yaşantı biçimi üzerinde durmuş ve çocukluk döneminin kişilerin yaşamları üzerinde oldukça önemli bir yere sahip olduğunu ifade etmişlerdir (Freud, 1949; Watson, 1928; Bowlby 1951; Erikson, 1963; Berne, 1972). Çocuklukta ebeveynle kurulan bağın etkisi kişilerin yetişkinlik dönemindeki yaşantısına da yansımaktadır. Bu bağlamda kişilerin yetişkinlik dönemindeki yaşantılarını anlamlandırabilmek için, çocukluk döneminde ebeveyniyle kurduğu ilişkinin, kalitesinin bilinmesi oldukça önemlidir (Saygı ve Uyanık-Balat, 2013).

Kişiler çocukluk dönemlerinde bakımlarından sorumlu olan bireyler ile olumlu ilişkiler yaşama gereksinimi duymaktadırlar. Bakımdan sorumlu olan bireyler ile geliştirilen ilişkilerin olumlu olmadığı durumlarda çocuklar bağımlı, saldırgan davranışlar sergilemekte, böylelikle yaşamlarında düşük özgüvene sahip olabilmektedirler. Çocukluk döneminde bakımdan sorumlu kişiler ile olumlu ilişkiler geliştirilemediğinde, ileriki yaşlarda alkol, ilaç bağımlılığı, hırçın davranışlar gibi olumsuz etkilerin olabileceği vurgulanmaktadır (Önder ve Gülay, 2007).

Çocukluk döneminde çocuk ile ebeveyn arasında olumlu etkileşime ilişkin en önemli durum çocuğu kabul etmek olarak ifade edilmektedir. Kabul edici davranış gösteren aileler tepki ve sevgilerini; kucaklama, okşama, şakalaşma, öpme, koruma gibi bedensel ve sözel şekillerde gösterdikleri söylenmektedir.

Ebeveyn tarafından çocuğa karşı gösterilen reddedici davranışların da bulunduğu bilinmektedir. Reddedici davranışlar; çocuğu ihmal etme, çocuğa saldırgan tavırların sergilenmesi gibi davranışlardır. Ayrıca fiziksel olarak çocuğun bazı ihtiyaçları ile ilgilenmeme, çocuktan uzak durma gibi tavırlar da reddedici davranış olarak bilinmektedir. Reddedici davranışa maruz kalan çocuklar ileriki yaşlarında bazı olumsuz özellikler göstermektedirler. Bu olumsuz özellikler; kişilere bağımlılık, saldırganlık, duygusal tepkisizlik, düşük özgüven, duygusal belirsizlik, düşük öz yeterlilik, duygusal anlamda katı olmak ve karamsar bakış açısı gibi özelliklerdir (Önder ve Gülay, 2007: 24). Ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkinin kalite düzeyi, çocuğun ileriki dönemlerde psikolojik durumunun en temel belirleyicisidir. Ebeveyn çocuk ilişkisi çocuğun ileriki yıllardaki ruhsal durumuna doğrudan etki eden en önemli olgudur.(Turner ve diğerleri, 2001).

Son dönemlerde annelerin çalışma yaşamına katılımlarının artması, boşanmaların artması ve aile yapılarının değişimi nedeniyle çocuk ve baba arasındaki iletişim oldukça önemli bir durum haline gelmektedir. Baba ve çocuk arasındaki ilişkinin sağlıklı olması, çocuğun tüm hayatını olumlu yönde etkileyebilecek adımlara ortam hazırlarken, tam aksine olumsuz veya hatalı bir ilişki ise çocuğun tüm hayatını olumsuz etkileyebilecek adımlara zemin hazırlamaktadır (Demircioğlu, 2008).

Çocuklar güven ve sevgiyi anne ile öğrenirken, toplumsallaşmayı, problem çözme, kurallara uymayı ve paylaşmayı ise baba ile öğrenmektedirler. Anne ile çocuk ilişkisinde üçüncü kişi olarak babanın eklenmesiyle, çocuğun düşüncesinde “sosyal yaşam” ve “başkaları” kavramlarının oluşmasına neden olmaktadır. Çocuk, ilk olarak paylaşmayı, annesini baba ile paylaşarak öğrenmektedir. Çocuk anne dışında ilk olarak babanın varlığının farkına varmasıyla birlikte annesinin başka insanlarla iletişim içerisinde olduğunu kavramaktadır. Böylelikle duygusal yatırımının hepsini anneye yapmaktan vazgeçmektedir. Bu vazgeçişle birlikte çocukta, başka insanları sevebilme düzeyi de gelişmektedir. Baba çocukla olan ilişkide ne kadar pozitif ve aktif olursa, çocukta başka insanların varlığını kabullenmeyi hızlı olarak öğrenmektedir. Bu da çocuğun toplumsallaşmasını ve başka bireylerin varlığını kabulünü sağlamaktadır(Çağdaş, 2003). Çocuğun ileriki dönemlerinde ruhsal durumunun sağlamlığı, babayla iyi bir iletişimle mümkün olabilmektedir. Baba ile iyi bir ilişki hem yetişkinlikte hem de çocuklukta; ruhsal

olarak yaşanan sorun ve sıkıntılara karşı, ruhsal sağlığı koruyucu bir etkisi bulunmaktadır. Babanın çocuğuna geçirdiği güven ve sevgi, çocuğun kendini psikolojik olarak daha güçlü olduğunu hissetmesini sağlamaktadır. Böylelikle çocuğun yaşamı boyunca karşılaşacağı stresli durumlar ile daha iyi savaşmasına katkı sağlamaktadır(Çağdaş, 2003).

Ruh durumunun nasıl olduğunu bildiren haberciler olan duygular, aynı zamanda kişiler arası iletişimin de önemli bir parçasını oluştururlar. Ayrıca son yirmi yıldır yapılan araştırmalar duyguyu ifade etmenin akıl ve beden sağlığına, psikolojik iyi oluşa pozitif yönde ciddi bir katkısı olduğunu göstermiştir. Duygu kişinin ortamdaki uyarıcıların farkına varması ve bunları değerlendirmesine dayanan içsel yaşantıları kapsamaktadır. İlk olarak, duygunun bir his ve bu hisse özgü belirli düşünceler, biyolojik, psikolojik ve bir dizi eylem yönelimleri olduğunu ifade edilmiştir. Ayrıca, duyguları harekete geçirici dürtüler olarak tanımlanmaktadır (Aydın ve diğerleri, 2013).

Duygular, insanların evrendeki yerini anlamlandırmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Buna karşın biyolojik ya da psikolojik sebebe dayalı olarak pek çok insan ya duygularının farkında değildir ya da farkındalığını ifade edecek yeterliliğe sahip değildir. Sifneos, yapmış olduğu araştırma sonucunda literatüre kazandırmış olduğu aleksitimi kavramıyla duygusal fonksiyonlardaki kısıtlılığı ve bireyin fantezilerindeki yoksulluğu açıklamaktadır. Kavram, Yunanca kökenlidir (Taymur ve diğerleri, 2007). Aleksitimi kapsamında değerlendirilen bireyler, duygu yönüyle kısıtlılık yaşamaktadırlar. Aleksitimik bireyler, davranış ve motivasyonlarıyla ilgili yeteri kadar iç görü oluşturamazlar. Bu tür bireylerde psikolojik fonksiyonlarda yeterlilikle ilgili kaygı hissi yoğun olarak görülmektedir. Ayrıca bedenleriyle ilgili de sık sık kaygılanırlar. Aleksitimik bireylerde en fazla görülen semptomlar anksiyete ve tansiyon yükselmesidir. Geliştirdikleri iletişimde sözsüz ve eylemsel iletişimin öneminie işaret ederler. Genellikle kişiler arası ilişkilerde seviyeli ve uzak durmayı tercih eden bir yaklaşım benimserler (Yazıcı ve diğerleri, 2006). Sonuç olarak aleksitimik bireylerin duyguları işleme ve üretme konusunda yeterliliklerinin düşük olduğu belirtilebilir. Aleksitimi rahatsızlığıyla ilgili yaklaşımlarda ilk olarak psikosomatik hastaların semptomları açıklanmaya çalışılmış ancak günümüz koşullarında rastlanma sıklığı normal dağılım gösterdiği için bireysel özellik

olarak kabul edilmektedir (Güz ve diğerleri, 2011). Alana yönelik araştırmalarda farklı patolojik gruplarda aleksitimi rahatsızlığına rastlandığı gibi semptomların sağlıklı popülasyonda da olduğu ifade edilmektedir (Tolmunen ve diğerleri, 2011; Ogrodniczuk ve diğerleri, 2011; Batıgün ve Büyükşahin, 2008; Zackheim, 2007).

Bireyin duygusal şema oluşturma, duygularını yorumlama ve algılama biçimini ortaya koyarken aynı zamanda duygularıyla nasıl başa çıktığını gösteren tutum ve inançlar hakkında bilgi edinilmesi sağlamaktadır. Bireyin duygularının farkına varması, hissettiği duyguyu algılaması ve kontrol altına alabilmesi için duygularını ifade etmesi önemlidir. Yaşadığı olumlu ya da olumsuz duyguları ifade edemeyen birey, ruhsal ve biyolojik olarak birçok soruna kapı aralamaktadır. Dolayısıyla geliştirilen terapilerde, bireylerin duygularını ifade etmelerinin yolu bulunmaya çalışılmış ve sorunlar, duygular üzerinden tanımlanmıştır (Soygüt ve Çakır, 2009).

Tüm bu bilgiler ışığında, kişilerin duygularını dengeli bir biçimde gözlemleyebilmesi ve anlayabilmesi, olumsuz duygusal şemalarının farkında olması ve duygularını kabullenerek ifade edebilmesinin ruh sağlığı için önemli olduğu düşünülmektedir. İçgörü ve duyguları ifade etme psikoterapilerde, terapötik bir hedef olarak ele alınmaktadır (Batur, 2004).

Çocukluk yaşantısından yetişkinliğe ve hatta yaşam boyu süren duygu ve düşünce kalıplarının oluşmasına temel oluşturmaktadır. İşlevsel olmayan bilişler, duygular ve davranışlar uyum bozucu şemalar sonucunda oluşmaktadır. Her birey için erken dönemde giderilmesi gereken temel ihtiyaçlar vardır ve bu ihtiyaçlar, bireylerde farklı yoğunlukta olmaktadır. Temel ihtiyaçlarını dengeli bir şekilde karşılayan bireyler, toplumda psikolojik iyi olma hali gösteren sağlıklı bireyler olarak kabul edilmektedirler. Bu ihtiyaçlardan bazıları diğer kişilere güvenli bağlanma, öz denetim, akılcı sınırlar, rol yapma, duygu ve ihtiyaçları özgürce ifade etme, olumlu kimlik algısı, beceri ve bağımsızlık şeklinde ifade edilebilir. Bağlanma kişinin bilişsel ve duygusal şemalarıyla ilişkilidir (Beck, 2001, Leahy, 2007).

B. Araştırmanın Amacı

Çocukluk döneminin ilk yılları kişinin tüm hayatını yönlendirecek bir etkiye sahip olduğu ifade edilmektedir. Bu dönemde çocukların aileleri ile olumlu ya da olumsuz iletişim içinde olmaları onların çok yönlü gelişiminin temellerini oluşturmaktadır. Bu nedenle, babanın çocuklarını kabul ya da reddetme davranışlarını tespit etmek önem kazanmaktadır. Ebeveyn kabul-red çocuğun; çevresini, ailesini, yaşadığı ortamı, arkadaş ilişkilerini, toplumsal sürece uyumunu, ruhsal durumunu ve benzeri durumları etkileyebilmesi bakımından önemlidir. Uluslararası literatürde, az sayıda olsa da, bu konuda çalışmalar olduğu gözlenmektedir, ancak ülkemizde bu konuda yapılmış çalışmalara pek rastlanmamaktadır. Bu çalışmayla ülkemizdeki literatüre katkıda bulunmak amaçlanmaktadır.

Bu çalışmanın problemi; yetişkin bireylerin baba kabul ve red algıları ile aleksitimi düzeyleri ve duygusal şema hakkındaki görüşleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

C. Alt Problemler

1. Yetişkin bireylerin baba kabul ve red algıları ile aleksitimi düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Yetişkin bireylerin baba kabul ve red algıları ile duygusal şemalara ilişkin görüşleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Yetişkin bireylerin baba kabul-red algıları demografik özelliklerine göre farklılık göstermekte midir?
4. Yetişkin bireylerin aleksitimi düzeyleri demografik özelliklerine göre farklılık göstermekte midir?
5. Yetişkin bireylerin duygusal şemalara ilişkin görüşleri demografik özelliklerine göre farklılık göstermekte midir?
6. Yetişkin bireylerin aleksitimi düzeyleri ile duygusal şemaları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki var mıdır?

D. Hipotezler

1. Yetişkin bireylerin baba kabul ve red algıları ile aleksitimi düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.
2. Yetişkin bireylerin baba kabul ve red algıları ile duygusal şemalara ilişkin görüşleri arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.
3. Yetişkin bireylerin baba kabul-red algıları demografik özelliklerine göre farklılık gösterir.
4. Yetişkin bireylerin aleksitimi düzeyleri demografik özelliklerine göre farklılık gösterir.
5. Yetişkin bireylerin duygusal şemalara ilişkin görüşleri demografik özelliklerine göre farklılık gösterir.
6. Yetişkin bireylerin aleksitimi düzeyleri ile duygusal şemaları arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

E. Araştırmanın Önemi

Çocuğun başka insanlardan duygu ve buna benzer hisleri düzenlemeyi öğrenebilmelerine imkan sağlayan dönem erken çocukluk dönemi olarak ifade edilmektedir. Çocukluk döneminde bakım verenlerin gözlemleri ve ebeveynlerin tutumları ile çocukların duygu düzenleme yetenekleri şekillenmektedir. Çocukların duygularını düzenleme konusunda etkin olan bireylerden biri de babadır. Babaları tarafından duyguları cevaplanan ve kabul edilen çocukların genellikle duygu düzenleme becerileri iyi düzeyde olmakta; tam aksi bir durum olduğunda, yani babası tarafından duyguları önemsenmediğinde veya cezalandırıldığında ise çocuklar duygu düzenlemekte zorluk çekmektedirler. Sosyal öğrenmenin de etkisiyle erken çocukluk döneminde bakım veren bireyler ile olan iletişimle birlikte ilerleyen dönemlerde algılanan baba kabul-red, aleksitimi ve olumlu-olumsuz şemalara ilişkin görüşler arasındaki etkileşimi anlamamız oldukça önemli bir hale gelmektedir. Bu çalışma, baba kabul-reddi ile aleksitimi düzeyi ve duygusal şemaya ilişkin görüşler arasındaki ilişkinin belirlenmesine yönelik katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca literatürdeki çalışmalar incelendiğinde babaların duygusal düzenlemelerinin yetişkin çocukları

tarafından değerlendirildiği çalışma sayısının az olduğu görülmektedir. Bu bağlamda çalışma, baba kabul-red algısı ile aleksitimi düzeyi ve duygusal şemaya ilişkin görüş arasında ilişkinin daha iyi anlaşılması adına literatüre kaynak sağlamasından dolayı önemli olmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgularının literatüre en önemli katkısı, baba red kabul algıları ile aleksitimi düzeyi ve duygusal şemalar arasındaki farklılaşmayı belirleyecek olmasıdır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde ebeveyn kabul red kuramını ele alan çalışmaların anne-çocuk bağına incelediği aynı zamanda babanın da anne ile eşdeğer öneme sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla bu araştırma, bireylerin psikolojik uyumları üzerinde babanın rolüne dikkat çekmek için EKAR Kuramıyla temellendirilmiştir. Ayrıca *babanın* temel bir bağlanma figürü olarak dikkate alınması gerektiğini ortaya koyacaktır.

F. Sayıtlar

- Araştırmanın uygulama kısmında kullanılan veri toplama araçlarının araştırmanın amacına uygun olduğu kabul edilmiştir.
- Ölçeklerde yer verilen soruların katılımcılar tarafından açık ve anlaşılır olduğu varsayılmıştır.
- Ölçekte yer alan sorulara katılımcıların tarafsız ve samimi cevaplar oluşturduğu kabul edilmiştir.
- Araştırmanın uygulanması için belirlenen örneklem grubunun evrenin tamamını temsil ettiği varsayılmıştır.

G. Sınırlılıklar

1. Araştırmanın bulguları, seçilen ölçekler yardımıyla elde edilecek verilerle sınırlandırılmıştır.

2. Araştırmanın sonuçları, Türkiye sınırları içerisinde bulunan 24-65 yaş arası yetişkin bireylerin görüşleri ile sınırlıdır.

H. Tanımlamalar

Kabul-Red: Ebeveyn Kabul Red Kuramı içerisinde ele alınan kabul; çocuk ve baba arasındaki bağlanmayı içermektedir. İki öge arasında gelişen yakınlık, destek, bakım, şefkat, ilgi bağlanma figüründe etkilidir ve kabul kavramını açıklar. Red ise kabul davranışını ortaya çıkaran duygu ve davranışların olmadığı gibi çocuğu rencide eden fiziksel veya psikolojik davranış/duyguların geliştirilmesidir (Rohner, 1986).

Duygusal Şemalar: Bireyin yaşadığı olaylar sonucunda gelişen duygularını gösterme biçimi ve rahatsızlık oluşturan bir duyguyu deneyimlediğinde, bu duyguyla baş edebilmek için tutum ve inançlarla duyguyu düzenlemesidir (Leahy, 2002).

Aleksitimi: Yunanca bir kavram olan aleksitimi bireyin duygularını algılamasında ve sözel olarak dile getirmesinde zorlanmasıdır (Yazıcı ve diğerleri, 2006).

II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR

A. Baba Kabul ve Red

1. Ebeveyn Kabul-Red Kuramı (Ekar)

1975 yılında Rohner tarafından ortaya atılmış olan “Ebeveyn Kabul-Red Kuramı” (EKAR), çocukların algılamış olduğu ebeveyn red ya da kabul algısının sebeplerini, belli başlı sonuçlarını ve diğer değişkenler ile olan ilişkilerini öngörmeyi ve açıklamayı amaçlayan bir sosyalizasyon kuramıdır (Khaleque ve Rohner, 2011).

Rohner’e göre EKAR Kuramı, batılı psikologların 20. yüzyılda ebeveyn-çocuk etkileşimi ile ilgilenmeye başlamalarının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. İlk başlarda psikanalitik kuramın bir parçası olarak ele alınan bu kuram, daha sonraki süreçte sosyal öğrenme kuramcılarının ilgisini çekmiş ve asıl yerini bulmuştur. Böylelikle anne baba davranışlarının da ölçülmesine zemin hazırlamıştır (Khaleque ve Rohner, 2001).

Rohner, antropoloji ve psikoloji eğitimi almış bir ilim adamı olarak EKAR Kuramı’nın yanında çocuğun sosyalleşmesi ile ilgili evrensel bir yaklaşımda da bulunmuştur. Bu doğrultuda EKAR Kuramı ile bağlantılı olarak çok sayıda gözlem ve görüşme yapmış ve birçok ölçek geliştirmiştir. Khaleque ve Rohner’in (2002) yapmış olduğu bir meta-analiz çalışmasında farklı kültürlerden araştırmacılarca yürütülen 200’den fazla çalışmanın sonuçları incelenmiştir. Bu çalışmalarda da görüldüğü üzere EKAR Kuramı oldukça önemli bir yere sahiptir. Yapılan çalışmalarda, çocukların ebeveynleri tarafından kabul ve reddedilmelerinin onların bilişsel, sosyal, davranışsal ve duygusal gelişimlerini etkilediği gibi yetişkinlik dönemindeki psikolojik uyumlarını da etkilemektedir. Ayrıca bu çalışmalarda kabul ve reddedilmenin şiddeti, süresi, sıklığı ve şeklinin bireylerin aile yapılarından dini inançlarına kadar birçok sosyal özellikleri ile de ilişkisinin olduğu belirlenmiştir (Öngider, 2006).

Özünde “ebeveynliğin kontrol boyutu” ile “ebeveynliğin sıcaklık boyutu” olarak da ifade edilen ebeveyn-çocuk etkileşimine odaklanan EKAR Kuramı, ebeveynlerin çocuklarına karşı duygularını ifade ederken kullanmış oldukları sözel ve fiziksel davranışlar ile ebeveyn ve çocuk arasındaki duygusal bağın kalitesi ile ilgilenmektedir (Rohner, 2005).

a. Ebeveynliğin sıcaklık boyutu

Sıcaklık boyutu bireyler arasındaki sevgi bağının kalitesi ile ilgili olmaktadır. Tüm bireyler kendileri için önemli insanlardan az ya da çok sevgi deneyimlemeleri nedeni ile bu boyut üzerinde bir noktaya yerleştirilebilmektedir. Sıcaklık boyutu bireylerin diğerlerini önemsediklerini ifade etmek için kullandıkları fiziksel, sözel ve simgesel davranışlara odaklanmaktadır. Sıcaklık boyutuna ebeveyn çocuk etkileşimi açısından bakacak olursak; bu boyut ebeveyn-çocuk arasındaki duygusal bağın niteliğini ve ebeveynin çocuğa yönelik duygularını ifade etmek için seçtiği sözel ve fiziksel davranış biçimlerini içermektedir (Özyavru-Çoşkun, 2008).

Rohner, kabul veya redde yol açan ebeveyn davranışlarının bir kültürden diğerine farklılaşabileceğini, ancak reddedilmeye yönelik subjektif algının tüm kültürlerde benzer sonuçlar doğuracağını savunmaktadır (Rohner, 2014: 6). Sıcaklık boyutunun pozitif olarak değerlendirilen ucunda ebeveynin çocuğuna karşı sergilediği ilgi, bakım, destek, şefkat, sevgi vb. davranışlarını içeren “kabul etme” davranışları yer almaktadır. Kabul etme, ebeveynlerin çocuklarına yönelik sıcaklık, sevgi gibi hislerini davranışsal ve sözel olmak üzere iki farklı türde ifade etmesidir. Gülümseme, öpme, kucaklama vb. davranışsal kabul ifadelerini; çocuğa onunla ilgili güzel şeyler söyleme, onu övme, iltifat etme vb. ise sözel kabul ifadelerini temsil etmektedir (Rohner, 2005: 380). Sıcaklık boyutunun negatif ucunda ise bu tür davranışların yokluğu ile çocuğu psikolojik ya da fiziksel olarak inciten duygu ve davranışları içeren “reddetme” yer almaktadır. Ebeveyn reddi, duygusal istismarla eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (Rohner ve Rohner, 1981: 190). Reddetme kavramsal olarak sıcaklık, sevgi, bakım, rahatlık, endişe, destek veya çocuk ve yetişkinlere yönelik ebeveynlerin ya da diğer bağlanma figürlerinin sevgilerinin yokluğunu veya önemli derecede eksikliğini ayrıca fiziksel ve psikolojik olarak zararlı olabilecek çeşitli davranış ve duyguları ifade eder (Rohner, 2005: 380). Ebeveyn kabul-red kuramında, ebeveyn kabulü

terimi; sıcaklık, şefkat, bakım, rahatlık, ilgi, destek, kısaca ebeveynlerin çocuklarına karşı hissettikleri ve gösterdikleri sevgiyi ifade etmek için kullanılır. Ebeveyn reddi, ebeveynlerin sıcaklığının ve sevgisinin yokluğunu veya geri çekilmesini ifade eder (Sultana ve Khaleque, 2016: 2).

b. Ebeveynliğin Kontrol Boyutu

Ebeveyn Kabul-Red Kuramına göre ebeveynliğin diğer bir boyutunda “kontrol” yer almaktadır. Ebeveyn kontrolü, aşırı düzeyde izin verici ya da kısıtlayıcı ebeveyn davranışlarını içermektedir (Rohner ve Rohner, 1981: 245). Çocuklarının davranışlarını nadiren kontrol eden ebeveynler “izin verici ebeveyn” olarak adlandırılırken; çocuklarını sürekli kontrol edenler ise “kısıtlayıcı ebeveyn” olarak tanımlanmaktadırlar. Davranışsal kontrol temel olarak iki şekilde gözlenmektedir (Rohner, 2005: 390):

1) Ebeveynlerin çocuklarının davranışlarına sınırlama veya kısıtlama koymaları (yani, ebeveynlerin uyumlu davranışları gerektiren direktifleri kullanma, talep etme ve aile veya ev kuralları oluşturma ölçütlerinin belirlenmesi);

2) Ebeveynlerin bu ölçüt ve kurallara uyma konusunda ısrar etmeleri. Kontrol kavramı ile ebeveynlerin çocuk davranışlarını ne düzeyde kısıtladığı ve bu kısıtlamanın ne düzeyde zor olduğu anlatılmaktadır. Çocuklarının hal ve hareketlerini az kontrol eden ebeveynler kurama göre izin verici, çocuklarının hal ve hareketlerini sürekli kontrol eden ebeveynlerde kısıtlayıcı olarak tanımlanmaktadır. Ebeveynler genellikle, tuvalet eğitimi, ahlaki değerler, emirlere itaat, cinsellik, saldırganlık, evdeki görevler ve düzenlilik gibi alanlarda çocuklarını kontrol altına almaktadırlar. Kontrol kavramının kontrol edememek ve aşırı kontrol olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır. Birinci boyutta, ebeveynler bazı durumlarda çocuklarını kontrol edememektedirler. Bu gibi durumlarda ebeveynler çocuklarına kural getirmemekte veya çocuklarının fiziksel sağlıkları ve güvenlikleri için gerekli olan kontrolü sağlamaktadırlar. Kontrol edememe boyutunda ebeveyn, çocuğunun yaptıklarına karşı yönlendirici olamamakta, çocuğun kendi kararlarına izin vermekte ve çocuğun tamamen kendi yolunu bulmasına müsaade etmektedir. Kontrol kavramının diğer boyutunda aşırı kontrol bulunmaktadır. Aşırı kontrolde ebeveyn ortamda ve birçok durumda

çocuğa karşı çok fazla kısıtlama ve kural getirmekte ve çocuğu bu kurallara tamamen uyması için zorlamaktadır. Çocuğun davranışlarını her durumda takip etmekte ve onun ebeveyni olmadan bazı beceriler kazanmasını ve özerkliğini kazanması adına kısıtlamalar getirmektedir (Rohner ve Rohner, 1981).

2. EKAR'ın Kişilik Kuramı

Rohner bütün kuramlarda, ebeveyn tarafından kabul yada reddedilmenin tüm etkilerinin ele alınmasının beklenmediğini belirtmektedir. Ebeveyn Kabul-Red Kuramı'nda da, dünyanın çeşitli bölgelerinde ebeveynleri tarafından reddedilmiş yetişkin yada çocukları tanımlayan temel özellikleri ele alınmış, yani, ebeveyn tarafından reddedilmenin kişilik üzerinde temel etkileri üzerinde durmuştur. EKAR Kuramında ele alınan kişilik özellikleri, kişilik boyutu olarakta anılması gerekmektedir. EKAR kuramının kişilik özellikleri olumsuz uçtan olumlu uca doğru bir düzlem üzerinde düşünülünce, her birey, her kişilik özelliklerine ait uzantı üstünde, belli bir nokta olmaktadır. EKAR kuramında kişilik kuramı, dünyanın farklı bölgelerinde, farklı ırk, kültür ve dillerde olan bireylerin ebeveynlerince reddedildiği durumlarda, yedi kişilik özelliğinin olumsuz taraflarında oluşacak bir kişilik durumunun ortaya çıkacağını ifade etmektedir (Khaleque ve Rohner, 2002).

EKAR kuramı, dünyanın birçok yerinde ebeveyn tarafından reddedilme davranışının kişiliği etkileyen belirgin özelliklerine yoğunlaşmaktadır. Ebeveyn kabul-red'in kişilik alt kuramında dünyadaki çeşitli kültür, dil ve ırklarında ebeveyn tarafından reddedilme davranışının bireyi yedi alanda derinden etkilediği belirtilmektedir. Bu yedi kişilik alanı “Bağımlılık veya savunucu bağımsızlık, Duygusal tepkisizlik (Duyarsızlık), Öz-saygı, Öz-yeterlik, Duygusal tutarlılık, Dünya görüşü, Düşmanlık ve Saldırganlık” şeklinde sıralanmaktadır.

Kabul-Red Kuramı'nın kapsamında incelenen yukarıda belirtilen kişilik özellikleri, kişilik boyutları şeklinde değerlendirilerek olumlu uçtan olumsuz uca uzanan bir boyut olarak ele alınmıştır. Dolayısıyla her birey, oluşturulan kişilik boyutuna ait uzantıda belirli bir noktada bulunmaktadır. Ebeveyn tarafından reddedilme davranışının yöneldiği bireyler yedi kişilik boyutunun olumsuz uçlarındadır ve bu yönde bir kişilik örüntüsü oluşturmaktadırlar (Rohner, 2001).

a. Bağımlılık ve Savunucu Bağımsızlık

Ebeveyn kabul red kuramının kişilik alt boyutuna göre duygusal gereksinimlere, anne, baba ve diğer önemli bireylerce gösterilen olumlu tepkiler birey için güçlü motivasyon kaynağı olduğu ifade edilmektedir. Bu duygusal gereksinimler anne, baba ve diğer önemli kişilerce karşılanmaması yetişkin ve çocuklar tarafından reddedilmiş olarak algılanmakta ve böylelikle bireyler kendilerini güvensiz ve kaygılı hissetmektedirler. Bu bireyler ebeveynlerince yaşadıkları reddedilme duygusu ile baş edebilme ve ebeveynlerinden olumlu tepki alabilmek adına ekstra çaba sarf etmektedirler. Yani reddedilme duygusuna kapılan yetişkin ve çocuklar ebeveynleri tarafından olumlu tepkiler alabilmek adına ekstra girişimlerde bulunmaktadır. Böylelikle bu bireylerin bağımlılık düzeyleri daha fazla olabilmektedir. Bağımlılık düzeyinin artmasıyla bireyler daha fazla alınganlık, öfke ve benzeri olumsuz duyguları tecrübe etmekte ve red algısını yaşamaktadırlar. Red algılayan bireyler, öfke kaynaklı olarak saldırganlık ve düşmanlık gibi olumsuzlukları yaşarlar. Reddedilme yaşayan bireyler karşılaştıkları olumsuz tepkileri olumluya çevirebilmek adına zamanla saldırganlık ve düşmanlık gibi duyguları daha az göstermektedirler. Bu gibi bireyler dışarıdan gözlemlendiklerinde bağımsız izlenimi vermekte, fakat bu savunucu bağımsızlığa dönüşmektedir. Yani bireyler kendilerinin olumlu davranışlara ve diğer insanlara ihtiyaçlarının olmadığını düşünürler, bu ihtiyacı reddederek kendilerini duygusal olarak kapatmaktadırlar (Eryavuz, 2006).

b. Duygusal Tepkisizlik

Bireyler bütün duygularını açıkça ve hürce ifade edebilmektedir. Yani insanların başka insanlara karşı gösterdiği duygusal tepkileri rahatça göstermesi, anlaşılır ve doğal bir şekilde verebilmesi yada bireyin başka bireylere karşı duygusal güvensizlikten uzak, samimi, savunucu olmayan ve kalıcı ilişkiler kurabilmesi, bireyin genel olarak duygusal duyarlılığını göstermektedir. Ebeveyn kabul-red kuramına göre reddedilme duygusunu yaşayan çocuklar, rol model alabilecekleri ebeveynlerinin yokluğundan dolayı sevmeyi ve sevgi duygusunu öğrenememektedirler. Reddedilme duygusunu yaşayan bireylerin şefkat ve sıcaklık gibi olumlu duygulara oldukça ihtiyaç duymalarına rağmen sevmeye duygusunu hissetme konusunda zorluk yaşamaktadırlar. Red duygusunu yaşayan çocuklar başka bireylerle yakın ve samimi ilişkiler kuramamakta, duygusal açıdan

yalıtılmış bireyler olmaktadır. Bu gibi reddedilme duygusunu yaşayan bireyler sevgi ve şefkat gibi olumlu duyguları yaşayamadıklarından duygusal tepkisizlik içinde olabilmektedirler (Rohner ve ark., 2005).

c. Düşmanlık ve Saldırganlık

Düşmanlık kavramı, içsel kızgınlık ve öfke hissi olarak tanımlanmaktadır. Saldırganlık kavramı ise düşmanlık yada öfke gibi olumsuz duyguların dışavurumu olarak ifade edilmekte, ruhsal veya fiziksel olarak başka bir bireye veya nesneye kasıtlı olarak zarar verme olarak dışa yansımaktadır. EKAR kuramına göre ebeveynin çocuğu reddetme şekli saldırganlık ve düşmanlık şeklinde ortaya çıkıyor ise reddedilme duygusuna sahip çocuklarda saldırgan ve düşmanlık tutumunu pasif olarak benimsemektedirler. Ayrıca ebeveynlerin çocuklarının öfkelerini açık bir şekilde sergilemelerine izin vermedikleri durumlarda da çocukların öfke kontrolü problemi yaşamalarına neden olabilmektedir. Ancak, bütün bu olumsuzluklara sahip olmayan çocuklar veya yetişkinlerde herhangi bir saldırganlık davranışının görülmeyeceği anlamına gelmediğini ifade edilmektedir. Bütün çocuk ya da yetişkinler bazen bazı durumlarda öfke kızgınlık gibi olumsuz duyguları yaşayabilmekte ve saldırganlık veya düşmanlık gibi tutumları sergileyebilmektedirler (Eryavuz, 2006).

d. Duygusal Tutarlılık

Duygusal tutarlılık kavramı, bireyin zorluklar, önemsiz başarısızlıklar, engeller veya streslere karşı “duygusal dengesini” yitirmemesi ve yaşadığı zorluklara katlanabilmesini içermektedir. Duygusal anlamda dengesizlik görülmeyen bireyler, gerginlik, agresiflik veya endişelenme gibi duyguları sık sık yaşamayan, günlük yaşantısında karşısına çıkan olaylarda gerginlik ve stresi kontrol edebilen bireylerdir. Önemsizmeyecek duygusal streslere karşı soğukkanlı olabilmekte ve sinirlenmeyip öfkesini kontrol edebilmektedir. Gün içerisinde farklı bir durum gelişmedikçe duygusal dengelerini korumaktadırlar. İçerisinde kaldıkları zor bir durum karşısında veya provoke edilme davranışıyla karşı karşıya geldiklerinde duygusal durumlarında değişiklik olsa dahi kısa sürede olay öncesindeki duygu durumlarına tekrar dönmektedirler. Diğer taraftan duygusal açıdan tutarsızlık görülen bireyler, iki zıt uç arasında gider gelirler. Yaşadığı duygu yoğunluğu onu sevinçli hale getirirken başka bir anda karamsar

ya da depresif hissettirebilir. Bu tür duygu dalgalanmaları yaşayan bireyler, karşılarına çıkan basit gerginliklerde, problemlerde dahi büyük bir rahatsızlık duyarak duygu kontrolünü sağlayamazlar. Beklentilerine karşılık bulamadıkları zaman öfke davranışına yönelirler ya da kendilerini karamsar ve depresif hissederler. Bununla birlikte gerginlik yaratan durumlar karşısında soğukkanlı davranmaktan yana tavır almazlar (Parmar ve Rohner, 2005: 409).

e. Dünya Görüşü

Dünya-görüşü, bireylerin kendileri ve çevreleri ile ilgili yaklaşımlarını tanımlamaktadır. Tanımlamayı olumlu ya da olumsuz olarak yapmaları bireylerin dünya görüşünü ortaya koymaktadır. Bireylerin dünya görüşü genellikle sözlü ifade şeklinde belirtilemeyen bir durumdur. Dünya görüşünü olumlu yönde geliştiren bireyler, tehdit edici olmayan, mutlu, dostça, güvenli, iyi olana yönelmektedirler. Diğer taraftan olumsuz bir dünya görüşü benimseyen bireyler hayatı kötü, tehdit edici, güvensiz, saldırgan, tehlikelerle dolu bir yer olarak algırlar (Parmar ve Rohner, 2005: 410).

f. Öz Saygı

EKAR kuramının kişilik kuramında öz-saygı ve özyeterlilik, bireyin kendisi ile alakalı ilgili durumun iki farklı boyutunu oluşturmaktadır. Öz saygı bireyin kendi değeri ile alakalıyken; öz-yeterlilik bireyin kendi yeterliği ile alakalı olmaktadır. Ebeveyn Kabul Red kuramına göre anne-baba tarafından reddedilme, çocukların öz saygılarında bozulmaya neden olmaktadır. Çünkü çocuklar anne-babası yada önemli olarak benimsediği kişileri gördükleri gibi onların da kendilerini aynı şekilde gördüklerine inanmaktadırlar. Dolayısıyla ebeveynleri tarafından reddedilen çocuklar önem verdiği kişilerce sevilmez olduklarını düşünmektedirler. Böylelikle bu tür duygulara kapılan çocuklarda ileriki dönemlerde özsaygı düzeyleri düşük olmaktadır (Rohner ve ark., 2005).

g. Öz Yeterlik

Öz yeterlilik kavramı, bireyin kendi yeterliliği ile ilgili yaptığı değerlendirmeyi içermektedir. Yani, bireyin etrafında olup biten olaylar üzerinde etkin olabileceğine ve bu etkinliği sürdürebileceğine olan inancı olarak ifade edilmektedir. Öz-yeterlilik kişinin kendi kaynaklarına inanması olarakta bilinmektedir. Öz yeterliliğin olumsuz olması, yetersizlik duyguları ve bireyin

istediği şeyler için yeterince çaba sarf etmediğini düşünmesi gibi duygu ve düşüncelerle alakalı olmaktadır. Bir durumla baş etmek için yeterli alt yapıya sahip olan fakat öz-yeterliliği düşük olan birey, söz konusu becerilerini eyleme geçirmede problem yaşayabilmektedir (Yıldırım ve İlhan, 2010).

3. Ebeveyn Kabul-Reddi ve Psikolojik Belirtiler

Ebeveyn kabulü, duygusal paylaşım, koruma, destekleme, sevgi gösterme ve sıcaklık olarak tanımlanmaktadır. Ebeveynler çocuklarına karşı kabullenici tutumlarını sarılmak, kucaklamak, öpmek ve gülümsemek şeklinde göstermektedirler. Ayrıca, çocukla ilgili güzel şeyler söylemek, ona hikayeler anlatmak gibi sözel ifadeler de ebeveyn kabulüne örnek olarak gösterilmektedir. Ebeveyn reddi ise kabullenici tutumların olmaması veya tam tersinin olmasıyla seyreder. Ayrıca çocuğu kıran veya üzen davranışlarda ya da ifadelerde bulunabilirler. Rohner (1986) ebeveyn reddinin dört özelliği olduğunu öne sürmektedir. İlki soğuk ve duygusuz olmaktır. İkincisi düşmanca ve saldırgan tutumlar sergilemektedir. Üçüncüsü kayıtsız ve ihmalkar olmasıdır. Dördüncüsü ise herhangi bir gerekçe olmaksızın reddedici tutumlardır. Çocuklarına karşı soğuk ve duygusuz olan ebeveynler, çocuklarının sevgi, ilgi ve sıcaklıktan mahrum kalmalarına yol açmaktadırlar. Düşmanca ve saldırganca tutum sergileyen ebeveynler bunu sözel veya fiziksel şiddet yoluyla gösterebilmektedirler. Çocuğa olumsuz ifadeler veya yakıştırmalar yapmak, itmek, çekiştirmek veya bir hata yaptığında cezalandırma gibi tutumlar görülebilmektedir. Kayıtsız ve ihmalkar ebeveynlerde ise fiziksel veya psikolojik olarak çocuk için uygun ve hazır olmama durumu söz konusudur. Kayıtsız veya ihmalkar ebeveynler çocuklarının ihtiyaçlarına karşı duyarsız davranırlar. Herhangi bir kategoriye dahil edilmeyen reddedici tutumda ise çocukların ebeveynlerinin onları sevip sevmediği konusunda kararsız olduğu görülmektedir. Belirgin bir belirtisi bulunmayan ayrışmamış reddedici ebeveynlerde çelişkili tutumlar görülebilmektedir (Rohner, 1986).

Ebeveyn Kabul Red Kuramı'nda ebeveynlerin davranışlarından çok, çocuklarının bunu nasıl algıladığı, hatırladığı konusu ön plandadır; çünkü çocuklar için ebeveynlerin davranışları içsel ve algısal süreçleri etkileyebilecek güçtedir. Çocukların algılarına ve ebeveynlerin onlarda bıraktığı etkiye

odaklanmak, kùltùrlere göre değişkenlik gösterebilen ebeveyn sıcaklığı ya da reddedici tutumlarını ayrı ayrı incelemeye gerek olmaksızın veya herhangi bir etnik sınırlılıkla karşılaşmaksızın araştırmaların sürdürölmesine olanak tanımaktadır (Rohner ve ark, 2012).

4. Ebeveyn Kabul-Reddinin ve Kontrolölünün Algılanma Biçimleri

Kabul ve red kavramları EKAR kuramına göre dışarıdan bir gözlemcinin bildirmesi ile oluşan “davranışsal perspektif” ve birey tarafından hissedilen ya da kişisel olarak algılanan şekliyle “fenomenolojik perspektif” olmak üzere iki perspektiften incelenmektedir. Genel olarak gözlemlenen ve hissedilen perspektifler benzer durumlara işaret etmektedir. Ancak EKAR kuramı, her iki perspektifin de birbirinden çok farklı sonuçlara ulaşması durumunda hissedilen perspektiften gelen bilgiyi güvenilir kabul etmektedir (Rohner, Khaleque, Cournoyer, 2012). Mesela dışarıdan izlendiğinde ebeveynin reddedici bir tutum içerisinde görülmesine karşın çocuk bunu hissetmiyor olabileceği gibi dışardan açık bir şekilde ebeveynin reddedici davranışlarına şahit olunmadığı durumlarda çocuk kendisinin sevilmediğini düşünebilmektedir. Bu durum Kagan tarafından ebeveyn tarafından ortaya konulan reddin belli bir davranış biçimi olmadığı, asıl olanın çocuğun sahip olduğu inanç olduğu şeklinde açıklanmaktadır (Rohner 1986).

5. EKAR Kuramı’nda Babanın Rolü ve Önemi

Birçok insan için hayatta ana tatmin ve acı kaynağı diğerleriyle kurulan kişisel ilişkilerdir (Rohner, 1994). Çocuklar için ise en güçlü etkiye sahip olanlar ebeveynlerdir (Rohner ve Veneziano, 2001). Ebeveynlikle ilgili çalışmalar gözden geçirildiğinde, çocuğun gelişiminde babanın önemini vurgulayan çok fazla çalışmaya rastlanmamakla birlikte ilk çalışma Peterson ve arkadaşları (1959) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, “sorunlu” ve “normal” çocuklarda anne tutumu ve baba tutumunun etkisi incelenmiştir. Sonuçlar, baba tutumunun, çocuğun psikolojik uyumunda en az anne tutumu kadar etkili olduğunu göstermiştir. Daha sonraları Becker’in (1964) yapmış olduğu bir gözden geçirme çalışmasında da çocuğun davranışları üzerinde babanın etkisinin en az annenin etkisi kadar önemli olduğu belirtilmiştir.

Literatürde anne ve babalık üzerine ne ölçüde vurgu yapıldığını gözler önüne sermek açısından önemli olan bir diğer çalışma ise Rohner ve Nielsen'in (1978) yapmış olduğu çalışmadır. Bu çalışmada, 1930- 1976 yılları arasında ebeveyn kabul reddi ile ilişkili 600 araştırma gözden geçirilmiştir. Sonuçlar, bu çalışmaların sadece 108'inde (%17) babanın anıldığını ve babanın anıldığı çalışmaların ise % 70'inin 1960- 1970 yılları içerisinde yapıldığını göstermiştir. Bu çalışmadan da anlaşılacağı üzere babanın öneminin fark edilmesi yakın bir geçmişe sahiptir. Rohner'in (1975) ifade ettiği üzere dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar çocuklar aile yapıları, politik sistemler, ekonomik sistemler ve diğer her türlü sosyo-kültürel unsurlar ayırt etmeksizin, anneleri tarafından babanın evin içerisinde olduğu ailelerde daha fazla kabul görmektedir.

Son yıllarda, özellikle 1960 ve 1970'lerde, babanın önemini vurgulayan çalışmalardaki artışın 3 ana etkenden kaynaklandığı düşünülmektedir (Rohner ve Veneziano, 2001). Bunlar;

1) Daha önceki çalışmalarda babanın ve baba sevgisinin önemi üzerine bulgular birikmiştir ancak bu yıllara kadar sosyal bilimciler bu bulguları göz ardı etmiştir.

2) Feminist hareketin etkileri, bu yıllarda kendini göstermeye başlamıştır. Kadınların daha fazla iş hayatına atılmasıyla, çocuk bakımında babanın da anneye eşit role sahip olması gerektiği görüşü, ev içerisinde babaları daha aktif bir role sokmaya başlamıştır. Böylelikle sosyal bilimciler feminist hareketin doğrudan veya dolaylı etkisiyle baba ve baba sevgisi üzerine daha fazla konsantre olmaya başlamışlardır.

3) 1990'larda sosyal bilimciler, istatistikte çok değişkenli analizleri kullanmaya başlamışlardır. Bu analizler doğrultusunda çocuğun psikolojik uyumu üzerinde babanın etkisi daha net ortaya koyulmaya başlamıştır.

EKAR Kuramı'nda babanın önemini vurgulayan bir çalışma Veneziano (2000) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada Afrika kökenli ve Avrupa kökenli toplam 281 Amerikan ailesi psikolojik uyumları açısından incelenmiştir. Sonuçlar Avrupa kökenli Amerikalılarda baba kabulünün anne kabulüne oranla gençlerin psikolojik uyumlarında daha anlamlı olduğunu, Afrika kökenli Amerikalılarda ise

hem anne hem de baba kabulünün gençlerin psikolojik uyumlarında anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

6. Babanın Psikanalitik Kuramdaki Rolü

Aile, çocuğun gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Erken çocukluk döneminde anneye kurulan bağın öneminin büyük olduğuna odaklanan Bowlby (1988), bu bağın baba ile kurulan ilişkinin de oluşmasında önemli olduğunu söylemektedir. Babanın, çocuklarıyla olan iletişimde kurmuş olduğu bağın devamlılığını sağlamada, anneye kıyasla daha az güvenli bir role sahip olduğu bulunmuştur (Tsekeris ve Avramaki, 2011).

Psikanalitik kurama göre, çocuğun 4 yaşına kadar bakım alma ve emzirilme gibi ihtiyaçlarını anneye kurduğu ilişki ile geçirdiği düşünüldüğünde, babanın çocuk gelişimine olan katkısının 4 yaşından itibaren arttığı belirtilmektedir (Vermorel and Vermorel, 1986). Anne ile olan ilişkide bazı zorlukların karşısına geçebilecek olan kişinin baba olabileceği ileri sürülmektedir (Target ve Fonagy, 2002).

a. Psikanalitik Kuramda Baba

İlk 6 yaşına kadar olan dönemde kişiliğin oluştuğunu söyleyen Freud, erken çocukluk deneyimlerinin, yetişkinlikteki alınan kararlarda ve kişiliğin gelişiminde önemli bir yeri olduğunu savunmaktadır (Öngider, 2013).

Freud'a (1999) göre babanın en önemli işlevlerinden biri, çocuğun erken dönemde anneye yaşadığı yapışık ilişkiyi dengelemektir. Freud (1999) bu işlevi "Uygarlığın Huzursuzluğu" kitabında şu şekilde açıklar: "Babanın korumasına duyulan gereksinime benzer güçte başka bir çocukluk gereksinimi düşünemiyorum." (Erdem, 2014). Çocuğun kendi başına hayatını sürdürme konusunda başarılı olamayacağını, buna bağlı olarak da ebeveynin desteğine ihtiyacı duyabileceğini söyleyen Freud (1927), çocuğun bu güce olan hayranlık ve ihtiyacını "otorite aşkı" olarak tanımlamaktadır (Mercan, 2014).

Babanın varlığının hem kız hem de erkek için kontrol mekanizması olan üst benliğin (süper ego) oluşmasında ve buna bağlı olarak da vicdani ve ahlaki değerlerin içselleşmesinde önemli rol oynadığı görülmektedir (Erdem, 2014).

Freud, düşlemsel hayali ve bilinçdışındaki babadan ve bu babanın nevroza sebep olabilecek etkilerinden bahsetmektedir (Habip, 2014). Baba işlevinin oluşması, çocuğun anne babasının (cinsel olarak) birlikte olduğunu düşlememesi ile gerçekleşmektedir. Çocuk bu düşü gerçekleştiremediğinde ise anne ile olan bağın ötesine gidemeyeceğine dikkat çekmektedir (Erten ve Korkut, 2015).

Freud, “Uygarlığın Huzursuzluğu” adlı eserinde yetişkin bir bireyin fedakarlık yapabilmesini ve kendi arzularını erteleyebilmesini çocukluk döneminde bulunan yönelik bir hazırlık yapılmasına bağlamıştır.

Bu yaklaşıma göre, ileriki hayatında bir çocuğun toplum kurallarına uyum sağlayabilmesi için öncelikle ailesinde bir engelleme ile karşılaşması gerekir. Freud, aynı eserinde ailenin kişinin toplumsallaşma sürecindeki önemine değinmiştir. Ona göre çocuğun dürtüleri ile ilgili olarak anlık doyum sağlamasının yasaklanmasına yönelik ilk engelleme aile içerisinde gelmiş olmalıdır. Babanın öldürülmesine ilişkin yasaklar ve ensest yasağı, bireyin aile ve akrabalık ilişkilerinde karşılaştığı ilk ve en temel yasaklardır (Freud, 1999).

Freud, kuramında bireylerin çocukluk yaşantısına çok önem vermiştir. Freud, bir çocuğun gelişim sürecini belirli kritik dönemlerle açıklamıştır. Çocuğun belirli bir dönemdeki ihtiyaçları zamanında karşılanmaz ise bir sonraki döneme sağlıklı geçiş gerçekleşmemektedir. Bu nedenle, çocuğun bakımını üstlenen kişi çocuğun o dönemdeki ihtiyaçlarını karşılayabilmelidir. Ancak bu şartlar sağlanırsa sağlıklı kişilik gelişimi gerçekleşebilir. Freud, anne ve babanın birlikte çocuğun gelişimi için vazgeçilmez bir öneme sahip olduklarını ifade etmiştir (Burger, 2006).

b. Winnicott ve “Yeterince İyi Anne” Kavramında Baba İşlevi

Anne çocuk ilişkisinde önemli olan şey, bakım veren kişi tarafından sadece emzirilmesi değil aynı zamanda sevgisini de göstermesidir. Annenin çocuğun ihtiyaçlarını sevgisini göstererek yerine getirmesi, anne bebek ilişkisinde önemli bir köprü niteliği görür ve bebeğin kendilik gelişimini güçlendirmektedir (Winnicott, 1998). Bebek annenin her ihtiyacını karşılayıp sunduğu bu ortamı, büyümlü bir yer olarak algılayarak anneyle kendini bir bütün olarak görebilmektedir. Winnicott'un önemli kuramlarından biri olan "Yeterince İyi Anne" kavramı bu noktada işlevini göstermektedir. Annenin kendine ait bir

hayatının da olduğunu bilerek bebeğine yönelik kaygılarını hafifletmesi, ilerleyen zamanlarda bebeğin gelişimi için önemli olan ruhsal ve fiziksel alanı yaratması, bu kavramı daha iyi tanımlamaktadır (Black ve Mitchell, 2012). Annenin, bebek için kritik olan dönemi ona bakım vererek ve ihtiyaçlarını gidererek yaşattıktan bir süre sonra kendi ihtiyaçlarına da yönelerek, bebeğine içinde bulunduğu dünyanın geçici bir yer olduğunu görmesine yardımcı olmasına olanak sağlayarak geçirmesi beklenmektedir. Böylece bebeğin, dünyanın sadece annesi ile kendisi etrafında dönmediğini görerek, başka insanlarla da bağ kurabileceği hakkında farkındalık kazanmış olacağı düşünülmektedir. Annenin "yeterince iyi" olmadığı durumda çocuk dış dünyaya uyum sağlamakta zorlanabilir ve yaşadığı erken dönem kaygıları gelişimini olumsuz etkileyebilmektedir. Baba, bebeğin kendini tüm güçlü gördüğü dünya ile dış dünyanın ayrımını yapmasında önemli bir kişi olarak devreye girer (Erten ve Korkut, 2015). Winnicott (1957), çocuğun kendisini gerçek bir varlık olarak hissetmesini, babanın kendisini göstermesi ile mümkün olacağını söylemektedir (Habip, 2014).

Genelde anneler çocukların öz bakımları ile ilgilenirken, babalar oyun ve aktivitelerde çocukla birlikte vakit geçirmektedir. Bu oyun davranışlarının temelleri ilk olarak anne ile kurulan bağ ile başlamış olsa da (Winnicott, 1998), baba ile güvenli bağ da bu şekilde kurulmaktadır (Bowey, 1995). Bu şekilde bağ kuran babaların çocuklarında okul öncesi dönemdeki davranış problemleri daha az gözlenmiştir (Furstenberg, 1999).

Winnicott, genellikle anne-çocuk üzerinde yoğunlaşan kavramlarıyla tanınmış olsa da Erdem (2014), Winnicott'un "babanın en az anne kadar önemli" olduğunu vurguladığını dile getirmektedir. Winnicott'un baba işlevini ele aldığı eserlerinin, 1960'lı yıllardan sonra arttığı bulunmuştur. Örneğin, "Human Nature" adlı kitabında babadan söyle bahsetmektedir: "Annenin doğumdan sonraki zorlayıcı deneyimleri, annenin bir güç ile etkileşim içinde olması gerektiğini gösterir. Bunu sağlayacak olan da bir erkeğin genital gücüdür." (Habip, 2014). Winnicott, Freud'un tersine, gerçek bir babadan söz etmektedir. Gerçek baba, birleştirici ve bütünleştirici bir işlev göstererek, çocuğun ihtiyaç duyduğu anda önemli bir destek nesnesi olduğunun altını çizmektedir. "Çocuk ve Aile" adlı kitabında babanın işlevlerinden bahseden Winnicott (1957), babanın en önemli rolünün anne-çocuk ilişkisini korumak ve gözetmek olduğunu savunmuştur.

Annenin yetersiz olduğu durumlarda babayı temsil etmenin yanında anne ve çocuğu dıştan gelen tehlikelere karşı da koruma görevi gördüğünden bahsetmektedir. Babanın oyunlar oynaması ve oyuncaklar aracılığıyla çocukla kurduğu eğlenceli ilişki, anneden sonra çocuğun hayatına kattığı yeniliklerle çocuğun yaşam kalitesini arttırdığını göstermektedir (Habip, 2014).

Andre Green (1975) babanın önemini şu şekilde vurgulamıştır; "Winnicott, yeni doğmuş bir bebek ve annenin şefkati ile çift olmalarını sağlayan başka bir şeyin olmadığını söyler ve buna ek olarak biz de anne ve çocuktan oluşan bir çiftin, baba olmadan olamayacağını, çocuğun anne ile babanın birleşmesini temsil ettiğini söyleyebiliriz." (Özdağlar, 2014: 138).

c. Lacan ve Baba Tanımları

Lacan'ın bahsettiği baba işlevi, gerçek baba otoritesi ile değil anne çocuk ilişkisinde "ensest yasağı"na karşı bir baba otoritesi olarak tanımlanmaktadır. Çocuğun anne ile olan erken dönem ilişkisinde oluşturduğu yakın bağı yasaklayan gücün baba olduğundan bahsetmektedir (Tura, 2007).

Lacan, çocuğun aynada kendini ilk gördüğü zaman annenin ona büyülenmiş gibi olan bakışı altında kendini güçlü ve büyük gördüğünden bahsetmektedir. Bu noktada baba, anneyle oluşan bağı getirdiği arzuyu, çocuğu engelleyerek, yok ederek ve yoksun bırakarak yasaklamaktadır (Dufour, 2014). Aynı zamanda Lacan, "çocuk dilin içine doğar" diye vurgulayarak, insan hayatını belirleyen boyutun dil olduğunu, bunu gerçekleştiren kişinin ise çocuk gelişim sürecindeki etkisi ile baba olduğunu ifade etmektedir (Black ve Mitchell, 2012).

Baba işlevi yüzeysel gibi gözükse de derinde çok büyük anlam ve simgeleri barındırdığından bahseden Lacan (1994), babayı 3'lü bir sistem üzerinden açıklar: "İmgesel Baba", henüz konuşamayan ve dünyayı tanımlayamayan bebek, öncelikle imgelerle çevrili bir dünyada var olmakta ve kendi bedeni ile bir başkasının bedeni arasında ayırım yapamamaktadır. Örneğin, çevresinde birinin başka birine vurduğunu gören bebek, kendisine vurulduğunu düşünebilir (Turan, 2013). Bebeğin temel ihtiyaçlarının karşılandığı bu bağımlı dünyada imgeseli deneyimlemesinin "ayna evresi" sayesinde olduğu vurgulanmıştır (Tura, 2007). Lacan (1982) bu evreyi, ilk olarak bebeğin aynada kendi imgesini ilk gördüğü zamanki hareketleri ile açıklamaktadır. Bebek böylece kendi bedeni zerinde ilk

kez kontrol ve denetim sağlamaktadır. Çocuk, anne ile babayı birlikte düşleyerek baba kavramını (iyi ya da kötü) içselleştirmektedir. Örneğin, çocuk babayı çocuğa ne yapmasını söyleyen ve kurallar koyan biri olarak düşlemleyebilir. Dışsal bir nesne olarak babanın, anne çocuk ilişkisine sembolik olarak dahil olması ve dil yoluyla anne ile çocuğun ilişkisini ayarlayan yasayı emretmesi, çocuğun anne üzerindeki arzularından vazgeçmesine yardımcı olabilmektedir (Black ve Mitchell, 2012). Çocuğun kendi ile annesi arasındaki ayrılığın farkına varışı ile imgesel dünya son bulmaktadır. “Sembolik Baba”, çocuğun imgesel boyutta düşlediği ve içselleştirdiği babayı simgesel boyuta taşıması için öncelikle onu anlamlandırması gerekmektedir. Bu anlamlandırma ise çocuğun zihninde anne ve kendisinin arasına giren, yani 3. kişi olan babayı, "kastrasyon tehtidi" olarak algılamasıyla başlamaktadır. Ahlak kurallarını oluşturan, oidipal arzuyu düzene sokan ve anne çocuk ilişkisine mesafe koyan kişinin simgesel baba olduğundan bahsedilmektedir. Kastre edilecek korkusuyla karşı karşıya kalan çocuğun, babanın koyduğu kuralları uygulayarak simgesel babayı yaratması ve böylece Oidipus karmaşasının da son bulması beklenmektedir (Tura, 2007). Simgesel babanın devreye girmesi sadece kurallara uyulmasına değil, dilin ve ruh sağlığının gelişimine de zemin hazırlamaktadır (Habip, 2012). “Gerçek Baba”, Lacan'a göre (1994) gerçek baba, annenin arzuladığı kişi olarak tanımlanmaktadır. Babanın, annenin arzu nesnesi ve çocuğun düşlemsel olarak kastrasyon edileceği kişi olduğundan bahsetmektedir (Tsekeris ve Avramaki, 2011). Bir başka anlamıyla gerçek baba, fiziksel olarak var olan, simgesel konumdaki gücünü sürdüren ve çocuğa da bu gücü hissettiren kişi olarak tanımlanabilir.

Sadece babanın gerçekte kim olduğunun değil, annenin babayı nasıl tanımladığının da altını çizen Lacan, "babanın adı"ndan bahsetmektedir. Anne, sembolik babayı yaratarak çocuğun var olma sebebinin baba olduğunun farkına varmasında çocuğa yardımcı olmakta ve böylece çocuk ile imgesel bağının kopmasında yardımcı olacak olan kişi olarak da babayı göstermektedir. Buna bağlı olarak, anne tarafından yaratılan baba figürü ile çocuğun toplumsal düzene sokulması beklenmektedir (Black ve Mitchell, 2012). Toplumsal düzende baba, çocuğuna kendi soyadını vererek ve kendi soyunu devam ettirerek aile içindeki otoritesini de göstermiş olmaktadır (Habip, 2014).

Özetle, babanın aile bütünlüğünü koruyucu ve çocuğun anne ile olan ilişkisinde dengeleyici bir rol üstlendiğine dikkat çekilmektedir. Freud (1923) oedipus kompleksi; Winnicott (1957) "yeterince iyi anne" kavramı; Lacan (1994) farklı baba tanımlarıyla, babanın anne çocuk ilişkisinde ve çocuğun gelişimindeki öneminden bahsetmektedirler. Annenin kendine daha fazla alan açması için babanın gerekli olduğunu vurgulayan Balkan (2014), babanın çocuğa annesiyle bir çift olduğunu ve kendilerine ait bir hayatları da olduğunu göstermesi, böylece çocuğa dış dünyanın kapılarını da açması gerektiğini savunmaktadır. Buradan hareketle, baba çocuğuna özgür bir ortam sunması ve düşünce kapasitesini genişleterek farklı yollar gösterme görevinde büyük önem taşımaktadır (Mercan, 2014).

d. Margaret Mahler

Mahler tarafından ebeveyn çocuk ilişkisi üzerine ortaya konulmuş olan görüşler de oldukça önemlidir. Mahler, çocuğun doğumundan itibaren ilk 36 ayı belli bir sistematik ve Freud tarafından ortaya atılan klasik psikanalitik kuramdan uzaklaşmadan değerlendirmiştir. Yazmış olduğu “İnsan Yavrusunun Psikolojik Doğumu” isimli eserinde ebeveynle çocuk arasındaki ilişki ve çocuğun gelişimi konularında ayrıntılı bir psikanalitik bakış sunmaktadır (Mahler, Pine ve Bergman, 2003). Mahler, insanoğlunun yavrusunun psikolojik doğumu ile biyolojik doğumunun eşzamanlı olmadığını iddia etmektedir. Sınırların kesin olduğu gözlemlenebilir ve dramatik olan biyolojik doğuma nazaran psikolojik doğum yavaş bir biçimde gelişen ruhsal bir süreçtir. Bununla birlikte ruhsal süreç, aynı zamanda bebeğin ilk kez anne dışında birinin, babanın, varlığından haberdar olmasını sağlamaktadır (Mahler 1965).

Freud’un kuramından ayrılmayan Mahler, “Anayol Psikanalizi”ne ciddi katkılar sağlamıştır. Genel olarak bu süreç “ayrılma-birleşme” şeklinde adlandırılmaktadır (Geçtan, 1993). Hayatın başlangıç dönemi olan ilk altı ay Mahler’e göre sırasıyla “normal otistik” ve “normal ortak yaşamsal” olmak üzere iki dönemden meydana gelmektedir. Bebek, normal otistik dönemde, somatopsişik düzeneklerle homeostatisi sağladığı gibi varsanısal arzu doyumu için kendisine yeterli olmaktadır. Bebek zamanla gelişim sürecinde kendi içsel nesnesinden uzaklaşarak dışarıdaki gereksinimleri ile bağlantılı olan varlığı yani anneyi fark etmektedir. Bebeğin anneyi fark etmesi ile birlikte normal ortak

yaşamsal dönem başlamaktadır. Fizyolojik ihtiyaçlar yavaş yavaş psikolojik arzulara dönüşmekte ve duygu durumları ile nesneler arasında bağlar kurularak nesne imgesinin sınırları belirginleşmeye başlamaktadır. Mahler'e göre bu her iki dönem de "ayrılma-birleşme" döneminin gereken öncüleridir. Bu dönem altıncı aydan itibaren başlamaktadır. Kendi içerisinde dört alt döneme ayrılan ayrılma-birleşme dönemi 36. aya kadar sürmektedir (Mahler 1965). Ona göre baba bu dönemde çocuk ve anne arasında kendileri dışında farklı bir nesnenin de olduğunu algılamalarını sağlamakta ve anne ile çocuğun sembiyotik yani "ortak-yaşamsal" bir birliktelikten çıkmalarına yardımcı olmaktadır. Böylece baba, bebeğin, anne dışındaki birinin varlığından ilk kez haberdar olmasını sağlamaktadır (Mahler, Pine ve Bergman, 2003).

Mahler'e göre "ayrılma-birleşme" sürecinin sonu, klasik yapısal psikanalitik kuramda yer alan egonun gelişim sürecinin tamamlanmasına denk gelmektedir. Bebeğin bu dönemdeki gelişiminin normatif ve optimal bir biçimde sürmesi neticesinde, nesne temsilleri ve egonun hammaddesi olan yansız ve sürekli kendilik oluşmaktadır.

Çocuk tarafından "nesne sürekliliği"nin gelişimiyle beraber, anneye dair "iyi" ve "kötü" nitelikler bir araya getirilerek ortak bir temsil oluşturulmaktadır. Çocuğun konuşmaya başlaması ile birlikte bu dönemde iletişimin karmaşıklaşması ve hızlanması da söz konusu olmaktadır.

24 ila 36 aylar arasını kapsayan "ayrılma-birleşme" döneminin son evresinde tuvalet eğitimi ve cinsiyet farklılıklarının ayırt edilmeye başlanması şeklinde iki önemli kriz noktası bulunmaktadır. Mahler, bütün bu gelişim süreçlerin sağlıklı bir biçimde atlatılmasının bir sonucu olarak "ayrılma-birleşme" dönemi bittiğinde çocuğun da anneden ayrılması gerektiğini ifade etmektedir. Bunun gerçekleşmemesi çocukta sağlıklı bir gelişmenin olduğunu ve bunun bir sonucu olarak çocukta bağımlılık oluşacağı iddia edilmiştir.

Mahler'e göre bu dönemde annenin davranışlarından bağımsız olarak çocukta görülen anneye karşı ikircikli (ambivalent) duygular çocuğun kendi iç dünyasından kaynaklanmaktadır. Bu ikircikli duygularını anneye yansıtmaya başlaması ile birlikte anne çocuğun bu davranışları ile de uğraşmak durumunda kalmaktadır. Bununla birlikte Mahler'e göre 24 ila 36 aylar arası çocukta

“yeniden yakınlaşma” krizi görülmektedir. Bu krizin başarılı bir şekilde atlatılması çocuğun bireyselleşmesinin yanında bu süreçteki sağlamlık, esneklik, süreklilik, bütünlük ve tutarlılık durumlarına bağlıdır.

Çocuk anneye yaşamış olduğu çift eğimlilik krizinden kurtulamaz ise bu durum çocuğun sağlıklı ayrılma ile bağımlılık arasında gidip gelmesine sebep olabilmektedir. Çocukta yaşanan bu gidip gelmelerin kişilik gelişiminde etkin bir çatışma unsuru olacağı ve bu durumun da çocuğun dünya ve kendisi ile ilgili barışık ve tutarlı bir bakışa ulaşmasına engel olacağı ifade edilmektedir (Mahler, Pine ve Bergman, 2003).

Mahler, “ayrılma” ve “birleşme”yi birbirini bütünleyen iki gelişim süreci olarak değerlendirmektedir. Çocuğun anne ile ortak-yaşamsal birleşme halinden çıkmasını ifade eden “ayrılma”ya karşın “birleşme”, çocuğun kendini farklı kılan bireysel özelliklerini tanımasını sağlayan durumları ifade etmektedir. Fakat bu süreçte, onu çocuksu olmaya zorlayan, yanından hiç ayrılmayan ve bireyselleşmesine müdahale eden bir annenin varlığı, çocuğun duygusal, algısal ve bilişsel yönden belli özelliklerinin gelişmesinde bir geriliğe neden olabilmektedir (Mahler 1965).

B. Aleksitimi Kavramı

1. Aleksitiminin Tanımı

Yunanca kökenli bir kavram olan aleksitimi, Sifneos’ın yapmış olduğu araştırmalar neticesinde literatüre kazandırılmış bir kavramdır ve “duygular için söz yokluğu” olarak açıklanmaktadır (Şaşıoğlu, Gülol, ve Tosun, 2014). Aleksitimik bireyler, yaşadıkları duyguları tanımlama, sözel olarak belirtme yoksunluğu duyan ve bedensel duyumlardan duygularını ayırt etmekte zorlanan bireylerdir. Bu rahatsızlığı duyan bireylerde duygusal zorlanmalarla beraber “pensee operateire” olarak adlandırılan obsesif-somut düşünme tarzı gelişmiştir. Dolayısıyla iç dünyalarını anlamaya yönelmektense çevresel nesne ve durumlarla ilgilenmeyi seçerler. Aleksitimik bireyler, sosyal ilişkilerinde normalden fazla istek ve çaba davranışı gösterirler. “İşlemsel düşünme eğilimi” yoğun olarak görülen bu bireyler, problemlere kısa ve somut çözümler geliştirme davranışı sergilerler. Bu şekilde hareket etmelerinin temelinde mekanik ve pragmatik bir

düşünme tarzına sahip olmaları yatmaktadır. Karşılaştıkları problemlerle ilgili derinlemesine düşünüp problemin kökenine inmektense, görünürdeki sebeplere yoğunlaşmayı tercih ederler. Bununla birlikte aleksitimik bireyler, hayal ve fantezi geliştiremeyen, yaratıcılık duygusundan yoksun ve empati becerisi olmayan bireylerdir (Epözdemir, 2012).

2. Aleksitimi Tarihçesi

Aleksitimi kavramı ilk olarak psikosomatik semptomlarla ilişkili belirgin kişilik özelliklerini vurgulama amacıyla kullanılmıştır. Ruesch 1948’de psikosomatik belirtiler gösteren hastalarının nevrotik özellikler gösteren diğer hastalarından farklı olarak duygularını ve rahatsızlıklarını söze dökmede zorluk yaşadıklarını; bunları somatik şikayetlerle açığa çıkardıklarını gözlemlemiştir. Ruesch psikosomatik hastaların duyguyu bedensel dışavurumlarını psikosomatik semptomların sebebi olarak değerlendirmiş ve bu durumu “çocuksu kişilik” olarak nitelendirmiştir (Gücer, 1992).

1949’da Mac Lean psikosomatik hastaların duygularını sözel bir şekilde ifade edemeyip bedensel olarak dışa vurmalarının bilişsel sıkıntılardan kaynaklandığını belirtmiştir. Mac Lean’a göre psikosomatik rahatsızlığı olan bireylerin duyguları neokortekse erişememekte ve bu durum duyguların sözel ifadesinin gerçekleştirilememesine yol açmaktadır (Taylor ve ark., 1991).

1963 yılında Fransa’da psikanalistlerden oluşan bir grup tarafından psikosomatik belirtileri olan bireylerde sözel ifadede güçlük, hayal kurmada zorlanma, pragmatik düşünme, kısıtlı duygusal yaşam gibi birtakım önemli belirti gözlemlenmiştir (Lesser, 1981).

1968’de Krystal ve Raskin travma sonrası stres bozukluğu olan bireylerde ve madde ve alkol bağımlılarında psikosomatik hastalarda olan sözel ifadede güçlük, hayal kurmada zorlanma, fantezi yaşantısında kısıtlılık gibi belirtileri fark etmiştir (Taylor ve ark., 1991). Nemiah ve Sifneos psikosomatik belirtiler gösteren yirmi bireyi gözlemlemiş ve bu bireylerin başkaları tarafından sıkıcı, çıkarcı, durgun, donuk ve dışa dönük kişiler olarak değerlendirildiklerini tespit etmiştir (Lesser, 1981). 1972’de Sifneos psikosomatik hastalarda gözlemlenen duyguları fark etme ve söze dökmede zorluk, hayal kurma ve düşlemsel yaşantıda kısıtlılık, dışa dönük düşünme gibi belirtileri “aleksitimik özellikler” olarak

kavramsallaştırmıştır. Dilimize Yunanca bir kelime olan “alexisthymos”tan geçen aleksitimi kavramı “duygular için kelime yokluğu” anlamına gelmektedir. Sifneos’un bu kavramı seçmesinin sebebi, duyguları söze dökmede yaşanan güçlüğü ana aleksitimik özellik olarak değerlendirmesidir (Koçak, 2002).

Sonuç olarak aleksitimi kavramı ilk kez psikosomatik semptomlarla ilişkili belirgin kişilik özelliklerini vurgulamak için kullanılmıştır. Aleksitimik belirtiler ve psikosomatik semptomlar çoğunlukla birlikte görülmesine rağmen yapılan çalışmalarda aleksitimi ile psikosomatik rahatsızlıklar arasında nedensel ilişki saptanamamıştır. Aleksitiminin sadece psikolojik rahatsızlıklarla ilgili olmadığı, çoğu sağlıklı bireyde de görülebilen bir durum olduğu vurgulanmaktadır (Koçak, 2002).

3. Aleksitimik Belirtiler ve Özellikleri

Aleksitimi tanımlayan Sifneos, bu rahatsızlığın görüldüğü bireylerde duygusal fonksiyonların yeterince gelişmediğini ve bireylerin sosyal ilişkilerinde zorlandıklarını, sosyal yaşantıda yabancı izlenimi oluşturduklarını belirtmiştir. Aleksitiminin en belirgin özelliği, bireylerin yaşadıkları duyguları fark etmeleri ancak bu duyguyu ifade edememeleridir. Taylor ve ark. (1991) aleksitimikteki 4 kişilik boyutunu “Duyguları tanımada güçlük, Duygusal uyarılmanın bedensel duyularını ayırt etmede güçlük, Hayal kurmada kısıtlılık, Dışa dünyaya uyum sağlamaya yönelik tarz” şeklinde belirtmektedir (Koçak 2002).

Aleksitimik bireylerin fark edilir en önemli özelliği duygularını tanıyamamadır. Örnek vermek gerekirse aleksitimik rahatsızlığı olan bireylere ne hissettikleri sorulduğunda duygularını ifade etmekte zorlandıkları görülmektedir. Hissettiği duyguyu yüzüne yansıtmazlar, konuşma olarak tekrarlayıcı ifadeler kullanırlar ve gereğinden fazla ayrıntıya inerler. Genellikle hayal veya fantaziden uzak dururlar imgesel süreçleri kısadır. Hayal kurmayarak gerçek yaşamda karşılaştıkları olaylara karşı dikkatli hareket edeceklerini ve fonksiyonel düşüneceklerini ön görürler (Koçak, 2002).

Aleksitimik bireyler genelde çevreleriyle uyumlu davranış içerisinde hareket etmeye önem verirler. Pragmatik ve mekanik yönlü düşünürler. Karşılaştıkları problemi yüzeysel değerlendirerek kısa yoldan gidilen çözüm önerileri geliştirirler. İç dünyalarını anlamak yerine genelde çevresel ilişkilere

yoğunlaşırlar bundan dolayı bu tür bireyler dışa dönük özellik gösterirler. Duygusal uyaranlara yabancı olduklarından dolayı dış dünya ile ilişkiler geliştirmeye çok fazla odaklanırlar. Aleksitimik bireyler, duygusal tanımlamalara gidemediğinden genellikle rüya görmezler ya da az görürler. Empati becerileri gelişmediği için başkalarının duygularını anlamlaştırmada da zorluk yaşarlar (Koçak, 2002). Aleksitimik bireyler, insanlarla zaman geçirmekten keyif alan paylaşmaktan hoşlanan kişilermiş gibi görünse de doğal olmayan davranışları dikkat çekebilir.

4. Aleksitiminin Kuramsal Alt Yapısı

Aleksitimi henüz yeni bir kavram olmasına karşın, oluş nedenlerini açıklamaya yönelik birçok kuram ileri sürülmüştür. Bu kuramlar genel olarak psikanalitik, sosyal öğrenme, davranışçı, gelişim, bilişsel ve nörofizyolojik kuramlar altında toplanmışlardır.

a. Psikanalitik Yaklaşım

Bu yaklaşımın aleksitimiye bakışı psikosomatik hastalıklara olan yaklaşımı ile benzerlik göstermekte ve bireyin erken dönem yaşantılarındaki bozulmaya bağlamaktadır (Rad Von, 1984). McDougall'a (1974) göre aleksitimik özellikler, anne-çocuk ilişkisinde erken çocukluk döneminde görülen bozulmaya bağlı olarak yaşanan kaygı ve çatışmalara karşı bir savunma mekanizmasıdır. Bu bağlamda çocuk, anne ile ilişkisinde erken çocukluk döneminde yaşanan bozulmalar sebebiyle içsel temsiller oluşturamadığından yetişkinlik döneminde de içsel ihtiyaçlarına bağlı olarak imgeler kurma ve fantezi üretme becerisini de geliştirememektedir. İçgüdülerin sözel ifade edilmesini güçleştiren bu durum, aleksitimik özelliklerin ortaya çıkmasına da bir zemin oluşturmaktadır. Bir başka ifadeyle psikotik nitelik içeren kaygı ve çatışmalara karşı aleksitimik özelliklerin bir savunma mekanizması olduğu belirtilmektedir.

Duygusal olarak çocuk üzerinde kurulan baskı ve karmaşa çocuğu, fantezi ve hayal kısıtlılığı yaşamaya ve duygularını tanımamaya hatta yaşamamaya yöneltmektedir. Bu tür tutumların oluşturduğu psikosomatik hastalarla ilgili inceleme yapıldığında, hastanın aşırı koruyucu veya reddedici davranış sergileyen anneye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu tarz tutum benimseyen anneler, çocuklarına çözümlenmemiş narsistik çatışmalarını yansıtır. Anne, bebeğini

kendi bedeninin bir parçası olarak algıladığı için çocukta bedensel tepkilere yoğunlaşmakta ve bu davranışları kontrol altında tutmaktadır. Sonuç olarak ileriki dönemlerde çocukta aleksitimik belirtilerin gelişmesine zemin oluşturmaktadır (Luminent, 1994).

Von Rad da aleksitimi, nesne ilişkileri kuramı çerçevesinde açıklamaya çalışmıştır. Ona göre, ayrılma-birleşme aşamasındaki aksaklık, öz temsil ve kimlik duygusunun yetersiz gelişmesine neden olmakta ve bu durum aleksitimi rahatsızlığını oluşturmaktadır (Von Rad, 1984). Krystal ise çocukta duygusal iletişimin gelişmesini açıklarken ailenin kurduğu ilişkilerden yola çıkmaktadır. Duygusal iletişim kapasitesinin gelişmesini, çocuğun duygularını tanıma, anlama, geliştirme ve zenginleştirme çabasıyla ilişkilendirmektedir. Ona göre bazı aleksitimik bireyler travmatize oldukları için duygusal dönemin ilk evresine saplanıp kalmış ya da gerilemiş olabilmektedir. Travma sonrası oluşan aleksitimik özellikler bebeklikte anne ile kurulan sembiyotik ilişkinin eksik olmasından kaynaklanmaktadır. Krystal, bu noktada aleksitimik özellikleri, erken çocuklukta yaşanan ve gelişimi engelleyici yıkıcı olay ve ilişkilere bağlamaktadır. Bu sebeple bazı aleksitimikler çocuklukta geçirdikleri olumsuz olay ve yıkıcı ilişkiler nedeniyle gelişimlerini tamamlayamadıkları için duygusal gelişim dönemlerinin ilk evresine saplanmış ya da gerilemiş bireylerdir. Sonuç olarak aleksitimi, gelişimsel bir başarısızlık ya da psikolojik bir travma sonucu ortaya çıkan duygusal sıkışma veya gerileme olarak düşünülebilmektedir (Krystal, 1979).

b. Sosyal Öğrenme Kuramı-Davranışçı Yaklaşım

Bu kuram aleksitimik özelliklerin bireylerin içinde bulundukları sosyo-kültürel ortamdaki öğrenmeler sonucu ortaya çıktığını savunmaktadır. Buna göre çocuğun aile içinde ve çevresinde gelişimsel süreçte, duygularını ifade etmek yerine bastırmayı ve bedensel olarak ifade etmeyi öğrenmiş olması aleksitimik özellikler geliştirmesine sebep olduğu düşünülmektedir. Lesser (1985), duyguların ifade edilmesi ve açığa vurulması konusunda ve dolaylı olarak aleksitiminin ortaya çıkmasında kültürlerarası farklılığa dikkat çekmektedir. Aleksitimi kültürlerarası bir gerçekliktir ve 18 farklı etnik ve ırksal grubun çalışmalarında tanımlanmaktadır (Thorber ve ark., 2009). Öte yandan, aleksitimi ilk olarak, duyguları sözel olarak ifade etmenin sağlıklı olmanın ve olgunluğun

göstergesi olarak kabul edildiği batı toplumlarında ortaya çıkmıştır. Bazı toplumlarda ise, insanlar çocukluktan itibaren duygularını ifade etmek yerine bastırmayı ve gizlemeyi öğrenmektedirler. Ayrıca bazı doğu kültürlerinde duyguların açığa vurulmasının, ifade edilmesinin hoş karşılanmadığı ve hatta bazı dillerde belirli duygular için kelime bile bulunamadığı bilinmektedir. Buna paralel olarak bazı araştırmacılar, aleksitimide eğitim, sosyal köken, gelir düzeyi gibi sosyoekonomik faktörlere işaret etmektedirler. Borens ve arkadaşları (1977) tarafından psikosomatik hastalar üzerine yapılan çalışmada, gelir ve eğitim düzeyi düşük, alt sosyal sınıfta yetişmiş bireylerin, eğitim düzeyi yüksek ve yüksek sosyal sınıftan gelen bireylere nazaran psikoterapötik görüşmelerde daha çok aleksitimik özellikler gösterdikleri belirlenmiştir. Özetle, bu kurama göre bireylerdeki aleksitimik özellikler içinde yaşadıkları sosyo kültürel ortamdaki öğrenme sonucu ortaya çıkmaktadır. Aleksitimi bireyin kültür, eğitim ve yaşantısıyla ilgili sosyal kökenli bir olgudur (Stoudemire, 1991).

c. Bilişsel Yaklaşım

Düşünceler, dürtüler ve içsel duygularla birlikte “biliş”, bir anlamda dışsal dünyayı algılama ve yorumlama şeklidir. Uyarıcılar ile bireyin tepkileri arasına giren zihinsel süreçlere yapılan vurgulama, psikolojik bir problemde bilişsel kuramın bakış açısını diğer kuramlardan ayıran en belirgin özelliktir. Beck (1995) bireyde karşılaşılan psikolojik problemlerin altında bozulmuş bilişsel süreç nedeniyle iç ve dış dünyadan gelen uyarıcıların, yanlış bir biçimde algılanmasının ve buna bağlı olarak gerçeğe aykırı bir olarak yorumlanmasının yattığını ifade etmektedir.

Çocukluk yıllarından itibaren yaşamış olduğu sosyalleşme sürecinde bireyde öğrenme ve deneyimlerine bağlı olarak bazı genellemeler, varsayımlar, inanç sistemleri ve temel düşünceler oluşmaktadır. Sürekli tekrarlanan bu temel varsayımlar onda şemalar oluştururken, bu şemalar birey tarafından olayları ve dış dünyayı yorumlayıp anlamlandırmada ve günlük yaşamda algıları organize etmede kullanılmaktadır. Fakat söz konusu şemalar bazı durumlarda oldukça aşırı, dirençli ve katı oldukları için uyum sağlayıcı ve işlevsel olamamaktadırlar. Beck’in ifade ettiğine göre bu şemaların içeriğinde ikili düşünme, başarısızlık, kendini suçlama, küçümseme, abartma, aşırı genelleme, kişiselleştirme, keyfi

çıkarsama, yetersizlik, değersizlik vb. bilişsel çarpıtmalar yer almaktadır (Beck, 1995).

Duyguları ifade etme bilişsel kuramcılardan bazılarına göre bilişsel gelişim sürelerinden de etkilenmektedir. Bilişsel çarpıtmalar kişilerin davranışlarını ve duygu belirlemektedir. Buna bağlı olarak aleksitimi de açıklanmaktadır. Şayet bir birey, çevresinde bulunan bazı uyaranları bir tehdit unsuru olarak algılar ise bu unsurları tehlike yönünde abartmakta ve buna bağlı olarak yoğun bir korku atmosferi yaşamaktadır. Bunun neticesi olarak da zihninde de zarar görme, zayıflık, tehdit ve tehlike içeren bilişsel şemalar meydana getirmektedir. Doğrudan bireyin şahsına ait olan bu şemalar, aile ve kültürel yapıdan kaynaklanmakta ve erken çocukluk döneminden itibaren bireyin sosyalleşme sürecine etki etmektedir. Aleksitimik özellikler bu bağlamda, işlevselliği olmayan ve bilişsel şemalarda bulunan çarpıtmaların bir neticesi olabilmektedir (Koçak, 2002).

Lane ve Schwartz'ın (1987) Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı'ndan hareketle aleksitiminin etiyolojisine dair öne sürdükleri teorik modele göre, aleksitimik bireyler gelişimsel düzeyde henüz duyguların bedensel duyumlardan ayırmadığı alt evrelerde takılıp kalmaktadırlar. Lazarus ise duyguyu, bireyin çevre ile etkileşimde yaptığı bilişsel değerlendirmelerin bir sonucu olarak tanımlamaktadır. Buna göre bilişsel değerlendirmelerin basitten karmaşığa doğru ilerlediği varsayılmaktadır. Örneğin, bilişsel değerlendirmenin en ilkel biçimi, dil öncesi bilinç ve bilinçdışı; en gelişmiş biçimi ise bilinç olarak tarif edilebilmektedir. Burada duyguların, sözel ve simgesel ifadesi yer almaktadır (Lazarus, 1982). Martin ve Pihl de buradan yola çıkarak, aleksitimik bireylerin ilkel bilişsel şemalar kullandığını ileri sürmektedir (Martin ve Phil, 1986). Sonuç olarak, bu kurama göre aleksitimik bireyler, henüz duyguların ayrıştırılmadığı bedensel üzerinden ifade edildiği alt ilkel bilişsel- duygusal gelişim evlerinde takılıp kalmış duygusal gelişim özürlü bireyler olarak tanımlanmaktadırlar (Stoudemire, 1991). Bu bireyler duygularının farkında olamazlar ve duygularını somatik tepkiler olarak ortaya koymaktadırlar. Çocuklukta içinde bulunduğu aile ve sosyal çevrede yıkıcı, sarsıcı olaylar bilişsel duygusal gelişimi engellediği için yetişkinliğe kadar bu öğrenmeler pekiştirilerek devam etmekte ve bilişsel çarpıtmaların yer aldığı bilişsel şemalar oluşmaktadır. Kişide “duygularımı

gizlemek zorundayım, duygularımı söylersem horlanırım, yalnız kalırım, kimse beni sevmez. İnsanlara güvenim yok. Duygularımı söylersem zayıf ve güçsüz olduğum anlaşılır.” gibi mantık dışı ve gerçekçi olmayan sayıltılar ve düşünceler oluşmaktadır. Bunların sonucunda otomatikleşen bu düşünceler ile kişi duygularını fark edemez olur ve ifade etmekte güçlük çekmektedir. Böylece, kişi duygularını ifade etmek yerine bedensel tepkiler olarak ortaya koyar ve aleksitimik belirtiler kendini göstermektedir (Koçak, 2002).

d. Nörofizyolojik yaklaşım

Nörofizyolojik kuramı takip eden uzmanlar, aleksitiminin beyin sağ ve sol yarım küreleri arasındaki kopukluk sonucu ortaya çıkan bir durum olduğunu ileri sürmektedirler (Larsen ve ark., 2003). Bu kuramcılara göre aleksitimi, limbik sistemden neokortekse gitmek için harekete geçen duyuşsal uyarıların bloke olmaları ve bilinçli duyuşsal yaşantılara dönüşememeleri sonucu oluşan bir arıza olarak tarif edilmektedir (Şaşıoğlu ve ark, 2013). Bu varsayımı sınamak ve geliştirmek amacıyla komissürotomili hastalar üzerinde bir dizi çalışma yapılmaktadır. Bu varsayımı destekleyen diğerk bir gözlem de korpus kallozum agenezisi olan bir hastanın yoğun aleksitimik özellikler sergilemesidir (Larsen ve ark., 2003).

Psikosomatik hastalar üzerine yaptığı araştırmalarla tanınan MacLean (1949), psikosomatik bireylerin limbik istem ve neokorteks arasındaki bağlantı bozukluğu yüzünden hislerin sözel ifadesinde sorun yaşandığını vurgulamaktadır. Duygularının neokorteks tarafından kelimelerin sembolik kullanımında ifade bulması için yeterince işlenemediğini, yani duyuşsal uyarıların striatumda bloke olduklarını belirtmektedir. Ayrıca Nemiah, Freyberger and Sifneos (1976) da bilginin ‘visceral brain’ duyuşsal beyin ya da hipotalamus ile serebral korteksin dil merkezleri arasındaki akışta eksiklik olmasıyla ilgili bir nörolojik teori öne sürmektedir. Aleksitimik bireylerdeki bu durumu Sifneos (1996) duyguların afazisi olarak tanımlamaktadır.

Kaplan ve Wogan (1977) tarafından yapılan deneysel bir çalışmada, ağırlı uyarı verildiği durumlarda algılanan ağrı şiddetinin artmasını hayal kurmanın yanı sıra hayale eşlik eden sağ yarımküre etkinliklerinin engellediği gözlenmiştir. Psikosomatik hastalık geliştirmeye yönelik aleksitimik bireylerdeki yatkınlığın

temel sebebinin beynin sağ lobundaki aktivite eksikliği olabileceği ifade edilmektedir. Aleksitimik zellikler, konuşma losyonlarını tutan bir lezyon nedeniyle sağ yarım küresi bloke olmuş bir hastada da görülmektedir. Yapılan bir başka çalışmada ise her iki elini ya da sadece sol elini kullananlara nazaran sadece sağ elini kullanan bireylerin aleksitimik özelliklerinin anlamlı ölçüde yoğun olduğu belirlenmiştir (Fricchione ve Howanitz, 1985).

5. Aleksitimi Tedavisi

Aleksitimi ile ilgili yapılan araştırmalar bu hastalığın somatik belirtiler ve ruhsal sorunların aksine karakteristik bir özellik olduğunu ifade etmiştir (şaşioğlu ve ark., 2014). Aleksitimi kavramının ortaya çıktığı ilk yıllarda hastalara farmakolojik tedaviler uygulanması önerilmiş, daha sonraları aleksitiminin sosyo-kültürel ve algısal yönünün keşfedilmesiyle psikoterapötik bir tedavi yaklaşımı ortaya çıkmıştır (şaşioğlu ve ark., 2014). Genel olarak psikoterapötik tedavi yaklaşımında hastaların duygusal açıdan bir farkındalıkları olduğu ve duygularına erişimleri olduğu düşüncesi baskındır. Bu sebeple aleksitimi hastaları psikoterapötik yaklaşımıyla tedavileri g hastalar olarak görülmüşlerdir (Ogrodniczuk, 2011). Bu sebeple psikoterapötik tedavilerin aleksitimi hastaları tedavi etmedeki yaklaşımı genel olarak, duygusal farkındalığı artırma ve aleksitimik özelliklerin azaltılmasında etkili olabilecek bir takım tedavi yöntemlerini kullanmak olmuştur. Örneğin, aleksitimik özelliklerin azaltılmasında Sifneos'un da yaptığı çalışmalar sonucunda grup terapilerinin faydalı olduğu görülmüştür (Sifneos, 1996).

Bundan başka, bu özelliklerin azaltılmasını amaçlayan algısal terapiler, gevşeme eğitimleri ve bağlanma terapileri gibi yaklaşımların da faydalı olduğu kabul edilmiştir. Aleksitimide bulguyu kolaylaştırmak için Taylor ve arkadaşları aleksitimik özellikleri ölçmeye yönelik 26 sorudan oluşan Toronto Aleksitimi Skalası'nı (TAS-26) geliştirmişlerdir (Yazıcı ve ark., 2006). Daha sonraları ise bu skalanın daha geçerli ve güvenilir sonuçlar vermesini sağlayan 20 soruluk versiyonu olan TAS-20 geliştirilmiş Türkiye'de de uygulaması yapılmaya başlanmıştır (Güleç ve ark., 2009). Psoriasisli hastalarda aleksitiminin psikolojik stres, sıkıntı ve engelliliğe olan göreceli katkısını inceleyen bir çalışmada depresyon puanları ile hastaların durumlarının stresle başa çıkma biçimi olarak

uzaklaşma ve yeniden değerlendirme kullanımı arasındaki ters ilişki, genellikle depresyonun güncel bilişsel kavramsallaştırmaları ilişkili olduğunu desteklemektedir. Aleksitiminin istatistiksel olarak anlamlıydı, ancak sedef hastalığından kaynaklanan endişe, depresyon ve strese biraz daha az öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır (Fortune ve ark., 2002).

C. Duygusal Şema Kavramı

1. Şema Kavramının Tanımı

Şema kavramı, davranışın sadece gözlenen yönleri ile açıklanamayacağı, altta yatan zihinsel temsiller ve inançlarla birlikte ele alınması gerektiği görüşünü ileri süren bilişsel yaklaşımın gelişmeye başlaması ile ortaya çıkmıştır (Budak, 2000). Birey yaşantıları ve sosyalleşmesi sonucu dünya hakkında bilgiler edinir. Bu bilgilerin örgütlenmesini sağlayan şema kavramı pek çok araştırmacı tarafından açıklanmaya çalışılmaktadır. Beck (1967, 1976), şemaları bireyin çevresinde yaşanan olayları algılayışını doğrudan etkileyen çarpıtılmış düşünce örüntüleri olarak tanımlamaktadır (Kutlu, 2009). Bundan otuz yıl kadar önce ise Barlet (1932), ise şemaları insanların şu anda var olan bir olaya ilişkin algılarını yorumlamak için geçmişteki yaşantılarını kullanmaları olarak ifade etmektedir (Çelik, 2006). Yakın zamanlarda ise Safran'a göre ise şemalar bağlanma figürleri ile olan etkileşimlerin temsilleri olarak tanımlanmaktadır (Safran ve Segal 1990). Kişinin kendisi ve çevresindekilerle ilişkilerine yönelik yaygın bilişsel örüntüler olan şemalar yaşam boyu gelişen, şekillenen anılar, duygular, bilişlerden etkilenmektedir.

2. Şemaların Temeli

Şema modeli, çocukluk ya da ergenlik döneminde gelişmiş oldukları belirtilen erken dönem uyum bozucu şemaların kökeninde aşağıda sıralanan süreçlerin rol oynadığına işaret etmektedir (Young and Lindemann, 2003).

a. Temel duygusal ihtiyaçlar

Bireylerin psikolojik olarak sağlıklı ve uyumlu yetişebilmeleri için, çocukluk döneminde karşılanması gereken bazı temel ihtiyaçları vardır (Young ve Lindemann, 2002). Bu ihtiyaçların yoğunluğu bireyden bireye değişiklik

gösterebilmekle birlikte bu ihtiyaçlar herkeste var olduğundan evrensel olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, psikolojik anlamda sağlıklı bireylerin bu ihtiyaçları işlevsel bir biçimde karşılayabildikleri de varsayılmaktadır. Bu gereksinimler ise şu şekilde sıralanabilir (Young ve ark.,2003):

- 1) Diğerlerine güvenli bağlanma (güvenlik, istikrar, bakım ve benimsenme)
- 2) Otonomi, yeterlilik ve olumlu kimlik algısı
- 3) Gerçekçi sınırlar ve özdenetim
- 4) İhtiyaç ve duygularını ifade etme özgürlüğü
- 5) Kendiliğindenlik ve rol yapma

Çocuğun doğuştan gelen mizacı ve erken dönem yaşantıları arasındaki etkileşim, bu ihtiyaçların karşılanmasında eksiklere ya da engellenmelere sebep olabilmektedir. Erken dönemde bu temel ihtiyaçların sağlıklı biçimde karşılanamaması, şemaların oluşumuna ve işlevsel olmayan yollardan bu ihtiyaçların karşılanmaya çalışılmasına yol açtığından, şema odaklı terapi modellerinde bireylerin bu ihtiyaçlarını giderebilmeleri için işlevsel yollar bulmaları amaçlanmaktadır (Young ve ark.,2003).

b. Erken dönem yaşantılar

Çocukluk döneminde yaşanan çeşitli travmatik yaşantıların, birincil olarak erken dönem uyum bozucu şemaların kökeninde bulunduğu belirtilmektedir. Çocuğun erken dönemdeki dünyasının dinamiklerini ailesine ilişkin temsilleri veya ailesinin dinamikleri yansıtmaktadır. Bu nedenle ebeveynlerle yaşamın erken dönemlerinde yaşanan etkileşimler son derece önemlidir. Bu yüzden, uyum bozucu şemalar aktive olduğunda, genellikle ebeveynlerle yaşanan durumlar tekrar canlanmakta ve aile dışındaki arkadaş, okul, kültür gibi diğer etkenler çocuğun ileriki yaşamında ve olgunlaşmasında gittikçe daha önemli hale gelerek şemanın gelişiminde etkili olabilmektedir. Ancak bu etkenlere bağlı olarak ortaya çıkan şemalar diğerleri kadar şiddetli ya da güçlü olmamaktadırlar. Şemaların oluşumuna katkısı olabileceği düşünülen dört temel erken dönem yaşam deneyiminden söz etmek mümkün olacaktır (Young ve ark.,2003):

i. İhtiyaçların zarar verici biçimde engellenmesi: İstikrar, anlayış ya da sevgi gibi temel gereksinimlerin sunulmaması ya da bu tür gereksinimlerin çok

yetersiz biçimde karşılanması durumunu ifade etmektedir. Bu durumda duygusal yoksunluk ya da terk edilme gibi şemalar ortaya çıkabilmektedir.

ii. Travmatizasyon veya kurbanlaştırma: Çocuğa fiziksel ya da duygusal anlamda zarar verilmesi gibi yaşantılar sonucunda; güvensizlik/suistimal edilme, kusurluluk/utanma veya hastalık/tehlikeler karşısında dayanıksızlık gibi şemalar gelişebilmektedir.

iii. İhtiyaçların gereğinden fazla karşılanmaya çalışılması: Çocuk için ölçülü biçimde sunulmasının daha sağlıklı olacağı bazı gereksinimlerin ebeveynler tarafından aşırı düzeyde karşılanmasını ifade etmektedir. Çocuğun otonomi ve gerçekçi sınırlar gibi temel ihtiyaçları göz ardı edilerek ebeveynin aşırı korumacı veya müdahaleci olduğu, sağlıklı sınırlar yerine sınırsız özgürlüğün sunulduğu bir ortam söz konusudur.

iv. Seçici içselleştirme veya önemli kişilerle seçici özdeşim kurma: Çocuklar, ebeveynlerin düşünce, duygu, deneyim ve davranışlarını seçici olarak içselleştirmekte ve onlarla özdeşim kurmaktadır. Ancak çocukların bu içselleştirmesi; ebeveynlerinin her davranışını içselleştirmek ve onlarla özdeşleşmekten ziyade, seçici olarak belirli kişilerin belirli özelliklerini içselleştirmeyi içerir.

c. Duygusal mizaç

Birçok ebeveynin bir süre sonra fark ettiği gibi her çocuk farklı ve benzersiz bir kişiliğe ve mizaç özelliklerine sahiptir. Bazı çocuklar daha hırçın, bazıları daha utangaç ya da bazıları daha saldırganlardır. Çocukluktaki mizaç özelliklerinin araştırıldığı bir çalışmada mizaç özelliklerinin zamanla sürekli hale geldiği bulunmuş ve psiko- fizyolojik belirleyicilerin etkileşimi vurgulanmıştır (Kagan, Reznick and Snidman, 1988).

Duygusal mizaç, şemaların şekillenmesinde rol oynayan erken dönem çocukluk olayları ile etkileşim halindedir. Farklı mizaç özellikleri çocukları farklı yaşam koşullarına maruz bırakabilmektedir. Örneğin saldırgan özellikler taşıyan bir çocuğun, diğer çocuklara nazaran fiziksel olarak istismar edilme olasılığı daha yüksektir. Diğer yandan farklı mizaç özellikleri, çocukların benzer yaşam koşullarından farklı şekilde etkilenebilmelerini de mümkün kılmaktadır. Örneğin; ailesi tarafından terkedilmiş iki çocuğa bakıldığında; sakın çocuk gittikçe içine

kapanık ve anneye bağımlı hale gelirken, girişken çocuğun olumlu bağlantılar kurduğu görülebilmektedir. Tüm bunların dışında, erken dönem olumsuz yaşantıların duygusal mizacı ya da benzer şekilde aşırı duygusal mizacın normal bir ortamı önemli bir dereceye kadar baskılayabildiği durumlar da söz konusu olabilmektedir (Young ve ark., 2003).

3. Şema Alanları

Giderilmemiş duygusal ihtiyaçlar baz alınarak şemalar beş temel alanda ve on sekiz türde gruplanmıştır (Young ve ark., 2009).

a. Kopukluk ve reddedilmişlik

Kopukluk ve reddedilmişlik şema alanına sahip kişiler çevresiyle ilişkilerinde sorunlar yaşamaktadırlar (Gürkan, 2012). Kişi çevresiyle güven duyduğu, kendini ait hissettiği bir ilişki kurmakta zorlanır. Erken dönemde yaşadığı duygusal yoksunluk sebebiyle çevresindeki insanların onu terk edeceğini düşünür. Kimsenin onu yeteri kadar sevmeyeceğine inanır ve sağlıklı ilişki yaşamaktan uzak durur (Duran, 2016). Kişinin kopukluk ve reddedilmişlik şema alanının oluşmasında soğuk, ilgi göstermeyen, sorgulayıcı ve sosyal anlamda çok desteklemeyen aile yapıları etkili olmaktadır (Duran, 2016). Kişinin erken dönemde yaşadığı duygusal yoksunluk ya da travmatik yaşantılar ileriki dönem yaşantılarında ilişkilerini ve bu ilişkilere yorumlarını yakından ilgilendirmektedir. Kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı içerisinde beş şema bulunmaktadır: terk edilme, güvensizlik, duygusal yoksunluk, kusurluluk ve sosyal izolasyondur.

a. Terk Edilme: Bu şemaya sahip kişiler ilişkilerinde çevrelerindeki ilişki kurdukları insanların herhangi bir sebepten dolayı onları terk edeceğine inanırlar ve bu sebeple güvensiz ilişkilere sahiptirler. Kişi ya yakın ilişki kurmaktan kaçınır ya da terk edilme korkusuyla kaygılı bir ilişki kurar (Duran, 2016).

b. Güvensizlik: Erken dönemde istismar ve duygusal yoksunluk yaşayan kişilerde güvensizlik şeması oluşmaktadır (Duran, 2016). Bu kişiler, karşısındaki insanların kendisine zarar verebileceğine inanmaktadır.

c. Duygusal Yoksunluk: Kişi duygusal doyuma ulaşamayacağına, çevresi tarafından yeterince sevilmeyeceğine ve ihtiyacı olan koruma duygusunu gideremeyeceğine inanmaktadır (Kavurmacı, 2016).

d. Kusurluluk: Kusurluluk şemasına sahip kişilerin, kendilerinin kusurlu olduklarını bu sebeple sevmeye değer biri olmadıklarına inanırlar. Kişi kendini sorunlu, işe yaramaz ve değersiz bulmaktadır. Bu şemadaki kişiler, çocukluk dönemlerinde aileleri tarafından acımasızca eleştirilen, sevgi görmeyen ve cezalandırılan bireyler olabilmektedir (Alfasfos, 2009).

e. Sosyal İzolasyon: Kişi kendinde farklı özellikler olduğunu, bu sebeple hiç kimseyle anlaşılamayacağını düşünür. Kendini bir topluluğa ait hissetmez ve uyum sağlayamayacağını düşünür.

b. Zedelenmiş otonomi

Zedelenmiş otonomi şema alanına sahip kişiler, çevresindeki insanların desteği olmadan başarılı olamayacaklarına, kendi kendilerine yeterli olmadıklarına ve kendi hayatlarını kontrol edemediklerine inanmaktadırlar. Ailelerin çocuklarına karşı aşırı korumacı, baskıcı ve kontrolcü davranmaları bireylerin zedelenmiş otonomi şemaları geliştirmelerine neden olmuştur. Bu alandaki şemalar; bağımlılık, hastalıklar ve tehditler karşısında dayanıksızlık, iç içe geçme veya başarısızlıktır (Alfasfos, 2009).

a. Bağımlılık: Bu şema kişinin bir yada daha fazla kişi ile bireysel ve sosyal durumunu bozacak şekilde duygusal olarak iç içe geçmesi olarak betimlenir (Kavurmacı, 2016). Bu şemaya sahip kişiler, sorumluluk almakta ve karar vermekte zorluk çekerler.

b. Hastalıklar ve Tehditler Karşısında Dayanıksızlık: Kişi herhangi bir tehlide ya da hastalığa engel olamamaktan dolayı kaygı duymaktadır. Başına gelebilecek fiziksel ve duygusal felaketten çekinmektedirler.

c. İç içe geçme: İç içe geçme şemasında, kişi çevresindeki kişi ya da kişilerle aşırı derecede bağ kurmak ister. Karşısındaki kişiye ilişkilerini sıkıntıya sokacak derecede bağlılık ve yakınlık gösterir.

d. Başarısızlık: Başarısızlık şemasına sahip kişiler, hayatın herhangi bir alanında başarılı olabileceklerine inanmamaktadır. Kendilerini diğer insanlara göre başarısız, beceriksiz ve yeteneksiz bulmaktadırlar. Çocukluk dönemlerinde aileleri tarafından aşırı eleştirilen ve alay konusu olan kişilerde başarısızlık şeması gelişmektedir.

c. Yüksek standart

Çocukluk dönemlerinde kuralcı anne ve babaya sahip kişilerin kendi isteklerini bastırmaları sonucu oluşan şemalardır. Yüksek standart şema alanındaki kişiler duygularını açığa vurmama eğilimindedirler. Kişi, başkaları tarafından herhangi bir eleştiriye maruz kalmamak için sağlıklı, mutlu ve başarılı yüksek standartlarda yaşar (Duran, 2016). Kişi bu şemayla başkalarının olumsuz eleştirilerine maruz kalmayarak kendini güvende hisseder. Yüksek Standart şema alanında, karamsarlık, duygularını bastırma, yüksek standart ve cezalandırma şemaları vardır.

a. Karamsarlık: Kişi yaşadığı olumlu olayları göz ardı ederek başına gelen olumsuzları görür. Kendisinde ve çevresinde acı, ölüm, terk edilme ve hayal kırıklığı gibi olumsuz duygulara odaklanır.

b. Duyguları Bastırma: Başkaları tarafından kabul görmeyeceğini düşündükleri hırs, öfke ve incinmişlik gibi duyguları bastırma eğilimindedirler. Çevresindeki insanlar tarafından soğuk, duygularını belli etmeyen ve içe kapanık insanlar olarak tanımlanırlar (Gürkan, 2012).

c. Yüksek Standart: Başkaları tarafından eleştirilmemek için yaşamlarını yüksek standart kurarak yaşayan kişilerdir. Kişinin kendi içinde koyduğu hedefleri başkalarının eleştirilerinden kendini korumak ve utanç duymamak için yapmaktadır (Duran, 2017).

d. Cezalandırma: Yapılan hata karşısında kendisinin ya da bir başkasının ağır bir şekilde cezalandırılması gerektiğine inanılır. Beklentileri ve standartları sağlayamayan kişilere karşı hoşgörüsüz ve katı olurlar (Kavurmacı, 2016).

d. Diğer yönelimlilik

Bu şema alanında kişi kendi duygu ve düşüncelerinin önüne çevresindekilerin arzularını ve ihtiyaçlarını koyar. Kişi başkalarının eleştirilerine karşı korunmak, kişilerle bağ kurmak ve onay ihtiyacını karşılamak için şema oluşturur. Kişi diğer insanlardan sevgi görmek için kendi duygularını bastırır (Kavurmacı, 2016). Diğer yönelimlilik şemasına başvuran kişiler, çocukluk dönemlerinde ailelerinden sevgi görmek için kendi isteklerini ve duygularını bastıran bireylerdir. Bunun yanı sıra başkalarının düşüncelerine önem veren

ailelerin çocukları kendinden çok çevresindeki insanların ihtiyaçlarını önemserler (Young, Klosko ve Weishaar, 2009).

a. Boyun Eğicilik: Bu şemada kişiler, çevresindeki insanların onun düşünce ve davranışlarına önem vermediklerine, bu yüzden duygularını bastırmaları gerektiğine inanırlar. Başkalarının kontrolü altına girdiklerinde kabul göreceklere inanırlar (Gürkan, 2012).

b. Kendini Feda: Kişi gönüllü olarak karşısındaki kişi yada kişilerin ihtiyaçlarını karşılar. Başkalarının acısı, hüznü, mutluluğu ve sevincine odaklanan kişi kendini başkaları için feda eder.

c. Onay Arayıcılık: Başkalarının onun hakkında ne düşündüğüne onay ve takdire çok önem veren kişilerdir. Birey öz saygısını başkalarından onay alarak geliştirir.

e. Zedelenmiş sınırlar

Çocukluk dönemlerinde aileleri tarafından yeterince sorumluluk verilmeyen, tüm istekleri karşılanan ve aşırı şımartılan çocuklarda zedelenmiş sınırlar şema alanı gelişmektedir. Kişi için kendi çıkarları önemli olup başka insanların hakları, duyguları yada düşüncelerine saygı duymamaktadır. Kendini kontrol becerisi gelişmeyen bu kişiler dürtüleri ve anlık zevkleriyle hareket ederler. Zedelenmiş sınırlar şema alanında, hak görme ve yetersiz özdenetim şemaları vardır (Duran, 2016).

a. Hak Görme: Kişi etrafındaki kişilerden ayrıcalıklı olduğuna inanır bu sebeple kendine farklı davranılması gerektiğine inanır. Bu kişiler davranışlarını, arzularını ve davranışlarını sınırlamak zorunda olmadıklarını düşünürler.

b. Yetersiz Özdenetim: Bu şema alanındaki kişilerin hedeflerine ulaşmak için yeterli özdenetimleri yoktur. Kişi engellerle karşılaştığında kontrollü davranamaz. Aşırı kontrolcü ve aileleri tarafından sınır öğretilmeyen çocuklarda bu şema alanı gelişmektedir.

4. Şema Sürdürücü Başa Çıkma Davranışları

Şema Terapi kavramsallaştırmasına göre, erken dönem uyumsuz şemalara sahip olmanın yol açtığı psikolojik acının olumsuz deneyimi göz önüne alındığında, birey bu yaşantıları şema olarak içselleştirip ilerleyen döneme

taşımaktadır. Her ne kadar bu stratejiler erken yaşlarda uyum sınırları içinde görünse de kişi büyüdükçe ve bu stratejileri diğer insanlara yöneltmeye ve şemaların tetiklenmesiyle birlikte “Maladaptif Başa Çıkma Stilleri” olarak adlandırılan stratejiler ortaya çıkmaktadır. Erken dönem uyumsuz şemalarını sürekli olarak tahmin ederek şemalara müdahale edilmesinin değişim sürecinin önünde bir engel olduğu öne sürülmektedir (Young, 1999).

Uyumsuz başa çıkma stilleri kavramı, savaşıma, kaçma veya donma gibi tehditlerin önündeki temel tepkileri yansıtmaya biçimleri olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda donma tepkisi göz önüne alındığında “Şema Teslim” başa çıkma yöntemi örneklendirilmektedir. Başa çıkma yönteminin adından da anlaşıldığı üzere, bir bireye bir şema teslimi, karşılaştığı duruma karşı hiçbir şey yapmaması olarak nitelendirilir (Young ve ark, 2003). Ball (1998) ayrıca şema tesliminin bir başa çıkma yöntemi olmadığını, şemaya tam bir uyum olduğunu belirtmiştir. Öte yandan, “Şemadan Kaçınma” ve “Telaflı Edici Şema”, uyumsuz olmasına rağmen, erken dönem uyumsuz şemaların verdiği acıyı önlemek için daha aktif stratejiler olarak bilinmektedir. Şemadan Kaçınma, kaçma tepkisinin temel cevabı niteliğindedir (Young ve ark, 2003). Şema Terapi yaklaşımına göre, şema tetikleme deneyimlerinden kaçmak yoluyla kaçınma davranışsal olarak tercih edilmektedir. Kişiler, duygusal olarak duyusal kayıtsızlık; bilişsel olarak, belirli şemaya ilişkin bilişsel süreçlerden kaçınarak ve fizyolojik olarak somatik tepkilerle bunu göstermeye çalışır (Spranger, Waller, Bryant-Waugh, 2000). Davranıştan kaçınma için bir örnek vermek gerekirse, örneğin, “Terk Etme / İstikrarsızlık Şeması” olan bir kişi, samimi ilişkilerden kaçınarak şema tetikleyici olaylarla başa çıkabildiğini düşünebilir (Young ve ark., 2003).

Çok az sayıda olmasına rağmen, bazı psikolojik sendromlar ile (örn. madde bağımlılığı gibi) Şemadan Kaçınma arasında ilişki olduğunu öne süren çalışmalar mevcuttur (Brotchie, ve ark., 2007). Ayrıca, savaş tepkisiyle ilişkili olan başa çıkma yönteminin ise telaflı edici şema olduğu ifade edilmektedir (Young ve ark., 2003).

Kaçınma şemasında olduğu gibi, telaflı edici şemada da davranışsal, bilişsel ve duygusal tepkiler görülebilmektedir. Bununla birlikte, kaçınmadan farklı olarak, telaflı edici şemaları olan bireyler şemayı tetiklemeye karşı önlem alabilmektedir. Örneğin, 18 uyumsuz şema alanından biri olan

Güvensizlik/istismar alanında kişi şemadan kaçınmak yerine fazla telafi ederse, başka insanları kötüye kullanarak başa çıkmayı tercih edebilmektedir (Young, 2003). Düşmanlığın yanında, telafi edici şemanın ayrıca manipülatiflik, sosyal statü arayışı, zorlayıcı davranışlar ve otoriter davranış tarzı ile kendisini gösterdiği belirtilmektedir (Young, 1999). Kaçınma şemasının yanı sıra, telafi edici şemaların psikopatolojik koşullar üzerindeki açıklayıcı gücü de dikkate alınmıştır. Örneğin, Mountford ve ark. (2004), olumsuz etki tetikleyici olayların karşısında, anoreksiya nervoza hastalarının, yüksek standartlar ve boyun eğme gibi şemalarla başa çıkabilmek için aşırı telafi edici davranışlarda bulunduğunu öne sürmüştür.

Genel olarak, başa çıkma şemalarının göreceli olarak geçici olduğu öne sürülmektedir (Ball, ve Young, 2000). Bireyin tüm erken dönem uyumsuz şemalarını yönetmek için yalnızca bir başa çıkma tarzına girmesinin mümkün olmayacağı belirtilmiştir. Bununla birlikte, kişilik özelliklerinin bir bireyin belirli bir şema alanı veya türünü hangi başa çıkma tarzını kullanacağını belirlenmesinde rol oynadığı önerilmektedir. Özetlemek gerekirse, şema terapisi yaklaşımı, şema başa çıkma tepkilerini, bireylerin farklı davranış kalıplarını sergilemeye yönlendiren şematik inançlarla başa çıkmanın alternatif yolları olarak kavramsallaştırılmıştır (yani, kaçınmak, fazla telafi etmek veya teslim olmak) (Young ve ark, 2003).

a. Şemadan kaçınma

Şema terapi yaklaşımına göre “şemadan kaçınma” şema sürdürücü başa çıkma davranışlarından biridir. Alt boyutları ise sıkıntıyı yok saymak, psikosomatizm, sosyal çekilme, duygu kontrolü, duyguları bastırma/hissizlik ve aktiviteyle zihinden uzaklaştırma olarak ifade edilmektedir (Soygüt ve ark, 2008). Kaçınma şemalarını kullanarak sorunlarıyla başa çıkmaya çalışan kişiler, erken dönem uyumsuz şemaların aktif hale gelmesini engellemek amacıyla kaçınmayı devreye sokmaktadırlar (Young ve ark, 2003). Kişiler, erken dönem uyumsuz şemalarına sahip değilmişçesine hem aktif hem de pasif bir biçimde kaçınma yöntemlerini kullanmaktadırlar. Örneğin, kaçınma şemalarını başa çıkma tarzları olarak kullanan ve duygusal yoksunluk uyumsuz şemasına sahip olan birisi için kendisinin sevilmeye değer biri olmadığını düşünmesinden kaynaklı olarak romantik ilişkilerden kaçınabilmektedir. Kişilerde, erken dönem uyumsuz

şemalarına ilişkin tetikleyiciler devreye girdiğinde onlardan kaçınmak ve dikkatlerini dağıtma eğiliminde olmaktadırlar. Kişiler, yaşadıkları travmatik olayların ve anıların inkar edilmesinin bir göstergesi olarak kaçınma davranışlarını tercih edebilmektedir (Simeone-DiFrancesco ve ark., 2015).

b. Şema telafi

Şema terapi yaklaşımına göre şema sürdürücü başa çıkma davranışlarından biri olan şemanın aşırı telafisi alt boyutları; asilik, statü düşkünlüğü, aşırı bağımsızlık, kontrol, kendi yönelimlilik, manipülatif olma, mesafelilik, eleştiriye tahammülsüzlük olarak ifade edilmektedir (Soygüt ve ark, 2008). Şema Kuramı'na göre (Young ve ark, 2003), bireylerde şema telafisi, sahip oldukları erken dönem uyumsuz şemalarının tam tersi şeklinde düşünme ve eyleme geçme şeklinde görülmektedir.

Kişilerin şemaları tetiklendiğinde, şema kazanımının söz konusu olduğu dönemdeki halinden çok farklı bir kişiye dönüşebilmektedirler. Örneğin, çocukluk döneminde değersizlik hisseden birisi ilerleyen dönemlerde narsisistik hale gelebilmektedir. Çocukluk döneminde başarısız olacaklarına ilişkin algıya sahip bir kişi için ilerleyen dönemlerinde mükemmeliyetçilik görülebilmektedir. Bu kişiler dışarıdan kendilerine güveniyor gibi görünselerde sahip oldukları erken dönem uyumsuz şemanın getirdiği yetersizlik duygusu arka plandadır. Kişiler erken dönem uyumsuz şemalarına ilişkin hissettikleri rahatsızlık sebebiyle bu durumu telafi etme eğiliminde olmaktadırlar. Kişiler bu şekilde daha işlevsel bir mücadele içerisindeymiş gibi düşünebilmektedir. Örneğin, duygusal yoksunluk şemasına sahip ve narsisistik özellikleri olan birey için yardıma ihtiyacı olsa dahi eşini kendisinden uzaklaştırıp mağduriyet oluşturabilir ve sonrasında kendisinden gelebilecek yardımı reddedebilir (Körük, 2017).

5. Duygusal Şemalar

Piaget'e (1964) göre şema; bilgiyi düzenlerken ve yorumlarken kullanılan zihinsel çerçeve ve kavramlardır. Beck ve ark. (1979) şemaların bireylerin tecrübelerini anlamlı biçimde gruplandığını ve yorumladığını belirtmiştir. Ana hatları ile bilgiyi anlamlandıran şemalar, aynı zamanda davranışlara rehberlik etmekte ve bilgiyi yapılandırmaktadır (Thimm, 2010). Çocukluk yıllarından

itibaren şemalar şekillenmeye başlar ve birey geliştikçe şemalar da gelişir (Beck ve ark., 1979).

Özellikle Bilişsel Davranışçı terapi teorisyenlerinin çalışmalarıyla insan beyninin duyguları nasıl değerlendirdiği, düzenlediği ve duygularla başa çıkmak için nasıl stratejiler geliştirdiği duygusal işleme alanında incelenmektedir (Rachman,1980). Duygusal işleme çalışmalarında birçok duygusal şema modelleri geliştirilmiştir. Duygusal şema modeli; bireylerin duygularını farklı biçimlerde kavramsallaştırabildiklerini ve her bireyin duygular hakkında farklı şemalara sahip olduğunu belirtir. Kısacası duygusal şemalar, bireylerin duygularını nasıl yaşadığını ve rahatsızlık yaratan bir duygu deneyimlendiğinde bireyin bu duygusunu uygun şekilde düzenlemek için kullandığı inançları göstermektedir (Leahy, 2007).

Wells (2000) üstbilişsel duyguları işleme modelinde duygulara ilişkin inançları ve bu inançların duygu regülasyonundaki rolünü ele almıştır. Üstbilişler, bireylerin kendi zihinlerindeki olayları ve işlevleri fark etmelerini, zihin olaylarını ve işlevlerini amaçlı şekilde yönlendirebilmelerini ve duygu regülasyonuna yönelik stratejileri seçmelerini de etkilemektedir. Wells'e (2000) göre üstbilişin; üstbilişsel bilgi, üstbilişsel deneyim ve üstbilişsel kontrol stratejileri olmak üzere üç boyutu vardır. Bireylerin bilişleri ve duygusal durumu hakkındaki olumlu ve olumsuz inançlarını üstbilişsel bilgi olarak tanımlamaktadır. Üstbilişsel deneyimleri ise kişinin duyguları ve düşüncelerine karşı yargıları olarak tanımlamaktadır. Bilişsel süreçleri kontrol etmek için kullanılan yöntemler ise “Üstbilişsel Kontrol Stratejileri” olarak tanımlanmaktadır.

Ayrıca Wells (2000) ve Greenberg (2002) duygusal işleme ile ilgili geliştirdikleri çalışmalarda edindikleri bilgiler ile birçok terapi yönteminin geliştirilmesine ve terapötik alanda da bu çalışmaların etkilerini görülmesini sağlamışlardır. Bilişsel davranışçı terapi teorisyenlerinden Leahy (2002) yayımladığı çalışması ile Wells (2000) ve Greenberg'in (2002) modelini geliştirerek bir duyguya cevap olarak geliştirilen başa çıkma stratejilerini ve yaklaşımlarını “duygusal şema” kavramı üzerinden çerçevelendirmiş ve bu kavramı teorileştirmiştir.

a. Leahy duygusal şemalar modeli

Leahy'nin (2002) modelindeki başa çıkma stratejileri Wells'in (2000) üstbilişsel modelinden ayrılan en önemli özelliğidir. Wells'in (2000) üst-bilişsel modeli ile Leahy'nin (2002) modelinde bir duygu belirlediğinde ilk aşama dikkatin duyguya yönelmesi olarak ele alınmıştır. Bu ilk aşamada duygular fark edilir ve etiketlenir. Eğer bu aşamada bireyler duygularını etiketleme veya tanımlamada zorluklar yaşıyorlarsa üst-bilişsel bir bozukluk olarak aleksitimi görülebilir (Taylor, Bagby ve Parker, 1999). Wells'ten farklı olarak, Leahy (2007) modelinde ikinci bir aşama daha olduğunu belirtmiştir. Bu aşamada duygulara yönelik duygusal ve bilişsel kaçma biçimleri harekete geçmektedir. Leahy (2007) duygusal şema modelinde bireylerin duygularıyla başa çıkma stratejilerini, planlarını ve yaklaşımlarına odaklanmıştır ve duygusal şemaları belirlemek için işlevsel olan ve olmayan tutumları içeren, on dört alt boyuttan oluşan Leahy Duygusal Şema Ölçeği'ni geliştirmiştir. Alt boyutlar şu şekildedir; duygulara karşı zayıflık, kontrol edilemezlik, duygulardan kaçınma, anlaşılabilirlik, hisleri kabullenme, akılcılık, farklılık, ruminasyon, süreklilik, duyguları inkâr, uzlaş, onaylanma, suçluluk ve duyguları zararlı olarak görme hislerin kabullenilmesi, anlaşılabilirlik ve onaylanma boyutları işlevsel olan tutumları ifade etmektedir (Yavuz ve ark., 2011).

Leahy (2007) her kişinin duyguları farklı anlamlandırıdığını ve her kişinin farklı şemaları olduğunu belirtir. Duygularla ilgili iki farklı baş etme yöntemi olduğu iddia edilmiştir. Bunlar sağlıklı baş etme yöntemleri ve sağlıksız baş etme yöntemleridir. Bu modelde şayet kişi kaygı, öfke vb. duygu durumlarını olumsuz bir duygu şeklinde kabul edebiliyorsa kişi; aşırı düşünme, görmezden gelme, bastırma, suçlama vb. sağlıksız baş etme yöntemlerine başvurabildiği gibi reddetme, ulaşılmazlık, yalnızlık, utanma veya suçluluk davranışlarında da bulunabilir. Duyguların normal ve doğal olduğunu düşünerek duygusal durumları öğrenme ve bu duyguları uyarılama, dışa vurma ve kabul etme şeklinde davranışlarda da bulunabilir. (Gürel, 2017).

b. Duygusal şemalar ve patolojiler

Leahy (2007) bilişsel-davranışçı terapilerde oluşabilecek olan direncin altında yatan nedenlerin duygusal şemalardan kaynaklanabileceğini

belirtmektedir. Danışanların duygusal şemaları tespit edildiğinde, duygularının daha iyi anlaşılabilceğini ve terapidaki değişim için önemli olduğunu savunur (Yavuz ve ark., 2011).

Klinik tedavi sürecinde kişilerin erken dönem uyumsuz duygusal şemalarına müdahale edilir. Bireylerin sağlıklı duygusal şemalar oluşturabilmesi ve zamanla zararlı duygusal şemalarını reddetmesi sağlanır. Böylelikle bireylerin kendileri için daha sağlıklı olan seçimlere yönelebilmesi hedeflenir (Gürel, 2017).

Duygularını düzenlemede sorun yaşayan kişilerin yaşadıkları olumsuz duygu durumu hızla azaltacak her türlü kaçınma stratejilerini kullanacakları düşünülmektedir. Olumsuz duygudurum hızlı bir şekilde ortadan kalkmadığında bütün dikkatin sıkıntı verici duyguduruma verildiği ve kişilerin işlevselliğinin bozulduğu gözlenebilir (Şencan, 2015).

İşlevsel olmayan bilişler, duygular ve davranışların bir sonucu olarak oluşan uyum bozucu şemalar (Wells and Papageorgiou, 1995), bireyler olumsuz bir yaşam olayı ile karşılaştığında aktif hale gelerek kişilik bozuklukları, yeme bozuklukları, depresyon ve anksiyete bozuklukları gibi çeşitli psikopatolojilere sebep olur. Young, erken dönem uyum bozucu şemaları kişilik bozukluklarının ve uzun dönemli kategorik sorunların temeli olarak görür (Wells and Matthews, 2014). Leahy tarafından ortaya koyulan duygusal şema modelinde de birçok psikolojik rahatsızlığın çekirdeği olarak bireylerin duyguları ile olan ilişkilerinin olduğu ifade edilmektedir (Lazarus ve Folkman, 1984).

Leahy (2002) elli üç (53) psikoterapi hastası üzerinde bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmanın sonucunda depresyonun ve anksiyetenin; ruminasyon, duyguların uzun süreceği, suçluluk kavramları ile daha fazla ilişkili olduğu; kontrol edilebilirlik, anlaşılabilirlik ile daha az ilişkili olduğu ve depresyonu ve anksiyetesi olan bireylerin diğerlerinden farklı duyguları olduğu bilgilerine ulaşılmıştır.

III. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın evren ve örnekleme, modeli, veri toplama araçları ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklere yönelik bilgiler üzerinde durulmuştur.

A. Araştırmanın Modeli

Nicel bir araştırma olan ve ilişkisel tarama modeliyle gerçekleştirilen bu çalışmanın amacı; yetişkin bireylerin baba kabul ve red algıları ile aleksitimi düzeyleri ve duygusal şema hakkında uyumlu-uyumsuz görüşleri arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Tarama modeli, geçmişte var olan veya günümüzde varlığını devam ettiren bir durumun mevcut şekli ile betimlenmesini amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Araştırmanın konusu olan nesne, birey veya olay olduğu gibi ve kendi şartları içerisinde tanımlanır. Araştırmanın konusunu teşkil eden bu unsurları herhangi bir biçimde etkileme ya da değiştirme çabasına girilmez (Karasar, 2015: 77). Tarama modellerinden biri olan ilişkisel tarama modeli ise iki ya da daha fazla sayıdaki değişkenler arasındaki değişimin derecesini ya da birlikte değişimin varlığını tespit etmeyi amaçlayan bir araştırma modelidir (Karasar, 2015: 81).

B. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Rastgele örneklem yöntemiyle seçilmiş 24-65 yaş arasındaki yetişkin bireyler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcılarını ise örnekleme dahil edilen bireyler arasından araştırmaya katılmayı kabul eden ve araştırmanın kriterlerine uyan 410 yetişkin birey oluşturmuştur. Araştırmaya alınma kriterleri 24 yaş ve üstünde olmak, sözel iletişim kurabilmektir.

C. Veri Toplama Araçları

Çalışmada verilerin toplanması konusunda, Kişisel Bilgi Formu, Baba Kabul-Red Ölçeği, Toronto Aleksitimi Ölçeği ve Duygusal Şema Ölçeği kullanılmıştır.

1. Kişisel Bilgi Formu

“Kişisel bilgi formu”, araştırmacının oluşturduğu katılımcı grubun yaşantısı ile ilgili verilerin ve kişisel özelliklerinin değerlendirildiği 11 sorudan (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, aylık kazanç, roller durumu, kardeş sayısı, baba eğitim durumu, sigara içme durumu, alkol kullanma durumu, yetiştirme çağında temel bakımı veren kişi ve yetiştirme çağında temel bakımı veren kişi ve baba arasındaki ilişki) oluşan anket formudur.

2. Baba Kabul-Red Ölçeği

Ebevyn kabul-red ölçeği, bireylerin çocuklukta yaşamış oldukları ebeveyn kabul-reddi ile ilgili anılarını değerlendirmek amacıyla Rohner (2005) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek Rohner (2005) tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Bu ölçek, aslı 60 madde olarak geliştirilmiş olan Yetişkin EKRÖ’nün, ölçek yapısı korunarak geliştirilmiş 24 maddelik kısa formudur. Ölçek, anne ve baba için ayrı ayrı doldurulmaktadır. Yirmi dört maddeden oluşan ölçeğin sıcaklık/şefkat (8 madde), düşmanlık/saldırganlık (6 madde), kayıtsızlık/ihmal (6 madde) ve ayırmamış red (4 madde) olmak üzere dört alt ölçeği bulunmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler “hemen hemen her zaman doğru” (4 puan), “bazen doğru” (3 puan), “nadiren doğru” (2 puan), “hiçbir zaman doğru değil” (1 puan) biçiminde dördümlü Likert tipi ölçek üzerinden puanlanmaktadır. Alt ölçeklerin puanları, içerdikleri maddelerin toplanması ile elde edilmektedir. Buna göre, sıcaklık/şefkat ölçeğinden alınan yüksek puanlar, bireyin ebeveyninden algıladığı sıcaklığın yüksekliğini ifade ederken; diğer alt ölçeklerden elde edilen yüksek puanlar, bireyin ebeveyni ile ilişkisinde algıladığı reddi işaret etmektedir. Ölçek toplam puanı, tüm alt ölçek puanlarının toplanması ile elde edilmektedir. Ancak bunun için, öncelikle tüm sıcaklık/şefkat maddelerinin ters kodlanması, ardından diğer alt ölçek puanlarıyla toplanması gerekmektedir. Toplam puanın yüksekliği, bireyin anne veya babası ile ilişkisinde algıladığı reddin yüksekliğine işaret

etmektedir. Ölçekten elde edilen puan 24 (en yüksek düzeyde kabul) ile 96 (en yüksek düzeyde red) arasında değişmektedir. Rohner (2005) yaptığı araştırmaya göre ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları 0.81'in üzerinde bulmuş, doğrulayıcı faktör analizi 4-faktörlü yapıyı kanıtlamıştır. Ayrıca bu araştırmada ise ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları 0.91'in üzerinde olduğu ve doğrulayıcı faktör analizi 4 faktörlü olduğu tespit edilmiştir.

3. Toronto Aleksitimi Ölçeği

1994 yılında Bagby, Parker ve Taylor tarafından yapılan düzenlemeyle “Toronto Aleksitimi Ölçeği”nin kısa formu tekrardan oluşturulmuştur. Güleç ve arkadaşları (2009) “Toronto Aleksitimi Ölçeği”nin (TAÖ-20) Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışmasını yapmışlardır. TAÖ üç alt ölçekle değerlendirilmektedir. Bunlar “duygularını tanıma zorluğu”, “duygularını ifade etme zorluğu” ve “dışa-vuruk düşünce” ölçekleridir. TAÖ’de yer alan 1, 3, 6, 7, 9, 13, 14 numaralı maddelerle duygularını tanıma zorluğu, 2, 4 (ters), 11, 12, 17 numaralı maddelerle duygularını ifade etme zorluğu ve 5 (ters), 8, 10 (ters), 15, 16, 18 (ters), 19 (ters), 20 numaralı maddelerle de dışa-vuruk düşünce ölçülmektedir (Güleç ve ark., 2009). Yapılan değerlendirme sonucunda yüksek düzeyde bir puan alınması yüksek aleksitimik düzeyin varlığını ortaya koymaktadır. Güleç ve arkadaşları (2009) yaptığı araştırmaya göre ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları 0.57'in üzerinde bulmuş, doğrulayıcı faktör analizi 3-faktörlü yapıyı kanıtlamıştır. Ayrıca bu araştırmada ise ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları 0.80'nin üzerinde olduğu ve doğrulayıcı faktör analizi 3 faktörlü olduğu tespit edilmiştir.

4. Leahy Duygusal Şema Ölçeği

Leahy Duygusal Şema Ölçeği, Robert L. Leahy tarafından geliştirilen orijinal adı “Leahy Emotional Schema Scale (LESS)” şeklindedir. LDŞÖ’nün içeriğini; kişinin duyguları hakkındaki inançlarını ve duygularıyla nasıl başa çıktıklarını belirlemeye yönelik ifadeler oluşturur. Özgün form; toplam 50 maddeden ve her biri 2 ila 7 maddeden oluşan 14 alt boyuttan oluşmaktadır. Denekler her bir maddedeki ifadeleri okuduktan sonra bunun kendilerine ne kadar uyduğunu bir (benim için hiç geçerli değil) ile altı (benim için çok geçerli) arasında işaretlerler. Ölçekteki 1, 2, 3, 5, 7, 9, 10, 12, 16, 19, 20, 25, 27, 28, 29,

33, 36, 44, 45, 49, 50 numaralı maddeler işlevsel olan/olmayan tutumlara işaret etmesi nedeniyle ters puanlanmaktadır. Ölçeğin toplam puan skorlaması bulunmamakta, daha ziyade alt boyutlardaki eğilimler dikkate alınmaktadır (Yavuz ve ark., 2011). Yavuz ve arkadaşları (2011) yaptığı araştırmaya göre ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları 0.86'nın üzerinde bulmuş, doğrulayıcı faktör analizi 14 faktörlü yapıyı kanıtlamıştır. Ayrıca bu araştırmada ise ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları 0.92'nin üzerinde olduğu ve doğrulayıcı faktör analizi 14 faktörlü olduğu tespit edilmiştir.

D. Verilerin Toplanması

Uygulama öncesinde araştırmaya katılan bireylere, uygulama süresi ve veri toplama araçlarıyla ilgili bilgiler verilmiş ve katılım için gönüllü olup olmadıkları sorulmuştur. Gönüllü olarak katılanlara, içerisinde kişisel bilgi formu, Baba Kabul-Red Ölçeği, Toronto Aleksitimi Ölçeği ve Duygusal Şema Ölçeğinin maddelerinin bulunduğu anket formu verilmiştir ve kendilerinden bunları eksiksiz olarak yanıtlamaları istenmiştir. Anket formlarının tamamı yüzyüze görüşme yöntemi kullanılarak doldurulmuş olup, katılımcı ile rahat iletişim kurmaya olanak tanıyan kapalı ve sessiz bir ortam seçilmiştir. Doldurulan anket formları toplanıp verilerin çözümlenmesine geçilmiştir.

E. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi SPSS 22.0 paket programıyla yapılmıştır. Bu kapsamda, araştırmaya katılan yetişkin bireylerin demografik bilgilerinin (cinsiyet, yaş, aylık kazanaç, eğitim durumu, roller, kardeş sayısı, baba eğitim durumu, sigara içme durumu, alkol kullanma durumu, yetişme çağında temel bakımı veren kişi ve yetişme çağında temel bakımı veren kişi ve baba arasındaki ilişki) tespiti için frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır.

Örnekleme oluşturan yetişkin bireylerin baba kabul-red düzeyleri, aleksitimi düzeyleri ve duygusal şemaya ilişkin görüşlerinin cinsiyet, sigara içme durumu, alkol kullanma durumları ve yetişme çağında temel bakımı veren kişi ve baba arasındaki ilişki durumu değişkenleri açısından farklılık gösterip

göstermediğini belirlemek için, aritmetik ortalama (X), standart sapma (SS) ve bağımsız örneklem için t-Testi uygulanmıştır.

Örnekleme oluşturan yetişkin bireylerin baba kabul-red düzeyleri, aleksetimi düzeyleri ve duygusal şemaya ilişkin görüşlerinin yaş, aylık kazanç, eğitim durumu, roller durumu, kardeş sayısı, baba eğitim durumu ve yetiştirme çağında temel bakımı veren kişi değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla da aritmetik ortalama (X), standart sapma (SS) ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Yetişkin bireylerin baba kabul-red düzeyleri ile aleksetimi düzeyleri ve duygusal şemaya ilişkin görüşleri arasında istatistiksel açıdan bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla da Pearson Korelasyon analizi uygulanmıştır.

Yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarının, aleksitim düzeyleri ve duygusal şemaya ilişkin görüşlerini ne düzeyde yordadığını belirlemek adına Çoklu ve Basit regresyon analizleri uygulanmıştır.

IV. BULGULAR

F. Katılımcıların Baba Kabul-Red Algılarına İlişkin Bulgular

1. Cinsiyet Değişkenine Göre Katılımcıların Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge 1’de cinsiyet değişkeniyle baba kabul-red algısının alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik t testi analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Çizelge 1. Cinsiyet Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	t	P
Sıcaklık	Kadın	228	17.81	5.32	0.926	0.355
	Erkek	182	18.30	5.35		
	Toplam	410				
Düşmanlık	Kadın	228	9.06	3.54	2.654	0.008*
	Erkek	182	10.04	3.98		
	Toplam	410				
İhmal	Kadın	228	9.09	3.67	0.714	0.476
	Erkek	182	9.35	3.46		
	Toplam	410				
Ayrışmamış Red	Kadın	228	5.68	2.55	2.302	0.022*
	Erkek	182	6.26	2.55		
	Toplam	410				
Baba Kabul-Red Toplam	Kadın	228	41.63	13.26	1.893	0.059
	Erkek	182	44.13	13.27		
	Toplam	410				

Kadın katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=17.81$) ile erkek katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=18.30$) arasında “Baba Kabul-Red Ölçeğinde Sıcaklık” boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$t=0.926$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkinlerin baba kabul-red algılarında cinsiyetleriyle sıcaklık düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmadığını göstermektedir.

Kadın katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=9.06$) ile erkek katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=10.04$) arasında “Baba Kabul-Red Ölçeğinde Düşmanlık”

boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$t=2.654$, $p<0.05$]. Bu sonuç, yetişkinlerin baba kabul-red algılarında cinsiyetleriyle düşmanlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Buna göre kadın yetişkin bireylere kıyasla erkek yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında düşmanlık düzeyleri daha fazladır.

Kadın katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=9.09$) ile erkek katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=9.35$) arasında “Baba Kabul-Red Ölçeğinde İhmal” boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$t=0.714$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkinlerin baba kabul-red algılarında cinsiyetleriyle ihmal düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmadığını göstermektedir.

Kadın katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=5.68$) ile erkek katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=6.26$) arasında “Baba Kabul-Red Ölçeğinde Red” boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$t=2.302$, $p<0.05$]. Bu sonuç, yetişkinlerin baba kabul-red algılarında cinsiyetleriyle ayrışmamış red düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunduğunu göstermektedir. Buna göre kadın yetişkin bireylere kıyasla erkek yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında ayrışmamış red düzeyleri daha fazladır.

Kadın katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=41.63$) ile erkek katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=44.13$) arasında “Baba Kabul-Red Ölçeğinde” anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır [$t=1.893$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkinlerin baba kabul-red algıları ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık bulunmadığını göstermektedir.

2. Katılımcıların Sigara İçme Durumuna Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Aşağıdaki çizelge 2’de baba kabul-red algısının alt boyutları ile sigara içme durumu arasında anlamlı farklılık olma durumuna ilişkin t testi analizi sonuçları bulunmaktadır.

Çizelge 2. Sigara İçme Durumuna Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	t	P
Sıcaklık	Evet	171	18.67	5.49	2.076	0.039*
	Hayır	239	17.57	5.17		
	Toplam	410				
Düşmanlık	Evet	171	9.61	3.75	0.513	0.608
	Hayır	239	9.41	3.78		
	Toplam	410				
İhmal	Evet	171	9.29	3.43	0.391	0.696
	Hayır	239	9.15	3.69		
	Toplam	410				
Ayrışmamış Red	Evet	171	5.99	2.46	0.368	0.713
	Hayır	239	5.90	2.64		
	Toplam	410				
Baba Kabul-Red Toplam	Evet	171	43.89	13.03	1.476	0.141
	Hayır	239	41.92	13.47		
	Toplam	410				

“Baba Kabul-Red Ölçeğinde Sıcaklık” boyutunda sigara içen katılımcıların test puan ortalaması ($\bar{x}=18.67$) ile sigara içmeyen katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=17.57$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$t=2.076$, $p<0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında sıcaklık düzeyleri ile sigara içme durumu arasında anlamlı farklılığın olduğunu göstermektedir. Sigara içmeyen yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında sıcaklık düzeyleri, sigara içen yetişkin bireylere kıyasla daha fazladır.

“Baba Kabul-Red Ölçeğinde Düşmanlık” boyutunda sigara içen katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=9.61$) ile sigara içmeyen katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=9.41$) arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$t=0.513$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında düşmanlık düzeyleri ile sigara içme durumu arasında anlamlı farklılığın olmadığını göstermektedir.

“Baba Kabul-Red Ölçeğinde İhmal” boyutunda sigara içen katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=9.29$) ile sigara içmeyen katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=9.15$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır [$t=0.391$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında ihmal düzeyleri ile sigara içme durumu arasında anlamlı farklılığın olmadığını göstermektedir.

“Baba Kabul-Red Ölçeğinde Ayrışmamış Red” boyutunda sigara içen katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=5.99$) ile sigara içmeyen katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=5.90$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır [$t=0.368$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında ayrışmamış red düzeyleri ile sigara içme durumu arasında anlamlı farklılığın olmadığını göstermektedir.

“Baba Kabul-Red Ölçeğinde” sigara içen katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=43.89$) ile sigara içmeyen katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=41.92$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır [$t=1.476$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin baba kabul-red algıları ile sigara içme durumu arasında anlamlı farklılığın olmadığını göstermektedir.

3. Katılımcıların Alkol Kullanma Durumuna Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge 3’te alkol kullanma durumları ile baba kabul-red algısının alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik t testi analizi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 3. Alkol Kullanma Durumuna Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	t	P
Sıcaklık	Evet	110	18.96	5.54	2.159	0.031*
	Hayır	300	17.69	5.22		
	Toplam	410				
Düşmanlık	Evet	110	9.64	3.81	0.459	0.646
	Hayır	300	9.44	3.76		
	Toplam	410				
İhmal	Evet	110	9.36	3.63	0.544	0.587
	Hayır	300	9.15	3.56		
	Toplam	410				
Ayrışmamış Red	Evet	110	6.13	2.75	0.900	0.369
	Hayır	300	5.87	2.50		
	Toplam	410				
Baba Kabul-Red Toplam	Evet	110	44.35	13.73	1.478	0.140
	Hayır	300	42.16	13.12		
	Toplam	410				

“Baba Kabul-Red Ölçeğinde Sıcaklık” boyutunda alkol kullanan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=18.96$) ile alkol kullanmayan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=17.69$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$t=2.159$, $p<0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında sıcaklık düzeyleri ile alkol kullanma durumları arasında anlamlı farklılığın olduğunu göstermektedir. Alkol kullanmayan yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında sıcaklık düzeyleri, alkol kullanan yetişkin bireylere kıyasla daha fazladır.

“Baba Kabul-Red Ölçeğinde Düşmanlık” boyutunda alkol kullanan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=9.64$) ile alkol kullanmayan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=9.44$) arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$t=0.459$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında düşmanlık düzeyleri ile alkol kullanma durumları arasında anlamlı farklılığın olmadığını göstermektedir.

“Baba Kabul-Red Ölçeğinde İhmal” boyutunda alkol kullanan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=9.36$) ile alkol kullanmayan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=9.15$) arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$t=0.544$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında ihmal düzeyleri ile alkol kullanma durumları arasında anlamlı farklılığın olmadığını göstermektedir.

“Baba Kabul-Red Ölçeğinde Ayrışmamış Red” boyutunda alkol kullanan katılımcıların test puan ortalaması ($\bar{x}=6.13$) ile alkol kullanmayan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=5.87$) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır [$t=0.900$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında ayrışmamış red düzeyleri ile alkol kullanma durumları arasında anlamlı farklılığın olmadığını göstermektedir.

“Baba Kabul-Red Ölçeğinde” alkol kullanan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=44.35$) ile alkol kullanmayan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=42.16$) arasında anlamlı bir farklılık yoktur [$t=1.478$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin baba kabul-red algıları ile alkol kullanma durumları arasında anlamlı farklılığın olmadığını göstermektedir.

4. Katılımcıların Yetiştirme Çağında Temel Bakım Veren Kişi İle Baba Arasındaki İlişki Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Aşağıdaki çizelge 4'te baba kabul-red algısının alt boyutları ile yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik t testi analizi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 4. Yetiştirme Çağında Temel Bakım Veren Kişi İle Baba Arasındaki İlişki Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	t	P
Sıcaklık	Yakın	349	17.75	5.26	2.522	0.012*
	Uzak	61	19.61	5.48		
	Toplam	410				
Düşmanlık	Yakın	349	9.28	3.60	2.853	0.005*
	Uzak	61	10.75	4.42		
	Toplam	410				
İhmal	Yakın	349	8.94	3.45	3.642	0.000*
	Uzak	61	10.72	3.95		
	Toplam	410				
Ayrışmamış Red	Yakın	349	5.79	2.47	2.877	0.004*
	Uzak	61	6.80	2.91		
	Toplam	410				
Baba Kabul-Red Toplam	Yakın	349	41.80	12.75	3.484	0.001*
	Uzak	61	48.15	15.12		
	Toplam	410				

“Baba Kabul-Red Ölçeğinde Sıcaklık” boyutunda yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan katılımcıların test puan ortalaması ($\bar{x}=17.75$) ile yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=19.61$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$t=2.522$, $p<0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında sıcaklık düzeyleri ile yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki durumu arasında anlamlı farklılığın olduğunu göstermektedir. Yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında sıcaklık düzeyleri, yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olan yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

“Baba Kabul-Red Ölçeğinde Düşmanlık” boyutunda yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan katılımcıların test puan

ortalaması ($\bar{x}=9.28$) ile yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=10.75$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$t=2.853$, $p<0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında düşmanlık düzeyleri ile yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki durumu arasında anlamlı farklılığın olduğunu göstermektedir. Yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olan yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında düşmanlık düzeyleri, yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

“Baba Kabul-Red Ölçeğinde İhmal” boyutunda yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan katılımcıların test puan ortalaması ($\bar{x}=8.94$) ile yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=10.72$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$t=3.642$, $p<0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında ihmal düzeyleri ile yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki durumu arasında anlamlı farklılığın olduğunu göstermektedir. Yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olan yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında ihmal düzeyleri, yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

“Baba Kabul-Red Ölçeğinde Ayrışmamış Red” boyutunda yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan katılımcıların test puan ortalaması ($\bar{x}=5.79$) ile yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=6.80$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$t=2.877$, $p<0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında ayrışmamış red düzeyleri ile yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki durumu arasında anlamlı farklılığın olduğunu göstermektedir. Yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olan yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında ayrışmamış red düzeyleri, yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

“Baba Kabul-Red Ölçeğinde” yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan katılımcıların test puan ortalaması ($\bar{x}=41.80$) ile yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=48.15$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$t=3.484$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin baba kabul-red algıları ile yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki durumu arasında anlamlı farklılığın olduğunu göstermektedir. Yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olan yetişkin bireylerin baba red algı düzeyleri, yetiştirme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan yetişkin bireylere kıyasla daha fazladır.

5. Yaş Değişkenine Göre Katılımcıların Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge 5’te yaş değişkeni ile baba kabul-red algısının alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 5. Yaş Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Sıcaklık	A) 24-28 yaş arası	45	17.89	1.343	0.245	
	B) 29-33 yaş arası	10	17.55			
	C)34 -38 yaş arası	90	18.22			
	D) 39-43 yaş arası	63	18.83			
	E) 44-48 yaş arası	56	18.95			
	F) 49 yaş ve üstü	55	16.85			
	Toplam	410	18.03			
Düşmanlık	A) 24-28 yaş arası	45	9.49	0.512	0.767	
	B) 29-33 yaş arası	10	9.12			
	C)34 -38 yaş arası	90	9.60			
	D) 39-43 yaş arası	63	9.89			
	E) 44-48 yaş arası	56	9.21			
	F) 49 yaş ve üstü	55	9.85			
	Toplam	410	9.50			
İhmal	A) 24-28 yaş arası	45	9.16	0.374	0.866	
	B) 29-33 yaş arası	10	8.86			
	C)34 -38 yaş arası	90	9.21			
	D) 39-43 yaş arası	63	9.56			
	E) 44-48 yaş arası	56	9.48			
	F) 49 yaş ve üstü”	55	9.18			
	Toplam	410	9.20			

Çizelge 5. (devamı) Yaş Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Ayrışmamış Red	A) 24-28 yaş arası	45	5.98	1.899	0.093	
	B) 29-33 yaş arası	10	5.40			
	C)34 -38 yaş arası	1	6.44			
	D) 39-43 yaş arası	90	5.81			
	E) 44-48 yaş arası	63	5.86			
	F) 49 yaş ve üstü	56	6.31			
	Toplam	410	5.94			
Baba Kabul-Red Toplam	A) 24-28 yaş arası	45	42.49	0.655	0.518	
	B) 29-33 yaş arası	10	40.98			
	C)34 -38 yaş arası	1	43.60			
	D) 39-43 yaş arası	90	44.16			
	E) 44-48 yaş arası	63	43.73			
	F) 49 yaş ve üstü	56	42.16			
	Toplam	410	42.74			

Yetişkin bireylerin baba kabul red ölçeği ve alt boyutları olan sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red alt boyut puanlarında yaşlarına göre anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

6. Aylık Gelir Değişkenine Göre Katılımcıların Baba Kabul-Red Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Aşağıdaki Çizelge 6'da aylık gelir değişkeni ile baba kabul-red algısının alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 6. Aylık Gelir Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Sıcaklık	A) 0-2019 tl arası	67	18.07	0.265	0.900	
	B) 2020-4000 tl arası	213	17.93			
	C)4401-6600 tl arası	81	18.49			
	D) 6601-8800 tl arası	11	17.18			
	E) 8801 tl ve üstü	38	17.76			
	Toplam	410	18.03			
Düşmanlık	A) 0-2019 tl arası	67	9.55	1.515	0.197	
	B) 2020-4000 tl arası	213	9.15			
	C)4401-6600 tl arası	81	10.20			
	D) 6601-8800 tl arası	11	8.73			
	E) 8801 tl ve üstü	38	10.08			
	Toplam	410	9.50			

Çizelge 6. (devamı) Aylık Gelir Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{X}$	F	P	Anlamlı fark
İhmal	A) 0-2019 tl arası	67	9.67	0.436	0.782	
	B) 2020-4000 tl arası	213	9.18			
	C) 4401-6600 tl arası	81	9.09			
	D) 6601-8800 tl arası	11	8.64			
	E) 8801 tl ve üstü	38	8.92			
	Toplam	410	9.20			
Ayrışmamış Red	A) 0-2019 tl arası	67	6.25	0.557	0.694	
	B) 2020-4000 tl arası	213	5.84			
	C) 4401-6600 tl arası	81	6.10			
	D) 6601-8800 tl arası	11	5.45			
	E) 8801 tl ve üstü	38	5.76			
	Toplam	410	5.94			
Baba Kabul-Red Toplam	A) 0-2019 tl arası	67	43.27	0.446	0.775	
	B) 2020-4000 tl arası	213	42.17			
	C) 4401-6600 tl arası	81	44.05			
	D) 6601-8800 tl arası	11	39.91			
	E) 8801 tl ve üstü	38	43.05			
	Toplam	410	42.74			

Yetişkin bireylerin baba kabul red ölçeği ve alt boyutları olan sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red alt boyut puanlarında aylık gelirlerine göre anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir.

7. Katılımcıların Eğitim Durumu Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Aşağıdaki çizelge 7’de eğitim durumu değişkeni ile baba kabul-red algısının alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 7. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{X}$	F	P	Anlamlı fark
Sıcaklık	A) Okuryazar	12	18.00	1.232	0.289	
	B) İlkokul Mezunu	25	18.32			
	C) Ortaokul Mezunu	25	18.60			
	D) Lise Mezunu	62	19.32			
	E) Önlisans Mezunu	23	18.22			
	F) Lisans Mezunu	178	17.32			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	18.27			
	Toplam	410	18.03			
Düşmanlık	A) Okuryazar	12	9.00	0.373	0.896	
	B) İlkokul Mezunu	25	9.76			
	C) Ortaokul Mezunu	25	9.56			
	D) Lise Mezunu	62	9.65			
	E) Önlisans Mezunu	23	9.70			
	F) Lisans Mezunu	178	9.22			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	9.87			
	Toplam	410	9.50			

Çizelge 7. (devam) Eğitim Durumu Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
İhmal	A) Okuryazar	12	9.33	0.796	0.574	
	B) İlkokul Mezunu	25	10.16			
	C) Ortaokul Mezunu	25	9.68			
	D) Lise Mezunu	62	9.56			
	E) Önlisans Mezunu	23	9.17			
	F) Lisans Mezunu	178	8.84			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	9.28			
	Toplam	410	9.20			
Ayrışmamış Red	A) Okuryazar	12	5.92	0.802	0.569	
	B) İlkokul Mezunu	25	6.52			
	C) Ortaokul Mezunu	25	6.40			
	D) Lise Mezunu	62	6.03			
	E) Önlisans Mezunu	23	6.35			
	F) Lisans Mezunu	178	5.67			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	6.02			
	Toplam	410	5.94			
Baba Kabul-Red Toplam	A) Okuryazar	12	42.25	1.008	0.420	
	B) İlkokul Mezunu	25	44.28			
	C) Ortaokul Mezunu	25	44.72			
	D) Lise Mezunu	62	44.81			
	E) Önlisans Mezunu	23	43.57			
	F) Lisans Mezunu	178	40.99			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	43.73			
	Toplam	410	42.74			

Yetişkin bireylerin eğitim durumlarına göre baba kabul red ölçeği ve alt boyutları olan sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir.

8. Roller Değişkenine Göre Katılımcıların Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge 8’de roller değişkeni ile baba kabul-red algısının alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 8. Roller Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Sıcaklık	A) Memur	56	18.13	0.168	0.955	
	B) Emekli	7	19.29			
	C) Yönetici	47	18.23			
	D) Öğrenci	43	17.67			
	E) Diğer	257	18.00			
	Toplam	410	18.03			
Düşmanlık	A) Memur	56	9.95	0.306	0.874	
	B) Emekli	7	9.14			
	C) Yönetici	47	9.55			
	D) Öğrenci	43	9.65			
	E) Diğer	257	9.37			
	Toplam	410	9.50			

Çizelge 8. (devam) Roller Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
İhmal	A) Memur	56	9.16	0.320	0.864	
	B) Emekli	7	10.71			
	C) Yönetici	47	9.13			
	D) Öğrenci	43	9.23			
	E) Diğer	257	9.18			
	Toplam	410	9.20			
Ayrışmamış Red	A) Memur	56	6.16	0.292	0.883	
	B) Emekli	7	6.43			
	C) Yönetici	47	5.70			
	D) Öğrenci	43	5.81			
	E) Diğer	257	5.94			
	Toplam	410	5.94			
Baba Kabul-Red Toplam	A) Memur	56	43.45	0.120	0.975	
	B) Emekli	7	45.14			
	C) Yönetici	47	42.91			
	D) Öğrenci	43	42.30			
	E) Diğer	257	42.57			
	Toplam	410	42.74			

Yetişkin bireylerin rollerine göre baba kabul red ölçeği ve alt boyutları olan sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir.

9. Katılımcıların Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Aşağıdaki çizelge 9’da kardeş sayısı değişkeni ile baba kabul-red algısının alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 9. Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Sıcaklık	A) Kardeş Yok	12	18.00	1.133	0.340	
	B) 1 Kardeş	101	18.58			
	C) 2-3 Kardeş	134	18.28			
	D) 4-6 Kardeş	105	17.86			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	16.81			
	Toplam	410	18.03			
Düşmanlık	A) Kardeş Yok	12	8.33	0.540	0.706	
	B) 1 Kardeş	101	9.79			
	C) 2-3 Kardeş	134	9.55			
	D) 4-6 Kardeş	105	9.43			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	9.21			
	Toplam	410	9.50			

Çizelge 9. (devam) Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
İhmal	A) Kardeş Yok	12	9.50	1.276	0.279	
	B) 1 Kardeş	101	9.47			
	C) 2-3 Kardeş	134	9.22			
	D) 4-6 Kardeş	105	9.43			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	8.26			
	Toplam	410	9.20			
Ayrışmamış Red	A) Kardeş Yok	12	5.83	0.187	0.945	
	B) 1 Kardeş	101	6.09			
	C) 2-3 Kardeş	134	5.90			
	D) 4-6 Kardeş	105	5.81			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	6.03			
	Toplam	410	5.94			
Baba Kabul-Red Toplam	A) Kardeş Yok	12	41.58	0.822	0.512	
	B) 1 Kardeş	101	44.15			
	C) 2-3 Kardeş	134	43.14			
	D) 4-6 Kardeş	105	42.33			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	40.36			
	Toplam	410	42.74			

Kardeş sayısına göre yetişkin bireylerin baba kabul red ölçeği ve alt boyutları olan sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir.

10. Katılımcıların Temel Bakım Veren Kişi Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Aşağıdaki çizelge 10'da baba kabul-red algısının alt boyutları ile temel bakım veren kişi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 10. Temel Bakım Veren Kişi Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Sıcaklık	A) Anne	344	17.75	2.415	0.066	
	B) Baba	26	20.00			
	C) Kardeş	8	20.75			
	D) Anneane, Babaanne	32	18.75			
	Toplam	410	18.03			
Düşmanlık	A) Anne	344	9.42	1.294	0.276	
	B) Baba	26	10.31			
	C) Kardeş	8	11.50			
	D) Anneane, Babaanne	32	9.15			
	Toplam	410	9.50			
İhmal	A) Anne	344	9.03	2.188	0.089	
	B) Baba	26	9.92			
	C) Kardeş	8	11.63			
	D) Anneane, Babaanne	32	9.84			
	Toplam	410	9.20			

Çizelge 10. (Devam) Temel Bakım Veren Kişi Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Ayrışmamış Red	A) Anne	344	5.86	0.893	0.445	
	B) Baba	26	6.50			
	C) Kardeş	8	6.88			
	D) Anneane, Babaanne	32	6.06			
	Toplam	410	5.94			
Baba Kabul-Red Toplam	A) Anne	344	42.17	1.910	0.127	
	B) Baba	26	47.00			
	C) Kardeş	8	49.75			
	D) Anneane, Babaanne	32	43.72			
	Toplam	410	42.74			

Yetişkin bireylerin baba kabul red ölçeği ve alt boyutları olan sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red alt boyutlarında puanlarının temel bakım veren kişiye göre anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir.

11. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Aşağıdaki çizelge 11’de baba kabul-red algısının alt boyutları ile baba eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 11. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Sıcaklık	A) Okuryazar	48	18.52	0.621	0.684	
	B) İlkokul Mezunu	170	17.72			
	C) Ortaokul Mezunu	65	17.51			
	D) Lise Mezunu	76	18.42			
	E) Lisans Mezunu	46	18.83			
	F) Lisansüstü Mezunu	5	17.40			
	Toplam	410	18.03			
Düşmanlık	A) Okuryazar	48	9.88	1.349	0.243	
	B) İlkokul Mezunu	170	9.55			
	C) Ortaokul Mezunu	65	8.58			
	D) Lise Mezunu	76	9.74			
	E) Lisans Mezunu	46	10.00			
	F) Lisansüstü Mezunu	5	7.60			
	Toplam	410	9.50			
İhmal	A) Okuryazar	48	9.48	0.467	0.800	
	B) İlkokul Mezunu	170	9.24			
	C) Ortaokul Mezunu	65	8.68			
	D) Lise Mezunu	76	9.46			
	E) Lisans Mezunu	46	9.22			
	F) Lisansüstü Mezunu	5	8.40			
	Toplam	410	9.20			

Çizelge 11. (devam) Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Baba Kabul-Red Algılarına Yönelik Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Ayrışmamış Red	A) Okuryazar	48	6.21	1.193	0.312	
	B) İlkokul Mezunu	170	6.04			
	C) Ortaokul Mezunu	65	5.38			
	D) Lise Mezunu	76	5.86			
	E) Lisans Mezunu	46	6.33			
	F)Lisansüstü Mezunu	5	4.80			
	Toplam	410	5.94			
Baba Kabul-Red Toplam	A) Okuryazar	48	44.38	0.904	0.478	
	B) İlkokul Mezunu	170	42.61			
	C) Ortaokul Mezunu	65	40.26			
	D) Lise Mezunu	76	43.39			
	E) Lisans Mezunu	46	44.46			
	F)Lisansüstü Mezunu	5	38.20			
	Toplam	410	42.74			

Baba eğitim durumlarına göre yetişkin bireylerin baba kabul red ölçeği ve alt boyutları olan sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir.

G. Katılımcıların Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Bulgular

1. Cinsiyet Değişkenine Göre Katılımcıların Aleksitimi Düzeylerine Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge 12’de cinsiyet değişkeniyle Aleksitimi Ölçeği’nin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik t testi analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Çizelge 12. Cinsiyet Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	t	P
Duygularını Tanıma Zorluğu	Kadın	228	14.93	5.65	1.874	0.062
	Erkek	182	16.00	5.86		
	Toplam	410				
Duygularını İfade Etme Zorluğu	Kadın	228	12.09	3.72	2.431	0.016*
	Erkek	182	12.98	3.65		
	Toplam	410				
Dışa-Vuruk Düşünce	Kadın	228	19.46	4.43	2.935	0.004*
	Erkek	182	20.64	3.47		
	Toplam	410				
Aleksitimi Toplam	Kadın	228	46.48	11.03	3.015	0.003*
	Erkek	182	49.62	9.73		
	Toplam	410				

Kadın katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=14.93$) ile erkek katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=16.00$) arasında “Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını Tanıma Zorluğu” boyutunda anlamlı bir fark bulunmamaktadır [$t=1.874$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin cinsiyetleri ile duygularını tanıma zorluğu düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermektedir.

Kadın katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=12.09$) ile erkek katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=12.98$) arasında “Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını İfade Etme Zorluğu” boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$t=2.431$, $p<0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin cinsiyetleri ve duyguları ifade etme zorluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu anlamına gelmektedir. Kadın yetişkin bireylere kıyasla erkek yetişkin bireylerin duygularını ifade etme zorluk düzeyleri daha fazladır.

Kadın katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=19.46$) ile erkek katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=20.64$) arasında “Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Dışa Vuruk Düşünce” boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$t=2.935$, $p<0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin cinsiyetleri ve dışa vuruk düşünce düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu anlamına gelmektedir. Kadın yetişkin bireylere kıyasla erkek yetişkin bireylerin dışa vuruk düşünce düzeyleri daha fazladır.

Kadın katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=46.48$) ile erkek katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=49.62$) arasında “Toronto Aleksitimi Ölçeği”ne göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$t=3.015$, $p<0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin cinsiyetleri ve aleksitimik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu ve kadın yetişkin bireylere kıyasla erkek yetişkin bireylerin aleksitimik düzeylerinin daha fazla olduğu anlamına gelmektedir.

2. Sigara İçme Durumuna Katılımcıların Göre Aleksitimi Düzeylerine Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge 13’te sigara içme durumu ile “Aleksitimi Ölçeği”nin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik t testi analizi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 13. Sigara İçme Durumuna Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	Ss	t	P
Duygularını Tanıma Zorluğu	Evet	171	16.01	5.85	1.809	0.071
	Hayır	239	14.97	5.67		
	Toplam	410				
Duygularını İfade Etme Zorluğu	Evet	171	12.79	3.59	1.394	0.164
	Hayır	239	12.27	3.79		
	Toplam	410				
Dışa-Vuruk Düşünce	Evet	171	20.58	3.98	2.549	0.011*
	Hayır	239	19.55	4.09		
	Toplam	410				
Aleksitimi Toplam	Evet	171	49.37	9.94	2.461	0.014*
	Hayır	239	46.80	11.90		
	Toplam	410				

Sigara içmeyen katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}$ =14.97) ile sigara içen katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}$ =16.01) arasında “Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını Tanıma Zorluğu” boyutunda anlamlı bir fark bulunmamaktadır [t=1.809, p>0.05]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin sigara içme durumları ile duygularını tanıma zorluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlamına gelmektedir.

Sigara içmeyen katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}$ =12.27) ile sigara içen katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}$ =12.79) arasında “Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını İfade Etme Zorluğu” boyutunda anlamlı bir farklılık yoktur [t=1.394, p>0.05]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin sigara içme durumu ile duyguları ifade etme zorluk düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı anlamına gelmektedir.

Sigara içmeyen katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}$ =19.55) ile sigara içen katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}$ =20.58) arasında “Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Dışa Vuruk Düşünce” boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [t=2.549, p<0.05]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin sigara içme durumu ve dışa vuruk düşünce düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu ve sigara içmeyen yetişkin bireylere kıyasla sigara içen yetişkin bireylerin dışa vuruk düşünce düzeylerinin daha fazla olduğunu göstermektedir.

Sigara içmeyen katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}$ =46.80) ile sigara içen katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}$ =49.37) arasında “Toronto Aleksitimi

Ölçeği”nde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$t=3.015$, $p<0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin sigara içme durumları ile aleksitimik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunduğunu ve sigara içmeyen yetişkin bireylere kıyasla sigara içen yetişkin bireylerin aleksitimik düzeylerinin daha fazla olduğunu göstermektedir.

3. Alkol Kullanma Durumuna Göre Katılımcıların Aleksitimi Düzeylerine Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge 14’te alkol kullanma durumları ve “Aleksitimi Ölçeği”nin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik t testi analizi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 14. Alkol Kullanma Durumuna Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	t	P
Duygularını Tanıma Zorluğu	Evet	110	16.25	6.36	1.794	0.074
	Hayır	300	15.10	5.51		
	Toplam	410				
Duygularını İfade Etme Zorluğu	Evet	110	12.92	3.97	1.423	0.155
	Hayır	300	12.33	3.61		
	Toplam	410				
Dışa-Vuruk Düşünce	Evet	110	19.90	3.85	0.249	0.803
	Hayır	300	20.01	4.15		
	Toplam	410				
Aleksitimi Toplam	Evet	110	49.06	10.26	1.379	0.169
	Hayır	300	47.44	10.67		
	Toplam	410				

Alkol kullanmayan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=15.10$) ile alkol kullanan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=16.25$) arasında “Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını Tanıma Zorluğu” boyutunda anlamlı bir fark bulunmamaktadır [$t=1.794$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin alkol kullanma durumları ile duygularını tanıma zorluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlamına gelmektedir.

Alkol kullanmayan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=12.33$) ile alkol kullanan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=12.92$) arasında “Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını İfade Etme Zorluğu” boyutunda anlamlı bir farklılık yoktur [$t=1.423$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin alkol kullanma

durumları ve duyguları ifade etme zorluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlamına gelmektedir.

Alkol kullanmayan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=20.01$) ile alkol kullanan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=19.90$) arasında “Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Dışa Vuruk Düşünce” boyutunda anlamlı bir fark yoktur [$t=0.249$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin alkol kullanma durumları ile dışa vuruk düşünce düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlamına gelmektedir.

Alkol kullanmayan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=47.44$) ile alkol kullanan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=49.06$) arasında “Toronto Aleksitimi Ölçeğinde” anlamlı bir fark bulunmamaktadır [$t=1.379$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin alkol kullanma durumları ile aleksitimik düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı anlamına gelmektedir.

4. Yetişme Çağında Temel Bakım Veren Kişi İle Baba Arasındaki İlişki Değişkenine Göre Katılımcıların Aleksitimi Düzeylerine Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge 15’te yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki değişkeni ile Aleksitimi Ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik t testi analizi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 15. Yetişme Çağında Temel Bakım Veren Kişi İle Baba Arasındaki İlişki Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	T	P
Duygularını Tanıma Zorluğu	Yakın	349	15.34	5.77	0.513	0.609
	Uzak	61	15.75	5.73		
	Toplam	410				
Duygularını İfade Etme Zorluğu	Yakın	349	12.42	3.75	0.994	0.346
	Uzak	61	12.90	3.48		
	Toplam	410				
Dışa-Vuruk Düşünce	Yakın	349	20.01	4.12	0.339	0.735
	Uzak	61	19.82	3.80		
	Toplam	410				
Aleksitimi Toplam	Yakın	349	47.77	10.55	0.480	0.632
	Uzak	61	48.48	10.76		
	Toplam	410				

“Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını Tanıma Zorluğu” boyutunda yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan katılımcıların test puan ortalaması ($\bar{x}$ =15.34) ile yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}$ =15.75) arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır [$t=0.513$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki durumu ile duygularını tanıma zorluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı anlamına gelmektedir.

“Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını İfade Etme Zorluğu” boyutunda yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan katılımcıların test puan ortalaması ($\bar{x}$ =12.42) ile yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}$ =12.90) arasında anlamlı bir farklı yoktur [$t=0.994$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin ile yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki durumu ile duyguları ifade etme zorluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermektedir.

“Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Dışa Vuruk Düşünce” boyutunda yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan katılımcıların test puan ortalaması ($\bar{x}$ =20.01) ile yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}$ =19.82) arasında anlamlı bir farklı yoktur [$t=0.339$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki durumu ile dışa vuruk düşünce düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermektedir.

“Toronto Aleksitimi Ölçeğinde” yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan katılımcıların test puan ortalaması ($\bar{x}$ =47.77) ile yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olan katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}$ =48.48) arasında anlamlı bir fark yoktur [$t=0.480$, $p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki durumu ile aleksitimik düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı anlamına gelmektedir.

5. Yaş Değişkenine Göre Katılımcıların Aleksitimi Düzeylerine Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge 16’da yaş değişkeni ve “Aleksitimi Ölçeği”nin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 16. Yaş Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Duygularını Tanıma Zorluğu	A) 24-28 yaş arası	45	18.33	3.920	0.002*	A-B A-F A-C A-E A-D B-E C-E
	B) 29-33 yaş arası	101	15.56			
	C) 34-38 yaş arası	90	15.42			
	D) 39-43 yaş arası	63	14.98			
	E) 44-48 yaş arası	56	13.39			
	F) 49 yaş ve üstü	55	15.22			
	Toplam	410	15.40			
Duygularını İfade Etme Zorluğu	A) 24-28 yaş arası	45	14.51	3.879	0.002*	A-B A-F A-C A-E A-D
	B) 29-33 yaş arası	101	12.73			
	C) 34-38 yaş arası	90	12.17			
	D) 39-43 yaş arası	63	12.02			
	E) 44-48 yaş arası	56	11.61			
	F) 49 yaş ve üstü	55	12.35			
	Toplam	410	12.49			
Dışa-Vuruk Düşünce	A) 24-28 yaş arası	45	20.62	0.705	0.620	
	B) 29-33 yaş arası	101	20.12			
	C) 34-38 yaş arası	90	19.41			
	D) 39-43 yaş arası	63	19.76			
	E) 44-48 yaş arası	56	20.09			
	F) 49 yaş ve üstü	55	20.29			
	Toplam	410	19.98			
Aleksitimi Toplam	A) 24-28 yaş arası	45	53.47	3.730	0.003*	A-B A-F A-C A-E A-D
	B) 29-33 yaş arası	101	48.42			
	C) 34-38 yaş arası	90	47.00			
	D) 39-43 yaş arası	63	46.76			
	E) 44-48 yaş arası	56	45.09			
	F) 49 yaş ve üstü	55	47.85			
	Toplam	410	47.88			

“Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını Tanıma Zorluğu” boyutunda istatistiksel olarak katılımcıların düzeyleri arasında yaş yönünden anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F= 3.920$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre katılımcılarda 34-38 yaş arasında olanlar ($\bar{x} = 15.42$) ile 44-48 yaş arasındaki ($\bar{x} = 13.39$); 29-33 yaş arası ($\bar{x} = 15.56$) ile 44-48 yaş arasındaki ($\bar{x} = 13.39$) ve 24-28 yaş arasındakiler ($\bar{x} = 18.33$) ile 49 yaş ve üstü ($\bar{x} = 15.22$), 44-48 yaş arası ($\bar{x} = 13.39$), 39-43 ($\bar{x} = 14.98$), 34-38 ($\bar{x} = 15.42$) ve 29-33 ($\bar{x} = 15.56$) yaş arası katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar 24-28 yaş arası yetişkin bireylerin 29-33, 34-38,

39-43 ve 44-48 yaş arası ile 49 yaş ve üstünde olan yetişkin bireylere göre; 29-33 ve 34-38 yaş arasında olan yetişkin bireylerin ise 44-48 yaş arası yetişkin bireylere göre duyguları tanıma zorluk düzeylerinin daha fazla olduğunu göstermektedir.

“Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını İfade Etme Zorluğu” boyutunda istatistiksel olarak yaş bakımından katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F= 3.879$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre 24-28 yaş arası ($\bar{x}=14.51$) katılımcılar ile 49 yaş ve üstü ($\bar{x}= 12.35$), 44-48 yaş arası ($\bar{x}= 11.61$), 39-43 yaş arası ($\bar{x}= 12.02$), 34-38 yaş arası ($\bar{x}= 12.17$) ve 29-33 yaş arası ($\bar{x}= 12.73$) katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu sonuçlar, 24-28 yaş arası yetişkin bireylerin 49 yaş ve üstü, 44-48 yaş arası, 39-43 yaş arası, 34-38 yaş arası ve 29-33 yaş arası yetişkin bireylere göre duygularını ifade etme zorluğu düzeylerinin daha fazla olduğunu göstermektedir.

“Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Dışa Vuruk Düşünce” boyutunda istatistiksel olarak yaş bakımından katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($F= 0.705$, $p>0.05$).

“Toronto Aleksitimi Ölçeğinde” istatistiksel olarak yaş bakımından katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F= 3.730$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre 24-28 yaş arası ($\bar{x}=53.47$) katılımcılar ile 49 yaş ve üstü ($\bar{x}= 47.86$), 44-48 yaş arası ($\bar{x}= 45.09$), 39-43 yaş arası ($\bar{x}= 46.76$), 34-38 yaş arası ($\bar{x}= 47.00$) ve 29-33 yaş arası ($\bar{x}= 48.42$) katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar 49 yaş ve üstü, 44-48 yaş arası, 39-43 yaş arası, 34-38 yaş arası ve 29-33 yaş arası yetişkin bireylere göre 24-28 yaş arası yetişkin bireylerin aleksitimik düzeylerinin daha fazla olduğunu göstermektedir.

6. Aylık Gelir Değişkenine Göre Katılımcıların Aleksitimi Düzeylerine Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge 17’de aylık gelir değişkeni ve Aleksitimi Ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 17. Aylık Gelir Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamli fark
Duygularını Tanıma Zorluğu	A) 0-2019 tl arası	67	15.45	1.098	0.357	
	B) 2020-4000 tl arası	213	15.85			
	C) 4401-6600 tl arası	81	14.86			
	D) 6601-8800 tl arası	11	13.09			
	E) 8801 tl ve üstü	38	14.68			
	Toplam	410	15.40			
Duygularını İfade Etme Zorluğu	A) 0-2019 tl arası	67	12.19	0.936	0.443	
	B) 2020-4000 tl arası	213	12.69			
	C) 4401-6600 tl arası	81	11.98			
	D) 6601-8800 tl arası	11	12.09			
	E) 8801 tl ve üstü	38	13.11			
	Toplam	410	12.49			
Dışa-Vuruk Düşünce	A) 0-2019 tl arası	67	19.88	1.125	0.344	
	B) 2020-4000 tl arası	213	20.31			
	C) 4401-6600 tl arası	81	19.43			
	D) 6601-8800 tl arası	11	20.74			
	E) 8801 tl ve üstü	38	19.26			
	Toplam	410	19.98			
Aleksitimi Toplam	A) 0-2019 tl arası	67	47.52	1.097	0.357	
	B) 2020-4000 tl arası	213	48.85			
	C) 4401-6600 tl arası	81	46.26			
	D) 6601-8800 tl arası	11	45.91			
	E) 8801 tl ve üstü	38	47.05			
	Toplam	410	47.88			

Aylık gelirlerine göre yetişkin bireylerin Aleksitimi ölçeği ve dışa vuruk düşünce, duygularını ifade etme zorluğu ve duygularını tanıma zorluğu, alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir.

7. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Aleksitimi Düzeylerine Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge 18’de eğitim durumu değişkeni ile Aleksitimi Ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 18. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamli fark
Duygularını Tanıma Zorluğu	A) Okuryazar	12	14.17	1.162	0.326	
	B) İlkokul Mezunu	25	16.92			
	C) Ortaokul Mezunu	25	15.64			
	D) Lise Mezunu	62	16.40			
	E) Önlisans Mezunu	23	13.57			
	F) Lisans Mezunu	178	15.12			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	15.42			
	Toplam	410	15.40			
Duygularını İfade Etme Zorluğu	A) Okuryazar	12	13.17	1.457	0.192	
	B) İlkokul Mezunu	25	12.92			
	C) Ortaokul Mezunu	25	12.80			
	D) Lise Mezunu	62	12.81			
	E) Önlisans Mezunu	23	11.13			
	F) Lisans Mezunu	178	12.11			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	13.11			
	Toplam	410	12.49			
Dışa-Vuruk Düşünce	A) Okuryazar	12	21.42	4.635	0.000*	A-G
	B) İlkokul Mezunu	25	22.68			B-D
	C) Ortaokul Mezunu	25	21.84			B-E
	D) Lise Mezunu	62	20.55			B-F
	E) Önlisans Mezunu	23	20.04			B-G
	F) Lisans Mezunu	178	19.53			C-F
	G) Lisansüstü Mezunu	85	18.96			C-G
	Toplam	410	19.98			
Aleksitimi Toplam	A) Okuryazar	12	48.75	2.079	0.055	
	B) İlkokul Mezunu	25	52.52			
	C) Ortaokul Mezunu	25	50.28			
	D) Lise Mezunu	62	49.76			
	E) Önlisans Mezunu	23	44.74			
	F) Lisans Mezunu	178	46.76			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	47.49			
	Toplam	410	47.88			

“Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Dışa Vuruk Düşünce” boyutunda istatistiksel olarak eğitim durumu bakımından katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F= 4.635$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre katılımcılardan yalnızca Okur yazar ($\bar{x}=21.42$) olanlar ile lisansüstü mezunu ($\bar{x}= 18.96$) olanlar; ilkokul mezunu ($\bar{x}=22.68$) olanlar ile lisansüstü mezunu ($\bar{x}=18.96$), lisans mezunu ($\bar{x}=19.53$), önlisans mezunu ($\bar{x}=20.04$) ve lise mezunu ($\bar{x}=20.55$) olanlar; ortaokul mezunu ($\bar{x}=21.84$) olanlar ile lisansüstü mezunu ($\bar{x}=18.96$) ve lisans mezunu ($\bar{x}=19.53$) olanlar; lise mezunu ($\bar{x}=20.55$) olanlar ile de lisansüstü mezunu ($\bar{x}=18.96$) olan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar lisansüstü mezunu yetişkinlere göre okuryazar olan yetişkinlerin; lise mezunu, önlisans mezunu, lisans mezunu ve lisansüstü mezunu katılımcılara göre ilkokul

mezunu katılımcıların; lisans ve lisansüstü mezunu katılımcılara göre ortaokul mezunu katılımcıların ve lisansüstü mezunu katılımcılara göre lise mezunu katılımcıların dışı vuruk düşünce düzeylerinin daha fazla olduğunu göstermektedir.

Eğitim durumlarına göre Aleksitimi ölçeği ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir.

8. Katılımcıların Roller Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Çizelge 19’da roller değişkeni ve Aleksitimi Ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 19. Roller Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Duygularını Tanıma Zorluğu	A) Memur	56	13.63	1.882	0.113	
	B) Emekli	7	14.00			
	C) Yönetici	47	15.09			
	D) Öğrenci	43	15.81			
	E) Diğer	257	15.82			
	Toplam	410	15.40			
Duygularını İfade Etme Zorluğu	A) Memur	56	11.71	0.937	0.442	
	B) Emekli	7	12.57			
	C) Yönetici	47	12.13			
	D) Öğrenci	43	12.74			
	E) Diğer	257	12.68			
	Toplam	410	12.49			
Dışa-Vuruk Düşünce	A) Memur	56	19.95	1.849	0.119	
	B) Emekli	7	22.86			
	C) Yönetici	47	19.04			
	D) Öğrenci	43	19.44			
	E) Diğer	257	20.18			
	Toplam	410	19.98			
Aleksitimi Toplam	A) Memur	56	45.29	1.528	0.193	
	B) Emekli	7	49.43			
	C) Yönetici	47	46.26			
	D) Öğrenci	43	48.00			
	E) Diğer	257	48.67			
	Toplam	410	47.88			

Katılımcıların rolleri durumlarına göre yetişkin bireylerin Aleksitimi ölçeği ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir.

9. Katılımcıların Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Çizelge 20’de kardeş sayısı değişkeni ile Aleksitimi Ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 20. Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Duygularını Tanıma Zorluğu	A) Kardeş Yok	12	16.17	0.848	0.496	
	B) 1 Kardeş	101	14.82			
	C) 2-3 Kardeş	134	15.87			
	D) 4-6 Kardeş	105	14.95			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	16.00			
	Toplam	410	15.40			
Duygularını İfade Etme Zorluğu	A) Kardeş Yok	12	12.83	0.788	0.533	
	B) 1 Kardeş	101	12.92			
	C) 2-3 Kardeş	134	12.57			
	D) 4-6 Kardeş	105	12.09			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	12.19			
	Toplam	410	12.49			
Dışa-Vuruk Düşünce	A) Kardeş Yok	12	20.42	0.432	0.785	
	B) 1 Kardeş	101	19.54			
	C) 2-3 Kardeş	134	20.15			
	D) 4-6 Kardeş	105	20.01			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	20.22			
	Toplam	410	19.98			
Aleksitimi Toplam	A) Kardeş Yok	12	49.42	0.494	0.740	
	B) 1 Kardeş	101	47.29			
	C) 2-3 Kardeş	134	48.60			
	D) 4-6 Kardeş	105	47.05			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	48.41			
	Toplam	410	47.88			

Kardeş sayılarına göre yetişkin bireylerin Aleksitimi ölçeği ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir.

10. Katılımcıların Temel Bakım Veren Kişi Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Çizelge 21’de temel bakım veren kişi değişkeni ile Aleksitimi Ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 21. Temel Bakım Veren Kişi Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Duygularını Tanıma Zorluğu	A) Anne	344	15.52	1.620	0.184	
	B) Baba	26	15.58			
	C) Kardeş	8	17.50			
	D) Anneane, Babaanne	32	13.47			
	Toplam	410	15.40			
Duygularını İfade Etme Zorluğu	A) Anne	344	12.47	2.751	0.042*	B-D C-D
	B) Baba	26	13.46			
	C) Kardeş	8	14.75			
	D) Anneane, Babaanne	32	11.28			
	Toplam	410	12.50			
Dışa-Vuruk Düşünce	A) Anne	344	19.95	0.651	0.583	
	B) Baba	26	19.65			
	C) Kardeş	8	21.88			
	D) Anneane, Babaanne	32	20.13			
	Toplam	410	19.98			
Aleksitimi Toplam	A) Anne	344	47.95	1.859	0.136	
	B) Baba	26	48.69			
	C) Kardeş	8	54.13			
	D) Anneane, Babaanne	32	44.88			
	Toplam	410	47.88			

“Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını İfade Etme Zorluğu” boyutunda istatistiksel olarak temel bakım veren kişi yönünden katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F= 2.751$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre temel bakımı veren kişi babası ($\bar{x}=13.46$) olan katılımcılar ile temel bakımı veren kişi anneane, babaanesi ($\bar{x}= 11.28$) olan katılımcılar; temel bakımı veren kişi kardeşi ($\bar{x}=14.75$) olan katılımcılar ile temel bakımı veren kişi anneane, babaanesi ($\bar{x}= 11.28$) olan katılımcılar arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar temel bakımı veren kişi babası olan katılımcıların duygularını ifade etme zorluk düzeylerinin temel bakımı veren kişi anneane ve babaanesi olan katılımcılara göre; temel bakımı veren kişi kardeşi olan katılımcıların duygularını ifade etme zorluk düzeylerinin temel bakımı veren kişi anneane ve babaanesi olan katılımcılara göre daha fazla olduğunu göstermektedir.

Temel bakım veren kişiye göre Aleksitimi ölçeği ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir.

11. Katılımcıların Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aleksitimi

Düzeylerine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Çizelge 22’de baba eğitim durumu değişkeni ile Aleksitimi Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 22. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Duygularını Tanıma Zorluğu	A) Okuryazar	48	14.17	0.536	0.749	
	B) İlkokul Mezunu	170	15.48			
	C) Ortaokul Mezunu	65	15.46			
	D) Lise Mezunu	76	15.49			
	E) Lisans Mezunu	46	15.74			
	F) Lisansüstü Mezunu	5	16.40			
	Toplam	410	15.40			
Duygularını İfade Etme Zorluğu	A) Okuryazar	48	12.38	2.049	0.071	
	B) İlkokul Mezunu	170	12.41			
	C) Ortaokul Mezunu	65	11.66			
	D) Lise Mezunu	76	12.75			
	E) Lisans Mezunu	46	13.78			
	F) Lisansüstü Mezunu	5	11.00			
	Toplam	410	12.49			
Dışa-Vuruk Düşünce	A) Okuryazar	48	20.19	1.918	0.090	
	B) İlkokul Mezunu	170	20.16			
	C) Ortaokul Mezunu	65	19.74			
	D) Lise Mezunu	76	20.62			
	E) Lisans Mezunu	46	18.70			
	F) Lisansüstü Mezunu	5	17.20			
	Toplam	410	19.98			
Aleksitimi Toplam	A) Okuryazar	48	46.73	0.489	0.785	
	B) İlkokul Mezunu	170	48.15			
	C) Ortaokul Mezunu	65	46.86			
	D) Lise Mezunu	76	48.86			
	E) Lisans Mezunu	46	48.22			
	F) Lisansüstü Mezunu	5	44.60			
	Toplam	410	47.88			

Temel bakım veren kişiye göre Aleksitimi ölçeği ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir.

H. Katılımcıların Duygusal Şemaya Ait Görüşlerine Yönelik Bulgular

1. Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Çizelge 23'te cinsiyet değişkeniyle Duygusal Şema Ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik t testi analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Çizelge 23. Cinsiyet Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	ss	t	P
Kontrol edilemezlik	Kadın	228	19.38	4.41	0.222	0.824
	Erkek	182	19.47	4.20		
	Toplam	410				
Zayıflık	Kadın	228	17.03	4.16	2.475	0.014*
	Erkek	182	15.99	4.24		
	Toplam	410				
Anlaşırlık	Kadın	228	11.46	4.90	0.724	0.469
	Erkek	182	11.75	3.99		
	Toplam	410				
Duygulardan kaçınma	Kadın	228	15.85	3.31	0.444	0.657
	Erkek	182	15.70	3.44		
	Toplam	410				
Akılcılık	Kadın	228	15.78	4.17	0.841	0.401
	Erkek	182	16.11	3.75		
	Toplam	410				
Hisleri kabullenme	Kadın	228	23.24	4.85	0.605	0.546
	Erkek	182	22.96	4.61		
	Toplam	410				
Ruminasyon	Kadın	228	15.56	4.27	0.707	0.480
	Erkek	182	15.25	4.39		
	Toplam	410				
Farklılık	Kadın	228	16.72	3.16	0.343	0.732
	Erkek	182	16.62	2.82		
	Toplam	410				
Duyguları inkar	Kadın	228	9.96	2.85	0.782	0.434
	Erkek	182	10.16	2.32		
	Toplam	410				
Geçerlilik	Kadın	228	10.04	2.45	0.588	0.557
	Erkek	182	10.18	2.40		
	Toplam	410				
Onaylanma	Kadın	228	7.06	2.12	1.552	0.121
	Erkek	182	6.71	2.35		
	Toplam	410				
Uzlaş	Kadın	228	5.37	2.40	1.823	0.069
	Erkek	182	4.93	2.46		
	Toplam	410				
Duyguları zararlı olarak görme	Kadın	228	7.34	2.84	0.082	0.935
	Erkek	182	7.32	2.95		
	Toplam	410				
Suçluluk	Kadın	228	10.54	2.38	0.195	0.845
	Erkek	182	10.49	2.67		
	Toplam	410				

Duygusal Şema Ölçeğinde kontrol edilemezlik, anlaşırlık, akılcılık, duygulardan kaçınma, ruminasyon (tekrarlayıcı bir şekilde düşüncelerin zihinde

dönüp durması), hisleri kabullenme, duyguları inkar, farklılık, geçerlilik, uzlaş, onaylanma, suçluluk ve duyguları zararlı olarak görme boyutlarında erkek katılımcıların test puan ortalamaları ile kadın katılımcıların test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır [$p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin kontrol edilemezlik, anlaşılabilirlik, akılcılık, duygulardan kaçınma, ruminasyon (tekrarlayıcı bir şekilde düşüncelerin zihinde dönüp durması), hisleri kabullenme, duyguları inkar, farklılık, geçerlilik, uzlaş, onaylanma, suçluluk ve duyguları zararlı olarak görme alt boyutlarına ilişkin görüşleriyle cinsiyetleri arasında anlamlı farklılık olmadığı anlamına gelmektedir.

Kadın katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=4.16$) ile erkek katılımcıların test puan ortalamaları ($\bar{x}=4.24$) arasında “Duygusal Şema Ölçeğinde Zayıflık” boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$t=2.475$, $p<0.05$]. Bu sonuç, yetişkinlerin cinsiyetleri ve duygusal zayıflık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu anlamına gelmektedir. Kadın yetişkin bireylere göre erkek yetişkin bireylerin duygusal zayıflık düzeylerinin daha fazla olduğunu göstermektedir.

2. Katılımcıların Sigara İçme Durumuna Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Çizelge 24’te sigara içme durumu ile Duygusal Şema Ölçeğinin alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik t testi analizi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 24. Sigara İçme Durumuna Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	Ss	t	P
Kontrol edilemezlik	Evet	171	19.16	4.37	1.039	0.299
	Hayır	239	19.61	4.27		
	Toplam	410				
Zayıflık	Evet	171	16.96	4.50	1.613	0.108
	Hayır	239	16.28	4.00		
	Toplam	410				
Anlaşılabilirlik	Evet	171	11.29	4.33	1.242	0.215
	Hayır	239	11.80	3.82		
	Toplam	410				
Duygulardan kaçınma	Evet	171	15.58	3.57	1.026	0.306
	Hayır	239	15.92	3.21		
	Toplam	410				
Akılcılık	Evet	171	15.94	4.09	0.048	0.961
	Hayır	239	15.92	3.92		
	Toplam	410				
Hisleri kabullenme	Evet	171	23.05	4.99	0.224	0.823
	Hayır	239	23.16	4.56		
	Toplam	410				

Çizelge 24. (devam) Sigara İçme Durumuna Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{X}$	Ss	t	P
Ruminasyon	Evet	171	15.36	4.34	0.258	0.796
	Hayır	239	15.47	4.32		
	Toplam	410				
Farklılık	Evet	171	16.80	3.09	0.699	0.485
	Hayır	239	16.59	2.96		
	Toplam	410				
Duyguları inkar	Evet	171	9.83	2.74	1.442	0.150
	Hayır	239	10.21	2.53		
	Toplam	410				
Geçerlilik	Evet	171	10.25	2.36	1.052	0.293
	Hayır	239	9.99	2.47		
	Toplam	410				
Onaylanma	Evet	171	6.89	2.32	0.078	0.938
	Hayır	239	6.91	2.16		
	Toplam	410				
Uzlaş	Evet	171	5.26	2.42	0.592	0.554
	Hayır	239	5.11	2.44		
	Toplam	410				
Duyguları zararlı olarak görme	Evet	171	7.32	3.03	0.060	0.952
	Hayır	239	7.34	2.78		
	Toplam	410				
Suçluluk	Evet	171	10.46	2.50	0.409	0.683
	Hayır	239	10.56	2.52		
	Toplam	410				

Duygusal Şema Ölçeğinde kontrol edilemezlik, zayıflık, anlaşırılık, akılcılık, duygulardan kaçınma, ruminasyon (tekrarlayıcı bir şekilde düşüncelerin zihinde dönüp durması), hisleri kabullenme, duyguları inkar, farklılık, geçerlilik, uzlaş, onaylanma, suçluluk ve duyguları zararlı olarak görme boyutlarında sigara içmeyen katılımcıların test puan ortalamaları ile sigara içen katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkin bireylerin kontrol edilemezlik, anlaşırılık, akılcılık, duygulardan kaçınma, ruminasyon (tekrarlayıcı bir şekilde düşüncelerin zihinde dönüp durması), hisleri kabullenme, duyguları inkar, farklılık, geçerlilik, uzlaş, onaylanma, suçluluk ve duyguları zararlı olarak görme alt boyutlarına ilişkin görüşler ile sigara içme durumu arasında anlamlı farklılık olmadığı anlamına gelmektedir.

3. Alkol Kullanma Durumuna Göre Katılımcıların Duygusal Şemaya Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge 25'te alkol kullanma durumları ile Duygusal Şema Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik t testi analizi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 25. Alkol Kullanma Durumuna Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	Ss	t	P
Kontrol edilemezlik	Evet	110	18.80	4.49	1.766	0.078
	Hayır	300	19.65	4.23		
	Toplam	410				
Zayıflık	Evet	110	17.12	4.30	1.601	0.110
	Hayır	300	16.37	4.18		
	Toplam	410				
Anlaşılrlık	Evet	110	11.02	4.51	1.724	0.085
	Hayır	300	11.79	3.84		
	Toplam	410				
Duygulardan kaçınma	Evet	110	15.59	3.44	0.690	0.490
	Hayır	300	15.85	3.34		
	Toplam	410				
Akılcılık	Evet	110	15.45	4.01	1.446	0.149
	Hayır	300	16.10	3.97		
	Toplam	410				
Hisleri kabullenme	Evet	110	22.99	4.94	0.320	0.749
	Hayır	300	23.16	4.67		
	Toplam	410				
Ruminasyon	Evet	110	15.39	4.45	0.088	0.930
	Hayır	300	15.43	4.28		
	Toplam	410				
Farklılık	Evet	110	16.68	3.29	0.015	0.988
	Hayır	300	16.68	2.91		
	Toplam	410				
Duyguları inkar	Evet	110	10.01	2.70	0.196	0.844
	Hayır	300	10.07	2.60		
	Toplam	410				
Geçerlilik	Evet	110	10.20	2.50	0.493	0.623
	Hayır	300	10.07	2.40		
	Toplam	410				
Onaylanma	Evet	110	6.57	2.33	1.835	0.067
	Hayır	300	7.03	2.18		
	Toplam	410				
Uzlaş	Evet	110	5.27	2.33	0.501	0.617
	Hayır	300	5.14	2.47		
	Toplam	410				
Duyguları zararlı olarak görme	Evet	110	7.75	2.96	1.803	0.072
	Hayır	300	7.18	2.85		
	Toplam	410				
Suçluluk	Evet	110	10.42	2.39	0.506	0.613
	Hayır	300	10.56	2.56		
	Toplam	410				

Duygusal Şema Ölçeğinde kontrol edilemezlik, zayıflık, anlaşılrlık, akılcılık, duygulardan kaçınma, ruminasyon (tekrarlayıcı bir şekilde düşüncelerin zihinde dönüp durması), hisleri kabullenme, duyguları inkar, farklılık, geçerlilik, uzlaş, onaylanma, suçluluk ve duyguları zararlı olarak görme boyutlarında alkol kullanmayan katılımcıların test puan ortalamalarıyla alkol kullananların ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur [$p>0.05$]. Bu bulgu, yetişkin bireylerin kontrol edilemezlik, anlaşılrlık, akılcılık, duygulardan kaçınma, ruminasyon (tekrarlayıcı bir şekilde düşüncelerin zihinde dönüp durması), hisleri kabullenme, duyguları inkar, farklılık, geçerlilik, uzlaş, onaylanma, suçluluk ve duyguları zararlı olarak görme alt

boyutlarına ilişkin görüşler ile alkol kullanma durumları arasında anlamlı farklılık olmadığı anlamına gelmektedir.

4. Yetişme Çağında Temel Bakım Veren Kişi İle Baba Arasındaki İlişki Değişkenine Göre Katılımcıların Duygusal Şemaya Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge26’da Duygusal Şema Ölçeğinin alt boyutları ile yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik t testi analizi sonuçları verilmiştir.

Çizelge 26. Yetişme Çağında Temel Bakım Veren Kişi İle Baba Arasındaki İlişki Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerine Ait Analiz Sonuçları

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	t	P
Kontrol edilemezlik	Yakın	349	19.48	4.31	0.694	0.488
	Uzak	61	19.07	4.33		
	Toplam	410				
Zayıflık	Yakın	349	16.57	4.11	0.011	0.991
	Uzak	61	16.57	4.80		
	Toplam	410				
Anlaşırlık	Yakın	349	11.76	4.01	2.058	0.040*
	Uzak	61	10.61	4.10		
	Toplam	410				
Duygulardan kaçınma	Yakın	349	15.87	3.38	1.222	0.223
	Uzak	61	15.30	3.28		
	Toplam	410				
Akılcılık	Yakın	349	15.81	4.00	1.379	0.169
	Uzak	61	16.57	3.88		
	Toplam	410				
Hisleri kabullenme	Yakın	349	23.11	4.79	0.029	0.977
	Uzak	61	23.13	4.50		
	Toplam	410				
Ruminasyon	Yakın	349	15.35	4.35	0.842	0.400
	Uzak	61	15.85	4.17		
	Toplam	410				
Farklılık	Yakın	349	16.60	2.94	1.320	0.188
	Uzak	61	17.15	3.38		
	Toplam	410				
Duyguları inkar	Yakın	349	10.13	2.69	1.489	0.137
	Uzak	61	9.59	2.16		
	Toplam	410				
Geçerlilik	Yakın	349	10.06	2.45	0.843	0.399
	Uzak	61	10.34	2.28		
	Toplam	410				
Onaylanma	Yakın	349	6.89	2.18	0.237	0.813
	Uzak	61	6.97	2.46		
	Toplam	410				
Uzlaş	Yakın	349	5.14	2.44	0.595	0.552
	Uzak	61	5.34	2.41		
	Toplam	410				
Duyguları zararlı olarak görme	Yakın	349	7.28	2.91	0.855	0.393
	Uzak	61	7.62	2.72		
	Toplam	410				
Suçluluk	Yakın	349	10.53	2.42	0.102	0.408
	Uzak	61	10.49	3.00		
	Toplam	410				

Duygusal Şema Ölçeğinde kontrol edilemezlik, zayıflık, akılcılık, duygulardan kaçınma, ruminasyon (tekrarlayıcı bir şekilde düşüncelerin zihinde dönüp durması), hisleri kabullenme, duyguları inkar, farklılık, geçerlilik, uzlaş, onaylanma, suçluluk ve duyguları zararlı olarak görme boyutlarında yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan katılımcıların test puan ortalaması ile yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olan katılımcıların test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır [$p>0.05$]. Bu sonuç, yetişkinlerin kontrol edilemezlik, anlaşırılık, akılcılık, duygulardan kaçınma, ruminasyon (tekrarlayıcı bir şekilde düşüncelerin zihinde dönüp durması), hisleri kabullenme, duyguları inkar, farklılık, geçerlilik, uzlaş, onaylanma, suçluluk ve duyguları zararlı olarak görme alt boyutlarına ilişkin görüşler ile yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki durumu arasında anlamlı farklılık olmadığı anlamına gelmektedir.

“Duygusal Şema Ölçeğinde Anlaşırılık” boyutunda yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan katılımcıların test puan ortalaması ($\bar{x}=11.76$) ile yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olanların test puan ortalamaları ($\bar{x}=10.61$) arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$t=2.058$, $p<0.05$]. Bu sonuç, yetişkinlerin duygusal anlaşırılık düzeyleri ile yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki durumu arasında anlamlı farklılığın olduğunu göstermektedir. Yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan yetişkin bireylerin duygusal anlaşırılık düzeyleri, yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olan yetişkin bireylere kıyasla daha fazladır.

5. Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Çizelge 27’de yaş değişkeni ile Duygusal Şema Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 27. Yaş Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Kontrol edilemezlik	A) 24-28 yaş arası	45	17.80	2.080	0.067	
	B) 29-33 yaş arası	101	19.19			
	C)34 -38 yaş arası	90	19.81			
	D) 39-43 yaş arası	63	19.21			
	E) 44-48 yaş arası	56	20.18			
	F) 49 yaş ve üstü	55	20.00			
	Toplam	410	19.42			
Zayıflık	A) 24-28 yaş arası	45	18.18	2.522	0.029*	A-B A-D A-E A-F C-D
	B) 29-33 yaş arası	101	16.41			
	C)34 -38 yaş arası	90	17.06			
	D) 39-43 yaş arası	63	15.65			
	E) 44-48 yaş arası	56	16.50			
	F) 49 yaş ve üstü	55	15.87			
	Toplam	410	16.57			
Anlaşırlık	A) 24-28 yaş arası	45	10.58	3.830	0.002*	A-E B-E C-E
	B) 29-33 yaş arası	101	11.23			
	C)34 -38 yaş arası	90	11.07			
	D) 39-43 yaş arası	63	11.75			
	E) 44-48 yaş arası	56	11.55			
	F) 49 yaş ve üstü	55	11.73			
	Toplam	410	11.59			
Duygulardan kaçınma	A) 24-28 yaş arası	45	15.89	0.946	0.451	
	B) 29-33 yaş arası	101	16.05			
	C)34 -38 yaş arası	90	16.20			
	D) 39-43 yaş arası	63	15.49			
	E) 44-48 yaş arası	56	15.39			
	F) 49 yaş ve üstü	55	15.24			
	Toplam	410	15.78			
Akılcılık	A) 24-28 yaş arası	45	15.56	0.796	0.553	
	B) 29-33 yaş arası	101	15.50			
	C)34 -38 yaş arası	90	15.74			
	D) 39-43 yaş arası	63	16.30			
	E) 44-48 yaş arası	56	16.54			
	F) 49 yaş ve üstü	55	16.25			
	Toplam	410	15.92			
Hisleri kabullenme	A) 24-28 yaş arası	45	22.07	2.900	0.014*	A-E A-F B-E C-E C-F
	B) 29-33 yaş arası	101	22.86			
	C)34 -38 yaş arası	90	22.12			
	D) 39-43 yaş arası	63	23.62			
	E) 44-48 yaş arası	56	24.50			
	F) 49 yaş ve üstü	55	24.07			
	Toplam	410	23.11			
Ruminasyon	A) 24-28 yaş arası	45	15.33	1.015	0.408	
	B) 29-33 yaş arası	101	15.50			
	C)34 -38 yaş arası	90	14.59			
	D) 39-43 yaş arası	63	15.92			
	E) 44-48 yaş arası	56	15.89			
	F) 49 yaş ve üstü	55	15.67			
	Toplam	410	15.42			
Farklılık	A) 24-28 yaş arası	45	17.13	1.966	0.083	
	B) 29-33 yaş arası	101	17.10			
	C)34 -38 yaş arası	90	16.84			
	D) 39-43 yaş arası	63	15.89			
	E) 44-48 yaş arası	56	16.75			
	F) 49 yaş ve üstü	55	16.09			
	Toplam	410	16.68			

Çizelge 27. (devamı) Yaş Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Duyguları inkar	A) 24-28 yaş arası	45	9.76	2.069	0.068	
	B) 29-33 yaş arası	101	9.94			
	C)34 -38 yaş arası	90	10.40			
	D) 39-43 yaş arası	63	9.37			
	E) 44-48 yaş arası	56	10.71			
	F) 49 yaş ve üstü	55	10.04			
	Toplam	410	10.05			
Geçerlilik	A) 24-28 yaş arası	45	11.53	3.714	0.003*	A-B
	B) 29-33 yaş arası	101	9.92			A-C
	C)34 -38 yaş arası	90	10.06			A-D
	D) 39-43 yaş arası	63	9.84			A-E
	E) 44-48 yaş arası	56	9.86			A-F
	F) 49 yaş ve üstü	55	9.89			
	Toplam	410	10.10			
Onaylanma	A) 24-28 yaş arası	45	7.04	1.760	0.120	
	B) 29-33 yaş arası	101	6.94			
	C)34 -38 yaş arası	90	6.53			
	D) 39-43 yaş arası	63	6.56			
	E) 44-48 yaş arası	56	7.14			
	F) 49 yaş ve üstü	55	7.49			
	Toplam	410	6.90			
Uzlaş	A) 24-28 yaş arası	45	5.36	0.450	0.813	
	B) 29-33 yaş arası	101	5.38			
	C)34 -38 yaş arası	90	5.21			
	D) 39-43 yaş arası	63	5.11			
	E) 44-48 yaş arası	56	4.88			
	F) 49 yaş ve üstü	55	4.96			
	Toplam	410	5.17			
Duyguları zararlı olarak görme	A) 24-28 yaş arası	45	5.93	5.023	0.000*	A-B
	B) 29-33 yaş arası	101	7.65			A-C
	C)34 -38 yaş arası	90	7.72			A-D
	D) 39-43 yaş arası	63	8.24			
	E) 44-48 yaş arası	56	6.70			
	F) 49 yaş ve üstü	55	6.85			
	Toplam	410	7.33			
Suçluluk	A) 24-28 yaş arası	45	11.09	2.713	0.020*	A-C
	B) 29-33 yaş arası	101	11.11			A-F
	C)34 -38 yaş arası	90	10.08			B-C
	D) 39-43 yaş arası	63	10.33			B-F
	E) 44-48 yaş arası	56	10.43			
	F) 49 yaş ve üstü	55	10.02			
	Toplam	410	10.52			

“Duygusal Şema Ölçeğinde Zayıflık” boyutunda istatistiksel olarak yaş bakımından katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F= 2.522$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre 24-28 yaş arası ($\bar{x}=18.18$) katılımcılarla 49 yaş ve üstü ($\bar{x}=15.87$), 44-48 yaş arası ($\bar{x}=16.50$), 39-43 yaş arası ($\bar{x}=15.65$) ve 29-33 yaş arası ($\bar{x}= 16.41$) katılımcılar; 34-38 yaş arası ($\bar{x}=17.06$) ile

39-43 yaş arası ($\bar{x}=15.65$) katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar 24-28 yaş arası yetişkinlerin 49 yaş ve üstü ile 44-48 yaş arası, 39-43 yaş arası ve 29-33 yaş arası yetişkin bireylere göre; 34-38 yaş arası yetişkinlerin 39-43 yaş arası yetişkinlere göre duygusal zayıflık düzeylerinin daha fazla olduğunu göstermektedir.

“Duygusal Şema Ölçeğinde Anlaşırılık” boyutunda istatistiksel olarak yaş bakımından katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F= 3.830$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre 24-28 ($\bar{x}= 10.58$), 29-33 ($\bar{x}=11.23$) ve 34-38 yaş arası ($\bar{x}=11.07$) katılımcılar ile 44-48 yaş arası ($\bar{x}=11.55$) katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar 44-48 yaş arası yetişkin bireylerin duygusal anlaşırılık düzeylerinin, 24-28 yaş arası, 29-33 yaş arası, 34-38 yaş arası yetişkin bireylere göre daha fazla olduğunu göstermektedir.

“Duygusal Şema Ölçeğinde Hisleri Kabullenme” boyutunda istatistiksel olarak yaş bakımından katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F=2.900$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre 24-28 ($\bar{x}= 22.07$), 29-33 ($\bar{x}=22.86$) ve 34-38 yaş arası ($\bar{x}=22.12$) katılımcılar ile 44-48 yaş arası ($\bar{x}=24.50$) katılımcılar arasında; 24-28 ($\bar{x}= 22.07$) ve 34-38 ($\bar{x}=22.12$) yaş arası katılımcılar ile 49 yaş ve üstü ($\bar{x}=24.07$) katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar 24-28 yaş arası, 29-33 yaş arası, 34-38 yaş arası yetişkin bireylere göre 44-48 yaş arası olan yetişkinlerin duygusal hisleri kabullenme düzeylerinin; 24-28 yaş arası, 34-38 yaş arası bireylere göre de 49 yaş ve üstünde olan yetişkin bireylerin duygusal hisleri kabullenme düzeylerinin daha fazla olduğunu göstermektedir.

“Duygusal Şema Ölçeğinde Geçerlilik” boyutunda istatistiksel olarak yaş bakımından katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F= 3.714$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir.

Buna göre katılımcılarda 24-28 yaş arası ($\bar{x}=11.53$) katılımcılar ile 29-33 yaş arası ($\bar{x}=9.92$), 34-38 yaş arası ($\bar{x}=10.06$), 39-43 yaş arası ($\bar{x}= 9.84$), 44-48 yaş

arası ($\bar{x} = 9.86$), 49 yaş ve üstü ($\bar{x} = 9.89$) katılımcılar arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar 29-33, 34-38, 39-43 ve 44-48 yaş arası ile 49 yaş ve üstü yetişkin bireylere göre 24-28 yaş arası yetişkinlerin duygusal geçerlilik düzeylerinin daha fazla olduğunu göstermektedir.

“Duygusal Şema Ölçeğinde Duyguları Zararlı Olarak Görme” boyutunda istatistiksel olarak yaş bakımından katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F = 5.023$, $p < 0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre 29-33 ($\bar{x} = 7.65$), 34-38 ($\bar{x} = 7.72$) ve 39-43 yaş arası ($\bar{x} = 8.24$) katılımcılar ile 24-28 yaş arası ($\bar{x} = 5.93$) katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar 29-33 yaş arası, 34-38 yaş, 39-43 yaş arası olan yetişkinlerin duyguları zararlı görme düzeyleri, 24-28 yaş arası yetişkin bireylere göre daha fazla olduğunu göstermektedir.

“Duygusal Şema Ölçeğinde Suçluluk” boyutunda istatistiksel olarak yaş bakımından katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F = 2.713$, $p < 0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir.

Buna göre 34-38 yaş arası ($\bar{x} = 10.08$) ve 49 yaş ve üstü ($\bar{x} = 10.02$) katılımcılar ile 24-28 yaş arası ($\bar{x} = 11.09$) katılımcılar arasında; 34-38 yaş arası ($\bar{x} = 10.08$) ve 49 yaş ve üstü ($\bar{x} = 10.02$) katılımcılar ile 29-33 yaş arası ($\bar{x} = 11.11$) katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar 34-38 yaş arası, 49 yaş ve üstü yetişkin bireylere göre 24-28 yaş arası yetişkinlerin duygusal suçluluk düzeylerinin; 34-38 yaş arası, 49 yaş ve üstü bireylere göre de 29-33 yaş arası olan yetişkin bireylerin duygusal suçluluk düzeylerinin daha fazla olduğunu göstermektedir.

Duygusal Şema Ölçeğinde kontrol edilemezlik, duyguları inkar, akılcılık, duygulardan kaçınma, farklılık, ruminasyon, uzlaşma ve onaylanma boyutlarında istatistiksel olarak yaş bakımından katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$).

6. Aylık Gelir Değişkenine Göre Katılımcıların Duygusal Şemaya Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge 28’de aylık gelir değişkeni ve Duygusal Şema Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları gösterilmiştir.

Çizelge 28. Aylık Gelir Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{X}$	F	P	Anlamlı fark
Kontrol edilemezlik	A) 0-2019 tl arası	67	19.16	1.022	0.396	
	B) 2020-4400 tl arası	213	19.33			
	C) 4401-6600 tl arası	81	20.09			
	D) 6601-8800 tl arası	11	20.45			
	E) 8801 tl ve üstü	38	18.66			
	Toplam	410	19.42			
Zayıflık	A) 0-2019 tl arası	67	16.82	4.003	0.003*	A-C B-C
	B) 2020-4400 tl arası	213	17.16			
	C) 4401-6600 tl arası	81	15.26			
	D) 6601-8800 tl arası	11	14.36			
	E) 8801 tl ve üstü	38	16.21			
	Toplam	410	16.57			
Anlaşırlık	A) 0-2019 tl arası	67	11.70	3.427	0.009*	B-C B-D
	B) 2020-4400 tl arası	213	10.98			
	C) 4401-6600 tl arası	81	12.58			
	D) 6601-8800 tl arası	11	13.73			
	E) 8801 tl ve üstü	38	12.05			
	Toplam	410	11.59			
Duygulardan kaçınma	A) 0-2019 tl arası	67	15.36	0.399	0.809	
	B) 2020-4400 tl arası	213	15.91			
	C) 4401-6600 tl arası	81	15.73			
	D) 6601-8800 tl arası	11	16.27			
	E) 8801 tl ve üstü	38	15.79			
	Toplam	410	15.78			
Akılcılık	A) 0-2019 tl arası	67	16.22	1.096	0.358	
	B) 2020-4400 tl arası	213	16.11			
	C) 4401-6600 tl arası	81	15.10			
	D) 6601-8800 tl arası	11	16.00			
	E) 8801 tl ve üstü	38	16.11			
	Toplam	410	15.92			
Hisleri kabullenme	A) 0-2019 tl arası	67	23.60	0.616	0.651	
	B) 2020-4400 tl arası	213	22.82			
	C) 4401-6600 tl arası	81	23.23			
	D) 6601-8800 tl arası	11	24.45			
	E) 8801 tl ve üstü	38	23.26			
	Toplam	410	23.11			
Ruminasyon	A) 0-2019 tl arası	67	15.64	0.840	0.500	
	B) 2020-4400 tl arası	213	15.69			
	C) 4401-6600 tl arası	81	14.98			
	D) 6601-8800 tl arası	11	14.55			
	E) 8801 tl ve üstü	38	14.71			
	Toplam	410	15.42			

Çizelge 28.(devamı) Aylık Gelir Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Farklılık	A) 0-2019 tl arası	67	16.27	1.792	0.129	
	B) 2020-4400 tl arası	213	17.00			
	C)4401-6600 tl arası	81	16.48			
	D) 6601-8800 tl arası	11	17.27			
	E) 8801 tl ve üstü	38	15.87			
	Toplam	410	16.68			
Duyguları inkar	A) 0-2019 tl arası	67	10.19	0.503	0.734	
	B) 2020-4400 tl arası	213	9.90			
	C)4401-6600 tl arası	81	10.30			
	D) 6601-8800 tl arası	11	10.55			
	E) 8801 tl ve üstü	38	9.97			
	Toplam	410	10.05			
Geçerlilik	A) 0-2019 tl arası	67	9.91	0.757	0.554	
	B) 2020-4400 tl arası	213	10.25			
	C)4401-6600 tl arası	81	9.93			
	D) 6601-8800 tl arası	11	9.27			
	E) 8801 tl ve üstü	38	10.21			
	Toplam	410	10.10			
Onaylanma	A) 0-2019 tl arası	67	6.96	0.469	0.759	
	B) 2020-4400 tl arası	213	7.00			
	C)4401-6600 tl arası	81	6.77			
	D) 6601-8800 tl arası	11	6.27			
	E) 8801 tl ve üstü	38	6.74			
	Toplam	410	6.90			
Uzlaş	A) 0-2019 tl arası	67	4.91	1.096	0.358	
	B) 2020-4400 tl arası	213	5.36			
	C)4401-6600 tl arası	81	4.84			
	D) 6601-8800 tl arası	11	5.82			
	E) 8801 tl ve üstü	38	5.11			
	Toplam	410	5.17			
Duyguları zararlı olarak görme	A) 0-2019 tl arası	67	7.18	1.934	0.104	
	B) 2020-4400 tl arası	213	7.05			
	C)4401-6600 tl arası	81	7.74			
	D) 6601-8800 tl arası	11	8.64			
	E) 8801 tl ve üstü	38	7.92			
	Toplam	410	7.33			
Suçluluk	A) 0-2019 tl arası	67	10.40	1.098	0.357	
	B) 2020-4400 tl arası	213	10.57			
	C)4401-6600 tl arası	81	10.84			
	D) 6601-8800 tl arası	11	9.64			
	E) 8801 tl ve üstü	38	10.03			
	Toplam	410	10.52			

“Duygusal Şema Ölçeğinde Zayıflık” boyutunda istatistiksel olarak aylık gelir durumu yönünden katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir (F= 4.003, p<0.05).

Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre katılımcılarda aylık 0-2019 tl arası ($\bar{x}$ =16.82) geliri olan katılımcılar ile aylık 4401-6600 tl arası ($\bar{x}$ =15.26) geliri olan katılımcılar; aylık

2020-4400 tl arası ($\bar{x}=17.16$) geliri olan katılımcılar ile aylık 4401-6600 tl arası ($\bar{x}=15.26$) geliri olan katılımcılar arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar aylık 0-2019 tl arası ve 2020-4400 tl arası geliri olan yetişkin bireylerin duygusal zayıflık düzeyleri, aylık 4401-6600 tl arası geliri olan yetişkin bireylere nazaran daha fazla olduğunu göstermektedir.

“Duygusal Şema Ölçeğinde Anlaşırılık” boyutunda istatistiksel olarak aylık gelir durumu yönünden katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F=3.427$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre katılımcılarda aylık 2020-4400 tl arası ($\bar{x}=10.98$) geliri olan katılımcılar ile aylık 4401-6600 tl arası ($\bar{x}=12.58$) geliri olan katılımcılar; aylık 2020-4400 tl arası ($\bar{x}=10.98$) geliri olan katılımcılar ile aylık 6601-8800 tl arası ($\bar{x}=13.73$) geliri olan katılımcılar arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar aylık 4401-6600 tl arası ve 6601-8800 tl arası geliri olan yetişkin bireylerin duygusal anlaşırılık düzeyleri, aylık 2020-4400 tl arası geliri olan yetişkin bireylere göre daha fazla olduğunu göstermektedir.

Duygusal Şema Ölçeğinde duygulardan kaçınma, duyguları inkar, kontrol edilemezlik, hisleri kabullenme, akılcılık, farklılık, ruminasyon, geçerlilik, onaylanma, suçluluk, duyguları zararlı olarak görme ve uzlaş boyutlarında aylık geliri bakımından istatistiksel olarak katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

7. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Duygusal Şemaya Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge 29’da eğitim durumu değişkeni ve Duygusal Şema Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 29. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Kontrol edilemezlik	A) Okuryazar	12	18.92	1.584	0.150	
	B) İlkokul Mezunu	25	18.24			
	C) Ortaokul Mezunu	25	19.48			
	D) Lise Mezunu	62	18.95			
	E) Önlisans Mezunu	23	19.78			
	F)Lisans Mezunu	178	20.07			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	18.69			
	Toplam	410	19.42			
Zayıflık	A) Okuryazar	12	17.25	1.235	0.287	
	B) İlkokul Mezunu	25	17.28			
	C) Ortaokul Mezunu	25	18.44			
	D) Lise Mezunu	62	16.61			
	E) Önlisans Mezunu	23	16.65			
	F)Lisans Mezunu	178	16.34			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	16.13			
	Toplam	410	16.57			
Anlaşırlık	A) Okuryazar	12	10.25	0.497	0.810	
	B) İlkokul Mezunu	25	12.52			
	C) Ortaokul Mezunu	25	11.92			
	D) Lise Mezunu	62	11.42			
	E) Önlisans Mezunu	23	11.78			
	F)Lisans Mezunu	178	11.56			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	11.52			
	Toplam	410	11.59			
Duygulardan kaçınma	A) Okuryazar	12	14.75	1.136	0.340	
	B) İlkokul Mezunu	25	14.92			
	C) Ortaokul Mezunu	25	15.04			
	D) Lise Mezunu	62	16.00			
	E) Önlisans Mezunu	23	15.48			
	F)Lisans Mezunu	178	16.14			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	15.56			
	Toplam	410	15.78			
Akılcılık	A) Okuryazar	12	16.08	1.056	0.388	
	B) İlkokul Mezunu	25	17.40			
	C) Ortaokul Mezunu	25	15.16			
	D) Lise Mezunu	62	16.34			
	E) Önlisans Mezunu	23	16.48			
	F) Lisans Mezunu	178	15.66			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	15.79			
	Toplam	410	15.92			
Hisleri kabullenme	A) Okuryazar	12	23.25	0.478	0.824	
	B) İlkokul Mezunu	25	22.52			
	C) Ortaokul Mezunu	25	22.52			
	D) Lise Mezunu	62	22.56			
	E) Önlisans Mezunu	23	22.65			
	F) Lisans Mezunu	178	23.31			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	23.55			
	Toplam	410	23.11			
Ruminasyon	A) Okuryazar	12	14.33	1.386	0.219	
	B) İlkokul Mezunu	25	16.48			
	C) Ortaokul Mezunu	25	15.04			
	D) Lise Mezunu	62	16.58			
	E) Önlisans Mezunu	23	15.52			
	F) Lisans Mezunu	178	15.06			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	15.26			
	Toplam	410	15.42			

Çizelge 29.(devamı) Eğitim Durumu Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Farklılık	A) Okuryazar	12	16.67	2.091	0.053	
	B) İlkokul Mezunu	25	17.72			
	C) Ortaokul Mezunu	25	17.16			
	D) Lise Mezunu	62	17.52			
	E) Önlisans Mezunu	23	16.43			
	F) Lisans Mezunu	178	16.47			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	16.12			
	Toplam	410	16.68			
Duyguları inkar	A) Okuryazar	12	10.25	0.300	0.937	
	B) İlkokul Mezunu	25	9.88			
	C) Ortaokul Mezunu	25	10.48			
	D) Lise Mezunu	62	10.31			
	E) Önlisans Mezunu	23	9.91			
	F) Lisans Mezunu	178	10.00			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	9.91			
	Toplam	410	10.05			
Geçerlilik	A) Okuryazar	12	9.58	1.483	0.182	
	B) İlkokul Mezunu	25	10.20			
	C) Ortaokul Mezunu	25	9.40			
	D) Lise Mezunu	62	10.39			
	E) Önlisans Mezunu	23	11.22			
	F) Lisans Mezunu	178	10.06			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	9.94			
	Toplam	410	10.10			
Onaylanma	A) Okuryazar	12	6.42	1.072	0.379	
	B) İlkokul Mezunu	25	7.84			
	C) Ortaokul Mezunu	25	6.92			
	D) Lise Mezunu	62	6.84			
	E) Önlisans Mezunu	23	7.04			
	F) Lisans Mezunu	178	6.94			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	6.64			
	Toplam	410	6.90			
Uzlaş	A) Okuryazar	12	5.50	0.831	0.546	
	B) İlkokul Mezunu	25	5.08			
	C) Ortaokul Mezunu	25	4.32			
	D) Lise Mezunu	62	5.19			
	E) Önlisans Mezunu	23	5.48			
	F) Lisans Mezunu	178	5.33			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	4.98			
	Toplam	410	5.17			
Duyguları zararlı olarak görme	A) Okuryazar	12	6.67	4.540	0.000*	B-F B-G C-F C-G D-F D-G
	B) İlkokul Mezunu	25	6.40			
	C) Ortaokul Mezunu	25	5.12			
	D) Lise Mezunu	62	6.85			
	E) Önlisans Mezunu	23	7.30			
	F) Lisans Mezunu	178	7.79			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	7.75			
	Toplam	410	7.33			
Suçluluk	A) Okuryazar	12	9.33	0.831	0.546	
	B) İlkokul Mezunu	25	10.12			
	C) Ortaokul Mezunu	25	10.56			
	D) Lise Mezunu	62	10.84			
	E) Önlisans Mezunu	23	10.30			
	F) Lisans Mezunu	178	10.48			
	G) Lisansüstü Mezunu	85	10.71			
	Toplam	410	10.52			

“Duygusal Şema Ölçeğinde Duyguları Zararlı Olarak Görme” boyutunda istatistiksel olarak eğitim durumu yönünden katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F=4.540$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre lisans mezunu ($\bar{x}=7.79$), lisansüstü mezunu ($\bar{x}=7.75$) katılımcılar ile ilkokul mezunu ($\bar{x}=6.40$) katılımcılar arasında; lisans ($\bar{x}=7.79$) ve lisansüstü mezunu ($\bar{x}=7.75$) olanlar ile ortaokul mezunu ($\bar{x}=5.12$) olanlar arasında; lisans ($\bar{x}=7.79$) ve lisansüstü mezunu ($\bar{x}=7.75$) katılımcılar ile lise mezunu ($\bar{x}=6.85$) olanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Buna göre lisans ve lisansüstü mezunu olan yetişkinlerin duyguları zararlı olarak görme düzeyleri, ilkokul, ortaokul ve lise mezunu yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Duygusal Şema Ölçeğinde kontrol edilemezlik, zayıflık, anlaşırılık, akılcılık, duygulardan kaçınma, ruminasyon, hisleri kabullenme, duyguları inkar, farklılık, onaylanma, geçerlilik, suçluluk ve uzlaş boyutlarında istatistiksel olarak eğitim durumu yönünden katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

8. Katılımcıların Roller Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Çizelge 30’da roller değişkeni ve Duygusal Şema Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 30. Roller Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Kontrol edilemezlik	A) Memur	56	20.41	0.997	0.409	
	B) Emekli	7	20.00			
	C) Yönetici	47	19.28			
	D) Öğrenci	43	18.88			
	E) Diğer	257	19.30			
	Toplam	410	19.42			
Zayıflık	A) Memur	56	15.59	1.222	0.301	
	B) Emekli	7	15.86			
	C) Yönetici	47	16.19			
	D) Öğrenci	43	17.07			
	E) Diğer	257	16.79			
	Toplam	410	16.57			

Çizelge 30. (devamı) Roller Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Anlaşılabilirlik	A) Memur	56	13.16	2.821	0.025*	A-D
	B) Emekli	7	10.71			A-E
	C) Yönetici	47	11.91			
	D) Öğrenci	43	11.28			
	E) Diğer	257	11.26			
	Toplam	410	11.59			
Duygulardan kaçınma	A) Memur	56	16.50	3.564	0.007*	A-C
	B) Emekli	7	17.00			B-C
	C) Yönetici	47	14.32			D-C
	D) Öğrenci	43	16.42			E-C
	E) Diğer	257	15.75			
	Toplam	410	15.78			
Akılcılık	A) Memur	56	15.36	0.818	0.514	
	B) Emekli	7	17.14			
	C) Yönetici	47	16.57			
	D) Öğrenci	43	15.63			
	E) Diğer	257	15.95			
	Toplam	410	15.92			
Hisleri kabullenme	A) Memur	56	23.70	2.098	0.080	
	B) Emekli	7	21.14			
	C) Yönetici	47	24.66			
	D) Öğrenci	43	22.91			
	E) Diğer	257	22.79			
	Toplam	410	23.11			
Ruminasyon	A) Memur	56	14.25	1.495	0.203	
	B) Emekli	7	14.29			
	C) Yönetici	47	15.32			
	D) Öğrenci	43	15.98			
	E) Diğer	257	15.63			
	Toplam	410	15.42			
Farklılık	A) Memur	56	16.39	0.859	0.488	
	B) Emekli	7	17.86			
	C) Yönetici	47	17.26			
	D) Öğrenci	43	16.58			
	E) Diğer	257	16.62			
	Toplam	410	16.68			
Duyguları inkar	A) Memur	56	9.95	0.754	0.556	
	B) Emekli	7	11.00			
	C) Yönetici	47	9.98			
	D) Öğrenci	43	10.58			
	E) Diğer	257	9.97			
	Toplam	410	10.05			
Geçerlilik	A) Memur	56	9.55	2.656	0.033*	A-D
	B) Emekli	7	10.00			D-E
	C) Yönetici	47	10.26			
	D) Öğrenci	43	11.09			
	E) Diğer	257	10.03			
	Toplam	410	10.10			
Onaylanma	A) Memur	56	6.61	0.508	0.730	
	B) Emekli	7	7.29			
	C) Yönetici	47	6.96			
	D) Öğrenci	43	7.21			
	E) Diğer	257	6.90			
	Toplam	410	6.90			

Çizelge 30. (devamı) Roller Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Uzlaş	A) Memur	56	5.14	0.187	0.845	
	B) Emekli	7	4.86			
	C) Yönetici	47	5.00			
	D) Öğrenci	43	5.02			
	E) Diğer	257	5.24			
	Toplam	410	5.17			
Duyguları zararlı olarak görme	A) Memur	56	8.14	1.665	0.157	
	B) Emekli	7	6.57			
	C) Yönetici	47	6.87			
	D) Öğrenci	43	7.02			
	E) Diğer	257	7.31			
	Toplam	410	7.33			
Suçluluk	A) Memur	56	10.38	2.580	0.037*	A-B B-C B-D B-E
	B) Emekli	7	7.86			
	C) Yönetici	47	10.34			
	D) Öğrenci	43	11.02			
	E) Diğer	257	10.58			
	Toplam	410	10.52			

“Duygusal Şema Ölçeğinde Anlaşırılık” boyutunda katılımcıların düzeyleri arasında roller değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($F= 0.997$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre bu anlamlı farklılığın; memur ($\bar{x}=13.16$) olan katılımcılar ile öğrenci ($\bar{x}=11.28$), memur, emekli, yönetici, öğrenci dışında kalan diğer roller grubunda ($\bar{x}=11.26$) olan katılımcılar arasında olduğu tespit edilmiştir. Buna göre memur olan yetişkin bireylerin duygusal anlaşırılık düzeyleri, öğrenci ve memur, emekli, yönetici, öğrenci dışında kalan diğer roller grubunda yer alan yetişkinlere göre daha fazla olduğunu göstermektedir.

“Duygusal Şema Ölçeğinde Duygulardan Kaçınma” boyutunda katılımcıların düzeyleri arasında roller değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($F=3.564$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre katılımcılar arasında memur ($\bar{x}=16.50$) olanlar ile emekli ($\bar{x}=17.00$), yönetici ($\bar{x}=14.32$), öğrenci ($\bar{x}=16.42$), memur, emekli, yönetici, öğrenci dışında kalan diğer roller grubunda ($\bar{x}=15.75$) olan katılımcılar arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar yönetici olan yetişkin bireylere göre yönetici dışında diğer roller grubunda olan yetişkin bireylerin duygulardan kaçınma düzeylerinin daha fazla olduğunu göstermektedir.

“Duygusal Şema Ölçeğinde Geçerlilik” boyutunda katılımcıların düzeyleri arasında roller değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu

belirlenmiştir ($F= 2.656$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre katılımcılarda öğrenci ($\bar{x}=11.09$) olanlar ile memur ($\bar{x}=9.55$), memur, emekli, yönetici, öğrenci dışında kalan diğer roller grubunda ($\bar{x}=10.03$) olan katılımcılar arasında olduğu tespit edilmiştir. Buna göre öğrenci olan yetişkin bireylerin duygusal geçerlilik düzeyleri, memur ve memur, emekli, yönetici, öğrenci dışında kalan diğer roller grubunda yer alan yetişkinlere göre daha fazla olduğunu göstermektedir.

“Duygusal Şema Ölçeğinde Suçluluk” boyutunda katılımcıların düzeyleri arasında roller değişkeni bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($F=2.580$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre katılımcılarda emekli ($\bar{x}=16.50$) olanlar ile memur ($\bar{x}=17.00$), yönetici ($\bar{x}=14.32$), öğrenci ($\bar{x}=16.42$), memur, emekli, yönetici, öğrenci dışında kalan diğer roller grubunda ($\bar{x}=15.75$) olan katılımcılar arasında olduğu tespit edilmiştir. Buna göre emekli olan yetişkin bireylerin duygusal suçluluk düzeyleri, yönetici, öğrenci, memur olan yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Duygusal Şema Ölçeğinde kontrol edilemezlik, zayıflık, akılcılık, hisleri kabullenme, ruminasyon, farklılık, duyguları inkar, onaylanma, uzlaşma ve duyguları zararlı olarak görme boyutlarında katılımcıların düzeyleri arasında istatistiksel olarak roller durumu bakımından anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

9. Katılımcıların Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Duygusal Şemaya Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge 31’de kardeş sayısı değişkeni ve Duygusal Şema Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık olma durumuna ilişkin ANOVA analizi sonuçları bulunmaktadır.

Çizelge 31. Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Kontrol edilemezlik	A) Kardeş Yok	12	17.58	1.937	0.103	
	B) 1 Kardeş	101	19.49			
	C) 2-3 Kardeş	134	18.84			
	D) 4-6 Kardeş	105	20.09			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	19.83			
	Toplam	410	19.42			
Zayıflık	A) Kardeş Yok	12	17.67	0.414	0.798	
	B) 1 Kardeş	101	16.40			
	C) 2-3 Kardeş	134	16.69			
	D) 4-6 Kardeş	105	16.67			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	16.17			
	Toplam	410	16.57			
Anlaşırlık	A) Kardeş Yok	12	10.58	0.394	0.813	
	B) 1 Kardeş	101	11.91			
	C) 2-3 Kardeş	134	11.43			
	D) 4-6 Kardeş	105	11.59			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	11.57			
	Toplam	410	11.59			
Duygulardan kaçınma	A) Kardeş Yok	12	15.17	0.203	0.937	
	B) 1 Kardeş	101	15.95			
	C) 2-3 Kardeş	134	15.67			
	D) 4-6 Kardeş	105	15.83			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	15.78			
	Toplam	410	15.78			
Akılcılık	A) Kardeş Yok	12	16.50	0.898	0.465	
	B) 1 Kardeş	101	15.56			
	C) 2-3 Kardeş	134	16.04			
	D) 4-6 Kardeş	105	15.66			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	16.66			
	Toplam	410	15.92			
Hisleri kabullenme	A) Kardeş Yok	12	25.08	0.668	0.615	
	B) 1 Kardeş	101	23.05			
	C) 2-3 Kardeş	134	23.05			
	D) 4-6 Kardeş	105	22.86			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	23.43			
	Toplam	410	23.11			
Ruminasyon	A) Kardeş Yok	12	16.25	1.221	0.301	
	B) 1 Kardeş	101	15.43			
	C) 2-3 Kardeş	134	15.69			
	D) 4-6 Kardeş	105	14.69			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	15.95			
	Toplam	410	15.42			
Farklılık	A) Kardeş Yok	12	17.00	0.644	0.631	
	B) 1 Kardeş	101	16.75			
	C) 2-3 Kardeş	134	16.91			
	D) 4-6 Kardeş	105	16.52			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	16.22			
	Toplam	410	16.68			
Duyguları inkar	A) Kardeş Yok	12	7.92	2.266	0.061	
	B) 1 Kardeş	101	10.27			
	C) 2-3 Kardeş	134	10.16			
	D) 4-6 Kardeş	105	9.96			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	10.03			
	Toplam	410	10.05			

Çizelge 31. (devamı) Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Geçerlilik	A) Kardeş Yok	12	10.00	1.201	0.310	
	B) 1 Kardeş	101	9.99			
	C) 2-3 Kardeş	134	9.96			
	D) 4-6 Kardeş	105	10.54			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	9.84			
	Toplam	410	10.10			
Onaylanma	A) Kardeş Yok	12	7.00	0.700	0.592	
	B) 1 Kardeş	101	6.71			
	C) 2-3 Kardeş	134	7.14			
	D) 4-6 Kardeş	105	6.75			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	6.95			
	Toplam	410	6.90			
Uzlaş	A) Kardeş Yok	12	4.42	0.511	0.728	
	B) 1 Kardeş	101	5.25			
	C) 2-3 Kardeş	134	5.10			
	D) 4-6 Kardeş	105	5.14			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	5.43			
	Toplam	410	5.17			
Duyguları zararlı olarak görme	A) Kardeş Yok	12	7.83	0.131	0.971	
	B) 1 Kardeş	101	7.33			
	C) 2-3 Kardeş	134	7.31			
	D) 4-6 Kardeş	105	7.25			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	7.43			
	Toplam	410	7.33			
Suçluluk	A) Kardeş Yok	12	10.92	1.404	0.232	
	B) 1 Kardeş	101	10.15			
	C) 2-3 Kardeş	134	10.45			
	D) 4-6 Kardeş	105	10.63			
	E) 7 Kardeş ve Üzeri	58	11.07			
	Toplam	410	10.52			

Duygusal Şema Ölçeğinde kontrol edilemezlik, zayıflık, anlaşırılık, akılcılık, duygulardan kaçınma, ruminasyon, hisleri kabullenme, duyguları inkar, farklılık, geçerlilik, uzlaş, onaylanma, suçluluk ve duyguları zararlı olarak görme boyutlarında istatistiksel olarak kardeş sayısı yönünden katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

10. Katılımcıların Temel Bakım Veren Kişi Değişkenine Göre Duygusal Şemaya Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge 32’de temel bakım veren kişi değişkeni ve Duygusal Şema Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 32. Temel Bakım Veren Kişi Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerine Ait Analiz Sonuçları

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Kontrol edilemezlik	A) Anne	344	19.51	1.310	0.271	
	B) Baba	26	18.00			
	C) Kardeş	8	18.25			
	D) Anneane, Babaanne	32	19.88			
	Toplam	410	19.42			
Zayıflık	A) Anne	344	16.58	0.250	0.861	
	B) Baba	26	16.81			
	C) Kardeş	8	17.25			
	D) Anneane, Babaanne	32	16.06			
	Toplam	410	16.57			
Anlaşırlık	A) Anne	344	11.50	0.766	0.513	
	B) Baba	26	11.50			
	C) Kardeş	8	11.38			
	D) Anneane, Babaanne	32	12.63			
	Toplam	410	11.59			
Duygulardan kaçınma	A) Anne	344	15.70	3.472	0.016*	A-D B-D
	B) Baba	26	14.65			
	C) Kardeş	8	16.63			
	D) Anneane, Babaanne	32	17.31			
	Toplam	410	15.78			
Akılcılık	A) Anne	344	15.90	0.632	0.595	
	B) Baba	26	16.88			
	C) Kardeş	8	15.75			
	D) Anneane, Babaanne	32	15.50			
	Toplam	410	15.92			
Hisleri kabullenme	A) Anne	344	23.13	0.586	0.624	
	B) Baba	26	23.92			
	C) Kardeş	8	21.75			
	D) Anneane, Babaanne	32	22.63			
	Toplam	410	23.11			
Ruminasyon	A) Anne	344	15.44	0.208	0.891	
	B) Baba	26	15.81			
	C) Kardeş	8	15.25			
	D) Anneane, Babaanne	32	14.94			
	Toplam	410	15.42			
Farklılık	A) Anne	344	16.65	0.707	0.549	
	B) Baba	26	17.19			
	C) Kardeş	8	17.63			
	D) Anneane, Babaanne	32	16.28			
	Toplam	410	16.68			
Duyguları inkar	A) Anne	344	10.06	0.931	0.425	
	B) Baba	26	9.96			
	C) Kardeş	8	11.38			
	D) Anneane, Babaanne	32	9.66			
	Toplam	410	10.05			
Geçerlilik	A) Anne	344	10.04	0.669	0.571	
	B) Baba	26	10.54			
	C) Kardeş	8	10.88			
	D) Anneane, Babaanne	32	10.25			
	Toplam	410	10.10			
Onaylanma	A) Anne	344	6.94	2.025	0.110	
	B) Baba	26	7.23			
	C) Kardeş	8	7.75			
	D) Anneane, Babaanne	32	6.09			
	Toplam	410	6.90			

Çizelge 32. (devamı) Temel Bakım Veren Kişi Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerine Ait Analiz Sonuçları

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Uzlaş	A) Anne	344	5.21	0.141	0.936	
	B) Baba	26	5.00			
	C) Kardeş	8	4.88			
	D) Anneane, Babaanne	32	5.03			
	Toplam	410	5.17			
Duyguları zararlı olarak görme	A) Anne	344	7.28	0.394	0.758	
	B) Baba	26	7.35			
	C) Kardeş	8	7.75			
	D) Anneane, Babaanne	32	7.81			
	Toplam	410	7.33			
Suçluluk	A) Anne	344	10.50	0.205	0.893	
	B) Baba	26	10.81			
	C) Kardeş	8	10.13			
	D) Anneane, Babaanne	32	10.63			
	Toplam	410	10.52			

“Duygusal Şema Ölçeğinde Duygulardan Kaçınma” boyutunda istatistiksel olarak temel bakım veren kişi yönünden katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F=3.472$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre anlamlı farklılığın; temel bakımı veren kişi anneane, babaanesi ($\bar{x}=17.31$) olan katılımcılar ile temel bakımı veren kişi anne ($\bar{x}=15.70$), temel bakımı veren kişi baba ($\bar{x}=14.65$) olan katılımcılar arasında olduğu tespit edilmiştir. Buna göre temel bakımı veren kişi anne ve babası olan yetişkin bireylere göre temel bakımı veren kişi anneane ve babaanesi olan yetişkinlerin duygulardan kaçınma düzeylerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Duygusal Şema Ölçeğinde kontrol edilemezlik, zayıflık, anlaşırılık, hisleri kabullenme, akılcılık, farklılık, ruminasyon, onaylanma, duyguları inkar, uzlaş, geçerlilik, suçluluk ve duyguları zararlı olarak görme boyutlarında istatistiksel olarak temel bakım veren kişi yönünden katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

11. Katılımcıların Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Duygusal Şemaya Yönelik Görüşleriyle İlgili Bulgular

Çizelge 33’de baba eğitim durumu değişkeni ile Duygusal Şema Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili ANOVA analiz sonuçları verilmiştir.

Çizelge 33. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Kontrol edilemezlik	A) Okuryazar	48	20.13	1.446	0.207	
	B) İlkokul Mezunu	170	19.35			
	C) Ortaokul Mezunu	65	19.22			
	D) Lise Mezunu	76	19.72			
	E) Lisans Mezunu	46	18.39			
	F)Lisansüstü Mezunu	5	22.60			
	Toplam	410	19.42			
Zayıflık	A) Okuryazar	48	16.27	0.637	0.671	
	B) İlkokul Mezunu	170	16.82			
	C) Ortaokul Mezunu	65	16.52			
	D) Lise Mezunu	76	15.96			
	E) Lisans Mezunu	46	17.09			
	F)Lisansüstü Mezunu	5	16.00			
	Toplam	410	16.57			
Anlaşırlık	A) Okuryazar	48	12.75	1.144	0.336	
	B) İlkokul Mezunu	170	11.33			
	C) Ortaokul Mezunu	65	11.37			
	D) Lise Mezunu	76	11.87			
	E) Lisans Mezunu	46	11.22			
	F)Lisansüstü Mezunu	5	11.00			
	Toplam	410	11.59			
Duygulardan kaçınma	A) Okuryazar	48	14.79	1.747	0.123	
	B) İlkokul Mezunu	170	15.77			
	C) Ortaokul Mezunu	65	16.28			
	D) Lise Mezunu	76	16.30			
	E) Lisans Mezunu	46	15.24			
	F)Lisansüstü Mezunu	5	16.20			
	Toplam	410	15.78			
Akılcılık	A) Okuryazar	48	16.04	0.509	0.769	
	B) İlkokul Mezunu	170	16.10			
	C) Ortaokul Mezunu	65	15.45			
	D) Lise Mezunu	76	15.57			
	E) Lisans Mezunu	46	16.37			
	F) Lisansüstü Mezunu	5	16.40			
	Toplam	410	15.92			
Hisleri kabullenme	A) Okuryazar	48	23.98	1.162	0.327	
	B) İlkokul Mezunu	170	23.15			
	C) Ortaokul Mezunu	65	23.49			
	D) Lise Mezunu	76	22.07			
	E) Lisans Mezunu	46	23.26			
	F) Lisansüstü Mezunu	5	23.40			
	Toplam	410	23.11			
Ruminasyon	A) Okuryazar	48	15.71	0.816	0.539	
	B) İlkokul Mezunu	170	15.58			
	C) Ortaokul Mezunu	65	15.45			
	D) Lise Mezunu	76	14.58			
	E) Lisans Mezunu	46	15.74			
	F) Lisansüstü Mezunu	5	16.80			
	Toplam	410	15.42			
Farklılık	A) Okuryazar	48	16.81	0.494	0.781	
	B) İlkokul Mezunu	170	16.81			
	C) Ortaokul Mezunu	65	16.65			
	D) Lise Mezunu	76	16.72			
	E) Lisans Mezunu	46	16.07			
	F) Lisansüstü Mezunu	5	16.20			
	Toplam	410	16.68			

Çizelge 33. (devamı) Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Duygusal Şemaya İlişkin Görüşlerin Analizi

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{x}$	F	P	Anlamlı fark
Duyguları inkar	A) Okuryazar	48	10.33	3.066	0.010*	A-F B-F C-F D-F E-F
	B) İlkokul Mezunu	170	9.92			
	C) Ortaokul Mezunu	65	10.51			
	D) Lise Mezunu	76	10.13			
	E) Lisans Mezunu	46	9.13			
	F) Lisansüstü Mezunu	5	13.00			
	Toplam	410	10.05			
Geçerlilik	A) Okuryazar	48	9.56	0.683	0.636	
	B) İlkokul Mezunu	170	10.28			
	C) Ortaokul Mezunu	65	10.14			
	D) Lise Mezunu	76	10.00			
	E) Lisans Mezunu	46	10.15			
	F) Lisansüstü Mezunu	5	10.00			
	Toplam	410	10.10			
Onaylanma	A) Okuryazar	48	6.88	0.190	0.966	
	B) İlkokul Mezunu	170	6.99			
	C) Ortaokul Mezunu	65	6.72			
	D) Lise Mezunu	76	6.89			
	E) Lisans Mezunu	46	6.85			
	F) Lisansüstü Mezunu	5	7.40			
	Toplam	410	6.90			
Uzlaş	A) Okuryazar	48	4.88	2.881	0.014*	A-C B-C D-C E-C
	B) İlkokul Mezunu	170	4.95			
	C) Ortaokul Mezunu	65	6.07			
	D) Lise Mezunu	76	5.21			
	E) Lisans Mezunu	46	4.80			
	F) Lisansüstü Mezunu	5	6.80			
	Toplam	410	5.17			
Duyguları zararlı olarak görme	A) Okuryazar	48	7.04	0.650	0.662	
	B) İlkokul Mezunu	170	7.14			
	C) Ortaokul Mezunu	65	7.38			
	D) Lise Mezunu	76	7.71			
	E) Lisans Mezunu	46	7.54			
	F) Lisansüstü Mezunu	5	8.20			
	Toplam	410	7.33			
Suçluluk	A) Okuryazar	48	10.58	0.489	0.785	
	B) İlkokul Mezunu	170	10.49			
	C) Ortaokul Mezunu	65	10.40			
	D) Lise Mezunu	76	10.55			
	E) Lisans Mezunu	46	10.52			
	F) Lisansüstü Mezunu	5	12.20			
	Toplam	410	10.52			

“Duygusal Şema Ölçeğinde Duyguları İnkâr” boyutunda istatistiksel olarak baba eğitim düzeyi yönünden katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F=3.066$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre babası lisansüstü mezunu ($\bar{x}=13.00$) olan katılımcılar ile babası sadece okuryazar ($\bar{x}=10.33$), babası ilkokul mezunu ($\bar{x}=9.92$), babası ortaokul mezunu ($\bar{x}=10.51$), babası lise mezunu ($\bar{x}=10.13$), babası lisans mezunu ($\bar{x}=9.13$) olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar; babası sadece okuryazar, ilkokul, ortaokul, lise ve lisans

mezunu olan yetişkin bireylere göre babası lisansüstü mezunu olan yetişkinlerin duyguları inkar düzeylerinin daha fazla olduğunu göstermektedir.

“Duygusal Şema Ölçeğinde Uzlaş” boyutunda istatistiksel olarak baba eğitim düzeyi yönünden katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F=2.881$, $p<0.05$). Yapılan analiz sonuçlarına göre hangi gruplar arasında farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre babası ortaokul mezunu ($\bar{x}=6.07$) olan katılımcılar ile babası sadece okuryazar ($\bar{x}=4.88$), babası ilkokul mezunu ($\bar{x}=4.95$), babası lise mezunu ($\bar{x}=5.21$), babası lisans mezunu ($\bar{x}=4.80$) olan katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Buna göre babası ortaokul mezunu olan yetişkinlerin duygusal uzlaş düzeyleri, babası sadece okuryazar, ilkokul, lise ve lisans mezunu olan yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Duygusal Şema Ölçeğinde kontrol edilemezlik, zayıflık, anlaşırılık, duygulardan kaçınma, akılcılık, hisleri kabullenme, ruminasyon, farklılık, geçerlilik, onaylanma, duyguları zararlı olarak görme ve suçluluk boyutlarında katılımcıların düzeyleri arasında temel bakım veren kişi bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$).

İ. Baba Kabul-Red, Aleksitimi ve Duygusal Şema Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi

Çalışmanın bu bölümünde Pearson korelasyon analizi neticesinde elde edilen baba kabul-red, aleksitimi ve duygusal şema ve bunların alt boyutları arasındaki ilişki sonuçlarına yer verilmiştir.

1. Baba Kabul-Red ve Duygusal Şema Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi

Çizelge 34’te Baba Kabul-Red ile Duygusal Şema ve alt boyutları arasındaki ilişkinin gücünü belirlemek için yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları gösterilmiştir.

Çizelge 34. Baba Kabul-Red Ölçeği ve Alt Boyutları İle Duygusal Şema Ölçeği ve Alt Boyutları Arasındaki Perason Korelasyon Katsayıları

	N=410	Sıcaklık	Düşmanlık	İhmal	Ayrışmamış Red	Baba Kabul-Red
1	Sıcaklık	1				
2	Düşmanlık	0,631**	1			
3	İhmal	0,678**	0,702**	1		
4	Ayrışmamış Red	0,592**	0,772**	0,669**	1	
5	Baba Kabul-Red	0,884**	0,874**	0,848**	0,833**	1
6	Kontrol edilemezlik	-0,186**	-0,159**	-0,147**	-0,142**	-0,181**
7	Zayıflık	0,070	0,131**	0,148**	0,174**	0,143**
8	Anlaşılrlık	-0,167**	-0,240	-0,220**	0,208**	-0,233**
9	Duygulardan kaçınma	0,010	-0,054	-0,091	-0,004	-0,024
10	Akılcılık	0,058	0,072	0,164**	0,120**	0,093
11	Hisleri kabullenme	-0,196**	-0,114**	-0,061	-0,159**	-0,171**
12	Ruminasyon	0,032	0,063	0,078	0,083	0,053
13	Farklılık	-0,049	-0,054	-0,008	-0,024	-0,046
14	Duyguları inkar	-0,126**	-0,099**	-0,125**	-0,164**	-0,140**
15	Geçerlilik	0,098**	0,145**	0,126**	0,133**	0,137**
16	Onaylanma	-0,038	0,056	0,145**	0,078	0,043
17	Uzlaş	0,011	0,026	0,049	-0,013	0,013
18	Duyguları zararlı olarak görme	0,007	-0,026	-0,073	-0,062	-0,033
19	Suçluluk	-0,034	-0,039	0,019	-0,020	-0,021
20	Duygusal Şema Toplam	-0,168**	-0,115**	-0,023	-0,082	-0,134**

**p<0.01 düzeyinde anlamlı

r= 0,000-0,300 arası düşük düzeyde ilişki, 0,301- 0,700 arası orta düzeyde ilişki, 0,701-1,00 arası güçlü bir ilişki

“Baba Kabul-Red Ölçeği” ve alt boyutları ile “Duygusal Şema Ölçeği” ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. “Baba Kabul-Red Ölçeği” ile “Duygusal Şema Ölçeği” ve alt boyutlarından olan kontrol edilemezlik, anlaşılrlık, hisleri kabullenme ve duyguları inkar arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu ($p<0.01$); “Baba Kabul-Red Ölçeği” ile “Duygusal Şema Ölçeği” alt boyutları olan zayıflık ve geçerlilik arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu ($p<0.01$); Baba Kabul-Red Ölçeği ile Duygusal Şema Ölçeğinin duygulardan kaçınma, akılcılık, ruminasyon, farklılık, onaylanma, uzlaş, duyguları zararlı görme ve suçluluk alt boyutları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0.01$).

Duygusal Şema Ölçeği ve alt boyutları olan kontrol edilemezlik, anlaşılrlık, hisleri kabullenme ve duyguları inkar ile Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutu olan sıcaklık arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu ($p<0.01$); Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutu olan Sıcaklık ile Duygusal Şema Ölçeği alt boyutu olan geçerlilik arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir

ilişkinin olduğu($p<0.01$); Duygusal Şema Ölçeğinin zayıflık, duygulardan kaçınma, ruminasyon, akılcılık, farklılık, onaylanma, uzlaş, suçluluk ve duyguları zararlı görme alt boyutları ile Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutu olan Sıcaklık ile arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0.01$).

Duygusal Şema Ölçeği ve alt boyutları olan kontrol edilemezlik, hisleri kabullenme ve duyguları inkar ile Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutu olan Düşmanlık arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu($p<0.01$); Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutu olan Düşmanlık ile Duygusal Şema Ölçeği alt boyutu olan zayıflık ve geçerlilik arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu($p<0.01$); Duygusal Şema Ölçeğinin anlaşırılık, duygulardan kaçınma, ruminasyon, akılcılık, onaylanma, farklılık, uzlaş, suçluluk ve duyguları zararlı görme alt boyutları ile Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutu olan Düşmanlık arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0.01$).

Duygusal Şema Ölçeği alt boyutlarından olan kontrol edilemezlik, anlaşırılık ve duyguları inkar ile Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutlarından olan İhmal arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu($p<0.01$); Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutu olan İhmal ile Duygusal Şema Ölçeği alt boyutları olan zayıflık, akılcılık, geçerlilik ve onaylanma arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu($p<0.01$); Duygusal Şema Ölçeği ve hisleri kabullenme, duygulardan kaçınma, farklılık, ruminasyon, duyguları zararlı görme, uzlaş ve suçluluk alt boyutları ile Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutu olan İhmal arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0.01$).

Duygusal Şema Ölçeğinin alt boyutları olan kontrol edilemezlik, hisleri kabullenme ve duyguları inkar ile Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutlarından olan Ayrışmamış Red arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu($p<0.01$); Duygusal Şema Ölçeği alt boyutları olan zayıflık, anlaşırılık, akılcılık ve geçerlilik ile Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutu olan Ayrışmamış Red arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu($p<0.01$); Duygusal Şema Ölçeği ve duygulardan kaçınma, ruminasyon, farklılık, onaylanma, uzlaş, duyguları zararlı görme ve suçluluk alt boyutları ile Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutlarından olan Ayrışmamış Red arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0.01$).

2. Baba Kabul-Red ve Aleksitimi Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi

Çalışmanın bu bölümünde “Aleksitimi Ölçeği” ve alt boyutları ile “Baba Kabul-Red Ölçeği” ve alt boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz neticesinde elde edilen sonuçlar Çizelge 35’te gösterilmiştir.

Çizelge 35. Baba Kabul-Red Ölçeği ve Alt Boyutları İle Aleksitimi Ölçeği ve Alt Boyutları Arasındaki Perason Korelasyon Katsayıları

	N=410	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Sıcaklık	1								
2	Düşmanlık	0,631**	1							
3	İhmal	0,678**	0,702**	1						
4	Ayrılmamış Red	0,592**	0,772**	0,669**	1					
5	Baba Kabul-Red	0,884**	0,874**	0,848**	0,833**	1				
6	Duygularını Tanıma Zorluğu	0,173**	0,225**	0,206**	0,210**	0,223**	1			
7	Duygularını İfade Etme Zorluğu	0,253**	0,257**	0,240**	0,214**	0,275**	0,686**	1		
8	Dışa Vuruk Düşünce	0,027	0,003	-0,017	0,025	0,018	0,227**	0,274**	1	
9	Aleksitimi Toplam	0,193**	0,214**	0,190**	0,199**	0,225**	0,873**	0,830**	0,605**	1

**p<0.01 düzeyinde anlamlı

r= 0,000-0,300 arası düşük düzeyde ilişki, 0,301- 0,700 arası orta düzeyde ilişki, 0,701-1,00 arası güçlü bir ilişki

Baba Kabul-Red Ölçeği ve alt boyutları ile Aleksitimi Ölçeği ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Aleksitimi Ölçeği ve alt boyutları olan duygularını tanıma zorluğu ve duygularını ifade etme zorluğu ile Baba Kabul-Red Ölçeği arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu ($p<0.01$); Baba Kabul-Red Ölçeği ile Aleksitimi Ölçeğinin dışa vuruk düşünce alt boyutu arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0.01$).

Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutu olan Sıcaklık ile Aleksitimi Ölçeği ve alt boyutları olan duygularını tanıma zorluğu ve duygularını ifade etme zorluğu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu ($p<0.01$); Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutu olan Sıcaklık ile Aleksitimi Ölçeğinin dışa vuruk düşünce alt boyutu arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0.01$).

Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutu olan Düşmanlık ile Aleksitimi Ölçeği ve alt boyutları olan duygularını tanıma zorluğu ve duygularını ifade etme zorluğu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu ($p<0.01$); Baba

Kabul-Red Ölçeği alt boyutu olan Düşmanlık ile Aleksitimi Ölçeğinin dışa vuruk düşünce alt boyutu arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0.01$).

Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutu olan İhmal ile Aleksitimi Ölçeği ve alt boyutları olan duygularını tanıma zorluğu ve duygularını ifade etme zorluğu arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu ($p<0.01$); Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutu olan İhmal ile Aleksitimi Ölçeğinin dışa vuruk düşünce alt boyutu arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0.01$).

Aleksitimi Ölçeği ve alt boyutları olan duygularını tanıma zorluğu ve duygularını ifade etme zorluğu ile Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutlarından olan Ayrışmamış Red arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu ($p<0.01$); Aleksitimi Ölçeğinin dışa vuruk düşünce alt boyutu ile Baba Kabul-Red Ölçeği alt boyutlarından olan Ayrışmamış Red arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0.01$).

3. Duygusal Şema ve Aleksitimi Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi

Çalışmanın bu bölümünde “Aleksitimi Ölçeği” ve alt boyutları ile “Duygusal Şema Ölçeği” ve alt boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Analiz neticesinde elde edilen sonuçlar Çizelge 36’da gösterilmiştir.

Çizelge 36. Duygusal Şema Ölçeği ve Alt Boyutları İle Aleksitimi Ölçeği ve Alt Boyutları Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları

	N=410	1	2	3	4
1	Duygularını Tanıma	1			
	Zorluğu				
2	Duygularını İfade Etme	0,686**	1		
	Zorluğu				
3	Dışa Vuruk Düşünce	0,227**	0,274**	1	
4	Aleksitimi Toplam	0,873**	0,830**	0,605**	1
5	Kontrol edilemezlik	-0,571**	-0,499**	-0,168**	-0,551**
6	Zayıflık	0,373**	0,304**	0,137**	0,363**
7	Anlaşırlılık	-0,668**	-0,500**	-0,175**	-0,607**
8	Duygulardan kaçınma	-0,218**	-0,163**	-0,032	-0,188**
9	Akıcılık	0,207**	0,227**	0,159**	0,254**
10	Hisleri kabullenme	-0,224**	-0,243**	-0,311**	-0,327**
11	Ruminasyon	0,348**	0,302**	0,037	0,309**
12	Farklılık	0,067	0,017	0,197**	0,118**
13	Duyguları inkar	-0,289**	-0,287**	-0,178**	-0,327**

Çizelge 36. (devam) Duygusal Şema Ölçeği ve Alt Boyutları İle Aleksitimi Ölçeği ve Alt Boyutları Arasındaki Perason Korelasyon Katsayıları

	N=410	1	2	3	4
14	Geçerlilik	0,304**	0,222**	0,137**	0,296**
15	Onaylanma	0,093	0,003	0,054	0,072
16	Uzlaş	0,038	0,055	0,190**	0,113**
17	Duyguları zararlı olarak görme	-0,287**	-0,245**	-0,257**	-0,341**
18	Suçluluk	0,196**	0,085	0,039	0,152**
19	Duygusal Şema Toplam	-0,268**	-0,260**	-0,109**	-0,279**

**p<0.01 düzeyinde anlamlı
R= 0,000-0,300 arası düşük düzeyde ilişki, 0,301- 0,700 arası orta düzeyde ilişki, 0,701-1,00 arası güçlü bir ilişki

“Aleksitimi Ölçeği” ve alt boyutları ile “Duygusal Şema Ölçeği” ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Aleksitimi Ölçeği ile Duygusal Şema Ölçeğinin alt boyutları olan kontrol edilemezlik, anlaşırılık, hisleri kabullenme, duyguları inkar ve duyguları zararlı olarak görme arasında orta düzeyde negatif yönlü; Duygusal Şema Ölçeği ve duygulardan kaçınma alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu(p<0.01); Aleksitimi Ölçeği ile Duygusal Şema Ölçeği alt boyutları olan zayıflık ve ruminasyon arasında pozitif yönlü, orta düzeyde; akılcılık, farklılık, geçerlilik ve uzlaş arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu (p<0.01); Aleksitimi Ölçeği ile Duygusal Şema Ölçeği onaylanma alt boyutunda arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir (p>0.01).

Aleksitimi Ölçeği alt boyutu olan duygularını tanıma zorluğu ile Duygusal Şema Ölçeğinin alt boyutları olan kontrol edilemezlik ve anlaşırılık arasında orta düzeyde negatif yönlü; Duygusal Şema Ölçeği alt boyutu olan tanımada zorluk ile Duygusal Şema Ölçeği ve duygulardan kaçınma, hisleri kabullenme, duyguları inkar ve duyguları zararlı olarak görme alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişki bulunduğu (p<0.01); Duygusal Şema Ölçeği alt boyutları olan zayıflık, ruminasyon ve geçerlilik ile Aleksitimi Ölçeği alt boyutu olan tanımada zorluk arasında orta düzeyde pozitif yönlü; akılcılık ve suçluluk arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu (p<0.01); Aleksitimi Ölçeği alt boyutu olan tanımada zorluk ile Duygusal Şema Ölçeğinin farklılık, onaylanma ve uzlaş alt boyutunda arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir (p>0.01).

Aleksitimi Ölçeği alt boyutu olan duygularını ifade etme zorluğu ile Duygusal Şema Ölçeğinin alt boyutları olan kontrol edilemezlik ve anlaşırılık arasında orta düzeyde negatif yönlü; Aleksitimi Ölçeği ve alt boyutu olan duyguları ifade etme

zorluğu ile Duygusal Şema Ölçeği ve duygulardan kaçınma, hisleri kabullenme, duyguları inkar ve duyguları zararlı olarak görme alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu ($p<0.01$); Aleksitimi Ölçeği alt boyutu olan duyguları ifade etme zorluğu ile Duygusal Şema Ölçeği alt boyutları olan zayıflık ve ruminasyon arasında orta düzeyde pozitif yönlü; akılcılık ve geçerlilik arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu ($p<0.01$); Aleksitimi Ölçeği alt boyutu olan duyguları ifade etme zorluğu ile Duygusal Şema Ölçeğinin farklılık, onaylanma, uzlaşma ve suçluluk alt boyutunda arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0.01$).

Aleksitimi Ölçeği alt boyutu olan dışa vuruk düşünce ile Duygusal Şema Ölçeğinin alt boyutları olan hisleri kabullenme arasında orta düzeyde negatif yönlü; Aleksitimi Ölçeği ve alt boyutu olan dışa vuruk ile Duygusal Şema Ölçeği ve kontrol edilemezlik, anlaşılabilirlik, duyguları inkar ve duyguları zararlı olarak görme alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişki bulunduğu ($p<0.01$); Aleksitimi Ölçeği alt boyutu olan dışa vuruk ile Duygusal Şema Ölçeği alt boyutları olan zayıflık, akılcılık, farklılık, geçerlilik ve uzlaşma arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu ($p<0.01$); Aleksitimi Ölçeği alt boyutu olan dışa vuruk ile Duygusal Şema Ölçeğinin duygulardan kaçınma, ruminasyon, onaylanma ve suçluluk alt boyutunda arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0.01$).

J. Baba Kabul-Red Algısı ve Aleksitimi Düzeyi Arasındaki Regresyon

Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin Baba Kabul-Red Algılarının, Aleksitimi Düzeylerini yordamasına ilişkin basit regresyon analizi sonuçları Çizelge 37’de verilmiştir

Çizelge 37. Baba Kabul-Red Algısı ile Aleksitimi Düzeyi Arasındaki Basit Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	t	P
Aleksitimi	Sabit	40.232	1.716		23.446	0.000
	Baba Kabul-Red	0.179	0.038	0.225	4.665	0.000
R= 0.225, R ² =0.051 F= 21.758, p= 0.00						

Aleksitimi ile Baba kabul-red ölçeği arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişki vardır ($R=0.225$, $R^2=0.051$, $p<0.01$). Baba Kabul-Red Ölçeği, Aleksitimi ölçeğinin %5' ini açıklamaktadır ($R^2=0.051$).

Baba kabul-red ölçeğinin Aleksitimi düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değeri incelendiğinde Baba kabul-red ölçeği Aleksitimi düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcının bulunduğu görülmektedir. Baba kabul-red, Aleksitimiye olan göreceli yordama düzeyi standardize edilmiş regresyon katsayısı incelendiğinde %23 (Standardize Edilmiş $\beta= 0.225$) şeklinde olduğu görülmüştür. Regresyon katsayısının anlamlılığı ile ilgili t-testi sonuçları Baba kabul-red algısının, Aleksitimi düzeyinin anlamlı yordayıcısı olduğunu göstermektedir ($p<0.05$). Aleksitimi düzeyi bağımlı değişkeni puanını, Baba kabul-red ölçeği bağımsız değişkenindeki bir birimlik artışın, 0,225 katsayı oranında arttıracak gözlenmiştir.

1. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Aleksitimi Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Çizelge 38'de Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, Aleksitimi düzeyini yordaması ile ilgili çoklu regresyon analizi sonuçları gösterilmiştir

Çizelge 38. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Aleksitimi Düzeyi Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	t	P
Aleksitimi	Sabit	40.265	1.823		22.081	0.000
	Sıcaklık	0.152	0.137	0.076	1.103	0.271
	Düşmanlık	0.290	0.236	0.103	1.228	0.220
	İhmal	0.084	0.227	0.028	0.370	0.712
	Ayrışmamış Red	0.227	0.328	0.055	0.691	0.490
R= 0.231, $R^2=0.053$ F= 5.698, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tümü birlikte değerlendirildiğinde Aleksitimi düzeyinin açıklanmasında oldukça etkili oldukları görülmüştür ($R=0.231$, $R^2=0.053$, $p<0.01$). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, Aleksitimi düzeyi bağımlı değişkeninin %5'ini ($R^2=0.053$) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının Aleksitimi düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red alt boyutlarının Aleksitimi düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

2. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını Tanımada Zorluk Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, Aleksitimi ölçeğinde duygularını tanımada zorluğun yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 39’da verilmiştir

Çizelge 39. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını Tanımada Zorluk Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	t	P
Duygularını Tanımada Zorluk	Sabit	11.541	0.992		11.638	0.000
	Sıcaklık	0.013	0.075	0.012	0.171	0.864
	Düşmanlık	0.181	0.129	0.118	1.409	0.160
	İhmal	0.116	0.124	0.072	0.939	0.348
	Ayrışmamış Red	0.142	0.179	0.063	0.797	0.426
R= 0.238, R ² =0.057 F= 6.104, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tamamına birlikte bakıldığında duygularını tanımada zorluk düzeyini açıklamada etkili oldukları görülmektedir (R=0.238, R²=0.057, p<0.01). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, duygularını tanımada zorluk düzeyi bağımlı değişkeninin %6’sını (R²=0.057) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının duygularını tanımada zorluk düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red alt boyutlarının duygularını tanımada zorluk düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

3. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını İfade Etme Zorluğu Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, Aleksitimi ölçeğinde duygularını ifade etme zorluğunun yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 40'ta verilmiştir.

Çizelge 40. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını İfade Etme Zorluğu Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	t	P
Duygularını İfade Etme Zorluğu	Sabit	9.061	0.631		15.371	0.000
	Sıcaklık	0.090	0.048	0.129	1.897	0.058
	Düşmanlık	0.142	0.082	0.144	1.740	0.083
	İhmal	0.063	0.079	0.060	0.798	0.425
	Ayrışmamış Red	-0.021	0.114	-0.015	-0.188	0.851
R= 0.285, R ² =0.081 F= 8.945, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tamamına birlikte bakıldığında duygularını ifade etme zorluğu düzeyini açıklamada etkili oldukları görülmektedir (R=0.285, R²=0.081, p<0.01). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, duygularını ifade etmede zorluk düzeyi bağımlı değişkeninin %8'ini (R²=0.081) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının duygularını ifade etme zorluğu düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red alt boyutlarının duygularını ifade etme zorluğu düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

4. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Aleksitimi Ölçeğinde Dışa Vuruk Düşünce Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, Aleksitimi ölçeğinde dışa vuruk düşünce düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 41'de verilmiştir.

Çizelge 41. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Aleksitimi Ölçeğinde Dışa Vuruk Düşünce Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	t	P
Dışa Vuruk Düşünce	Sabit	19.663	0.720		27.318	0.000
	Sıcaklık	0.049	0.054	0.064	0.896	0.371
	Düşmanlık	-0.033	0.093	-0.355	-0.355	0.723
	İhmal	-0.095	0.090	-0.083	-1.056	0.292
	Ayrışmamış Red	0.106	0.130	0.067	0.818	0.414
R= 0.069, R ² =0.005 F= 0.483, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tamamına birlikte bakıldığında dışa vuruk düşünce düzeyinin açıklanmasında oldukça etkili oldukları görülmüştür (R=0.069, R²=0.005, p<0.01). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, dışa vuruk düşünce bağımlı değişkeninin %0.5'ini (R²=0.005) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının dışa vuruk düşünce düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red alt boyutlarının dışa vuruk düşünce düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

K. Baba Kabul-Red Algısı ve Duygusal Şema Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin Baba Kabul-Red Algılarının, Duygusal Şemaya İlişkin görüşleri yordamasına ilişkin basit regresyon analizi sonuçları Çizelge 42'de verilmiştir

Çizelge 42. Baba Kabul-Red Algısı ile Duygusal Şemaya İlişkin Görüş Arasındaki Basit Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	t	P
Duygusal Şema	Sabit	185.501	1.964		94.467	0.000
	Baba Kabul-Red	-0.120	0.044	-0.134	-2.734	0.007
R= 0.134, R ² =0.018 F= 7.473, p= 0.00						

Duygusal Şema ile Baba kabul-red ölçeği arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki vardır ($R=0.134$, $R^2=0.018$, $p<0.01$). Baba Kabul-Red Ölçeği, Duygusal Şema ölçeğinin %2'sini açıklamaktadır ($R^2=0.018$).

Baba kabul-red ölçeğinin Duygusal Şemaya ilişkin görüşü açıklamadaki regresyon analizinin p değeri incelendiğinde Duygusal Şemaya ilişkin görüşü açıklamada Baba kabul-red ölçeğinin anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmüştür. Baba kabul-red, Duygusal Şemaya olan göreceli yordama düzeyi, standardize edilmiş regresyon katsayısı incelendiğinde %13 (Standardize Edilmiş $\beta = -0.134$) olarak gerçekleşmiştir. Regresyon katsayısının anlamlılığı ile ilgili t-testi sonuçları, Baba kabul-red algısının, Duygusal Şemaya ilişkin görüşün anlamlı yordayıcısı olduğunu göstermektedir ($p<0.05$). Baba kabul-red ölçeği bağımsız değişkenindeki bir birimlik artışın, Duygusal Şemaya ilişkin görüş bağımlı değişkeni puanını 0,134 katsayısı oranında azaltacağı gözlenmektedir.

1. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Şema Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, Duygusal Şemaya İlişkin görüşleri yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 43'te verilmiştir

Çizelge 43. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Şemaya İlişkin Görüş Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	t	P
Duygusal Şema	Sabit	186.913	2.055		90.934	0.000
	Sıcaklık	-0.554	0.155	-0.248	-3.573	0.000*
	Düşmanlık	-0.393	0.266	-0.124	-1.475	0.141
	İhmal	0.750	0.256	0.226	2.930	0.004*
	Ayrışmamış Red	0.045	0.370	0.010	0.123	0.902
R= 0.223, $R^2=0.050$ F= 5.306, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tümü birlikte değerlendirildiğinde Duygusal Şemaya ilişkin görüşlerin açıklanmasında oldukça etkili oldukları görülmüştür ($R=0.223$, $R^2=0.050$, $p<0.01$). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, Duygusal Şemaya ilişkin görüşleri bağımlı değişkeninin %5'ini ($R^2=0.050$) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının Duygusal Şemayı açıklamada kullanılan regresyon analizi p değerlerine göre Duygusal Şemayı açıklamada kullanılan dört alt değişkenden sıcaklık ve ihmal alt boyutunun anlamlı bir yordayıcı olduğu, buna karşın Duygusal Şemayı açıklamada düşmanlık ve ayrışmamış red alt boyutunun anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmüştür. Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarından olan sıcaklık boyutunun, Duygusal Şemayı yordama düzeyinin Standardize edilmiş regresyon katsayına göre (β) %25 (Standardize edilmiş $\beta = -0.248$) olduğu; Kabul-Red ölçeğinin alt boyutu olan ihmal boyutunun %23 (Standardize edilmiş $\beta = 0.226$) olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$).

Duygusal Şema bağımlı değişkenini İhmal bağımsız değişkenindeki bir birimlik artışın 0,226 katsayı oranında arttıracığı, buna karşın sıcaklık bağımsız değişkenindeki bir birimlik artış ise Duygusal Şema bağımlı değişkenini 0,248 katsayı oranında düşüreceği gözlenmiştir.

2. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Kontrol Edilemezlik Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, duygusal kontrol edilemezlik düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 44'te verilmiştir

Çizelge 44. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Kontrol Edilemezlik Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	T	P
Kontrol Edilemezlik	Sabit	22.250	0.750		29.676	0.000
	Sıcaklık	-0.113	0.057	-0.139	-1.994	0.047*
	Düşmanlık	-0.069	0.097	-0.060	-0.705	0.481
	İhmal	-0.003	0.093	-0.003	-0.035	0.972
	Ayrışmamış Red	-0.020	0.135	-0.012	-0.147	0.884
R= 0.194, R ² =0.037 F= 3.942, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tümü birlikte değerlendirildiğinde Duygusal kontrol edilemezlik düzeyinin açıklanmasında oldukça etkili oldukları görülmüştür ($R=0.194$, $R^2=0.037$, $p < 0.01$). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, Duygusal kontrol edilemezlik bağımlı değişkeninin %4'ünü ($R^2=0.037$) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının Duygusal kontrol edilemezlik düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde dört alt değişkenden sıcaklık alt boyutu Duygusal kontrol edilemezlik düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olduğu: ihmal, düşmanlık ve ayrışmamış red alt boyutu Duygusal kontrol edilemezlik düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutu olan sıcaklık boyutunun, Duygusal kontrol edilemezlik düzeyini yordama düzeyi, standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) %14 (Standardize edilmiş $\beta = -0.139$) olarak belirlenmiştir ($p < 0.05$). Duygusal kontrol edilemezlik düzeyi bağımlı değişkenini sıcaklık bağımsız değişkenindeki bir birimlik artış 0,139 katsayı oranında düşüreceği gözlenmiştir.

3. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Zayıflık Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, duygusal zayıflık düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 45'te verilmiştir

Çizelge 45. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Zayıflık Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	T	P
Zayıflık	Sabit	15.246	0.734		20.775	0.000
	Sıcaklık	-0.075	0.055	-0.095	-1.361	0.174
	Düşmanlık	-0.021	0.095	-0.019	-0.222	0.824
	İhmal	0.132	0.091	0.112	1.444	0.149
	Ayrışmamış Red	0.280	0.132	0.170	2.122	0.034*
R= 0.193, R ² =0.037 F= 3.910, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tümü birlikte değerlendirildiğinde Duygusal zayıflık düzeyinin açıklanmasında oldukça etkili oldukları görülmüştür ($R=0.193$, $R^2=0.037$, $p < 0.01$). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, Duygusal zayıflık bağımlı değişkeninin %4'ünü ($R^2=0.037$) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının Duygusal zayıflık düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde dört alt değişkenden

ayrışmamış red alt boyutu Duygusal zayıflık düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olduğu: ihmal, düşmanlık ve sıcaklık alt boyutu Duygusal zayıflık düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutu olan ayrışmamış red boyutunun, Duygusal zayıflık düzeyini yordama düzeyinin %17 (Standardize edilmiş $\beta = 0.170$) olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$).

Duygusal zayıflık düzeyi bağımlı değişkenini, ayrışmamış red bağımsız değişkenindeki bir birimlik artışın 0,170 katsayısı oranında arttıracığı gözlenmektedir.

4. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Anlaşırılık Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, duygusal anlaşırılık düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 46’da verilmiştir

Çizelge 46. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Anlaşırılık Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	T	P
Anlaşırılık	Sabit	14.271	0.693		20.775	0.000
	Sıcaklık	0.014	0.052	0.018	0.266	0.791
	Düşmanlık	-0.168	0.090	-0.157	-1.870	0.062
	İhmal	-0.115	0.086	0.102	-1.334	0.183
	Ayrışmamış Red	-0.047	0.125	0.030	-0.375	0.708
R= 0.251, R ² =0.063 F= 6.818, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tümü birlikte değerlendirildiğinde Duygusal anlaşırılık düzeyinin açıklanmasında oldukça etkili oldukları görülmüştür ($R = 0.251$, $R^2 = 0.063$, $p < 0.01$). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, Duygusal anlaşırılık bağımlı değişkeninin %6’sını ($R^2 = 0.063$) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının Duygusal anlaşırılık düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde ihmal, düşmanlık, ayrışmamış red ve sıcaklık alt boyutu Duygusal anlaşırılık düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

5. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygulardan Kaçma Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, duygulardan kaçma düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 47’te verilmiştir

Çizelge 47. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygulardan Kaçma Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	T	P
Duygulardan Kaçma	Sabit	15.841	0.589		26.977	0.000
	Sıcaklık	0.081	0.044	0.128	1.825	0.069
	Düşmanlık	-0.082	0.076	-0.092	-1.076	0.283
	İhmal	-0.183	0.073	-0.194	-2.491	0.013*
	Ayrışmamış Red	0.159	0.106	0.121	1.496	0.136
R= 0.153, R ² =0.024 F= 2.437, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tümü birlikte değerlendirildiğinde Duygulardan kaçma düzeyini açıklanmasında oldukça etkili oldukları görülmüştür (R=0.153, R²=0.024, p<0.01). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, Duygulardan kaçma bağımlı değişkeninin %2’sini (R²=0.024) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının Duygulardan kaçma düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde dört alt değişkenden ihmal alt boyutu Duygulardan kaçma düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olduğu: ayrışmamış red, düşmanlık ve sıcaklık alt boyutu Duygulardan kaçma düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutu olan ihmal boyutunun, Duygulardan kaçma düzeyini yordama düzeyinin %19 (Standardize edilmiş β = -0.194) olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Duygulardan kaçma düzeyi bağımlı değişkenini, ihmal bağımsız değişkenindeki bir birimlik artış 0,194 katsayı oranında düşürebileceği gözlenmiştir.

6. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Akılcılık Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Katılımcılardan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, duygusal akılcılık düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 48’de verilmiştir

Çizelge 48. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Akılcılık Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	T	P
Akılcılık	Sabit	14.924	0.694		22.516	0.000
	Sıcaklık	-0.068	0.052	-0.091	-1.297	0.195
	Düşmanlık	-0.127	0.090	-0.120	-1.415	0.158
	İhmal	0.165	0.086	0.237	3.065	0.002*
	Ayrışmamış Red	0.167	0.125	0.108	1.339	0.181
R= 0.194, R ² =0.038 F= 3.970, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tümü birlikte değerlendirildiğinde Duygusal akılcılık düzeyinin açıklanmasında oldukça etkili oldukları görülmüştür (R=0.194, R²=0.038, p<0.01). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, Duygusal akılcılık bağımlı değişkeninin %4’ünü (R²=0.038) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının Duygusal akılcılık düzeyini açıklamada kullanılan regresyon analizi p değerlerine göre Duygusal akılcılık düzeyini açıklamada dört alt değişkenden ihmal alt boyutunun anlamlı bir yordayıcı olduğu: ayrışmamış red, düşmanlık ve sıcaklık alt boyutu Duygusal akılcılık düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutu olan ihmal boyutunun, Duygusal akılcılık düzeyini yordama düzeyinin standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) %24 (Standardize edilmiş β = 0.237) olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Duygusal akılcılık düzeyi bağımlı değişkenini İhmal bağımsız değişkenindeki bir birimlik artışın, 0,237 katsayısı oranında arttıracığı gözlenmiştir.

7. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Hisleri Kabullenme Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, duygusal hisleri kabullenme düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 49’da verilmiştir

Çizelge 49. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Hisleri Kabullenme Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	T	P
Hisleri Kabullenme	Sabit	26.181	0.694		22.516	0.000
	Sıcaklık	-0.226	0.061	-0.254	-3.676	0.000*
	Düşmanlık	0.051	0.106	0.040	0.479	0.632
	İhmal	0.261	0.101	0.197	2.576	0.010*
	Ayrışmamış Red	-0.317	0.147	-0.172	-2.163	0.031*
R= 0.246, R ² =0.060 F= 6.500, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tümü birlikte değerlendirildiğinde Duygusal hisleri kabullenme düzeyini açıklanmasında oldukça etkili oldukları görülmüştür (R=0.246, R²=0.060, p<0.01). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, Duygusal hisleri kabullenme bağımlı değişkeninin %6’sını (R²=0.060) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının Duygusal hisleri kabullenme düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde dört alt değişkenden sıcaklık, ihmal ve ayrışmamış red alt boyutu Duygusal hisleri kabullenme düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olduğu; düşmanlık alt boyutu Duygusal hisleri kabullenme düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutu olan sıcaklık boyutunun, Duygusal hisleri kabullenme düzeyini yordama düzeyi %25 (Standardize edilmiş β = -0.254) olduğu; Kabul-Red ölçeğinin alt boyutu olan ihmal boyutunun, Duygusal hisleri kabullenme düzeyini yordama düzeyi %20 (Standardize edilmiş β = 0.197) olduğu; Kabul-Red ölçeğinin alt boyutu olan ayrışmamış red boyutunun, Duygusal hisleri kabullenme düzeyini yordama düzeyinin %17 (Standardize edilmiş β = -0.172) olduğu belirlenmiştir (p<0.05).

Duygusal hisleri kabullenme düzeyi bağımlı değişkenini Sıcaklık bağımsız değişkenindeki bir birimlik artışın, 0,254 katsayısı oranında düşüreceği; İhmal bağımsız değişkenindeki bir birimlik artışın, 0,197 katsayısı oranında artıracığı ve Ayırışmamış Red bağımsız değişkeninde görülen bir birimlik artışın, 0,172 katsayısı oranında düşüreceği gözlenmiştir.

8. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Ruminasyon Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, ruminasyon (tekrarlayıcı bir şekilde düşüncelerin zihinde dönüp durması) düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 50’de verilmiştir

Çizelge 50. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Ruminasyon Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	T	P
Ruminasyon	Sabit	14.782	0.763		20.775	0.000
	Sıcaklık	-0.044	0.057	-0.054	-0.769	0.442
	Düşmanlık	-0.017	0.099	-0.014	-0.168	0.867
	İhmal	0.089	0.095	0.074	0.939	0.348
	Ayrışmamış Red	0.130	0.137	0.077	0.949	0.343
R= 0.098, R ² =0.010 F= 0.977, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tümü birlikte değerlendirildiğinde ruminasyon düzeyini açıklanmasında oldukça etkili oldukları görülmüştür (R=0.098, R²=0.010, p<0.01). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayırışmamış red değişkenleri, Duygusal ruminasyon bağımlı değişkeninin %1’ini (R²=0.010) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının Duygusal ruminasyon düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde ihmal, düşmanlık, ayırışmamış red ve sıcaklık alt boyutu Duygusal ruminasyon düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

9. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Farklılık Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, duygusal farklılık düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 51’de verilmiştir

Çizelge 51. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Farklılık Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	T	P
Farklılık	Sabit	17.188	0.532		32.298	0.000
	Sıcaklık	-0.035	0.040	-0.061	-0.862	0.389
	Düşmanlık	-0.079	0.069	-0.099	-1.146	0.252
	İhmal	0.067	0.066	0.079	1.008	0.314
	Ayrışmamış Red	0.042	0.096	0.036	0.438	0.662
R= 0.083, R ² =0.007 F= 0.701, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tümü birlikte değerlendirildiğinde duygusal farklılık düzeyini açıklanmasında oldukça etkili oldukları görülmüştür (R=0.098, R²=0.007, p<0.01). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, Duygusal farklılık bağımlı değişkeninin %1’ini (R²=0.007) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının Duygusal farklılık düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde ihmal, düşmanlık, ayrışmamış red ve sıcaklık alt boyutu Duygusal farklılık düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

10. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duyguları İnkâr Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, duyguları inkar düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 52’de verilmiştir

Çizelge 52. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duyguları İnkâr Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	T	P
Duyguları İnkâr	Sabit	11.242	0.458		24.557	0.000
	Sıcaklık	-0.029	0.035	-0.059	-0.848	0.397
	Düşmanlık	0.077	0.059	0.110	1.293	0.197
	İhmal	-0.025	0.057	-0.034	-0.439	0.661
	Ayrışmamış Red	-0.196	0.082	-0.191	-2.372	0.018*
R= 0.179, R ² =0.032 F= 3.369, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tümü birlikte değerlendirildiğinde Duyguları inkâr düzeyini açıklanmasında oldukça etkili oldukları görülmüştür (R=0.179, R²=0.032, p<0.01). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, Duyguları inkâr bağımlı değişkeninin %3'ünü (R²=0.032) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının Duyguları inkâr düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde dört alt değişkenden ayrışmamış red alt boyutu Duyguları inkâr düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olduğu: ihmal, düşmanlık ve sıcaklık alt boyutu Duyguları inkâr düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutu olan ayrışmamış red boyutunun, Duyguları inkâr düzeyini yordama düzeyinin %19 (Standardize edilmiş β = -0.191) olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Duyguları inkâr düzeyi bağımlı değişkenini Ayrışmamış red bağımsız değişkeninde görülen bir birimlik artışın, 0,191 katsayısı oranında azaltacağı gözlenmiştir.

11. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Geçerlilik Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Katılımcılardan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, duygusal geçerlilik düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 53'te verilmiştir

Çizelge 53. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Geçerlilik Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	T	P
Geçerlilik	Sabit	9.151	0.425		21.530	0.000
	Sıcaklık	-0.006	0.032	-0.013	-0.190	0.850
	Düşmanlık	0.058	0.055	0.090	1.049	0.295
	İhmal	0.029	0.053	0.043	0.554	0.580
	Ayrışmamış Red	0.041	0.077	0.043	0.532	0.595
R= 0.151, R ² =0.023 F= 2.374, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tümü birlikte değerlendirildiğinde duygusal geçerlilik düzeyini açıklanmasında oldukça etkili oldukları görülmüştür (R=0.151, R²=0.023, p<0.01). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, Duygusal geçerlilik bağımlı değişkeninin %2'sini (R²=0.023) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının Duygusal geçerlilik düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde ihmal, düşmanlık, ayrışmamış red ve sıcaklık alt boyutu Duygusal geçerlilik düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

12. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Onaylanma Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, duygusal onaylanma düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 54'te verilmiştir

Çizelge 54. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Onaylanma Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	t	P
Onaylanma	Sabit	6.998	0.383		18.269	0.000
	Sıcaklık	-0.106	0.029	-0.253	-3.660	0.000*
	Düşmanlık	-0.027	0.050	-0.046	-0.551	0.582
	İhmal	0.194	0.048	0.313	4.075	0.000*
	Ayrışmamış Red	0.047	0.069	0.055	0.688	0.492
R= 0.238, R ² =0.057 F= 6.075, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tümü birlikte değerlendirildiğinde duygusal onaylanma düzeyini açıklanmasında oldukça etkili oldukları görülmüştür ($R=0.238$, $R^2=0.057$, $p<0.01$). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, duygusal onaylanma bağımlı değişkeninin %6'sını ($R^2=0.057$) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının duygusal onaylanma düzeyini açıklamada kullanılan regresyon analizi p değerlerine göre duygusal onaylanmayı açıklamada düşmanlık ve ayrışmamış red alt boyutunun anlamlı bir yordayıcı olmadığı; buna karşın dört alt değişkenden sıcaklık ve ihmal alt boyutunun anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmüştür.

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarından olan ihmal boyutunun duygusal onaylanmayı yordama düzeyinin standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) %31 (Standardize edilmiş $\beta=0.313$) olduğu; “sıcaklık”ın ise %25 (Standardize edilmiş $\beta= -0.253$) olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Duygusal onaylanma bağımlı değişkenini ihmal bağımsız değişkenindeki bir birimlik artışın 0,313 katsayısı oranında arttıracığı; Sıcaklık bağımsız değişkenindeki bir birimlik artışın ise 0,253 katsayısı oranında düşüreceği gözlenmiştir.

13. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Uzlaş Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, duygusal uzlaş düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 55’te verilmiştir

Çizelge 55. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Uzlaş Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	T	P
Uzlaş	Sabit	5.043	0.430		11.736	0.000
	Sıcaklık	-0.014	0.032	-0.030	-0.426	0.671
	Düşmanlık	0.036	0.056	0.056	0.650	0.516
	İhmal	0.069	0.054	0.101	1.285	0.200
	Ayrışmamış Red	-0.101	0.077	-0.106	-1.302	0.194
R= 0.087, $R^2=0.007$ F=0.764, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tümü birlikte değerlendirildiğinde duygusal uzlaşi düzeyini açıklanmasında oldukça etkili oldukları görülmüştür ($R=0.087$, $R^2=0.007$, $p<0.01$). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, Duygusal uzlaşi bağımlı değişkeninin %1'ini ($R^2=0.007$) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının Duygusal uzlaşi düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde ihmal, düşmanlık, ayrışmamış red ve sıcaklık alt boyutu Duygusal uzlaşi düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

14. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duyguları Zararlı Olarak Görme Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, duyguları zararlı olarak görme düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 56'da verilmiştir.

Çizelge 56. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duyguları Zararlı Olarak Görme Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	T	P
Duyguları Zararlı Olarak Görme	Sabit	7.371	0.507		14.530	0.000
	Sıcaklık	0.058	0.038	0.108	1.522	0.129
	Düşmanlık	0.055	0.066	0.071	0.832	0.406
	İhmal	-0.109	0.063	-0.136	-1.729	0.085
	Ayrışmamış Red	-0.101	0.091	-0.090	-1.110	0.268
R= 0.120, $R^2=0.014$ F=1.482, $p= 0.00$						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tamamına birlikte bakıldığında duyguları zararlı olarak görme düzeyini açıklamada etkili oldukları görülmektedir ($R=0.120$, $R^2=0.014$, $p<0.01$). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, duyguları zararlı olarak görme bağımlı değişkeninin %1'ini ($R^2=0.014$) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının Duyguları zararlı olarak görme düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde ihmal, düşmanlık, ayrışmamış red ve sıcaklık alt boyutu duyguları zararlı olarak görme düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

15. Baba Kabul-Red Ölçeği Alt Boyutları ve Duygusal Suçluluk Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin baba kabul-red algısı ölçeğinin alt boyutlarının, duygusal suçluluk düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 57’de verilmiştir

Çizelge 57. Baba Kabul-Red Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygusal Suçluluk Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	T	P
Suçluluk	Sabit	10.805	0.443		24.385	0.000
	Sıcaklık	-0.029	0.033	-0.062	-0.878	0.380
	Düşmanlık	-0.057	0.057	-0.086	-0.995	0.320
	İhmal	0.083	0.055	0.118	1.502	0.134
	Ayrışmamış Red	0.004	0.080	0.004	0.053	0.958
R= 0.087, R ² =0.008 F=0.768, p= 0.00						

Baba Kabul-Red ölçeğinin alt boyutlarının tümü birlikte değerlendirildiğinde duygusal suçluluk düzeyinin açıklanmasında oldukça etkili oldukları görülmüştür (R=0.087, R²=0.008, p<0.01). Baba kabul-red ölçeği alt boyutları sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red değişkenleri, duygusal suçluluk bağımlı değişkeninin %1’ini (R²=0.008) açıklamaktadır.

Baba Kabul-Red Ölçeğinin alt boyutlarının Duygusal suçluluk düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde ihmal, düşmanlık, ayrışmamış red ve sıcaklık alt boyutu duygusal suçluluk düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

L. Duygusal Şema ve Aleksitimi Düzeyi Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin Aleksitimi Düzeylerinin, Duygusal Şemaya İlişkin görüşleri yordaması ile ilgili basit regresyon analizi sonuçları Çizelge 58’de gösterilmiştir.

Çizelge 58. Duygusal Şema ile Aleksitimi Düzeyi Arasındaki Basit Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	t	P
Aleksitimi	Sabit	92.623	7.638		12.127	0.000
	Duygusal Şema	-0.248	0.042	-0.279	-5.871	0.000
R= 0.279, R ² =0.078 F= 34.474, p= 0.00						

Aleksitimi ile duygusal şema ölçeği arasında anlamlı ve negatif yönlü ilişki vardır (R=0.279, R²=0.078, p<0.01). Duygusal Şema Ölçeği, Aleksitimi ölçeğinin %8' ini açıklamaktadır (R²=0.051).

Duygusal Şema ölçeğinin Aleksitimi düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değeri incelendiğinde Duygusal Şema ölçeğinin Aleksitimi düzeyinin açıklanmasında anlamlı bir yordayıcı olduğu anlaşılmaktadır. Duygusal Şemanın Aleksitimiye olan göreceli yordama düzeyi Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre %28 (Standardize Edilmiş β = -0.279) olarak belirlenmiştir. Regresyon katsayısının anlamlılığı ile ilgili t-testi sonuçları, Duygusal Şemaya ilişkin görüşlerin, Aleksitimi düzeyinin anlamlı yordayıcısı olduğunu göstermektedir (p<0.05). Duygusal Şema ölçeği bağımsız değişkenindeki bir birimlik artışın, Aleksitimi düzeyi bağımlı değişkeni puanını 0,279 katsayısı oranında azaltacağı gözlenmektedir.

1. Duygusal Şema Ölçeği Alt Boyutları ve Aleksitimi Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin Duygusal Şema ölçeğinin alt boyutlarının, aleksitimi düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 59'da verilmiştir.

Çizelge 59. Duygusal Şema Ölçeğinin Alt Boyutları ile Aleksitimi Düzeyi Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	t	P
Aleksitimi	Sabit	78.876	6.412		12.301	0.000
	Kontrol Edilemezlik	-0.431	0.115	-0.176	-3.758	0.000*
	Zayıflık	0.212	0.104	0.085	2.045	0.042*
	Anlaşırlık	-0.859	0.123	-0.328	-6.978	0.000*
	Duygulardan Kaçma	-0.236	0.127	-0.075	-1.852	0.065
	Akılcılık	0.449	0.114	0.169	3.931	0.000*
	Hisleri Kabullenme	-0.724	0.100	-0.325	-7.221	0.000*
	Ruminasyon	0.267	0.110	0.109	2.421	0.016*
	Farklılık	-0.156	0.130	-0.044	-1.201	0.230
	Duygular İnkâr	-0.225	0.163	-0.056	-1.379	0.169
	Geçerlilik	-0.128	0.173	-0.029	-0.739	0.460
	Onaylanma	-0.496	0.186	-0.104	-2.666	0.008*
	Uzlaş	0.235	0.159	0.054	1.475	0.141
	Duyguları Zararlı Olarak Görme	0.016	0.157	0.004	0.101	0.920
	Suçluluk	0.119	0.152	0.028	0.781	0.436
R= 0.728, R ² =0.530 F= 31.756, p= 0.00						

Duygusal Şema ölçeğinin alt boyutlarının tümü birlikte değerlendirildiğinde Aleksitimi düzeyini açıklanmasında oldukça etkili oldukları görülmüştür (R=0.728, R²=0.530, p<0.01). Duygusal Şema ölçeği alt boyutları kontrol edilemezlik, zayıflık, anlaşırlık, duygulardan kaçma, akılcılık, hisleri kabullenme, ruminasyon, farklılık, duyguları inkâr, geçerlilik, onaylanma, uzlaş, duyguları zararlı olarak göre ve suçluluk değişkenleri, Aleksitimi düzeyi bağımlı değişkeninin %53'ünü (R²=0.530) açıklamaktadır.

Duygusal Şema Ölçeğinin alt boyutlarının Aleksitimi düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde ondört alt değişkenden kontrol edilemezlik, zayıflık, anlaşırlık, akılcılık, hisleri kabullenme, ruminasyon ve onaylanma alt boyutları Aleksitimi düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olduğu: duygulardan kaçma, farklılık, duyguları inkâr, geçerlilik, uzlaş, duygulardan zararlı olarak görme ve suçluluk alt boyutları Aleksitimi düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) Aleksitimi düzeyini yordama düzeyi Duygusal şema alt boyutlarında kontrol edilemezlik %18 (Standardize edilmiş β = -0.176), zayıflık %9

(Standardize edilmiş $\beta = 0.085$), anlaşırılık %33 (Standardize edilmiş $\beta = -0.328$), akılcılık %17 (Standardize edilmiş $\beta = 0.169$), hisleri kabullenme %33 (Standardize edilmiş $\beta = -0.325$), ruminasyon %11 (Standardize edilmiş $\beta = 0.109$), onaylanma %10 (Standardize edilmiş $\beta = -0.104$) olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$).

2. Duygusal Şema Ölçeği Alt Boyutları ve Duyguları Tanımada Zorluk Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin Duygusal Şema ölçeğinin alt boyutlarının, duyguları tanımada zorluk düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 60’da verilmiştir.

Çizelge 60. Duygusal Şema Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duyguları Tanımada Zorluk Düzeyi Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	T	P
Duyguları Tanımada Zorluk	Sabit	31.255	3.437		9.093	0.000
	Kontrol Edilemezlik	-0.300	0.062	-0.225	-4.883	0.000*
	Zayıflık	0.079	0.056	0.058	1.419	0.157
	Anlaşırılık	-0.669	0.066	-0.469	-10.144	0.000*
	Duygulardan Kaçma	-0.116	0.068	-0.068	-1.696	0.091
	Akılcılık	0.113	0.061	0.078	1.852	0.065
	Hisleri Kabullenme	-0.205	0.054	-0.168	-3.806	0.000*
	Ruminasyon	0.140	0.059	0.105	2.370	0.018*
	Farklılık	-0.128	0.070	-0.067	-1.844	0.066
	Duygular İnkâr	0.043	0.087	0.020	0.491	0.624
	Geçerlilik	-0.002	0.093	-0.001	-0.021	0.983
	Onaylanma	-0.165	0.100	-0.064	-1.656	0.099
	Uzlaş	-0.081	0.085	-0.034	-0.951	0.342
	Duyguları Zararlı Olarak Görme	0.125	0.084	0.063	1.484	0.139
	Suçluluk	0.132	0.082	0.058	1.623	0.105
R= 0.738, R ² =0.545 F= 33.746, p= 0.00						

Duygusal Şema ölçeğinin alt boyutlarının tamamına birlikte bakıldığında duyguları tanımada zorluk düzeyini açıklamada etkili oldukları görülmektedir ($R=0.738$, $R^2=0.545$, $p < 0.01$). Duygusal Şema ölçeği alt boyutları kontrol edilemezlik, zayıflık, anlaşırılık, duygulardan kaçma, akılcılık, hisleri kabullenme, ruminasyon, farklılık, duyguları inkâr, geçerlilik, onaylanma, uzlaş, duyguları zararlı

olarak göre ve suçluluk değişkenleri, duyguları tanımada zorluk düzeyi bağımlı değişkeninin %55'ini ($R^2=0.545$) açıklamaktadır.

Duygusal Şema Ölçeğinin alt boyutlarının duyguları tanımada zorluk düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde ondört alt değişkenden kontrol edilemezlik, anlaşırılık, hisleri kabullenme ve ruminasyon alt boyutları duyguları tanımada zorluk düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olduğu: zayıflık, akılcılık, duygulardan kaçma, farklılık, duyguları inkar, geçerlilik, onaylanma, uzlaş, duygulardan zararlı olarak görme ve suçluluk alt boyutları duyguları tanımada zorluk düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) duygularını tanımada zorluk düzeyini yordama düzeyi Duygusal şema alt boyutlarında kontrol edilemezlik %23 (Standardize edilmiş $\beta = -0.225$), anlaşırılık %47 (Standardize edilmiş $\beta = -0.469$), hisleri kabullenme %17 (Standardize edilmiş $\beta = -0.168$), ruminasyon %11 (Standardize edilmiş $\beta = 0.105$) olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

3. Duygusal Şema Ölçeği Alt Boyutları ve Duygularını İfade Etme Zorluğu Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin Duygusal Şema ölçeğinin alt boyutlarının, duygularını ifade etme zorluğu düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 61'de verilmiştir.

Çizelge 61. Duygusal Şema Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygularını İfade Etme Zorluğu Düzeyi Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	T	P
	Sabit	25.070	2.526		9.528	0.000
	Kontrol Edilemezlik	-0.196	0.045	-0.228	-4.336	0.000*
	Zayıflık	0.061	0.041	0.070	1.501	0.134
	Anlaşırılık	-0.240	0.048	-0.261	-4.943	0.000*
	Duygulardan Kaçma	-0.044	0.050	-0.040	-0.880	0.380
	Akılcılık	0.163	0.045	0.175	3.621	0.000*
	Hisleri Kabullenme	-0.196	0.040	-0.250	-4.950	0.000*
	Ruminasyon	0.116	0.043	0.135	2.677	0.008*
Duygularını İfade Etme	Farklılık	-0.141	0.051	-0.114	-2.753	0.006*
	Duygular İnkâr	-0.076	0.064	-0.054	-1.178	0.204

Çizelge 61. (devamı) Duygusal Şema Ölçeğinin Alt Boyutları ile Duygularını İfade Etme Zorluğu Düzeyi Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	T	P
Zorluğu	Geçerlilik	-0.059	0.068 -0.038	-0.863	0.389	
	Onaylanma	-0.225	0.073 -0.135	-3.075	0.002*	
	Uzlaş	0.034	0.063 0.022	0.545	0.586	
	Duyguları Zararlı Olarak Görme	0.048	0.062 0.037	0.777	0.438	
	Suçluluk	-0.043	0.060 -0.029	-0.718	0.473	
R= 0.638, R ² =0.407 F= 19.380, p= 0.00						

Duygusal Şema ölçeğinin alt boyutlarının tamamına birlikte bakıldığında duygularını ifade etme zorluk düzeyini açıklamada etkili oldukları görülmektedir (R=0.638, R²=0.407, p<0.01). Duygusal Şema ölçeği alt boyutları kontrol edilemezlik, zayıflık, anlaşırılık, duygulardan kaçma, akılcılık, hisleri kabullenme, ruminasyon, farklılık, duyguları inkar, geçerlilik, onaylanma, uzlaş, duyguları zararlı olarak göre ve suçluluk değişkenleri, duygularını ifade etme zorluk düzeyi bağımlı değişkeninin %41'ini (R²=0.407) açıklamaktadır.

Duygusal Şema Ölçeğinin alt boyutlarının duygularını ifade etme zorluk düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde ondört alt değişkenden kontrol edilemezlik, anlaşırılık, akılcılık, hisleri kabullenme, ruminasyon, farklılık ve geçerlilik alt boyutları duygularını ifade etme zorluğunu açıklamada anlamlı bir yordayıcı olduğu: zayıflık, duygulardan kaçma, duyguları inkar, geçerlilik, uzlaş, duygulardan zararlı olarak görme ve suçluluk alt boyutları duygularını ifade etme zorluk düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) duygularını ifade etme zorluk düzeyini yordama düzeyi Duygusal şema alt boyutlarında kontrol edilemezlik %23 (Standardize edilmiş β = -0.228), anlaşırılık %26 (Standardize edilmiş β = -0.261), akılcılık %18 (Standardize edilmiş β = 0.175), hisleri kabullenme %25 (Standardize edilmiş β = -0.250), ruminasyon %14 (Standardize edilmiş β = 0.135), farklılık %11 (Standardize edilmiş β = -0.114), onaylanma %14 (Standardize edilmiş β = -0.135), olduğu tespit edilmiştir (p<0.05).

4. Duygusal Şema Ölçeği Alt Boyutları ve Dışa Vuruk Düşünce Arasındaki Regresyon Düzeyleri

Araştırmaya katılan yetişkin bireylerin Duygusal Şema ölçeğinin alt boyutlarının, dışa vuruk düşünce düzeyini yordamasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Çizelge 62’de verilmiştir.

Çizelge 62. Duygusal Şema Ölçeğinin Alt Boyutları ile Dışa Vuruk Düşünce Düzeyi Arasındaki Çoklu Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize Edilmiş β	T	P
Dışa Vuruk Düşünce	Sabit	23.551	3.163		7.446	0.000
	Kontrol Edilemezlik	0.065	0.057	0.069	1.152	0.250
	Zayıflık	0.072	0.051	0.075	1.405	0.161
	Anlaşırılık	0.050	0.061	0.050	0.825	0.410
	Duygulardan Kaçma	-0.076	0.063	-0.063	-1.209	0.228
	Akılcılık	0.173	0.056	0.169	3.0655	0.002*
	Hisleri Kabullenme	-0.324	0.049	-0.377	-6.549	0.000*
	Ruminasyon	0.011	0.054	0.011	0.194	0.847
	Farklılık	0.113	0.064	0.084	1.768	0.078
	Duygular İnkâr	-0.192	0.081	-0.124	-2.388	0.017*
	Geçerlilik	-0.067	0.085	-0.040	-0.786	0.432
	Onaylanma	-0.105	0.092	-0.058	-1.149	0.251
	Uzlaş	0.282	0.079	0.169	3.587	0.000*
	Duyguları Zararlı Olarak Görme	-0.157	0.077	-0.111	-2.030	0.043*
	Suçluluk	0.029	0.075	0.018	0.393	0.695
R= 0.477, R ² =0.228 F= 8.317, p= 0.00						

Duygusal Şema ölçeğinin alt boyutlarının tamamına birlikte bakıldığında dışa vuruk düşünce düzeyini açıklamada etkili oldukları görülmektedir (R=0.477, R²=0.228, p<0.01). Duygusal Şema ölçeği alt boyutları kontrol edilemezlik, zayıflık, anlaşırılık, duygulardan kaçma, akılcılık, hisleri kabullenme, ruminasyon, farklılık, duyguları inkâr, geçerlilik, onaylanma, uzlaş, duyguları zararlı olarak göre ve suçluluk değişkenleri, dışa vuruk düşünce düzeyi bağımlı değişkeninin %23’ünü (R²=0.228) açıklamaktadır.

Duygusal Şema Ölçeğinin alt boyutlarının dışa vuruk düşünce düzeyini açıklamadaki regresyon analizinin p değerleri incelendiğinde ondört alt değişkenden akılcılık, hisleri kabullenme, duyguları inkâr, uzlaş ve duyguları

zararlı görme alt boyutları dışa vuruk düşünceyi açıklamada anlamlı bir yordayıcı olduğu: kontrol edilemezlik, anlaşırılık, zayıflık, duygulardan kaçma, ruminasyon, farklılık, geçerlilik, onaylanma ve suçluluk alt boyutları dışa vuruk düşünce düzeyini açıklamada anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) dışa vuruk düşünce düzeyini yordama düzeyi Duygusal şema alt boyutlarında akılcılık %17 (Standardize edilmiş β = 0.169), hisleri kabullenme %38 (Standardize edilmiş β = -0.377), duyguları inkar %12 (Standardize edilmiş β = -0.124), uzlaşa %17 (Standardize edilmiş β = 0.169), duyguları zararlı olarak görme %11 (Standardize edilmiş β = -0.111) olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

V.TARTIŞMA

Bu çalışmada, yetişkin bireylerin baba kabul ve red algıları ile aleksitimi düzeyleri ve duygusal şema hakkındaki görüşleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Örneklemeye dahil edilen bireyler arasından araştırmanın kriterlerine uyan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 410 yetişkin birey araştırmanın katılımcılarını oluşturmuştur. Çalışmada verilerin toplanması konusunda, Kişisel Bilgi Formu, Baba Kabul-Red Ölçeği, Toronto Aleksitimi Ölçeği ve Duygusal Şema Ölçeği kullanılmıştır.

Örneklemi oluşturan yetişkin bireylerin baba kabul-red düzeyleri, aleksitimi düzeyleri ve duygusal şemaya ilişkin görüşlerinin cinsiyet, sigara içme durumu, alkol kullanma durumu, babayla arasındaki ilişki durumu, yaş, aylık kazanç, eğitim durumu, roller durum, kardeş sayısı, baba eğitim durumu ve yetişme çağında temel bakımı veren kişi değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Ayrıca yetişkin bireylerin baba kabul-red düzeyleri ile aleksitimi düzeyleri ve duygusal şemaya ilişkin görüşleri arasındaki ilişki de incelenmiştir.

A. Katılımcıların Baba Kabul-Red Algılarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Çalışmanın sonuçlarına göre “Baba Kabul-Red Ölçeğinde Düşmanlık ve Ayırışmamış Red” boyutunda kadın katılımcıların test puan ortalamaları ile erkeklerin test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$p<0.05$]. Kadın yetişkin bireylere kıyasla erkek yetişkinlerin baba kabul-red algılarında düşmanlık düzeyleri daha fazladır. Salahur (2010) tarafından yapılan çalışmada ise, üniversite öğrencilerinin ($n=266$) çocuklukta algılamış oldukları anne-baba kabul reddi, bağlanma stilleri ve depresif belirtileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre algılanan anne ve baba kabul-reddinin cinsiyet açısından farklılık göstermediği ancak, erkeklerin kadınlara göre, babaları ile olan ilişkilerinde daha yüksek ayırışmamış red algıladıkları belirlenmiştir (Salahur, 2010). Anlamlı fark olmamasına rağmen, erkeklerin daha yüksek ayırışmamış red algılamaları bu çalışmanın sonuçları ile benzerlik taşımaktadır.

Dural ve Yalçın (2014)'ın çalışması da bu çalışmayla benzer şekilde, erkek üniversite öğrencilerinin kadın öğrencilere kıyasla babaları tarafından daha fazla red algıladıklarını ortaya koymaktadır. Farklı bir bulgu olarak, Köseoğlu (2013)'nın çalışmasında, katılımcıların baba kabul düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucu tespit edilmiştir. Shek (1998) tarafından yürütülen bir başka çalışmanın sonuçlarına göre ise, bir ailede çocuk yetiştirirken uygulanan katı disiplin metotlarının erkek çocuklara, kız çocuklardan daha sık uygulandığı ifade edilmiştir. Sorbring ve arkadaşlarının (2003) yürüttüğü çalışmada, hem erkek hem kız çocukların 'erkeklerin daha sık fiziksel cezalara maruz kaldıklarını, kızların erkeklere göre bakım veren kişilerden daha sıcak tutumlar gördüğünü' düşündüklerini belirtilmiştir. Ebeveynlerin veya bakım veren kişilerin kız ve erkek çocuklarına yönelik gösterdikleri tutumun farklı olması, daha sert tutum ve katı disiplin gören erkek çocuklarının kız çocuklara oranla düşmanca tavırlarının ebeveynlerinden daha fazla tamamlanma tepkisi göreceklere öngörmelerine sebep olduğu düşünülebilir.

“Baba Kabul-Red Ölçeğinde Sıcaklık” boyutunda sigara içen katılımcıların test puan ortalaması ile sigara içmeyen katılımcıların test puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık vardır [$p<0.05$]. Sigara içmeyen yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında sıcaklık düzeylerinin, sigara içen yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Diğer alt boyutlarla sigara içme durumu arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. “Baba Kabul-Red Ölçeğinde Sıcaklık” boyutunda alkol kullanan katılımcıların test puan ortalaması ile alkol kullanmayan katılımcıların test puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık vardır [$p<0.05$]. Çalışmanın sonuçlarına göre alkol kullanmayan yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında sıcaklık düzeylerinin, alkol kullanan yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Diğer alt boyutlarla alkol kullanma durumları arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Rohner (2013), baba kabul reddini çeşitli faktörle birlikte incelediği çalışmasında baba reddi yüksek düzeyde olan yetişkinlerin alkol ve sigara gibi zararlı alışkanlıklara olan eğilimlerinin daha fazla olabileceğini, ek faktörler açısından bu bulgunun ileriki çalışmalarda da değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Backer-Fulghum ve arkadaşları (2012), alkolle ilgili sorunlarla olumsuz ebeveyn bağları arasındaki ilişkinin nasıl bir mekanizma ile ilerlediğini incelemişlerdir. Bu çalışmaya alkol kullanan ve kullanmayan yetişkin bireylerden

oluşan bir örneklem grubu dahil edilmiştir. Olumsuz ebeveyn bağları ile olan ilişkinin nasıl bir mekanizmaya bağlı olduğu incelendiğinde, alkol kullanan yetişkin bireylerde olumsuz ebeveyn tutumlarının daha yaygın olduğu izlenmiştir. Çalışma için seçilen örneklem grubunun çocukluk çağından beri izlenerek ileriye dönük bir çalışma planlanmasının alkol kullanımı ve olumsuz ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi inceleme açısından daha faydalı ve yol gösterici olacağını çalışmalarının sonuçlarında belirtmişlerdir. Literatür bilgisi ile benzer şekilde bu çalışmanın sonuçları göre, Baba Kabul-Red Ölçeğinin Sıcaklık alt alanında alkol kullanmayan bireyler, alkol kullanan bireylere göre anlamlı farkla daha yüksek puanlar almışlardır. Baba reddinin psikopatolojinin değişik türleri, psikolojik uyum problemleri, bağlanma bozuklukları, davranış problemleri, psikofizyolojik tepkiler, alkollü madde kötüye kullanımı ve arkadaş, akran, evlilik sorunları gibi problemleri insan ilişkilerine neden olabileceği öngörülmektedir. Baba ile yakın ilişkiler içinde olan bireylerin ileriki yaşamlarından alkole meyillerinin olmadığını söylemek mümkündür. Baba ile yakın ilişkiler yaşayan bireyler daha sakin bir hayat yaşamayı tercih ettikleri söylenebilir.

“Baba Kabul-Red Ölçeğinde Sıcaklık” boyutuna bakıldığında, yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişkisi yakın olan yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında sıcaklık düzeylerinin, yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişkisi uzak olan yetişkin bireylere göre anlamlı olarak daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. “Baba Kabul-Red Ölçeğinde Düşmanlık, İhmal ve Ayrışmamış Red” boyutunda ise yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişkisi uzak olan yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında düşmanlık düzeylerinin, yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişkisi yakın olan yetişkin bireylere göre anlamlı olarak daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Baba kabul red algısının incelendiği bir başka çalışmada, çocukların ebeveynleriyle olan ilişkilerinin ileriki dönemlerde red algılarını etkileyeceği öne sürülmüştür (Rohner, 2013). Çocukluk çağında temel ihtiyaçların karşılanması ve çocuğa ilgi gösterilmesi genel olarak en yakın kişiler tarafından yapılması gerekmektedir. Çocukluk çağında ihtiyaçlara duyarlı olmayan bir bakım veren kişinin olması, ilerleyen dönemlerde bireyin sıcaklık düzeyinin olumsuz etkilenmesine olanak sağlayabilmektedir. Temel bakımı veren kişinin yakın olan bireylerin, uzak olan bireylere oranla çocuğa daha şevkatli davrandığını söylemek mümkündür. Buda baba

kabül düzeyinde temel bakımı veren kişinin yakınlığı olumlu olarak ilişkili olduğunu göstermektedir.

Yetişkin bireylerin baba kabul-red ölçeği ve alt boyutları olan sıcaklık, düşmanlık, ihmal ve ayrışmamış red alt boyutlarında puanlarının yaşlarına, aylık gelirlerine, eğitim durumlarına, rollerine, kardeş sayısına, temel bakım veren kişiye ve babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Veneziano ve Rohner'in 1998 yılında, 58 baba ile onların 63 (8 ile 18 yaş arası) çocuğu ile yapmış olukları çalışmada, baba kabul reddi, babanın ilgisi ve psikolojik uyum arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmanın sonucunda baba kabulünün anlamlı olarak çocukların psikolojik uyumu ile ilişkili olduğu; çocukların babalarından algıladıkları kabulün sosyal sınıf, cinsiyet ve ırk ile anlamlı olarak ilişki olmadığı belirlenmiştir. Öte yandan, gençlerin yaşı ile algılanan baba kabulü arasında anlamlı bir ilişki saptanmış ve yaşı küçük olan çocukların büyük olanlara göre daha fazla baba kabulü algıladıkları belirlenmiştir. Colombia'da yürütülen başka bir çalışmada ise baba kabul-reddi ile ilişkili olabilecek bazı faktörler incelenmiştir. Sonucunda ise bu çalışmanın sonuçları ile benzer şekilde kardeş sayısı ile baba reddi arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır (Lila ve arkadaşları, 2007). Bununla birlikte yine Lila ve arkadaşları tarafından yürütülen aynı çalışmanın sonuçlarına göre, bireylerin baba reddi ile babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Yani çalışmanın sonucunda, bu çalışmayla da benzer şekilde bireylerin baba kabul-red algısı ile bu bireylerin babalarının eğitimi durumu arasında ilişki olmadığı araştırmacılar tarafından ifade edilmiştir.

Bu çalışmada ise farklı olarak yaş ile anlamlı farklılık bulunamamıştır. Ancak seçilen örneklemelerin farklılığına dikkat çekmek gerekmektedir. Bu çalışmada yetişkin bireyler katılımcı olarak alınmıştır. Sonuçların farklılığı, örneklem farklılığından kaynaklanıyor olabilir. Sosyal sınıfla ilişkili olmaması ise bu çalışmanın sonuçları ile benzerdir. Çünkü bu çalışmada da, baba kabul düzeyi ile aylık gelir, eğitim durumu, roller durumu, baba eğitim durumu gibi veriler arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

B. Katılımcıların Aleksitimi Düzeylerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Aleksitiminin kültürel özellikler gösterdiği, cinsiyetler arasında farklılık bulunduğu, alt sosyoekonomik düzeyde daha yaygın olduğu, çocukluk çağında

yaşanan cinsel-fiziksel tacizlerin, ailedeki sert disiplinin bu yapıya yatkınlık sağladığına yönelik bilgiler literatürde bulunmaktadır. Loas çalışmasında (1995), aleksitiminin genel popülasyonda görülme sıklığının %23, öğrenci grubundaki görülme sıklığının ise %17 olduğunu tespit etmiştir.

Kokkonen ve arkadaşları (2001), 5993 kişilik örneklem grubunda yürüttükleri çalışmalarında erkeklerin %9.4'ünün, kızların ise %5.2'sinin aleksitimik özellikler gösterdiğini bildirmişlerdir. Yani bu çalışmaya göre erkeklerde görülme sıklığı daha fazladır. Bu çalışmanın sonucunda da “Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını İfade Etme Zorluğu ve Dışa Vuruk Düşünce” boyutunda kadın katılımcıların test puan ortalamaları ile erkeklerin test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$p<0.05$]. Kadın yetişkin bireylere kıyasla erkek yetişkinlerin duygularını ifade etmedeki zorluk düzeyleri daha fazladır. Bu bulgu literatür ile uyumludur. Araştırmalarda erkeklerin kadınlara oranla daha fazla aleksitimik davranışlar göstermesi biyolojik, sosyal, kültürel, psikolojik faktörlerden olabileceğini düşündürmektedir.

“Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Dışa Vuruk Düşünce” boyutunda sigara içmeyen katılımcıların test puan ortalamaları ile sigara içenlerin test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$p<0.05$]. Sigara içmeyen yetişkin bireylere kıyasla sigara içen yetişkinlerin dışa vuruk düşünce düzeyleri daha fazladır. Aleksitimi düzeylerinin ve etki eden çeşitli faktörlerin incelendiği bir çalışmada, sigara, alkol, yeme bozukluğu gibi sağlıksız davranışlara sahip olan kişilerde aleksitimi düzeylerinin daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Bu bulgu bu çalışmadan elde ettiğimiz sonuçlarla benzerlik taşımaktadır (Lumley ve ark., 2007). Sigara içen bireyler ruhsal sorunlar yaşayabildiklerinden ötürü dışa vuruk düşünce tarzları daha fazla olduğu düşünülmektedir.

“Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını Tanıma Zorluğu ve Duygularını İfade Etme Zorluğu” boyutunda istatistiksel olarak yaş bakımından katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F= 3.920$, $p<0.05$). Bu sonuçlar 29-33, 34-38, 39-43 ve 44-48 yaş arası ile 49 yaş ve üzeri olan yetişkinlere göre 24-28 yaş arası yetişkinlerin duyguları tanıma zorluk düzeylerinin daha fazla olduğunu göstermektedir. Yine Lumley ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada (2007), yaş ile aleksitimi düzeylerinin farklı olmadığına vurgu yapılmıştır. Bu çalışmayla farklı sonuçlara işaret eden bu bulgu, seçilen örneklemin farklılığından

kaynaklanıyor olabilir. Bu çalışmaya farklı yaş gruplarından yetişkinler dahil edilmiştir ve bu örneklem grubunda 24-28 yaş grubundaki bireylerde aleksitiminin bazı alt boyutlarında daha yüksek puanlar alınmıştır.

“Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Dışa Vuruk Düşünce” boyutunda istatistiksel olarak eğitim durumu bakımından katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F= 4.635, p<0.05$). Bu sonuçlar lisansüstü mezunu yetişkinlere göre okuyazar olan yetişkinlerin; lise mezunu, önlisans mezunu, lisans mezunu ve lisansüstü mezunu katılımcılara göre ilkokul mezunu katılımcıların; lisans ve lisansüstü mezunu katılımcılara göre ortaokul mezunu katılımcıların ve lisansüstü mezunu katılımcılara göre lise mezunu katılımcıların dışa vuruk düşünce düzeylerinin daha fazla olduğunu göstermektedir. Eğitim düzeyindeki artışa paralel olarak bireyin bilmişlik düzeyinde de artış olmaktadır. Eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin duygusal kontrol düzeyleri daha iyi olmaktadır. Böylelikle eğitim düzeyi yüksek olan bireylerde aleksitimik davranışlar daha görüldüğünü söylemek mümkündür.

Bu çalışmada “Toronto Aleksitimi Ölçeğinde Duygularını İfade Etme Zorluğu” boyutunda istatistiksel olarak temel bakım veren kişi yönünden katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F= 2.751, p<0.05$). Buna göre temel bakımı veren kişi babası olan katılımcıların duygularını ifade etme zorluk düzeylerinin, temel bakımı veren kişi anneanne ve babaannesi olan katılımcılara göre; temel bakımı veren kişi kardeşi olan katılımcıların duygularını ifade etme zorluk düzeylerinin, temel bakımı veren kişi anneanne ve babaannesi olan katılımcılara göre; daha fazla olduğu belirlenmiştir. Yani literatür bilgisi ile ters olarak, babası ya da kardeşinden temel bakımı alan kişilerde duygularını ifade etme zorluğu açısından daha yüksek puan almış olunması dikkat çekicidir.

C. Katılımcıların Duygusal Şemaya Ait Görüşlere İlişkin Bulguların Tartışılması

“Duygusal Şema Ölçeğinde Zayıflık” boyutunda kadın katılımcıların test puan ortalamaları ile erkeklerin test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır [$t=2.475, p<0.05$]. Buna göre kadın yetişkin bireylere göre erkeklerin duygusal zayıflık düzeyleri daha fazladır. Konuyla ilgili Yavuz ve arkadaşlarının (2011) yaptığı çalışmayla bu çalışmanın sonuçları farklılık göstermiştir. Yavuz ve

arkadaşlarının yaptığı araştırmada kadınların erkeklere göre duygulara karşı daha zayıf hissettikleri ifade edilmiştir. Bu çalışmada ise Zayıflık alt alanında erkeklerin puanı kadınlara göre anlamlı olarak daha yüksektir. Bununla birlikte erkeklerin duygularından dolayı kendilerini daha fazla suçladıkları sonucuna varmışlar. Bu çalışmada ise bu alt alanda kadın ve erkek cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır.

“Duygusal Şema Ölçeğinde Anlaşılabilirlik” boyutunda yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan katılımcıların test puan ortalaması ile yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki uzak olan katılımcıların test puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık vardır [$t=2.058$, $p<0.05$]. Yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişki yakın olan yetişkin bireylerin duygusal anlaşılabilirlik düzeylerinin, yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişkisi uzak olan yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

“Duygusal Şema Ölçeğinde Zayıflık, Anlaşılabilirlik, Hisleri Kabullenme, Geçerlilik ve Duyguları Zararlı Olarak Görme” boyutlarında istatistiksel olarak yaş bakımından katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F= 2.522$, $p<0.05$). Buna göre Zayıflık alt bölümünde 24-28 yaş arasında olan yetişkinlerin, Anlaşılabilirlik alt boyutunda 44-48 yaş arasında olan yetişkinlerin, Hisleri Kabullenme alt boyutunda 44-48 yaş arasında olan yetişkinlerin, Geçerlilik alt boyutunda 24-28 yaş arasında olan yetişkinlerin, Duyguları Zararlı Olarak Görme alt boyutunda 29-33 yaş arasında olan yetişkinlerin, Suçluluk alt boyutunda 24-28 yaş arasında olan yetişkinlerin aldıkları puanların diğer yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. İlgili literatür incelendiğinde, yaş ile duygusal şema ölçeği alt boyutlarının incelendiği bulgulara ulaşılamamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın sonuçları ile karşılaştırma yapılamamıştır. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlarda da, alt boyutlarda farklı yaş gruplarındaki katılımcıların öne çıktığı görülmektedir.

“Duygusal Şema Ölçeğinde Zayıflık ve Anlaşılabilirlik” boyutunda istatistiksel olarak aylık gelir durumu yönünden katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Gelir durumunun artması Zayıflık alt boyutundan alınan puanları azaltmış ve Anlaşılabilirlik alt boyutundan alınan puanları arttırmıştır. “Duygusal Şema Ölçeğinde Suçluluk” boyutunda istatistiksel olarak eğitim durumu

bakımından katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F=4.540$, $p<0.05$). Buna göre ilkokul, ortaokul ve lise mezunu yetişkin bireylere kıyasla lisans ve lisansüstü mezunu olan yetişkinlerin duyguları zararlı olarak görme düzeyleri daha fazladır.

“Duygusal Şema Ölçeğinde Duyguları İnkâr” boyutunda istatistiksel olarak baba eğitim düzeyi yönünden katılımcı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($F=3.066$, $p<0.05$). Buna göre babası sadece okuryazar, ilkokul, ortaokul, lise ve lisans mezunu olan yetişkin bireylere göre babası lisansüstü mezunu olan yetişkinlerin duyguları inkâr düzeylerinin daha fazladır. “Duygusal Şema Ölçeğinde Uzlaşî” boyutunda istatistiksel olarak baba eğitim düzeyi yönünden katılımcıların düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($F=2.881$, $p<0.05$). Buna göre babası ortaokul mezunu olan yetişkinlerin duygusal uzlaşî düzeylerinin, babası sadece okuryazar, ilkokul, lise ve lisans mezunu olan yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Literatürde baba eğitim düzeyi ile bireylerin duygusal şemadan aldıkları puanları karşılaştıran bir çalışmaya rastlanmamış olması, tartışmaya olanak vermemiştir. Bu nedenle bu çalışmadaki yeni bulguların literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

D. Baba Kabul-Red, Aleksitimi ve Duygusal Şema Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulguların Tartışılması

Çalışmanın sonuçlarına göre Baba Kabul-Red Ölçeği ve alt boyutları ile Duygusal Şema Ölçeği ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Baba Kabul-Red Ölçeği ile Duygusal Şema Ölçeği ve alt boyutları olan kontrol edilemezlik, anlaşırılık, hisleri kabullenme ve duyguları inkâr arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu ($p<0.01$); Baba Kabul-Red Ölçeği ile Duygusal Şema Ölçeği alt boyutları olan zayıflık ve geçerlilik arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu ($p<0.01$) tespit edilmiştir.

Campos ve arkadaşları (2013) tarafından yapılan bir araştırmada, anne baba tarafından reddedildiğini algılayan kişilerin kendilerine yönelik algılarının olumsuz olduğu ve kendilerini daha fazla eleştirdiği bulunmuştur. Bu gibi olumsuz algılar

baba reddi ile duygusal şema ölçeğinin zayıflık alt alanı ile olan pozitif yöndeki ilişkiyi açıklayabilir.

Aleksitimi Ölçeği ve alt boyutları ile Duygusal Şema Ölçeği ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Aleksitimi Ölçeği ile Duygusal Şema Ölçeğinin alt boyutları olan kontrol edilemezlik, anlaşırılık, hisleri kabullenme, duyguları inkar ve duyguları zararlı olarak görme arasında orta düzeyde negatif yönlü; Duygusal Şema Ölçeği ve duygulardan kaçınma alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu ($p<0.01$); Aleksitimi Ölçeği ile Duygusal Şema Ölçeği alt boyutları olan zayıflık ve ruminasyon arasında pozitif yönlü orta düzeyde; akılcılık, farklılık, geçerlilik ve uzlaşma arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin bulunduğu ($p<0.01$) görülmüştür.

Öğrenci popülasyonları arasında yapılan çalışmalarda, katılımcılar arasındaki aleksitimi derecesi, ailede olumlu duyguların ifade edilme derecesi ile negatif olarak ilişkili bulunmuşken (Kench ve Irwin, 2000) ve genel bir patolojik aile etkileşimi ölçüsü ile pozitif olarak ilişkili bulunmuştur (Lumley ve ark., 1996).

Bu çalışmanın sonuçları, Baba kabul-red algısının, Duygusal Şemaya ilişkin görüşün anlamlı yordayıcısı olduğunu göstermektedir ($p<0.05$). Baba kabul-red algısı bağımsız değişkenindeki bir birimlik artışın, Duygusal Şemaya ilişkin görüş bağımlı değişkeni puanını 0,134 katsayısı oranında azaltacağı gözlenmiştir. Baba reddi ile bireylerin psikolojik durumları arasındaki ilişki birçok araştırmanın konusu olmuştur. Anne babaları tarafından reddedildiklerini düşünen bireylerin olumsuz psikolojik uyuma sahip olduğu, Petrowski ve arkadaşları tarafından da savunulmuştur (Petrowski ve ark., 2014).

Khalaque ve Rohner (2002) tarafından yapılan çalışmada kuramın yetişkin formu kullanılarak 1975-2000 arası Türkiye, Pakistan, Mısır, Karayipler, Kore, Hindistan, Çin ve Amerika'da yapılmış olan 51 araştırmanın analiz sonuçları incelenmiştir. Çok uluslu olması çalışmanın kuvvetli yönüdür. Buna göre kişinin psikolojik uyumunda kültür farkı dikkate alınmaksızın algılanan ebeveyn kabul veya reddinin etkin bir rol oynadığı ortaya konmuştur.

Bir diğer meta-analiz çalışmasında ise kuramın çocuk formunu içeren çalışmalar incelenmiştir. Çalışmada 1977-2000 arası Karayipler ve Amerika (Latin Amerikalılar ve Asya, Avrupa ve Afrika kökenli Amerikalılar) üzerine

gerçekleştirilen 43 araştırmanın sonuçları incelenmiştir. Sonuçlara göre çocuğun psikolojik uyumunda etnik farklılıklardan bağımsız olarak algılanan ebeveyn kabul veya reddinin etkin bir rol oynadığı belirlenmiştir (Khalaque ve Rohner, 2002).

Baba reddinin bireyler tarafından algılanması çok sayıda psikolojik rahatsızlığa neden olmaktadır. C. Rogers'ın 1961'den beri belirttiği gibi, akıl sağlığının temelinde ebeveynler de dahil olmak üzere diğerleri tarafından koşulsuz kabullenme yatmaktadır. Aynı zamanda Bowlby (1973) tarafından önerilen bağlanma teorisi, ebeveynlerin reddedilme duygusunun çocukları diğerlerine göre tereddütlü, saldırgan ve düşmanca hale getirdiğini vurgulamaktadır. Ronald Rohner (1986), Ebeveyn Kabulü ve Reddi Teorisi olarak ebeveyn reddinin en kapsamlı teorik ve metodolojik kavramsallaştırmasını önermektedir. Bu, ebeveyn reddinin / kabulünün ana nedenlerini ve sonuçlarını ve tüm dünyada ebeveyn kabulü ve reddi ile ilişkili diğer değişkenleri açıklamaya ve tahmin etmeye çalışan bir gelişim ve sosyalleşme teorisidir. Bir diğer teoriye göre de ebeveyn reddi, çocuğu hem fiziksel hem de psikolojik düzeyde inciten bazı davranış ve duyguların varlığını eklediğimiz ebeveyn şefkatinin, ilgisinin ve sevgisinin yokluğu veya geri çekilmesi olarak kavramsallaştırılmaktadır (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005).

Ayrı ayrı uygulanan 43 anketin analizi, ebeveyn reddinin ırk, etnik grup, yaş veya cinsiyete bakılmaksızın tüm dünyadaki çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin psikolojik ve davranışsal uyumları üzerinde çok sayıda olumsuz etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Khaleque ve Rohner, 2002). Rohner ve arkadaşları (2005) çocukların ve gençlerin psikolojik adaptasyonundaki varyansın yaklaşık %26'sının ana bağlanma figürlerinin bir kısmından ebeveyn reddi algısı ile açıklanabileceğini göstermektedir.

Kim, Cain ve McCubbin (2006), yüksek düzeyde ebeveyn reddi algısının, gençlerin psikolojik adaptasyonundaki varyansın %27 ila 46'sını açıklayabileceğini göstermektedir. Diğer araştırma çalışmaları, ebeveynler tarafından reddedildiklerini hissettiklerinde, gençlerin depresyon ve saldırganlık gibi problem davranışlarını daha büyük ölçüde içselleştirdiğini ve dışsallaştırdığını göstermiştir (Chang ve ark., 2003; Buehler ve Gerard 2002).

Ebeveyn reddi, gençlerin kendilerini olumsuz bir şekilde değerlendirmelerine ve gelecek hakkında olumsuz bir imaja sahip olmalarına neden olabilmektedir; ancak

bu değerlendirmeler onları depresyona açık hale getirebilmektedir (Kim ve ark. 2003; Nolan, Flynn ve Garber, 2003). Anketler ayrıca ebeveyn reddinin gençlerin dışsallaştırılmış davranışlar gibi sosyal olarak kabul edilmeyen davranışları öğrenme riskini artırdığını göstermiştir (Ge ve arkadaşları, 1996).

Bu çalışmanın sonuçlarında da baba kabul red algısının, duygusal şema düzeyinden alınacak puanları negatif yönde etkilediğı yapılan analizlere göre tespit edilmiştir. Literatürle uyum sağlayan bu bulgular ile, baba reddi algılanmasının, kişinin duygusal tepkilerine olumsuz olarak yansıdığı yorumu yapılabilir. Bireyler ebeveyn den kabul algıladığında, sıcak, kabul edici bir tutumla yetiştirilmenin etkisiyle birlikte diğ er bireylerin de kendisine yönelik kabul edici davranışlarının olacağına inanırken, red algıladığında ise benzer şekilde diğ er bireyler tarafından reddedici, uzak, soğuk bir tutum göreceğine inanmaktadır.

Safran (1990) çalışmasında da belirttiğı gibi erken dönemdeki ilişkiler temel alınarak oluşan kişiler arası şemaların yetişkinlik dönemindeki ilişkileri de etkilediğini düşünülmektedir. Ebeveyn davranışının çocukların uyumlu gelişimi üzerindeki etkisi, uzmanlaşmış literatürün en iyi belgelenmiş ve araştırılmış yönlerinden biridir. Baba reddinin erken çocukluk döneminden itibaren yetişkinlik dönemine kadar bireylerin tutum ve davranışları ile kişiler arası ilişkilerini olumsuz yönde etkilediğı bilinmektedir (Adumitroaie ve Dafinoiu, 2013). Benzer şekilde bu çalışmada da, bireylerin baba kabul-red algısının duygusal şema ölçeğinden aldıkları puanları anlamlı düzeyde ve negatif yönde etkilediğı sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca Duygusal Şemaya ilişkin görüşlerin, Aleksitimi düzeyinin anlamlı yordayıcısı olduğunu yine çalışma sonuçlarımız göstermektedir ($p<0.05$). Duygusal Şema düzeyi bağımsız değişkenindeki bir birimlik artışın, Aleksitimi düzeyi bağımlı değişkeni puanını 0,279 katsayısı oranında azaltacağı gözlenmiştir.

VI. SONUÇ

Yetişkin bireylerin baba kabul ve red algıları ile aleksitimi düzeyleri ve duygusal şema hakkındaki görüşleri arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmamızın sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

- Erkek yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında düşmanlık düzeyleri, kadın yetişkin bireylere göre daha fazladır.
- Sigara içmeyen yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında sıcaklık düzeylerinin, sigara içen yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Diğer alt boyutlarla sigara içme durumu arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır.
- Alkol kullanmayan yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında sıcaklık düzeyleri, alkol kullanan yetişkin bireylere göre daha fazladır.
- “Baba Kabul-Red Algısı Sıcaklık” boyutuna bakıldığında, yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişkisi yakın olan yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında sıcaklık düzeylerinin, yetişme çağında temel bakım veren kişi ile baba arasındaki ilişkisi uzak olan yetişkin bireylere göre anlamlı olarak daha fazladır.
- Kadın yetişkinlere göre erkek yetişkinlerin duygularını ifade etmede zorluk düzeyleri daha fazladır.
- Sigara içmeyen yetişkin bireylere göre sigara içen yetişkin bireylerin dışa vuruk düşünce düzeyleri daha fazladır.
- 29-33, 34-38, 39-43 ve 44-48 yaş arası ile 49 yaş ve üzeri yetişkin bireylere göre 24-28 yaş arası yetişkinlerin duyguları tanıma zorluk düzeylerin daha fazladır.
- Lisansüstü mezunu yetişkinlere göre okuryazar olan yetişkinlerin; lise mezunu, önlisans mezunu, lisans mezunu ve lisansüstü mezunu katılımcılara göre ilköğretim mezunu katılımcıların; lisans ve lisansüstü mezunu katılımcılara

göre ortaokul mezunu katılımcıların ve lisansüstü mezunu katılımcılara göre lise mezunu katılımcıların dışı vuruk düşünce düzeyleri daha fazladır.

- Erkek yetişkin bireylerin Duygusal Şema Düzeyine göre duygusal zayıflık düzeylerinin, kadın yetişkin bireylere kıyasla daha fazladır.
- Zayıflık alt bölümünde 24-28 yaş arasında olan yetişkinlerin, Anlaşılabilirlik alt boyutunda 44-48 yaş arasında olan yetişkinlerin, Hisleri Kabullenme alt boyutunda 44-48 yaş arasında olan yetişkinlerin, Geçerlilik alt boyutunda 24-28 yaş arasında olan yetişkinlerin, Duyguları Zararlı Olarak Görme alt boyutunda 29-33 yaş arasında olan yetişkinlerin, Suçluluk alt boyutunda 24-28 yaş arasında olan yetişkinlerin aldıkları puanların diğer yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Gelir durumunun artması Duygusal Şema Ölçeğinin Zayıflık alt boyutundan alınan puanları azaltmış ve Anlaşılabilirlik alt boyutundan alınan puanları arttırmıştır.
- Lisans ve lisansüstü mezunu olan yetişkinlerin duyguları zararlı olarak görme düzeyleri, ilkökul, ortaokul ve lise mezunu yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.
- Babası lisansüstü mezunu olan yetişkinlerin duyguları inkar düzeylerinin, babası sadece okuryazar, ilkökul, ortaokul, lise ve lisans mezunu olan yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu, babası ortaokul mezunu olan yetişkinlerin duygusal uzlaşma düzeylerinin ise, babası sadece okuryazar, ilkökul, lise ve lisans mezunu olan yetişkin bireylere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.
- Baba Kabul-Red Algısı ile Duygusal Şema Düzeyi ve alt boyutları olan kontrol edilemezlik, anlaşılabilirlik, hisleri kabullenme ve duyguları inkar arasında düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0.01$); Baba Kabul-Red Algısı ile Duygusal Şema Düzeyi alt boyutları olan zayıflık ve geçerlilik arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu ($p<0.01$) tespit edilmiştir.
- Aleksitimi Düzeyi ile Duygusal Şema Düzeyi alt boyutları olan zayıflık ve ruminasyon arasında orta düzeyde pozitif yönlü; akılcılık, farklılık, geçerlilik ve uzlaşma arasında pozitif yönlü, anlamlı ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu ($p<0.01$) görülmüştür.

- Baba kabul-red algısı bağımsız değişkenindeki bir birimlik artışın, Duygusal Şemaya ilişkin görüş bağımlı değişkeni puanını 0,134 katsayısı oranında azaltacağı gözlenmiştir.
- Duygusal Şema düzeyi bağımsız değişkenindeki bir birimlik artışın, Aleksitimi düzeyi bağımlı değişkeni puanını 0,279 katsayısı oranında azaltacağı gözlenmiştir.

Kısıtlı bir yetişkin örnekleme üzerinde yürütülmüş olan çalışmada, kullanılan değerlendirme araçlarının da kendini bildirim dayalı olmalarına ve erken dönem yaşantılara ilişkin hatırlamalara yönelik bir takım sınırlılıkları bulunmaktadır. Bununla birlikte Kağıtçıbaşı (2007) tarafından da belirtildiği gibi ebeveynlik biçimleri kendilik gelişimi açısından belirleyici bir öneme sahiptir. Bu nedenle söz konusu davranış biçimlerinin sosyokültürel bağlam içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Konuyla ilgili yeterli literatür verisinin bulunmaması nedeniyle çalışmanın bulgularının kültürel farklılıklar yönünden tartışılması sınırlı düzeyde kalmıştır. Bir başka ifadeyle çalışma, klasik bilişsel yaklaşımdan erken dönem yaşantılara yapmış olduğu vurgu ile ayrılan şema odaklı değişim modellerinin önemine dikkat çeken bir çalışma olmuştur.

A. Öneriler

- Bu çalışmanın sonuçlarında erkek yetişkin bireylerin baba kabul-red algılarında düşmanlık düzeyleri daha yüksektir. İleriki çalışmalarda kadın ve erkeklerin algısındaki farklılığı nedeni incelenmelidir.
- Sigara başlayanlar ile başlamayanlar arasında baba kabul-red algısı açısından ne gibi bir farklılık oluşturacağı incelenmelidir.
- Çocukluk çağında baba ile yakın ilişkinin önemi ebeveyn eğitimlerinde mutlaka anlatılmalıdır. Okullarda veliler bu konuda bilinçlendirilmelidir.
- Erkekler duygularını ifade etmekte kadınlardan daha fazla zorluk yaşamaktadır. Bu nedenle erkeklerin bu konuda geliştirilmesi ve duygularını dışarı vurma yöntemlerini öğrenmesi önemlidir.
- Sigara ile dışa vuruk düşünce düzeyleri arasındaki ilişki ileriki çalışmalara konu olabilir.

- Eğitim durumu ile dışa vuruk düşünce düzeyleri arasında ise ters bir ilişki söz konusudur. Farklı eğitim kademelerindeki bireylerin evrenini oluşturduğu çalışmalar planlanmalıdır.
- Erkeklerin duygusal zayıflık düzeylerinin daha düşük olmasının altında yatan faktörler incelenmelidir. Erkeklerin babalarıyla olan ilişkileri ile bağlantı kurulabilir.
- Gelir durumu ve yaş ile Duygusal Şema Ölçeğinin ilişkisinde ise farklı sonuçlar alınmış olması daha büyük çalışma evrenlerinde bu konunun araştırılması gerektiğini ortaya koymuştur.
- Babanın eğitim düzeyinin yüksek olması duyguları inkar düzeyini arttırmıştır. Eğitimle ortaya çıkan bu beklenmeyen ilişki yine daha geniş katılımcı grupları ile incelenmelidir.
- Bu çalışmada elde edilen bulgular, baba kabul-red düzeyleri ve Duygusal Şema ölçeği alt alan düzeyleri birbirleri ile ilişkili olduklarını göstermiştir. Benzeri incelemelerin ileriki dönemlerde, daha kapsamlı değerlendirmeler ile ve klinik örneklemeler üzerinde yapılacak çalışmalarda sürdürülmesi; bununla birlikte söz konusu değişkenlerin değişim süreçleri yönünden kültürel bağlamları içerisinde incelenmesi önerilmektedir.
- Duygusal Şema Ölçeği ile Aleksitimi düzeyinin ilişkili olması bu bireylerin her iki yönden de araştırılması gerektiğini gösterir. İlerleyen dönemlerde farklı yaş grupları için her örneklem oluşturulup bu bulguların incelenmesi önerilir.

VII. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- BALKAN, R. (2014). **Babalar: kısıtlayıcı mı yoksa özgürleştirici mi? Bana bir masal anlat baba.** M. Işıl Ertüzün (Ed), Baba işlevi (s.149-155). Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- BATUR, S. (2004). **Yeme bozukluğu gösterenlerde ve göstermeyenlerde temel bilişsel şemalar.** Ankara: Ankara Üniversitesi.
- BECK, A.T., RUSH, A.J., SHAW, B.F., EMERY, G., (1979). **Cognitive therapy of depression.** New York: The Guilford Press.
- BECK, J. S. (1995). **Cognitive Therapy.** Basics and Beyond, New York: The Guilford Press.
- BECK, J. S. (2001). **Bilişsel terapi temel ilkeler ve ötesi.** (Çev. N. S. Şahin).Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınlar
- BERNE, E. (1972). **What Do You Say After You Say Hello.** New York: Grove Press.
- BLACK, M. VE MITCHELL S. (2012). **Freud ve sonrası.** İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. 1, 216-222.
- BOWLBY J. (1951). **Maternal Care And Mental Health.** World Health Organisation: Geneva.
- BOWLBY, J. (1973). **Separation, anxiety and anger.** New York: Basic.
- BUDAK, S. (2000). **Psikoloji Sözlüğü,** 5. Basım, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları.
- BURGER, J. M. (2006). **Kişilik.** (İ.D. Erguvan Sarıoğlu Çev.). İstanbul: Kaknüs.
- ÇAĞDAŞ, A. (2003). **Anne baba çocuk iletişimi.** Konya: Eğitim Kitapevi Yayınları

- DUFOUR, J. (2014). Baba cinayeti, tümgüçlülüğün ölümünden doğan gerçeklik. M. Işıl Ertüzün (Ed), **Baba işlevi** (s.49-65). Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- ERDEM, N. (2014). Freud'un kuramında baba işlevi. M. Işıl Ertüzün (Ed), **Baba işlevi** (s.15-22). Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- ERİKSON, E. H. (1963). **Chidhood And Society**. New York: Norton.
- ERTEN, Y. VE KORKUT, Y. (2015). Peter Selters'ın yaşamı ve ölümü: Babalık işlevinin kaybına dair. ÖZDEN TERBAŞ (ED), **Sinema ve Psikanaliz 2: Kayıp ve Zaman** (s. 23-31). Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- FREUD, S. (1927). **The future of an illusion**. Standard Edition, 21, 1-56
- FREUD, S. (1949). **An Outline Of Psychoanalysis**. London: Hogarth Press.
- FREUD, S. (1999). **Uygarlığın Huzursuzluğu**, Çev. Haluk Barışcan, İstanbul: Metis Yayınları.
- GREENBERG, L. S. (2002). **Greenberg Emotion-focused therapy: coaching clients to work through feelings**. American Psychological Association Press, Washington, DC.
- HABİP, B. (2014). Kulisteki baba: Winnicot ve yapıtı. M. Işıl Ertüzün (Ed), **Baba işlevi** (s. 3-5 ve 31-37). Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul
- KAGİTCİBASİ, C. (2007). **Family, Self and Human Development Across Cultures: Theory and Applications**, 2. baskı. Hillsdale, NJ Lawrence Erlbaum, 27-58
- KARASAR, N. (2015). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Bilim Kitap Kirtasiye Yayınevi.
- LACAN J. (1982). Özne-benin işlevinin oluşturucusu olarak ayna evresi, Selahattin Hilav (ed), **Yazko Felsefe Yazıları-1**, Nilüfer Kuyaş (çev.), Yazko Yayınları, İstanbul, 149-156.
- LAZARUS, R. S. VE S. FOLKMAN, (1984). **Stress, Appraisal and Coping**, New York: Springer-Verlag.
- LESSER, I. M. (1985). **A Critique of Contribution to The Alexithymia Symposium Psychoter Psychosom**, 44: 82-88.

- MAHLER, M. (1977). **Psychoanalytic movement**. Oral History Research Office, Columbia University.
- MAHLER, M. (1983). **The meaning of developmental research of earliest infancy as related to the study of separation-individuation**. In *Frontiers of InfantcPsychiatry*, ed. J. Call, E. Galenson, & R. Tyson. New York: BasicBooks, pp. 3–6.
- MERCAN, S. (2014). Otoriteye susamak: Mario Puzo’nun Baba adlı romanı üzerine. M. Işıl Ertüzün (Ed), **Baba işlevi** (s.157-165). Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- ÖZDAĞLAR, A. (2014). “Çocukluk çağında baba tarafından korunma ihtiyacının şiddetine benzer şiddette başka bir ihtiyaç tespit edemiyorum.” M. Işıl Ertüzün (Ed), **Baba işlevi** (s. 132-142). Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- RACHMAN, S., (1980). “Emotional processing”, **Behaviour Research and Therapy**, sayı: 18, ss. 51–60.
- ROHNER R.P. (2005) Parental acceptance-rejection questionnaire (PARQ): Test manual. In Rohner RP, Khaleque A (editors). **Handbook for The Study of Parental Acceptance and Rejection**. Storrs, CT: Rohner Research Publications.
- ROHNER, R. P. (1986). **The warmth dimension: Foundations of parental acceptance–rejection theory**. Beverly Hills, CA: Sage Publications
- ROHNER, R. P. (1994). Patterns of Parenting: The Warmth Dimension in Worldwide Perspective. in W.J. Lonner & R.S. Malpass (eds.), **Readings in Psychology and Culture**, Allyn and Bacon, Inc, Needham Heights, MA.
- ROHNER, R. P. AND NIELSEN, C. C. (1978). **Parental acceptance and rejection: A review and annotated bibliography of research and theory**. New Haven, CT: Human Relation Area Files.
- ROHNER, R.P. (1975). **They Love Me, They Love Me Not: A Worldwide Study of the Effects of Parental Acceptance and Rejection**. New Haven, CT: HRAF Press.

- ROHNER, R.P. (1986). **The Warmth dimension: Foundations of parental acceptance-rejection theory**. Newbury Park, CA: Sage Publications, Inc
- ROHNER, R.P. (2001). **Reliability and validity of the Intimate Partner Acceptance-Rejection Questionnaire**. Manuscript in preparation, Rohner Center for the Study of Parental Acceptance and Rejection, School of Family Studies, University of Connecticut.
- SAFRAN, J.D. AND SEGAL, Z.V. (1990). **Interpersonal Process in Cognitive Therapy**, New York: Basic Books
- SIMEONE-DIFRANCESCO, C., ROEDIGER, E., AND STEVENS, B. A. (2015). **Schema therapy with couples: A practitioner's guide to healing relationships**, Guilford Press.
- TARGET, M. AND FONAGY, P. (2002). Fathers in modern psychoanalysis and in society: The role of the father and child development, J. Trowell ve A. Etchegoyen (ed.) **The Importance of Fathers**. London: The New Library of Psychoanalysis.
- TAYLOR, G. J., BAGBY, R. M., AND PARKER, J. D. (1999). **Disorders of affect regulation: Alexithymia in medical and psychiatric illness**. Cambridge University Press.
- TURA, S. M. (2007). **Freud'dan Lacan'a psikanaliz**. Kanat Kitap, İstanbul.
- WATSON, J. (1928). **Psychological Care Of Infant And Child**. New York: Norton.
- WELLS, A. (2000). **Emotional Disorders and metacognition: Innovative cognitive therapy**. Chichester: John Wiley and Sons.
- WELLS, A. AND MATTHEWS, G., (2014). **Attention and emotion (Classic edition): A clinical perspective**. Psychology Press.
- WINNICOTT, D. W. (1998). **Oyun ve Gerçeklik** (Çeviri. T. Birkan). Metis Yayınları, İstanbul.
- WINNICOTT, D. W. (1957). **The child and the outside world**. Tavistock Publications.

YOUNG, J. (1999). **Cognitive therapy for personality disorders: A schema-focused approach (3rd ed.)**. Sarasota, Florida, Professional Resource Press.

YOUNG, J. E., KOLOSKO, J. S AND WEISHAAR, M. E., (2009) **Şema Terapi**. T. Özakkaş(Ed.), (T.V. Soylu, Çev.) İstanbul: Litera.

YOUNG, J.E., KLOSKO, J.S. AND WEİSHAAR, M. (2003). **Schema therapy: a practitioner's guide**. New York: Guilford Publications

MAKALELER

AYDIN, A., SELVİ, Y. VE ÖZDEMİR, P. (2013). Depresyon Hastalarında Aleksitiminin Bedenselleştirme ve Uyku Kalitesi Üzerine Etkisi. **Nöropsikiyatri Arşivi**; 50: 656.

BACKER-FULGHUM, L. M., PATOCK-PECKHAM, J. A., KING, K. M., ROUFA, L., & HAGEN, L. (2012). The stress-response dampening hypothesis: How self-esteem and stress act as mechanisms between negative parental bonds and alcohol-related problems in emerging adulthood. **Addictive behaviors**, 37(4), 477-484.

BAGBY RM, PARKER JDA, TAYLOR GJ. (1994)The twenty-item Toronto Alexithymia Scale-I Item selection and cross validation of the factor structure. **J Psychosom Res**; 38: 23-32.

BALL, S. A. (1998). Manualized treatment for substance abusers with personality disorders: Dual focus schema therapy. **Addictive Behaviors**, 23(6), 883-891.

BALL, S. A., & YOUNG, J. E. (2000). Dual focus schema therapy for personality disorders and substance dependence: Case study results. **Cognitive and Behavioral Practice**, 7, 270-281.

BATIGÜN, AD. VE BÜYÜKŞAHİN A. (2008). Aleksitimi: psikolojik belirtiler ve bağlanma stilleri, **Klinik Psikiyatri Dergisi**; 105-114.

BECKER, W. C. (1964). Consequences of different kinds of parental discipline. In M. L. HOFFMAN & L. W. HOFFMAN (EDS.), **Review of child development research** (169- 208). New York: Russell Sage Foundation.

- BORENS, R., GROSSE-SCHULTZ, E., JAENSCH, W. AND KORTEEMME, K. H. (1977). Is “Alexithymia” But a Social Phenomenon? **Psychotherapy and Psychosomatics**, 28, 193-198.
- BOWEY, J. (1995). Socioeconomic status differences in preschool phonological sensitivity and first grade reading achievement. **J Educ Psychol.** 87, 63-79.
- BROTCHIE J, MEYER C, COPELLO A, KIDNEY R, AND WALLER G. (2007). Cognitive representations in alcohol and opiate abuse: The role of core beliefs. **British Journal of Clinical Psychology**, 43, 337-342.
- BUEHLER C, & GERARD, J.M. (2002). Marital conflict, ineffective parenting, and children’s and adolescents’s maladjustment. **Journal of Marriage and Family**, 64:78–93.
- CHANG, L., SCHWARTZ, D., DODGE, K.A., & MCBRIDE-CHANG, C. (2003). Harsh parenting in relation to child emotion regulation and aggression. **Journal of Family Psychology**, 17:598–606.
- DEMİRCİOĞLU, H. (2008). Geleceği planlama sürecinde anne babaların rolü. **Çoluk Çocuk Dergisi**, Mayıs-2008. Ankara: Kök Yayıncılık
- EPÖZDEMİR, H. (2012). Aleksitimi: Psikolojik Bir Semptom Mu, Yoksa Bir Kişilik Özelliği Mi? **Türk Psikoloji Yazıları**, 15(30), 25-33.
- ERDEN, D. (2005). Farklı yetiştirme koşullarının aleksitimi, depresyon ve psikiyatrik belirtilerle ilişkisi. **Klinik Psikiyatri Dergisi**, 8(2), 60-66.
- FORTUNE, D. G., RICHARDS, H. L., GRIFFITHS, C. M., AND MAIN, C. J. (2002). Psychological stress, distress and disability in patients with psoriasis: consensus and variation in the contribution of illness perceptions, coping and alexithymia. **The British Journal Of Clinical Psychology**, 41(Pt 2), 157-174.
- FRICCHIONE G, AND HOWANITZ E (1985) Aprosodia and alexithymia- A case report. **Psychother. Psychösom.** 43: 156-160
- FURSTENBERG, F.F. (1999). Fathering in the inner city. **J Fam Psychol**, 24, 143-185.

- GE, X., BEST, K. M., CONGER, R. D., & SIMONS, R. L. (1996). Parenting behaviors and the occurrence and co-occurrence of adolescent depressive symptoms and conduct problems. **Developmental Psychology**, 32, 717–731.
- GREEN, A. (1975). The analyst, symbolization and absence in the analytic setting (on changes in analytic practice and analytic experience) (Pre-Congress paper). **The International Journal of Psycho-Analysis**, 56, 1.
- GÜLEÇ, H., KÖSE, S., GÜLEÇ, M. Y., ÇITAK, S., EVREN, C., BORCKARDT, GÜLEÇ, M. Y., KILIÇ, A., GÜL, Ü., VE GÜLEÇ, H. (2009). Psoriasis Hastalarında Aleksitimi ve Öfke. **Archives Of Neuropsychiatry / Noropsikiatri Arsivi**, 46(4), 169-174.
- GÜZ, H., AY, M., VE DİLBAZ, N. (2001). Bir Grup Dermatolojik Hastalarda Aleksitimi, Depresyon ve Anksiyete. **Düşünen Adam**, 14(2), 99-103.
- J. VE SAYAR, K. (2009). Reliability and factorial validity of the Turkish version of the 20-item Toronto alexithymia scale (TAS-20). **Klinik Psikofarmakoloji Bülteni**, 19(3), 214-220.
- KAGAN, J., REZNICK, J.S. AND SNIDMAN, N. (1988). Biological bases of childhood shyness. **Science**, 240, 167-171.
- KAPLAN C. D., AND WOGAN M. (1977). Management of Pain Through Cerebral Activation: An Experimental Analog of Alexithymia. **Psychother. Psychosom.** 27: 144-153.
- KENCH, S., IRWIN, H. J. (2000). Alexithymia and childhood family environment. **J Clin Psychol**, 56: 737–745.
- KHALEQUE, A. AND ROHNER, P.R. (2002). Perceived Parental Acceptance-Rejection and Psychological Adjustment: A Meta-Analysis of Cross Cultural and Intracultural Studies. **Journal of Marriage and the Family**, 64: 54-64
- KHALEQUE, A., AND ROHNER, R. P. (2001). Reliability of the PARQ and PAQ: A meta-analysis of cross-cultural and intracultural studies. **Journal of Cross-Cultural Psychology**, 33 (1), 86-98

- KHALEQUE, A., AND ROHNER, R. P. (2011). Transcultural relations between perceived parental acceptance and personality dispositions of children and adults: A meta-analytic review. **Personality and Social Psychology Review**, 15, 1-13.
- KİM, I.J., GE, X., BRODY, G.H., CONGER, R.D., GIBBONS, F.X., & SIMONS, R.L. (2003). Parenting behaviors and the occurrence and co-occurrence of depressive symptoms and conduct problems among African American children. **Journal of Family Psychology**, 17, 571-583.
- KİM, K., CAİN, A.C., & MCCUBBİN, M. (2006). Maternal and paternal parenting, acculturation, and young adolescents' psychological adjustment in Korean American Families. **Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing**, 19, 112-129.
- KOÇAK, R. (2002). Aleksitimi: Kuramsal Çerçeve Tedavi Yaklaşımları ve İlgili Araştırmalar. **Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 35(1-2):183- 212
- KOKKONEN, P., KARVONEN, J. T., VEIJOLA, J. (2001) Prevalence and sociodemographic correlates of alexithymia in population sample of young adults. **Compr Psychiatry**, 42:471-476.
- KÖRÜK, S. (2017). Üniversite öğrencilerinde riskli davranışların ortaya çıkmasında yordayıcı bir etken olarak uyumsuz şemaların telafileri. **Nesne Psikoloji Dergisi**, 9(5), 55-69.
- KRYSTAL, H. (1979) Alexithymia and psychotherapy. **American Journal of Psychotherapy**, 33(1): 17-31.
- LACAN, J. (1994). Le Seminaire Livre: IV. **La relation d'objet**. Paris: Seuil.
- LANE, R. D. AND SCHWARTZ, G. E. (1987). Levels of Emotional Awareness: A Cognitive-Developmental Theory and Its Application Psychopathology. **American Journal of Psychiatry**, 144: 133-143.
- LARSEN J.K, BRAND N., BERMOND B. AND HİJMAN R. (2003). Cognitive and Emotional Characteristics of Alexithymia: A Review of Neurobiological Studies. **J Psychosom Res**; 54:533-541.

- LAZARUS R.S. (1982). Thoughts on the Relation Between Emotion and Cognition. **Am Psychol**; 37:1019-1024.
- LEAHY R.L. (2007) Emotional Schemas and Resistance to Change in Anxiety Disorders. **Cognitive Behavioral Practice**, 14,36-45
- LEAHY, R. L. (2002). A model of emotional schemas. **Cognitive and behavioral practice**, 9 (3), 177-190.
- LESSER, I. M. (1981). A review of alexithymia concept. **Psychosomatic Medicine**, 43 (6), 531-543.
- LILA, M., GARCÍA, F., & GRACÍA, E. (2007). Perceived paternal and maternal acceptance and children's outcomes in Colombia. **Social Behavior and Personality: an international journal**, 35(1), 115-124.
- LOAS, G. (1995) Prevalence of alexithymia in a general Population, **Ann Med Psychol**, 153(5):355-357.
- LUMINET, D. (1994). Psychosomatic Medicine-The Future of An Illusion. **Psychother Psychosom Med Psychol**, 44:367-371.
- LUMLEY, M. A., MADER, C., GRAMZOW, J., PAPINEAU, K. (1996). Family factors related to alexithymia characteristics. **Psychosom Med**, 58:211–216.
- LUMLEY, M. A., NEELY, L. C., & BURGER, A. J. (2007). The assessment of alexithymia in medical settings: implications for understanding and treating health problems. **Journal of personality assessment**, 89(3), 230-246.
- MACLEAN, P. D. (1949). Psychosomatic disease and the "visceral brain": recent developments bearing on the Papez theory of emotion. **Psychosomatic Medicine**, 11, 338-353.
- MAHLER, M. (1963). Thoughts about development and individuation. **Psychoanalytic Study of the Child** 18:307–324.
- MARTÍN B.J, AND PIHL O.R. (1986). Influence of Alexithymia Characteristics on Psychological and Subjective Stress Responses in Normal Individuals. **Psychother Psychosom**; 45:66-77.

- MCDUGALL, J. (1974). The psychosoma and the Psychoanalytic Process. **International Review of Psychoanalysis**, 1, 437- 459.
- MOUNTFORD, V., WALLER, G., WATSON, D., AND SCRAGG, P. (2004). An experimental analysis of the role of schema compensation in anorexia nervosa. **Eating Behaviors**, 5, 223-230.
- NOLAN, S. A., FLYNN, C., & GARBER, J. (2003). Prospective relations between rejection and depression in young adolescents. **Journal of Personality and Social Psychology**, 85(4), 745-755
- OGRODŃCZUK JS, PĖPER WE AND JOYCE AS. (2011) Effect of alexithymia on the process and outcome of psychotherapy: a programmatic review. **Psychiatry Res**; 190:43-48.
- ÖNDER, A. VE GÜLAY, H., (2007). Annelerin Kabul Red Düzeyi İle Çocuklarının Empati Becerisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, **Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2 22, 23-30.
- ÖNGİDER, N. (2013). Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, 5 (4), 420-440.
- PARMAR, P. AND ROHNER R. P. (2005). Relations Among Perceived Intimate Partner Acceptance, Perceived Parental Acceptance, and Psychological Adjustment Among Young Adults in India. **Ethos**, 33(3): 402-413.
- PETERSON, A. C., SARİGİANİ, P. A. AND KENNEDY, R. E. (1959). Adolescent depression: Why more girls? **Journal of Youth and Adolescence**, 20, 247-271.
- PIAGET, J. (1964). Part I: Cognitive development in children: Piaget development and learning. **Journal Of Research In Science Teaching**, 2(3), 176-186.
- ROHNER, R. P. (2014), Parental Power and Prestige Moderate the Relationship Between Perceived Parental Acceptance and Offspring's Psychological Adjustment Introduction to the International Father Acceptance–Rejection Project. **Cross Cultural Research**, 48(3): 197-213.
- ROHNER, R. P., KHALEQUE, A., AND COURNOYER, D. E. (2005). Parental acceptance - rejection: Theory, methods, cross - cultural evidence, and implications. **Ethos**, 33(3), 299- 334.

- ROHNER, R. P., KHALEQUE, A., AND COURNOYER, D. E. (2012). Cross-national perspectives on parental acceptance-rejection theory. **Marriage & Family Review**, 35(3-4), 85- 105.
- ROHNER, R.P. AND ROHNER, E. (1981). Parental Acceptance-Rejection and Parental Control: Cross Cultural Codes. **Ethology**: 20 (3), 245-260.
- ROHNER, R.P. AND VENEZİANO R.A. (2001). The importance of father love: History and contemporary evidence. **Review of General Psychology**, 5 (4), 382-405.
- RUESCH, J. (1948). The infantile personality; the core problem of psychosomatic medicine. **Psychosomatic Medicine**, 10 (3), 134-144.
- SAYGI, D. VE UYANIK BALAT, G. (2013). Anasınıfına devam eden çocukları olan annelerin çocukları ile ilişkilerinin incelenmesi. **International Journal of Human Sciences**, 10(1), 844-862.
- SHEK, D.T. (1998). A Longitudinal Study of Hong Kong Adolescents' and Parents' Perceptions of Family Functioning and Well-Being. **The Journal of Genetic Psychology**, 1:53-67.
- SİFNEOS P.E., (1996). Alexithymia: Past and Present. **Am J Psychiatry**; 153:137-142.
- SİFNEOS, P.E. (1972). Is dynamic psychotherapy contraindicated for a large number of patients with psychosomatics disease? **Psychotherapy and Psychosomatics**, 21 (1-6), 133-136.
- SORBRİNG, E., FUNNEMARK, M., PALMERUS, K. (2003). Boys' and girls' perceptions of Parental discipline in transgression situations. **Infant Child Development**, 12: 53- 69.
- SOYGÜT, G. VE ÇAKIR, Z. (2009). Ebeveynlik biçimleri ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkilerde kişilerarası şemaların aracı rolü: Şema odaklı bir bakış. **Türk Psikiyatri Dergisi**, 20 (2), ss. 144-152.
- SOYGÜT, G., KARAOSMANOĞLU, A., VE ÇAKIR, Z. (2009). Erken yaş dönemi uyumsuz şemaların değerlendirilmesi: Young şema ölçeği kısa form-3'ün psikometrik özelliklerine ilişkin bir inceleme. **Türk Psikiyatri Dergisi**, 20(1), 75-84

- SPRANGER, S. C., WALLER, G., AND BRYANT-WAUGH, R. (2000). Schema avoidance in bulimic and non-eating disordered women. **International Journal of Eating Disorders**, 29, 302-306.
- STOUEMIRE, A. (1991). Somatothymia, Part 1 and 2. **Psychosomatics**, 32 (4): 365- 381.
- SULTANA, S. AND KHALEQUE, A. (2016). Differential effects of perceived maternal and paternal acceptance on male and female adult offspring's psychological adjustment. **GenderIssues**, 33(1): 42-52
- ŞAŞIOĞLU, M., GÜLOL, Ç., VE TOSUN, A. (2013). Aleksitimi Kavramı. **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, 5(4). 507-527.
- ŞAŞIOĞLU, M., GÜLOL, Ç., VE TOSUN, A. (2014). Aleksitimi: Tedavi Girişimleri. **Current Approaches In Psychiatry / Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**, 6(1), 22-31.
- TAYLOR, G.J., BAGBY, R.M. AND PARKER, J. D. (1991). Alexithymia Construct, A Potential Paradigm for Psychosomatic Medicine. **The Academy of Psychosomatic Medicine**, 32(2), 153-163.
- TAYMUR İ., ÖZEN N.E., BORATAV C. VE GÜLTER S. (2007) İrritabl barsak sendromlu hastaların aleksitimi, mizaç, karakter özellikleri ve psikiyatrik tanı açısından değerlendirilmesi. **Klinik Psikofarmakoloji Bülteni**, 17:186-194.
- TAYMUR İ., ÖZEN N.E., BORATAV C. VE GÜLTER S. (2007) İrritabl barsak sendromlu hastaların aleksitimi, mizaç, karakter özellikleri ve psikiyatrik tanı açısından değerlendirilmesi. **Klinik Psikofarmakoloji Bülteni**, 17:186-194.
- THİMM, J. (2010). Personality and early maladaptive schemas: A five-factor model perspective. **Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry**, 41 (4), 373-380.
- THORBERG F.A., YOUNG R., SULLIVAN K.A., LYVERS M. (2009). Alexithymia and Alcohol Use Disorders: A Critical Review. **Addict Behav**; 34:237-245.

- TSEKERİS, C. AND AVRAMAKİ, E. (2011). The role of the father in the development of psychosis. **Filozofija i Društvo**, 22 (4), 183-206.
- TURAN, M. (2013). Kuyu filmindeki arzu kavramının Lacan'cı psikanalitik yaklaşım çerçevesinde çözümlenmesi. **Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi**, 7, 4, 169- 185
- TURNER, P. P., SARASON, I. G. AND SARASON B. R. (2001). Exploring the link between parental acceptance and young adult adjustment. **Cognitive Therapy and Research**, 25, 185-199.
- VE NEZİANO, R. A. (2000). Perceived paternal an maternal acceptance and rural african american and european american youths' psychological adjustment. **Journal of Marriage and the Family**, 62, 123-132
- VERMOREL, H. VE VERMOREL, M. (1986). Freud et la culture allemande. **Revue Française De Psychanalyse**, 49, 1034-62.
- VON RAD M. (1984). Alexithymia and symptom formation. **Psychother Psychosom**; 42:80-89.
- WELLS, A. AND PAPAGEORGİOU, C. (1995). Worry and the incubation of intrusive images following stress, **Behaviour Research and Therapy**, sayı: 33, ss. 579-583.
- YAVUZ, K. F., TÜRKÇAPAR, M. H., DEMİREL, B., VE KARADERE, E. (2011). Üniversite öğrencileri ve çalışanları örnekleminde Leahy duygusal şema ölçeği'nin Türkçe uyarlaması, geçerlilik ve güvenilirliği. **Düşünen Adam Psikiyatri Nöroloji Bilim Dergisi**, 24, 273-82.
- YAZICI A.C, BAŞTERZİ A., TOTACAR Ş., ÜSTÜNŞOY D., İKİZOĞLU G., DEMİRSEREN D. VE KANIK A. (2006). Alopesi Areata ve Aleksitimi. **Türk Psikiyatri Dergisi**, 17(2):101-106.
- YILDIRIM, F. VE İLHAN, İ. Ö. (2010). Genel Özyeterlilik Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. **Türk Psikiyatri Dergisi**, 21 (4), 301-308.
- YOUNG, J. AND LİNDEMANN, M. (1992). An integrative schema-focused model for personality disorders. **Journal of Cognitive Psychotherapy**, 6: 11-23.

ZACKHEİM L. (2007). Alexithymia: the expanding realm of research. **J Psychosom Res**; 63:345-347

TEZLER

COŞKUN ÖZYAVRU, N. (2008). “İlköğretim ve Lise Öğrencilerinin Ağabey ve Ablalarıyla İlişkide Algıladıkları Kabul-Reddin Anne-Baba Kabul-Reddi, Psikolojik Uyum, Aile İçi Çatışma ve Eş Kabul-Reddi ile İlişkisi” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı (Klinik Psikoloji), İstanbul.

ÇELİK, İ. (200,3). Öfke Tetikleyicileri Ölçeği (Bir Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması) (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DURAN, S. (2016). Depresyon ve Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar Arasındaki İlişki Otomatik Düşünce Özelliklerinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi, İstanbul.

ERYAVUZ, A. (2006). Çocuklukta algılanan ebeveyn kabul veya reddinin yetişkinlik dönemi yakın ilişkileri üzerindeki etkileri. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GÜCER, Z. (1992). Bazı Psikosomatik Hasta Gruplarının Aleksitimi Açısından Araştırılması. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.

GÜREL, A. (2017). Ergenlerin duygusal şemaları ve ebeveyn kontrollerinin yeme tutumlarıyla ilişkisinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

GÜRKAN, B. (2012). Şemalar ve Başetme Yollarının Obezitesi Olan Bireylerin Kaygı, Depresyon, Benlik Saygısı ve İntihar Oranları Üzerindeki Etkisinin Şema Kuramı Açısından İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

KAVURMACI N. (2016). Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Tanısı Almış Erişkinlerde Bilişsel Şemaları Karşılaştırmalı Bir Çalışma. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

KUTLU, B. (2009). Beden İmajının Gelişimi ve Sağlıklı Beden Ağırlığının Korunmasında Yemeyle İlgili Tutumlar, Temel İnançlar ve Ebeveynle Bağlanmanın Rolü. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÖNGİDER, N. (2006) “Evli ve Boşanmış Ailelerde Algılanan Ebeveyn Kabul Reddinin Çocuğun Psikolojik Uyumunu Üzerindeki Etkileri” (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir

ŞENCAN, B. (2015). Bağlanma örüntüleri ve psikolojik iyilik hali arasındaki ilişkiler ilişkilerde duygusal şemalar, duygusal zorlanmaya tolerans ve kişilerarası beklentilerin rolü. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

ROHNER, R.P. (2013) Bibliography of parental acceptance-rejection. Available online at <http://www.cspar.uconn.edu/Bibliography.pdf>.

DiĞER KAYNAKLAR

ADUMİTROAİE, E., & DAFİNOIU, I. (2013). Perception of parental rejection in children left behind by migrant parents. Revista de cercetare si interventie sociala, 42, 191.

ALFASFOS, L. (2009). The early maladaptive schemas and their correlations with the psychiatric symptoms and the personality accentuations for Palestinian students. Hamburg, Univ., Diss.

EKLER

EK-1: Baba Kabul-Red Ölçeği

EK-2: Aleksitimi Ölçeği

EK-3: Leahy Duygusal Şema Ölçeği

EK-4: Etik Kurul Kararı

EK-1: Baba Kabul-Red Ölçeği

Bu sayfada baba-çocuk ilişkisini içeren ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuyun ve babanızın siz çocukken, size olan davranışlarını ne derece tanımladığını düşünün. Her ifadeyi okuduktan sonra, o ifadenin babanızın size karşı davranışları konusunda ne kadar uygun olduğunu düşünerek “Hemen hemen her zaman doğru”, “Bazen doğru”, “Nadiren doğru” veya “Hiçbir zaman doğru değil” şıklarından birini işaretleyiniz.

MADDELER	Hiçbir Zaman Doğru Değil	Nadiren Doğru	Bazen Doğru	Hemen Hemen her zaman doğru
1. Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi				
2. Bana hiç ilgi göstermezdi				
3. Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırırdı				
4. Hak etmediğim zaman bile bana vururdu				
5. Beni büyük bir baş belası olarak görürdü				
6. Kızdığı zaman beni cezalandırırdı				
7. Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.				
8. Benden hoşlanmıyor gibiydi				
9. Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi				
10. Bana bir sürü kırıcı şey söylerdi				
11. Ondan yardım istediğimde beni duymazlıktan gelirdi				
12. Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi				
13. Bana çok ilgi gösterirdi				
14. Beni kırmak için elinden geleni yapardı				
15. Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri umuturdu				
16. Eğer kötü davranırsam benden hoşlanmadığını hissettirirdi				
17. Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi				
18. Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi				
19. Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdaki hoşlanırdı				
20. Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu hissederdi				
21. Bana istenmediğimi belli ederdi				
22. Beni sevdiğini belli ederdi				
23. Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi				
24. Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi				

EK-2: Aleksitimi Ölçeği

MADDELER	HİÇBİR ZAMAN	NADİREN	BAZEN	SİK SİK	HER ZAMAN
1. Ne hissettiğimi çoğu kez tam olarak bilemem					
2. Duygularım için uygun kelimeleri bulmak benim için zordur					
3. Bedenimde doktorların dahi anlamadığı hisler oluyor					
4. Duygularımı kolayca tarif edebilirim.					
5. Sorunları yalnızca tarif etmektense onları çözümlemeyi yeğlerim					
6. Keyfim kaçtığında, üzgün mü, korkmuş mu yoksakızgın mı olduğumu bilemem					
7. Bedenimdeki hisler kafamı karıştırır					
8. Neden öyle sonuçlandığını anlamaya çalışmaksızın, işleri oluruna bırakmayı yeğlerim					
9. Tam olarak tanımlayamadığım duygularım var					
10. İnsanların duygularını tanıması gerekir					
11. İnsanlar hakkında ne hissettiğimi tarif etmek bana zor geliyor					
12. İnsanlar duygularını kolayca tarif etmemi isterler					
13. İçimde ne olup bittiğini bilmiyorum					
14. Çoğu zaman neden kızgın olduğumu bilmem					
15. İnsanlarla, duygularından çok günlük uğraşları hakkında konuşmayı yeğlerim					
16. Psikolojik dramalar yerine eğlendirici programlar izlemeyi yeğlerim					
17. İçimdeki duyguları yakın arkadaşlarıma bile açıklamak bana zor gelir					
18. Sessizlik anlarında dahi, kendimi birisine yakın hissedebilirim					
19. Kişisel sorunlarımı çözerken duygularımı incelemeyi yararlı bulurum					
20. Film veya oyunlarda gizli anlamlar aramak, onlardan alınacak hazzı azaltır					

EK-3: Leahy Duygusal Şema Ölçeği

MADDELER	Benim için hiç geçerli değil	Benim için pek geçerli değil	Benim için geçerli değil gibi	Benim için geçerli gibi	Benim için biraz geçerli	Benim için çok geçerli
1. Kendimi keyifsiz hissettiğim zaman, olaylara nasıl farklı bir şekilde bakabileceğimi düşünmeye çalışırım.						
2. Beni rahatsız eden bir duygum olduğunda, bunun önemli olmadığına dair sebepler düşünmeye çalışırım.						
3. Sıklıkla diğer insanlarda bulunmayan duygularla hareket ettiğimi düşünüyorum.						
4. Bazı duyguları hissetmek yanlışır.						
5. Kendim hakkında bir türlü anlayamadığım şeyler var.						
6. Duygularımı dışa vurmak için ağlamama izin vermemin önemli olduğunu düşünüyorum.						
7. Kendimi bırakıp bu duygulardan bazıları hissedersen kontrolü kaybetmekten korkuyorum.						
8. Başkaları duygularımı anlıyor ve kabulleniyor.						
9. Cinsellik ve şiddet ile alakalı duygular gibi belirli bazı duyguları hissetmeye izin vermemeniz gerekir.						
10. Duygularımı anlayamıyorum						
11. Diğer insanlar değişseydi, kendimi çok daha iyi hissederdim.						
12. Hissettiğim ama tam farkında olmadığım duygular olduğunu düşünüyorum.						
13. Bazen güçlü bir duygu hissetmeme izin verirsem, onun hiç geçmeyeceğinden korkuyorum.						
14. Duygularımdan utanıyorum.						
15. Diğer insanların rahatsız eden şeyler beni rahatsız etmez.						
16. Kimse duygularıma gerçekten önem vermiyor.						
17. Benim için hassas ve duygularıma karşı açık olmak yerine mantıklı ve pratik olmak önemlidir.						
18. Aynı kişiyi hem beğenmek hem beğenmemek gibi birbirinin tersi duygularının olmasına dayanamıyorum.						
19. Diğer insanlardan çok daha hassasım.						
20. Hoş olmayan bir duygudan hemen kurtulmaya çalışırım.						
21. Kendimi keyifsiz hissettiğimde, hayatta değer verdiğim daha önemli şeyleri düşünmeye çalışırım.						
22. Kendimi kötü veya üzgün hissettiğim zaman değerlerimi sorgularım.						
23. Duygularıma açıkça ifade edebildiğimi düşünüyorum.						
24. Kendime sıklıkla "Benim neyim var?" diye sorarım.						
25. Kendimi sığ bir insan olarak görüyorum.						

26. İnsanların gerçekten hissettiğimden farklı biri olduğuma inanmalarını isterim.						
27. Duygularımı kontrol edemeyeceğimden korkuyorum.						
28. Kendinizi bazı duyguları hissetmekten korumalısınız.						
29. Kuvvetli duygular sadece kısa bir süre devam eder.						
30. Kendiniz için neyin iyi olduğunu söyleme konusunda duygularınıza güvenemezsiniz.						
31. Hissettiklerimin bazılarını hissetmemem gerekir.						
32. Duygusal olarak kendimi "uyuşmuş" hissediyorum, sanki hiç duygum yokmuş gibi.						
33. Duygularımın tuhaf veya saçma olduğunu düşünüyorum.						
34. Diğer insanlar kötü şeyler hissetmeme neden oluyor.						
35. Birisi hakkında birbirinin tersi duygularım olduğunda kendimi kötü hissediyorum veya kafam karışıyor.						
36. Beni rahatsız hissettiren bir duygum olduğunda düşünecek veya yapacak başka bir şey bulmaya çalışıyorum.						
37. Kendimi kötü hissettiğim zaman tek başıma oturup ne kadar kötü hissettiğim hakkında uzun süre düşünüyorum.						
38. Bir başkası hakkındaki duygularımın çok kesin olmasından hoşlanıyorum.						
39. Herkesin duyguları benimki gibidir.						
40. Duygularımı kabul ediyorum.						
41. Diğer insanlarla aynı duygulara sahip olduğunu düşünüyorum.						
42. Ulaşmak istediğim daha yüksek değerler var.						
43. Şu andaki duygularımın büyütülme şeklimle hiç ilgisi olmadığını düşünüyorum.						
44. Belli bazı duyguları hissedersen delirebileceğimden korkuyorum.						
45. Duygularım sanki nedensiz yere ortaya çıkıyor.						
46. Hemen hemen her şey de akılcı ve mantıklı olmanın önemli olduğunu düşünüyorum.						
47. Kendimle ilgili hissettiklerim konusunda çok kesin olmayı seviyorum.						
48. Duygularım veya fiziksel hislerim üzerine çok odaklanıyorum.						
49. Duygularımın bazılarını kimseinin bilmesini istemiyorum.						
50. Bazı duygularımın olduğunu kabullenmek istemiyorum ama bu duygularım olduğunu biliyorum						

EK-4: Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 18.02.2020-790

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 88083623-020
Konu : Etik Onay Hk.

Sayın Hülya ERDEM

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 28.01.2020 tarihli ve 2020/01 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize rica ederim.

e-imzalıdır
Dr.Öğr.Üyesi Alper FİDAN
Müdür Yardımcısı

Evrakı Doğrulamak İçin : <https://evrakdogrula.aydin.edu.tr/enVision.Dogrula/BelgeDogrulama.aspx?V=BENN38Y70>

Adres:Beşyol Mah. İnönü Cad. No:38 Sefaköy , 34295 Küçükçekmece / İSTANBUL
Telefon:444 1 428
Elektronik Ağ:http://www.aydin.edu.tr/

Bilgi için: Tuğba SÜNNETÇİ
Unvanı: Enstitü Sekreteri

ÖZGEÇMİŞ

Hülya Erdem ilköğretimini Baykan Cumhuriyet İlkokulunda, ortaöğretimini Baykan Lisesinde tamamladı.

2011 yılında İnönü Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümüne girdi.

Haziran 2015'te İnönü Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünden mezun oldu. Aynı yıl Siirt Üniversitesi formasyon programına başladı. Şubat' 2015'te Baykan Arınç Ortaokulunda sözleşmeli öğretmenlik yaparak stajını tamamladı. Haziran 2015'te Formasyon belgesini alarak öğretmen olmaya hak kazandı.

Ağustos 2016'da Final Eğitim Kurumlarında Rehber Öğretmen olarak göreve başladı. Aynı yıl Milli Eğitim Bakanlığı Hizmetiçi Eğitim Enstitüsü kapsamında felsefe mezunlarına açılan Rehber Öğretmen Sertifika Programına katılmaya hak kazandı.

Haziran 2017'de İstanbul Bahçelievler Final Eğitim Kurumlarında Rehber Öğretmen olarak göreve devam etti. Eylül 2017'de İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Bölümü Yüksek Lisans programına başladı.

2016-2017 Bahçelievler Kongre Merkezinde, 2017-2018 Lütfi Kırdar Kongre Merkezinde, 2017-2018 İstanbul Üniversitesi “Akıllı Tercih Şenliği” kapsamında tercih danışmanlığı ve üniversite tanıtım çalışmalarını yürüttü. Bakırköy Final Koleji'nde Rehberlik Bölüm Başkanı olarak göreve devam etmektedir.

